¶ Textus alexandri cum sententiis et cõstructionibus.

BRITISH
13 JA 1909
MUSEUM

Prohemium.

Scribere clericulis paro doctrinale nouellis.

¶ Quia textus est planus non indiget explanatione. Sed tamen pro forma seruanda sic construe. Ego magister alexander paro scribere doctrinale. id est librum dantem doctrinam nouellis clericulis. id est scholaribus iunioribus. Quasi dicat nõ ꝑ prouectis hoc opus scribitur: sed pro rudibus.

Pluraqꝫ doctorum sociabo scriptura meorum.

¶ Construe. Ego sociabo plura. id est multa scripta meorum doctorum. id est magistrorum. hoc dicit ad arrogantiam euitandam vt ostendat ꝙ sit scripturus dicta precedentium virorum: et non solum videtur propriis auctoritatibus.

Jamqꝫ legent pueri pro nugis maximiani.

Que veteres sociis nolebant pandere caris.

¶ Id est per me scribenda legent ꝑ nugis. i. loco nugarum maximiani (qui fuit scriptor fabularum) que. id est quas res veteres. i. antiqui nolebant pandere sociis caris: quia ita caras habebant seu tenebant has nugas vt carissimis occultabant illas. Ideo dicit hunc librum legent loco illarum nugarum scilicet fabularum.

Presens huic operi sit gratia pneumatis almi.

Me iuuet et faciat complere ꝙ vtile fiat.

¶ More boni catholici spũssancti gratiam inuocat dicens. Gratiã almi pneumatis. i. sancti spũs sit huic operi/ et iuuet me ad hoc opus et faciat complere opus ꝙ vtile fiat ingenitibus.

Si pueri primo nequeant attendere plane

Hic tamen attendat qui doctoris vice fungẽs

Atqꝫ legens pueris laica lingua reserabit.

Et pueris etiam pars maxima plana patebit.

¶ Quia superius dixit pueros hunc librũ lecturos et ꝑ illis eũdẽ scribere. Ideo tacite respondens questioni sic dicit. Si pueri nouelli nequeant prima vice attendere seu hunc librũ intelligere/ attendat ille q̃ est vice fungens doctoris. i. preceptor vel magister lecturus. Atqꝫ pro e legẽs hunc librum pueris reserabit. i. declarabit eũdem lingua laica. i. vulgari postea non erit magna difficultas in hoc libro: quia etiam sicut magistro maxima pars libri patebit plana. id est manifesta sic et clara erit pueris. hoc dicit ne timore difficultatis omittatur liber suus.

Uoces in primis quas per casus variabis.

Ut leuius potero te declinare docebo.

Primum capitulum declinationibꝰ.

¶ In ista parte incipit autor dare ordinẽ libro suo ipm ꝑ capitula distinguendo. Dicit sic. Ego docebo declinare vt leuius potero in primis. i. in primo capitulo/ voces quas variabis. i. declinabis per casus. Quasi di-

cat primū capitulū erit de declinationibus nominū/ibi. Rectis as es/a.

Secūm capitulum. Istis confinem retinent heteroclita sedem.
¶ Construe. Heteroclita nomina retinent sedem confinem. i. locum proximum istis declinationibus supradictis. Secūdū capitulum erit de heteroclitis ibi. Hec tibi significabis.

Tertiū. Atq[ue] gradus triplicis collatio subditur istis.
¶ Construe. Collatio. id est comparatio triplicis gradus: subditur & immediate subiungitur istis scilicet heteroclitis. Et tertium capitulū erit de comparationibus/ibi. Hunc gradibus ternis.

Quartū. Cuiq[ue] sit articulo que vox sociando notabo.
¶ Construe. Ego notabo que vox sit socianda cuiq[ue] articulo. i. per quos articulos queq[ue] vox sit declinanda. Quartū capitulum erit de generibus nominum/ibi. In quantum potero.

Quintū. Hinc de preteritis petrum sequar atq[ue] supinis.
¶ Cōstrue. Hinc. i. postea tractādo de preteritis atq[ue] et de supinis verbor[um]: sequar petrū helie (q[ui] quedā tractatū de simili materia ordinauit). i. quintū capitulū erit de preteritis & supinis verbor[um]. ibi. Et tibi p[er] metrū.

Sextum. His defectiua suberunt et anomala verba.
¶ Construe. His predictis. s. preteritis & supinis: suberūt. i. immediate sequuntur verba defectiua et anomala. i. sextum capitulum erit de verbis defectiuis et anomalis/ibi. Donatum sequere.

septimū. Verborum formas exinde notabo quaternas.
¶ Cōstrue. Exinde. i. immediate post notabo. i. scribam quaternas formas verbor[um]: et qualiter verba quaternis formis distinguātur. i. septimū capitulum erit de quatuor formis verbor[um]. ibi. Quattuor in verbis.

Octauū. Hinc pro posse meo vocum regimen reserabo.
¶ Construe. Ego reserabo hinc. i. post pro posse meo vocū regimen. i. qualiter vna vox aliam regit. i. octauū capitulū erit de regimine dictionum/ibi. Hic iubet ordo libri.

Nonū. Qua iungenda modo constructio sit sociabo.
¶ Construe. Ego sociabo predictis quomodo cōstructio sit iungēda. i. facienda. i. nonū capitulum erit de ordinatione dictionū in constructionibus/ibi. Est post predicta.

Decimū. Post hec pandetur que syllaba quanta locetur.
¶ Cōstrue. Post hec pandetur. i. dicitur quanta queq[ue] syllaba locetur. id est locari debeat in carmine. hoc est decimū capitulū erit de cognitione syllabarū qualiter p[ro]duci & breuiari debeāt/ibi. Pandere propositi.

Undecimum. Accentus normas exhinc variare docebo.
¶ Cōstrue. Ego docebo variare. i. mutare exhinc. i. post hec normas. i. regulas accentus siue accentuum: hoc est vndecimum capitulum erit de accentibus/ibi. Accentus normas.

De prima declinatione nominum.

Tandem grammaticas pro posse docebo figuras.
Construe. Tandē. i. vltimate/docebo grammaticas figuras. i. figuras grāmaticales: pro posse. i. iuxta possibilitatē meā. i. duodecimū capitulum erit de figuris grāmaticalibus/ibi. Pluribus est membris. Duodecimū capitulū.

Quāuis hec doctrina non sit satis generalis
Proderit ipsa tamen plus nugis maximiani.
Hec doctrina proderit plus nugis maximiani fabulosi: quāuis non sit satis generalis. i. multū prolixa seu vniuersalis. Hic se humiliat.

Post alphabetum minus hec doctrina legetur
Inde leget maius mea qui documēta sequetur.
Construe. Hec doctrina. i. liber meus leget post minus alphabetū. i. post donatū vel priscianū quē vocat alphabetū. Inde. id est postea illi q sequunt mea documēta. i. q sciūt librū meū legēt maius volumē prisciani Et hic ostendit quo tempore et per quē scolarē legi debeat.

Iste fere totus liber est abstractus ab illo.
Quia supple iste liber fere. i. quasi totus est abstractus ab illo scz prisciano. Et vult dicere q primo legendus est donatus siue priscianus minor/deinde liber suus. Quasi diceret q iste liber est quasi totus extract9 a prisciano. Et sic finitur prohemium et ordo libri.

Capitulū primū de declinationibus noim.

Rectis as es a dat declinatio prima. Prima declinatio A as es am.
Atqz p am propria quedam ponuntur hebrea.
Id est prima declinatio seu noia prime declinatiōis in rectis. i. in noiatiuis singularibus faciūt as: vt andreas. in es: vt anchises. in a: vt musa. et patet constructio. Atqz p et/quedā ppria noia hebrea seu iudea ponūtur p am. i. terminātur per am. vt adam/abrahā. Et ita videtur prima declinatio quattuor habere terminationes: videlicet as/es/a/ et am.

Dans ae dipthongon genitiuis atqz datiuis. Gtō e. Dtō e.
Dans scz prima declinatio gtīs atqz p et dtīs ae dipthongon. i. q gtī et dtī singulares prime declinatiōis faciūt in ae dipthongon. vt poetae/musae licet nō proferat nec scribat ex toto: vt dicit regula dipthongorū. Nam sunt quattuor: scz ae/eo/au/et eu. quare due scribunt et pferunt ex toto. scz au: vt audio. eu: vt eunuchus. Alie due scribuntur nō tamen pferunt scz ea et oe: vt musae et foenū. Et hoc seruatur apud modernos.

Am seruat quartus: tamen an aut en reperimus. Actō am
Cum rectus sit in as vel in es: vel cū dat a grecus.
Rectus in a greci facit an quarto breuari.
Id est accusatiuus singularis prime declinatiōis gnāliter terminat in am: vt poetā/musam. Tn nos reperimus an aut en in accusatiuo prime

Capitulum primum.

declinatiōis. Cū ꝓ q̄n rectus.i. ntūs fit in es. hoc est terminat in es ꝛ l as.
Videlicet cū ꝓ q̄n rectus.i. ntūs dat a.i. terminatur in a. Quasi diceret ꝙ
actūs singularis prime declinationis: preter generalem terminationē re-
peritur in an terminari: et hoc est q̄n ntūs terminatur in as: vt hic eneas.
actō hunc eneā vel eneā. Reperitur in en terminari: ꝛ hoc q̄n ntūs termi-
natur in es: vt hic anchises/actō hunc anchisam vel anchisen. Reperitur
etiā in an correptū terminari: ꝛ hoc q̄n ntūs grecus in a terminatur vt hec
egina/actō hanc eginam vel eginan. Ideo subiūgit dicēs. Rectus. id est
ntūs noīs greci in a terminati facit an breuiari quarto.i. actō singulari.

Vctō a. **Quintus in a dabitur post es tamen e reperitur**

¶ Id est vocatiuus prime declinatiōis terminat in a: vt vctō o andrea/o anchisa/o poeta. Tñ e.i. vctūs in e terminatus reperit post es.i. post ntūm in es terminatū: vt hic anchises vctō o anchise vel anchisa.

Abltō a. **Sextus tamen es quandoqꝫ per a dare debes.**

¶ Id est ꝙ abltūs fit in a. vt abltō ab hoc andrea. Tu debes q̄nqꝫ.i. aliquando dare es.i. nomen prime declinationis in es terminatum per a in ablatiuo: vt hic anchises/ablatiuo ab hoc anchisa vel anchise.

Am recti repetes/quinto sextum sociando.

¶ Id est noīa prime declinationis facientia ntm̄ per am repetūt illā ntūm scꝫ illā terminationē am in vctō sociando sextū.i. ablatiuū. Quasi diceret. ꝙ noīa terminata in am in ntō: faciunt vocatiuum et ablatiuū similes: vt hic adam/vocatiuo o adam/ablatiuo ab hoc adam.

Ntō plī.
Vctō e.
Gtō arū.

Primo plurali decet e/quintoqꝫ locari.

¶ Cōstrue. Decet ꝓ declinationē in prime plurali.i. ntō. qꝫ ꝓ ꝛ quinto.i. vctō locari e. vt plr ntō hi poete/vctō o poete.

Atqꝫ secundus habet arum/nisi sincopa fiet.

¶ Cōstrue. Atqꝫ pro et/scđs.i. gtūs pluralis habet arū. vt poetarū. Nisi figura fiat que vocat sincopa. vt graiugenū ꝓ graiugenarū.i. dñs grecoꝝ. Est autē sincopa q̄n lr̄a vel syllaba eripitur de medio dictionis.

Dtō is.
Abltō is.

Tertius et sextus habet is/tamen excipiemus
Quando mas fit in us/in a femineum sine neutro.
Femineis abus sociabitur vt dominabus.
Sexum discernens istis animas superaddes.

¶ Cōstrue. Tertius ꝛ sextus.i. datiuus et ablatiuus pluralis prime decli-
natiōis habet is: vt dtō his musis/abltō ab his musis Tamē excipiemus
a predicta regula q̄n mas.i. masculinum genus fit in us vt dñs: femineū
in a vt domina. sine neutro. id est ꝙ talia non habeant neutrū: vt dñs dña
non enī dicimus dñm in neutro genere in femineis terminationibus ho-
rum taliū noīm hec terminatio abus sociabitur datiuis et ablatiuis plu-
ralibus: vt dominabus mulabus. Et hoc est causa differētie masculorum
sicoꝝ: nō obstāte ꝙ sint prime declinationis: ꝙꝙ hec noīa feminea regu-

lariter debeant in is terminari. Sexum discernens in talibus noībus: q: debent esse res animate. vt dñs dña. Nam si talia nomina significarēt res inanimatas non facerēt datiuum et ablatiuū plurales in abus: sed in is/ vt pugnus pugna. Nec etiā si sexus non discernitur: vt columbus colū ba. Etiam requiritur q femineū recte formaretur a masculino recte mu tando us in a/ et ab hoc excipitur gallus gallina. Requiritur etiā q signi ficatio non variatur: et per hoc excipitur lacertus lacerta. Nā lacertus si gnificat brachiū: lacerta serpens est. Deinde dicit autor. Tu superaddes istis hoc nomen animas quod facit animabus.

Accusatiuis pluralibus as sociabis. — Actō as.

¶ Tu declinator sociabis as accusatiuis pluralibus prime declinationis vt accusatiuo has musas.

Versibus his nota fit declinatio prima.

¶ Construe. Prima declinatio fit nota. id est manifesta tibi his versibus supradictis.

¶ De secunda declinatione.

Er vel ir ur aut um/ us vel eus/ pone secunda. — Er/ ir/ ur us/ eus/ um.

¶ Construe. Pone in secunda declinatione in nominatiuo casu singulari has terminationes: videlicet er/ vt magister. ir/ vt vir. ur/ vt satur. um vt scānum. us/ vt dominus. eus/ vt thideus.

I genitiuis erit: sed quando rectus habebit — Gtō I.

Ir aut ur aut eus genitiuus eum superabit.

¶ Id est q gtūs singularis noim scde declinationis terminat in i/ pro du ctū et quomodocūq; faciat ntūs. vt magister magistri. vir viri. satur saturi id est repletus. scānum scāni. dñs dñi. thideus thidei. proprium nomen.

¶ Sed est sciendum q gtūs aliqñ superat ntm̄ qñ ntūs terminatur in ir/ vt vir viri. in ur/ vt satur saturi. in eus: vt thideus eius gtūs licet non ui dicatur crescere tamen crescit: q: thideus thidei est dictio bisyllaba et nō trisyllaba cū sit dipthongata in fine/ thidei vero trisyllaba.

Um par fiet et us/ sed quod fit in er variamus — Us um non cre scentia.

¶ Um. i. nomen secūde declinationis in um terminatū: vt scānum. et us/ id est nomē secunde declinationis in us terminatū: vt dominus. fiet par. i. equale in ntō et gtō. Sed nos variamus illud qđ fit in er. Quasi diceret q illud tale nomē in er terminatum aliquando crescit in gtō: vt puer pue ri/ aliquando non crescit: vt magister magistri. Et hoc declarat inferius per regulas speciales.

Er sp iuncta superabit et er sine muta. — Er/ cre scit sine muta.

¶ Hic ponit duas regulas quarū prima talis est. Nomen secūde declina tionis in er terminatū sp precedente seu iuncta vel coniuncta superabit in gtō. vt asper asperi. prosper prosperi. Alia ponit cū di. Et er sine muta. id est nomen terminatum in er/ nulla muta precedente superabit in gtō. vt puer pueri. Nota q mute sunt nouem. scilicet. b. c. d. f. g. k. p. q. t.

Aut

Et si presit genitiuus non superabit.

¶ Hec sententia est quod genitiuus non superabit nominatiuum si presit er: vt magister magistri: minister ministri.

Huic nomine suberit ternam de sequester habebit.

¶ Dicit autor quod hoc nomē sequester suberit huic norme. i. regule predicte: scz Et si presit: quod seruit regulā. i. nō crescit in gtō. Et declinatur nominatiuo sequester sequestra sequestrū: gtō sequestri. &c. Potest etiā declinari per tertiā declinationē: vt ntō hic sequester: hec sequestris: et hoc sequestre. i. pacificator discordiarum.

Er/non crescens.

Par est cum mute subit er per a dans muliebre.

¶ Nomē sede declinatiōis in er terminatū est par. i. equale in ntō et gtō cū pro quā ista terminatio er suberit mute. i. sequitur mutā/dās muliebre. i. femininū genus per a: vt ntō pulcher pulchra pulchrū. gtō huius pulchri.

Hinc tamen excipias que de gero vel fero formas.

¶ Hic autor ponit exceptionē a regula predicta dicēs. Tu excipies. i. excipere debes hinc. i. ab ista regula illa noīa que tu formas per deriuationē seu per cōpositionē de gero geris vel de fero feris: quia licet illa noīa habeāt mutā ante er: tñ habent gtm superantē ntm: vt dapifer dapiferi: qui portat dapes: armiger: armigeri: qui portat arma. in his enī et silibus lra muta precedit er. videlicet f vel g. et. i. femininū in a: vt dapifera et armigera. gtūs tamē non superabit ntm: vt dapiferi: armigeri.

Us/crescit.

Crescunt que dant us/et adulter erit superandus.

¶ Hic ponitur vna regula per moduz exceptionis que talis est: illa noīa que dant us in genitiuo crescunt. i. habent gtm superantē: vel in syllabis vt vnus vnius/alter alterius. vel in temporibus. vt alius alius. Et ntūs adulter erit superandus a gtō: licet habet mutā ante er/et femininū in a. Et est adulter ille qui vadit ad alienū thorū siue ad alienā prolē. Similiter etiā illa que ponuntur in sequētibus versibus habent gtm superantē non obstante regula. Par est cum mute.

Ista crescunt.

Celtiber atque lacer socer ac iber atque.

Presbyteri cum mulcibero memor esse memento.

¶ Celtiber est quidā populus. Lacer. i. laceratus. Liber. i. francus. Etiam liberi sunt filii filie. i. ples. Etiā est deus vini: et pro istis significatis crescit sed liber pro codice et pro cortice nō crescit. Socer. i. pater vxoris aut pater viri. Iber populus hyspanie: atque pro et tu memēto esse memor huius noīs presbyteri cū hoc noīe mulcibero: quia oīa ista habēt gtm superantē ntm. Presbyter dr quasi prebēs iter. Mulciber dr quasi mulcens imbrem vel quasi mulcens es: et idem est quod ferrarius.

Dexter format eri poteris quoque dicere dextri.

¶ Hoc nomen dexter aliquando facit dexteri: et sic habet gtm superantem: et aliquando facit dextri: et sic non habet gtm superantē. anglice (ryght). Unde. Nunquam vir dexter desiderat esse sinister.

Cetera cum muta dic esse frequentius equa.

Nomina non crescentia.

¶ Sententia talis est: vez q cetera noia scde declinationis in er terminata que nō possunt cōprehēdi in regulis pdictis sunt equalis in ntō et gtō: vt ager agri/faber fabri. ¶ Cōstructio talis est. Tu dic cetera a predictis cū muta scz precedente/sepius esse equa. i. equalia in ntō et gtō.

Unus et vllus vter et nullus solus et alter
Totus dant in ius genitiuos addes alius
Namqz tenent normam pronominis ista secundam.

Crescunt ista octo.

¶ Superius dixit q illa noia q dāt us in ntō crescunt in gtō: nūc specificat in istis versibus que sunt illa noia que hnt us: et dicit sic. Ista noia vez vnus vllus. etc. dant gtōs in ius. Tu etiā addes his pdictis alius qd facit alius. Sed dimissis aliis que clara sunt/attende sup hoc noie alius cuius gtūs videt esse equalis ntō. Rnde q si non crescit in syllabis: crescit tn in tpibus. qr producitur in gtō et in ntō breuiat. Deinde dicit autor. Nā. i. qr ista noia tenēt scdam normā pnois. i. variant ad modū scdi modi pnois. Et si queratur vtrū sint noia vel pnoia. Rnde noia naturā pnois habentia in modo declinandi et non in modo significandi.

Eus dabit ei vel eos genitiuo more pelasgi.

¶ Quasi dicat nomē in eus terminatum secunde declinatiōis habet duplicē gtm: scz eos vel ei. vt thideus/gtō huius thidei vel thideos. et hoc more pelasgi. i. greci.

Cum datur ii bina: iacitur quandoqz suprema.

¶ Dicit q cū pq qn bina ii. i. geminū ii datur in gtō suprema. i. i vltima iacitur. i. abiicit aliqn. Et hoc fit causa metri et in versu. Quid timeas non est anthoni scripta leguntur. Et ponitur anthoni pro anthonii.

Tertius o posuit: sextumqz sibi sociabit.

Dtīo et abltō o.

¶ In hoc versu ponit regulā de dtō et ablatiuo singularibus scde declinationis dicēs. Tertius. i. datiuis posuit o. i. terminat in o. vt dño. qz p et sociabit sibi sextū. i. ablm/hoc est in eadē terminatiōe vez o vt dño.

Sed dabis i terno cum feceris ius genitiuo.

¶ Hic ponit exceptionē a regula dtī: et dicit Sed tu dabis i terno. i. dtō cū pq qn feceris in ius gtō. vt vnus vnius vni. alter alterius alteri.

Um retinet quartus: sed neutris prouideamus
Primum cum quarto quintoqz sono dabis vno.

Actō um.

¶ Hic ponit regulā de actō dicens. Quartus. i. actūs retinet um. vt actō hūc magistrū. Deinde ponit vnū notabile siue vnā regulā validā in qualiber declinatione dicēs. Sed pvideamus. i. pvidētiā faciamus i neutris in ipsis eni neutris pvideamus cuiuscūqz declinatiōis sint. Nos decet dare primū. i. noīatiuū cū quarto. i. cū accusatiuo. qz p et quinto. i. vocatiuo vno sono. i. sub vna terminatione. Quasi diceret q nomīa neutra habent nūm actm et vocatiuum similes in omni declinatione. In prima vt hoc

pascha. actō hoc pascha. vtō o pascha. In scda hoc scāmū. actō hoc scāmū vctō o scāmū. In tertia hoc thema actō hoc thema. vctō o thema. In quarta hoc cornu. actō hoc cornu. vctō o cornu. In quinta vero nō est exēplum quia nulla noīa neutra reperiuntur quinte declinationis.

On iunges grecis menelaon sit tibi testis.

¶ Tu iunges on grecis noībus in actō singulari. Quasi diceret q noīa greca secūde declinationis preter generalem terminationē possunt actm in on terminari vt hic menelaus actō hunc menelaum vel menelaon. Et hoc est qd dicit menelaon sit tibi testis.

Cum tenet eus rectus aliquando fit per a quartus.

¶ Sententia est q qñ ntūs desinit in eus: quartus. i. actūs fit aliqñ in a. vt thideus/actō hunc thideum vel thidea.

Vctō R. vctō um.

Rectus in r vel in um similem facit sibi quintum.

¶ Hic autor ponit regulam de vocatiuis singularibus scdē declinationis et dicit. Rectus. i. ntūs in r litteram terminatus vel in um: facit qntū. i. vctm sibi similē: vt hic magister: vctō o magister. hic vir satur. vctō o vir satur. et hec dercium: et sic philercium et glicerium que sunt nomina greca.

Et er quandoqꝫ per metathesim reperis re.

¶ Dicit q ppria noīa in er/terminata aliqñ faciūt vctm in re. vt hic leander. vctō o leander vel leandre. et hec fit p figurā que dr metathesis. Metathesis nichil aliud est q transpositio litterarū. Cōstructio talis est. Tu reperies qñqꝫ re in vctō ex er. i. nominatiuo terminato in er per metathesim. id est per illam figuram que sic nominatur.

Raro per eu.

Recti dipthongus dabit eu quinto quasi grecus.

¶ Id est noīa terīata in eus dipthongon faciūt eu in vctō: vt hic thideus vctō o thideu. quasi grecus. i. secundum grecam declinationem.

Sepe p i.

Cum proprium dat ius tenet i quinto iacens us.

¶ Id est noīa propria terminata in ius: faciūt vocatiuum in i/remota us vt hic anthonius. vocatiue o anthoni. et hoc in noībus propriis terminatis in ius. ¶ Construe sic. Quintus. i. vocatiuus tenet i/cum pro qñ proprium scꝫ nomen dat ius iacens. id est abiiciens us.

Sepius per e.

Us mutabis in e/si formas cetera recte.

¶ Id est cetera noīa scdē declinatiōis que nō pñt ɔtineri sub aliqua regula predictarū formāt vctm a ntō mutādo us in e. vt dñs us in e. fit dñe.

Quintus habet casus fili deus agne vel agnus.

Et vulgus pelagus populus fluuiusqꝫ chorusqꝫ

¶ Dicit autor q noīa que in lrā ponūt nō penitꝰ seruāt regulā predictā qꝫ filius facit o fili: et aliqñ o filie: et tñ seruāt regulā: deus o deus. agnus o agne vel agnus. vulgus o vulgus. et pelagus o pelagus. populus o populus: fluuius o fluuius. chorus o chorus. Ordina sic lrām. Quintus casus. i. vctūs huius noīs filius habet fili. deus o deus in vctō.

PRimo plurali quinto simul i sociabis. — Ntõ pl'i. Uctõ i.

Id est ntũs scde declinationis in primo plurali: hoc est in ntõ et qnto. i. vctõ faciũt i/ pductã: et hoc intelligit in masculino femino & cõi genere: & pl'r ntõ hi dñi. & pl'r ntõ he papiri. pl'r ntõ hi philosophi. In neutro enĩ genere statim regula dabit et doctrina. Construe. Tu sociabis i/ primo plurali. i. ntõ plurali. q3 pro et quinto. i. vocatiuo.

Hos casus neutri quartumq3 decet per a poni. — Neutra a

Sentẽtia est q noĩa scde declinatiõis neutri gñis ĩ ntõ actõ & vctõ pluralibus faciũt a vt pl'r ntõ hec scãna actõ hec scãna/ vctõ o scãna. Tertius vero sic ordinat. Decet. i. debitum est hos casus predictos: sc3 ntm̃ actm̃ & vctm̃ neutri. i. in oĩbus noĩbus neutri generis. poni. id est terminari p a.

Dic nisi concisis orum fieri genitiuis. — Gtõ orũ.

Autor ponit regulã de gtõ plurali scde declinatiõis: & dicit q gtũs pluralis scde declinationis facit orũ. vt dñorũ. nisi sint cõcisa i. sincopata. Littera sic ordinatur. Tu dicorũ fieri gtĩs pluralibus secunde declinationis: nisi in concisis. i. sincopatis. vt deum pro deorum.

Tertius is finit: sextumq3 sibi sociabit. — Dtõ is. Abltõ is.

Tertius. i. dtũs pluralis finit in is. vt dtõ his dñis. q3 p et sociabit sextũ. i. ablatiuũ sibi. i. in eadẽ terminatione. vt ablatiuo ab his dñis. Quasi diceret q datiuus et ablatiuus secũde declinationis finiunt in is.

Os faciet quartus/ nisi neutris a damus illis. — Actõ os vel a.

Quartus. i. actũs faciet os. vt dños nisi in noĩbz neutris que nõ faciũt actm̃ in os: sed nos damus illis sc3 neutris a. vt actõ hec scanna.

Excipis ambo duo tamen hec heteroclita pono.

Quasi dicat q hec duo noĩa ambo & duo excipiuntur a regula p̃dicta: q: deberent facere amba et dua in neutro genere: & nõ faciũt in heteroclita sunt ac de eorum declinatione tractat in capitulo heteroclitorum.

De nominatiuis tertie declinationis.

Odabit e q3 vel a tibi declinatio terna. — A/E/O.

Tertia declinatio dabit. i. habebit has terminationes in ntõ: singulari: videlicet o/ vt sermo. e/ vt mare. a/ vt thema: et multas alias habebit: vt inferius patebit.

C iunges a vel e/ d vult i sola preesse. — C/D.

Inueniuntur etiam terminata in c precedente a. vt lac lactis: vel e precedente e. vt allec allecis. Et hoc est q dicit. C iunges a vel e. Inueniunt etiã terminata in d sola i/ precedente vt dauid. nec potest alia vocalis precedere d. ideo dicit. D vult i sola preesse.

L cum vocali patietur qualibet addi. — L.

Inueniunt etiã noĩa terminata in l qualibet vocali precedẽte. Exemplũ de a/ vt aial. e/ vt mel. i/ vt vigil. o/ vt sol. u/ vt cõsul. Ideo dicit ista lra l patiet addi cũ q̃libet vocali. Et est sciẽdũ q vocales sunt q̃nq3. s. a e i o u.

Capitulum primum

N. N v non iunge reliquis vocalibus adde.

Inueniuntur etiam terminata in n/qualibet vocali precedente preter v. Exemplum de a. vt titan. i. sol. de e/vt nomē. de i/vt delphin. de o/vt demon. Expone igitur sic. Tu nō iunges hanc litteram n/huic vocali v/sed bene cum reliquis vocalibus. scilicet a/e/i/o.

R/S. Cuilibet r iunges: s insuper omnibus addes.

Inueniuntur etiā terminata in r/qualz vocali precedēte. a/vt torcular. e/vt pater. i/vt martir. o/vt soror. u/vt fur. Textus sic exponit. Tu iunges cuilibet vocali r. Inueniūtur etiā terminata in s qualibet vocali precedente. a/vt pietas. e/vt sedes. i/vt lis. o/vt flos. u/vt rus. Et hoc est quod ait. Tu addes insuper omnibus vocalibus s.

Bs. B quoque preposita datur omnibus s sociata.

Dicit autor quod ista littera s/dat sociata oībus vocalibus preposita b. a/vt arabs: et est quidem populus. e/vt celebs. i. castus. i/vt calibs. stele. o/vt scrobs fossa. s. illa quā porci faciunt. v/vt vrbs. i. ciuitas.

Uls/ms Uls vt puls sequitur: sed ems vt hyems reperitur.

Dicit autor quod etiam inueniuntur iste due terminationes: vls/vt puls. id est pulmentum. pappe. Et inuenitur hec terminatio ems: vt hyems. id tempus frigidum.

Ns. N si preponas s omnibus addere debes.

Dicit autor quod si tu preponas hanc litteram/huic littere s/tu debes addere omnibus vocalibus. Exemplum de a/vt glans fructus quercinus. eckell. de e/vt mens. de i/vt tigrins. i. quoddam oppidum. de o/vt mons. de u. vt quicuns/decuns.

Ps. Non v sed reliquis s p preeunte locabis.

Tu locabis hanc litterā s/nō cū ista vocali u/sed cū reliquis precedente p. Exemplū de a/vt daps. a deintie. e/vt adeps. i. pinguedo. i/vt stirps id est truncus arboris. Inde venit hec stipula. o/vt ops. i. terra.

Rs. Non i/sed relique preeunt r s sociante.

Sensus est quod ista vocalis i/non preit: sed relique vocales bene preesit r sociante s. Quasi diceret omnes vocales preter i possunt precedere rs. de a/vt ars. de e vt iners. de o: vt mors. de u: vt tyburs. nomen fluuij.

Dicimus aes vt preas/aus vt laus iungere debes.

Sensus est quod inueniuntur noīa terminata in aes: vt praes. et alia terminata in aus: vt laus.

Irps vt stirps iunges: v solam t sociabis.

Tu iūges predictis terminationibus irps. vt stirps. i. progenies vel truncus arboris. Tu sociabis u: solū. i. nō aliā vocalem huic littere t. vt caput.

X cum vocali patietur qualibet addi.

Sensus est quod ista lrā x/patietur addi. i. poterit iungi qualibet vocali. Exemplū de a/vt pax. de e/vt rex. de i/vt nix. de o. vt nox. de u: vt nux.

De tertia declinatione nominum.

Ax dabit anx ex unx ut calx lanx arx quoqz coniunx.

¶ Sēsus est q̄ illa noīa tertie declinatiōis dabūt ī ntō singulari has terminatiōes. alx ut calx. cemēnū vl' talus pedis. anx ut lanx. i. magna scutella. rx. ut arx. i. sūmitas. unx ut coniunx. i. coniugatus vel coniugata.

¶ De generibus tertie declinationis.

Format nomen in a genitiuum tis sibi iuncta. — A tis.

¶ In ista parte autor ponit regulam de gtō veniente a ntō terminato in e/ et dicit sic. Nomen terminatū in a/ format gtīn hac syllaba tis iuncta. ut hoc thema addita tis fit thematis.

Is facies ex e/ veluti mare siue cubile. — E is.

¶ Hic ponit regulā de gtō veniente a ntō terminato in e / et sic exponit lrām. Tu facies is ex e. i. noīe terminato in e. quasi dicat q̄ noīa in e/ terminata mutāt e in is formando gtīn singularē. veluti mare: e in is fit maris. cubile/ e in is fit cubilis. id est lectus vel camera.

Onis habes ex o/ sed inis do perficit et go. — Do inis.
Femineo genere/ nemo sociatur homoqz. — Go inis.
Ordo vel margo cardo cum turbine virgo.
Sic et apollo facit britonis brito caroqz carnis.

¶ Dicit auctor sic. Tu habes ī gtō singulari tertie declinatiōis onis penultima producta ex o. i. ex ntō terminato ī o ut sermo sermonis. ¶ Hic auctor ponit exceptionē dicens. Sed et do go in feminino genere perficit inis penultima correpta: ut dulcedo dulcedinis. i. suauitas. caligo caliginis. i. tenebre. nemo q̄z ꝓ et homo sociatur p̄dictis: utrūqz facit gtīn in inis penultima correpta: ut nemo neminis/ homo hoīs. et illa que sequūtur in littera sociantur predictis. ut ordo ordinis. margo/ ginis. ꝛ est spaciū qḋ circūcirca lrās vl' fluuios est Cardo cardinis est ferrū sup q̄ voluit hostiū. Inuenitur etiā cardo cardonis: ꝛ est quedā herba spinosa Turbo turbinis est turbatio maris vel alius rei. Uirgo facit virginis: ꝛ apollo facit apollinis. i. sol. Brito facit britonis qdā populus. Caro etiā excipitur qḋ facit carnis et non caronis. ideo dicit caro carnis.

Lac lactis ponit allec allecis habebit. — C is.

¶ Dicit autor q̄ hoc nomē lac habebit lactis in gtō: et hoc nomē allec habebit allecis in gtō: ꝛ est quidā piscis de quo dicit. Allec assatū thuringis est bene gratum. De solo capite faciunt bene fercula quinqz.

Is post l pone/ sed lis mel felqz dedere. — L is.

¶ Hic hac parte autor ponit talem regulam de genitiuo veniente a nominatiuo terminato in l/ et dicit sic. Tu pone is post l/ Quasi dicat q̄ nomina terminata in l/ faciunt genitiuū addendo is. ut animal adde is fit animalis. Sed mel et fel excipiūtur: quia suscipiūt lis ī genitiuo. ut mel addita lis fit mellis. fel addita lis fit fellis. Et hoc est quod dicit. Sed lis mel felqz dedere.

Al alis. **Al alis longam dat neutro cetera curtam.**

¶ Nomen neutrū in al terminatū dat alis longā in gtō: vt alal alalis pe-
nultima pducta. Cetera scilicet que nō sunt neutra dant alis curtā in gtō
vt hanibal hanibalis: et est proprium nomen viri.

El elis. **Ol olis.** **Curtam pone salis/longam dant elis et olis.**

¶ Excipitur hoc nomen sal qd̄ quāuis sit neutri generis corripit tamen
penultimā. et ideo dicit curtā pone salis. i. penultimā gti. Inuenitur etiā
sal masculini generis: et tunc tenet illam regulam. Cetera curtam. Lon-
gam dant elis ꝛ olis. i. genitiui terminati in elis ꝛ in olis dant penultimā
longam/vt michael michaelis. sol solis.

Ul ulis. **Il ilis.** **Ul dat ulis: il ilis consul pugil est tibi testis.**

¶ Dicit ꝙ nomen terminatū in ul/dat ulis in gtō: et nomen terminatum
in il/dat l gtō ilis vtrobiqꝫ penultimā corripiendo: vt consul cōsulis. Pu-
gil pugilis est tibi testis. i. exemplum. Et est consul ille qui dat consilium
Pugil est ille qui cum alio pugnat.

An annis. **An erit is iuncta fietqꝫ penultima longa.**

¶ In hac parte autor determinat de gtō veniente a ntō terminato in an/
et dicit sic. An erit is iuncta. Hec terminatio is erit iuncta an. i. ntō termi-
nato in an: et hoc intellige formādo gtīm: vt tytan addita is fit tytanis pe-
nultimamqꝫ producit: et ideo dicit. Fietqꝫ penultima longa.

En inis. **E super n dat inis curtam/sed deme lienis.**

¶ Autor determinat de gtō veniente a ntō in n e precedente. et dicit sic.
E sup n. i. nomen terminatū in n e precedēte dat inis curtā in gtō: vt no-
men nominis. Deinde ponit exceptionē dicēs. Sed deme. i. excipe a re-
gula precedēte hoc nomen lien. Et declinat hic lien lienis: et est quoddā
intestinū. Deberet enī facere linis penultima correpta: ꝛ facit lienis pe-
nultima producta. Excipiuntur etiā illa que ponuntur in littera sequēti.

In inis. **Renis syrenis splenisqꝫ/sed in dabit inis.**

¶ Ren renis declinatur sic. hic ren renis: est intestinū a quo ruit materia
luxurie (lechery) Syren syrenis autem sic declinatur. hec syren syrenis est
piscis marinus vel periculum maris. Splen sic declinatur. hic splen sple-
nis (the mylte). Sed in dabit inis. Dicit autor ꝙ nomē in in/terminatum
dabit inis in genitiuo penultima pducta: vt delphin delphinis. est piscis
marinus magnus valde humanus.

On onis. **On sibi copulat is/sed quedam propria dant tis.**

¶ In hac parte autor determinat de gtō veniente a ntō terminato in on/
dicēs. On. i. ntūs in on terminatus copulat sibi hanc terminationē is for-
mādo gtīm: vt demō demonis. Deinde ponit exceptionē dicēs. Sed que-
dam ppria noīa dant tis: vt demophon demophontis: ppriū nomen.

¶ De qualitate propria et appellatiua.

Quod nomen proprium quod non ita sit tibi notum.

Id proprium dices quod non notat vniuoce res
Plures namq[ue] duo sensu non signat in vno.

¶ Quia magister immediate fecit mentione[m] de no[m]i[n]e proprio nunc declarat quid sit proprium nomen, dicens: q[uod] illud est proprium nomen q[uo]d non importat plures res vniuoce. i. sub vna vocis institutione: et non significat duo in vno sensu: vt petrus. Ordina sic litteram. Illud supple nomen q[uo]d est p[ro]priu[m] sit notu[m]. i. manifestu[m]: ita vt sequitur. Illud supple nomen q[uo]d no[n] est p[ro]priu[m]: immo appellatiuu[m] sit tibi notu[m]: ita vt sequit[ur]. Tu, dicas id esse propriu[m] nome[n] quod no[n] notat. i. importat plures res vniuoce. i. per vnam impositione[m]. Nam pro certe propriu[m] nome[n] non significat duo in vno sensu. i. significato. Quasi dicat nomen propriu[m] non debet imponere plures q[uam] vna[m] rem per vna[m] impositione[m]. Sed si opponat[ur]: q[uod] si contingat duo vniuoce baptisari: et ambos gregorius no[m]i[n]ari: gregorius duo significat in vna impositione. Volunt aliqui dicere q[uod] gregorius in aliis est p[ro]priu[m]: et in istis appellatiuum. Alii tamen dicunt q[uod] in istis et in aliis propriu[m] est: licet duo contingat vel plures in eodem nomine et simul baptisari vel no[m]i[n]ari. Nihilominus attento baptismatis lauacro illis duobus vel pluribus singulatim infusum: nomen quod communiter imponitur vnicuiq[ue] est propriu[m] et non appellatiuum. Ideo sequitur non licet.

Non licet vniuoce propriu[m] tibi plura notare.

¶ Non licet. i. non est debitu[m] p[ro]priu[m] nome[n] notare. i. importare plura tibi vniuoce. i. sub vna vocis institutione vel vna impositione: sed bene equiuoce sub diuersis impositionibus et diuersis rationibus.

Appellatiuis varias res vniuocabis.

¶ Tu vniuocabis. i. sub vna vocis institutione vocabis/significabis vel importabis varias res appellatiuis: hoc est in appellatiuis no[m]i[ni]b[us]. Quasi diceret q[uod] nomen appellatiuum est illud quod vniuoce plura significat vt homo. Et sic patet differentia inter proprium et appellatiuum.

Is post ar pone: sed far facit r/geminare. Ar aris.

¶ In hac parte autor determinat de genitiuo venie[n]te a nominatiuo terminato in ar/ et dicit sic. Tu pone is post ar. i. post nome[n] in ar terminatum debes addere is formando eius genitiuu[m]: vt torcular addita is/ fit torcularis. i. pressorium. anglice (a presse). Deinde ponit exceptionem dicens. Sed far facit r/geminare in genitiuo: vt far genitiuo hui[us] farris. Et hoc ad differentia[m] huius verbi for faris: quod scribitur per simplex r. Est autem far farris pinguedo frumenti.

Que primaria sunt nisi naris curta manebunt.

¶ Modo vult autor ostendere quanta proferri debeat penultima genitiui no[m]i[ni]s terminati in ar/ et di[cit] sic. Illa que sunt primaria. i. primitiua manebunt curta in penultima g[eni]ti[ui]: vt nectar nectaris. i. claretum. dulcis potus. Nar naris nomen fluuii: quod longat ar[is] q[uam]uis sit primitiuum.

In deriuatiuis neutris producitur aris.

¶ Penultima gti in aris terminata pducitur i neutris no bus deriuati uis: hoc est deriuatiue speciei: vt torcular torcularis dr a torqueo/ques.

Species primitiua et deriuatiua.

Primitialis erit vox in qua dicitur esse.
Primum preposite data significatio secte.

¶ Quia in precedete regula magister facit metione de primitiuis et deriuatiuis: ideo nuc declarat qd sit vox primitiua dices. Vox primitialis. i. primitiua erit illa in qua significatio secte. i. significationis primu preposite dr esse data. Verbi gra: q: primo impositu fuit ad significandu tale re cuius significatum a nullo alio dependet. ideo dicitur primitiuum.

Est deriuata vox que descendit ab illa.

¶ Quasi diceret q illa vox. i. dictio que deriuatur ab illa scz voce primitiua est deriuatiua: vt ab hoc noie martinus deriuat martineus vl martinianus/na/nu. possessiuu nomen. Ideo dicitur deriuatiuum: q: descendit ab illo. Item a mare marinus vel marinarius.

Regula de compositis.

Simplicium norma formabis compositiua.

¶ In isto versu ponit vnu notabile multu vtile qd exponit sic quatu ad lram. Tu formabis copositiua. i. dictioes copositas norma. i. scdm normam simplicium. Quasi diceret q composita variant et formant scdz eoru simplicia Verbi gra. Pater est dictio simplex: et facit patris in gto: ita eius compositu copater facit copatris. valet etia in genere. Na sicut mater est generis feminini. ita cmater est generis feminini. Valet etia in platioe syllabaru. Na sicut mater pducit prima syllaba. scz ma. ita eius copositu scilz comater pducit cande. Valet etia in copositis verboru. Na sicut facio facis facit feci in preterito: ita inficio eius copositu facit infeci. Verum hec regula varias patitur exceptiones: hoc suo loco et tpe distinguetur.

Figura composita.

Dictio compositam dicetur habere figuram.
Quam licet in geminas partes destinguere/ quaru.
Significata gerit vox designanda per ipsam.

¶ Quia magr metione fecit de copositis et simplicibus: nuc declarat q sit dictio coposita et que dictiones int ea requirunt. Dicat q sic. Illa dctio dicet hre figura coposita qua dictione licet distiguere. i. diuidere in geminas ptes. Na ois dctio coposita pot diuidi in duas ptes: quaru partiu vox designada p illa dictione coposita gerit. i. importat significata. i. partes ide significat cu dictioe coposita: vt magnanimus qd copoit ex magno corrupto et animus integro: vtraq: eni pars gerit significata illius dictiois coposite. Magnanimus eni sigt de grandi animo: aliter eni no esset dictio coposita: nisi possit diuidi in duas ptes ide cu coposite signtes. et ideo licet magister bene possit diuidi in duas partes scz magis et ter: tn non est coposite figure: q: ille ptes non sigt idem cum magister.

Non poteris talesub simplici scisma notare.

¶ Tu no poteris notare. i. inuenire tale scisma. i. tale diuisione sub noie simplici. Quasi dicat nomina simplicia no possunt diuidi sicut coposita

De tertia declinatione noim.

Et dices epatis iubaris cum nectare ponis

¶ Reuertit ad propositū illius regule. In deriuatiuis neutris. Et excipit autor aliqua noīa regulā non obseruātia. dicit itaq. Et tu dices epatis in gtō huius noīs epar qđ significat iecur (the leuyr) ⁊ excipit a regula generali. Is post ar pone. deberet enī facere eparis et facit epatis. Iubar iubaris. i. splendor: vt coma leonis vel alterius aīalis: et excipitur a regula. In deriuatiuis. Nectar etiā excipit a regula. In deriuatiuis. quia cū sit neutrū et deriuatū a necto nectis nexum corripit gtīn: videlicet nectaris: et idem est qđ claretū. Ideo dicit autor: iubaris cum nectare ponis.

Asparis vsus habet et bostaris additur istis.

¶ Dicit autor ꝙ ista duo noīa bostaris et asparis breuiant in gtō. Ideo dicit vsus habet bostaris. Asper est paries factus ex asseribus. Aliꝗ dicūt ex terra viscosa: vel aliud factū causa summitatis. Bostar propriū nomen corripit gtīn: sed aliqñ est locus boū ⁊ tūc ꝓducit gtīn. Cū bostar presepe notat producitur aris. Cum proprium nomen tunc breuiatur aris.

Er tibi prebet eris cer mobile vertitur in cris Er eris.

¶ Er. i. ntūs tertie declinationis in er terīatū ꝑbet eris in gtō penul. cor. vt aer aeris. Deīde dicit cer mobile. i. nomē adiectiuū tertie declinatiōis in cer terīatū ꝟtit. i. mutat in cris ī gtō: vt acer cer in cris fit acris. sharp.

Ter per tris forma sint iupiter ⁊ later extra. Ter tris.

¶ Ponit autor exceptionē dicēs. noīa tertie declinatiōis in ter desinētia mutāt ter ꝑ tris in gtō: vt pater ter ī tris fit patris. Ideo dicit. Tu forma ter. i. nomē in ter terminatū ꝑ tris in gtō. Deinde ponit vnā sub exceptionē dicēs. Iupiter et later sint extra. i. excipiunt a regula: qr iupiter deberet facere iupitris et facit iouis. later deberet facere latris ⁊ facit lateris.

Ether et crather per bris formabitur imber.
Et sua composita ver et crather dabit eris.

¶ Excipiuntur etiā ether et crather ab illa regula. Ter ꝑ tris forma. deberent facere ethris et crathris ⁊ faciūt etheris ⁊ cratheris. ether. i. aer.

¶ Deinde dicit ꝑ bris formabitur imber. i. facit imbris. et est exceptio ab illa regula. Er tibi prebet eris. deberet enī facere imberis et facit imbris: et sua cōposita excipiunt: qr faciūt gtīn in bris: vt nouēber nouēbris. decēber decēbris. Uer et crather dabit eris. ver excipit ab illa regula. Er tibi prebet eris. deberet enī corripere penultimā gti et producit. Similiter et crather qđ etiā excipit ab illa regula. Ter ꝑ tris. deberet facere crathris: et facit cratheris: ⁊ est cyphus ex quo potatur: et differt a crathes. ꝟ. Est cyphus crather res ferrea sit tibi crathes.

Ir breuiabit iris/martyr fiet tibi testis. Ir iris.

¶ Dicit ꝙ noīa ter. in ir. faciūt gtīn in iris penul. cor. vt martyr martyris.

Is post or pone cor cordis debet habere. Or oris.

¶ Hic ponit regulā de gtō veniēte a ntō in or ter. di. Tu pone hāc ordinationē is post or/vt marmor addita is fit marmoris. i. lapis durus et satis

nobilis. et color addita is fit coloris: sed cor excipit qd facit cordis in gto.

Mas aut commune dabit oris femineumque

¶ Dicit autor q noia terminata in or masculini aut feminini aut coi ge ne
ris pducunt penul. gti. vt dolor doloris. soror sororis. melior melioris.

Format oris rhetor memor arbor neutraque castor.
Et quedam propria velut hectoris/addeque nestor

¶ Hic ponit exceptionē a regula predicta subiungēs regulā de neutris
et de hoc noie castor. & dicit. Format oris rhetor. i. hoc nomen rhetor cor
ripit penultimā gti quāuis sit masculini seu coi generis: et est rhetor ali
quis qui ornate loquitur. Excipiunt etiā illa que ponunt in lra que corri
piunt penultimā gti: vt hic & hec & hoc memor huius memoris qui recor
datur alicuius. hec arbor huius arboris. et neutra noīa terminata in or
corripiunt penultimā gti. vt marmor marmoris. et hoc nomen castor cor
ripit gtm: et est quoddā aial vel propriū nomē viri: et tunc producit gtm:
et quedam propria sociantur his predictis: quia corripiunt genitiuum: vt
hector hectoris. nestor nestoris propria nomina.

Ur uris. **Ur tibi prebet uris: sed fur subdit tibi furis.**

¶ Autor dicit. Ur. i. nomē terminatū in ur prebet tibi uris in gto penul
tima correpta: vt murmur murmuris. sed fur subdit tibi furis in gto pe
nultimā pducēdo. Ideo excipit. Unde murmur est rumor. & fur est q alie
nas res capit. Ūs. Hospes vbi fur est tibi furari leue non est.

Robur format oris ebur iecur et femur et addis.

¶ Ponit aliā exceptionē et dicit. Hoc nomē robur prebet tibi oris in gto
penultima correpta: vt robur roboris pro ligno vel p fortitudine. Tu ad
dis istud nomen ebur qd facit eboris: et est os preciosum. Et illud nomen
iecur qd facit iecoris. et est epar. anglice (the leuyr).

As atis. **Ex as est atis elephas gigasque dant antis.**

¶ Autor dicit q noia in as terminata faciūt atis in gto: vt maiestas ma
iestatis. Sed ponit exceptionem dicēs. Elephas et gygas dant antis in
gto: vt elephas elephantis. i. animal mire magnitudinis. Gygas gygan
tis. homo magne quantitatis. anglice (a gyant).

Et diamas adamas/veterū quoque propria quedam.

¶ Excipiunt quedam ppria noīa: et etiam ista duo noīa diamas et ada
mas que faciūt gtm in antis: vt diamas diamantis. et est quidē lapis pre
ciosus valde durissimus: quoque pro et quedam ppria nomina veterum. i.
antiquorū faciunt gtm in antis: vt athlas athlantis: et est nomen gygan
tis qui secundum fabulas celum in humeris gestat.

Mas maris as assis vas vasis vas vadis isti.
Iungesque palas sic format lampas et archas.

¶ Ponit aliquā exceptionē dicēs. Tu iunges his pdictis ista noīa que
in lra ponitur: videlicet mas maris. i. vir. As assis. i. obolus. Vas vasis.

id est cupa vel doliũ. vas vadis. i. pignus. Et iūges pallas sic format lā pas et archas. Nā pallas facit palladis in gtō: ⁊ est dea sapiētie. lāpas lāpadis (a lampe) Archas archadis nomen gentile est.

His similem formam dant patronymica quedam.

¶ Id est quedā patronymica sunt que ad modū predictoꝝ declinant. vt ambrosias ambrosiadis. menechias menechiadis.

Sic breuis as format genitiuus grecus os addit.

¶ Quasi dicat ꝙ noīa terminata in as breuē faciunt in gtō sicut dictū est scdm grecos: aliqñ gtīn in os: vt ambrosias ambrosiadis vel ambrosiados hec pallas palladis vel pallados.

Mas aut commune si fiat in es breuiatam.

E mutans dat itis miles stipes est tibi testis.

Breuis es itis.

¶ Dicit autor ꝙ noīa terminata in es breuiatā faciūt gtīn in itis penultima correpta mutando e in i. vt miles militis. Littera sic ordinatur. Mas id est masculinū generis aut cōe. i. cōe genus si fiat in es breuiatā. mutans e in i dat itis in gtō. vt miles fiet tibi testis. quod facit militis. ⁊ est nomen dignitatis (a knyght) stipes. i. baculus.

Ut prepes dat etis dipthongus in antesuprema.

¶ Hic autor ponit exceptionē a regula predicta dicēs. ꝙ dipthongus in antesuprema. i. nomē terminatū ī es breuē dipthongo precedēte dat etis in gtō: nec mutat e in i. vt prepes prepetis. i. velox.

Que deriuantur a verbis associantur.

In quibus e curta reperitur in antesuprema.

¶ Dicit autor ꝙ noīa in es terminata et deriuata a verbis in qbus reperitur curta e in antesuprema. i. in penultima syllaba sociātur predictis: quia faciūt gtīn in etis. vt ab hoc verbo habeo habes deriuat hic ⁊ hec hebes hebetis. i. debilis obtusus. anglice (dull).

Inquies est curta: tamen etis erit sibi iuncta.

¶ Ponit autor exceptionē dicēs. ꝙ hec dictio inquies est curta in ntō: et tamen ꝓducit penultimā gtī: vt hic ⁊ hec et hoc inquies gtō huius inquietis. i. sine quiete. Tertus est planus.

Femineum dat etis curtam seges est tibi testis

¶ Dicit autor ꝙ noīa feminini generis terminata in es breuē faciūt gtīn in etis curtā. vt seges segetis. i. semen. est etiā matura messis.

A pede compositum dat edis sed apes remouebis.

¶ Dicit autor ꝙ cōposita ab hoc noīe pes faciūt gtīn in edis penultima correpta. vt bipes bipedis. q habet duos pedes: sed tu remouebis apes quod facit apis in genitiuo est animal mellificans. anglice (a bee).

Quod prebet sedeo formabit idis genitiuo.

¶ Noīa que deriuant a sedeo sede ⁊ etiam excipiūtur a regula illa. mas

aut commune qꝛ faciūt gtm̄ in idis et nō in itis quāuis terminētur in es correptā: Vt obses obsidis. i. pignus (a pledge) Textus est planus.

Elōgā is. Es longam mutabis in is / sed deme quietis
Heredis cereris mercedis vel locupletis.
Magnetis iunges agnetis dicere debes.

¶ Autoꝛ dicit. Es longā mutabis in is. i. ꝙ noīa terminata in es longam mutant es in is formando gtm̄ singularē: Vt sedes es in is fit sedis. Deinde ponit exceptionē dicēs. Sed deme quietis. Hec quies quietis: et illa que sequunt: videlicet hic ⁊ hec heres gtō huius heredis. Hec ceres gtō huius cereris: et est dea bladi. Hec merces huius mercedis. i. premium. Hic et hec locuples gtō huius locupletis. i. diues. Hec magnes genitiuo huius magnetis: et est quidam lapis attrahens ferrū. Hec agnes genitiuo huius agnetis. proprium nomen mulieris.

Cum preit i formabit etis / paries tibi testis

¶ Dicit autoꝛ ꝙ nomina terminata in es precedente i faciunt genitiuum in etis penultima correpta: Vt paries parietis.

Breuis is Is correpta sibi similem faciet genitiuum.

¶ Hic autoꝛ dicit. Is correpta. i. nomē terminatū in is correptā faciet genitiuum sibi similem: vt ntō hic panis genitiuo huius panis. Unde versus. Non bene prandetur vbi panis abesse videtur.

Cuspidis et lapidis et callidis excipiantur.
Sanguinis et dices exanguis et aspidis addes
Egidis atqꝫ notes: sic patronimyca iunges
Thetios et thetidis dices paris is dat idisqꝫ.
Sardis inis dat iaspis idis / sic ibidis ibis
Isidis adiunges / indeclinabile semis
Est pro dimidio / pondus semissis habeto
Et tibris tibridis tigris quirisqꝫ quiritis.

¶ Hic autoꝛ ponit exceptionē ab illa regula. Is correpta. dicēs. Ista nomina cuspidis et lapidis. ⁊c̄. ⁊ alia ꝗ sequunt̄ in līa exponunt a regula: qꝛ aliter faciūt gtm̄ ꝙ regula precepit. Et qꝛ textus est clarus veniamus ad expositionē vocabuloꝝ. Ntō hec cuspis cuspidis. i. lancea (a spere). Hic lapis lapidis. i. petra. Hic sanguis sanguinis idem est ꝙ cruoꝛ. Hic ⁊ hec exanguis et hoc exangue. i. sine sanguine. et componitur de ex et sanguis et facit exanguis ⁊ non exanguinis. Ex quo patet ꝙ non excipitur ab illa regula. Is correpta. Sed ab illa. Simplicium nomina. Hec aspis aspidis. est nomē serpentis. Hec egis egidis. i. scutū palladis. Et patronimica in is terminata similiter faciunt genitiuum. Vt priamis priamidis. thetis dat os in genitiuo. Vt hec thetis gtō huius thetidos. i. aqua vel mater achil-

lis. Paris dat paris vel paridis in gtō: nomē ꝓpriū / sardis facit sardinis id est lapis preciosus. iaspis iaspidis. est lapis preualens. ibis facit ibis / vel ibidis et est ciconia. Isis isidis nomen dee. Semis ꝓ dimidio est indeclinabile: sed semis ꝓ pondere medio libre habebit semissis in gtō. Tybris nomen fluuij facit tybridis in gtō: potest etiā facere tybris. et sic non excipitur. Tygris facit tygris: et sic non excipitur: aliqñ facit tygridis: et est animal quoddam. Quiris quiritis: eques romanus.

Quod dedit et dat eris vomis puluisq; cinisq;.

¶ Nomen in er et in is terminatum facit gtm̄ in eris penultima correpta vt vomer vel vomis / gtō huius vomeris. instrumentum arati (a share) Hic puluer vel puluis / huius pulueris (duste). Hic ciner vel cinis huius cineris (asshes).

Is itis producta dabit: tamen excipiantur. Longa

Glis gliris glissis / glis glitis non cadit extra. is itis.

¶ Autor dr̄. Is producta. i. nomē terīatū in is ꝓductā dabit itis in gtō penul. ꝓducta: vt lis litis. Deīde ponit exceptionē dicēs. Tñ excipiant glis gliris ꝓ aīali / et glis glissis pro terra tenace: sed glis glitis ꝓ herba que alio noīe lappa vocat nō cadit extra regulam. i. nō excipit. Potest obijci de hoc noīe vis: qi non seruat regulam ꝛ nō excipitur. Dicamus q̄ vis est nomen heteroclitum. Ideo de ipso tractatur in capitulo de heteroclitis.

Oris formabit os pro mare deme nepotis. Os oris.

¶ Autor dicit. Os ꝓ mare. i. nomē terminatū in os masculini gn̄is facit oris in gtō penultimā ꝓducēdo: vt ros roris. Deinde ponit exceptionem dicens. Deme. i. excipe hoc nomē nepotis: ꝛ est filius filij vel filie: aut filius fratris: et aliquando est luxuriosus.

Cetera dant otis sed depotis o breuiabis. Os otis.

¶ Dicit q̄ cetera noīa in os terminata. i. q̄ nō sunt generis masculini faciūt gtm̄ in otis penultima ꝓducta: vt dos dotis / donū qd̄ dat cū sponsa. Deinde ponit exceptionē dicens Sed breuiabis hec noīa que sunt deriuata ab hoc noīe pos potis. i. patēs: vt cōpos cōpotis. i. sanus et potens: impos impotis penultima correpta. i. non potens.

Sed bouis et gloris demantur os oris et ossis.

Custodis simul herois sociabitur istis.

¶ Dicit autor q̄ ista noīa excipiunt: videlz bos bouis qd̄ deberet facere botis. et gloris: et est mulier fratris. Inuenit etiā glos glossis pro quodā ligno de nocte relucēte / et glos gloris ꝓ quodā flore. Vn̄. Discite quid sit glos lignū vel femina vel flos. Glos glossis lignū lucēs de nocte serenū. Glos gloris flos est / glos glotis femina fratr̄. Os oris. angl̄. (a mouthe) Os ossis (a bone). Etiā excipiātur illa que patēt in textu: videlicet custodis gtūs de hic ꝛ hec custos: qui vel que custodit. Et herois gtūs de heros. i. dn̄s. Et minos qd̄ facit minois: et est proprium nomen viri.

Us curtam dat oris neutro: sed eris damus illis. Us oris.

Que dant lus nus dus: sed oris prebet tibi fenus.
Et facinus pignus intercus vtis tibi prebet.
Adde penus penoris quod terne est siue secunde.

¶ Hic autor dicit q nomen in us tertie declinationis neutri generis habet curtā oris in gtō. vt hec corpus corporis. stercus stercoris. Deinde ponit exceptionem dicens. Sed nos damus eris illis noībus que dant terminationes infrascriptas videlicet lus/vt vellus velleris: est pellis cum lana. In nus/vt vulnus vulneris. i. plaga. angl'. (a wounde). In dus/vt pondus ponderis. i. onus graue. anglice (a weghte). Etiā est aliud qd mēsuratur. Sed ab illa regl'a excipiuntur fenus qd facit fenoris (an ockerer). Et facinus facinoris. i. peccatum. Et pignus pignoris. id est filius. Inuenitur etiam pignus pigneris/et sic nō excipitur. Intercus prebet tibi vtis in gtō penultima correpta. vt noīatiuo hic & hec & hoc intercus intercutis et est morbus inter cutem et carnem. Tu adde his predictis penus quod aliquando est tertie declinationis et facit penoris in genitiuo. Et aliquādo est secunde declinationis et facit peni/et est feminini generis in tertia est neutrum. et significat anglice (a seller).

Dat pecus hec pecudis pecus hoc pecoris sibi iungit.

¶ Dicit q hoc nomē pecus dupliciter variat: aliqñ est generis feminini et facit pecudis: & sigt aīalia minora que nō possunt iugum portare: & aliqñ neutri et facit pecoris/et significat aīalia maiora que valēt ad labores. Unde. Est pecus hoc quod arat pecus hec quod non iuga portat.

Hec formas in eris que sunt consinia verbis.
In quibus e curta reperitur in antesuprema.

¶ Dicit autor q noīa in us terminata veniātia a vbis habētibus e curtam in penultima syllaba faciūt gtīm in eris penultima correpta: vt vlcus vlceris/inflatio cutis vel aliud malum quod nascitur ppter nimiū laborē et deriuat ab vlcero as: qd idē est q vulnero as. Et scdm hoc tēpus debere faccre temperis: et deriuatur a tempero as. vel tepeo tepes. tamē facit temporis in gtō: vt autor inferius declarat.

Cōparatiuꝰ oris.

Neutrum declina quod comparat vt duo prima.

¶ Nomē qd comparat. i. qd est cōparatiuum neutrū in us terminatū declinat in gtō queadmodū duo genera. i. sicut cōparatiuus in or cōis generis. Nam sicut melior facit melioris: ita melius facit melioris.

Dant aceris leporis acer et lepus addito tempus.

¶ Dicit q ista nomina acus et lepus dant in eorum genitiuis aceris & leporis. Hic acus aceris est palea frumenti. Inuenitur etiā hec acus acus acui pro instrumento suendi. Hic lepus est quoddam animal. Adde etiā tempus quod facit temporis.

Us vtis.

Us producta tibi dabit vtis: deme palludis.
Et que dant tellus incus demenda tenebis.

¶ Dicit. Us pducta. i. nomē terminatū in us productā dabit utis lōgam in gtō. vt salus salutis. i. valitudo virtus virtutis. Deīde ponit exceptionem dicēs. Deme paludis. qd declinat hec palus huius paludis: est terra aquosa vbi pascunt rane. Et tu etiā tenebis illa noīa demēda. i. excipienda: vt tellus et incus dant gtōs telluris et incudis. Tellus. i. terra. Incus instrumentum super quod faber molliat ferrum.

Formabunt vris monosyllaba grus gruis et sus.

¶ Hic autor ponit aliam exceptionem dicens. q̄ monosyllaba. id est vnius syllabe in us terminata formabūt uris in genitiuo penultima pducta: vt thus thuris/et mus muris. i. sorex. Deinde ponit exceptionē dicens. Grus dat gruis in genitiuo: et est nomen auis. Et sus dat suis. et idem est quod porcus vel porca.

Es eris dabitur pres pedis laus quoq; laudis.

Fraus fraudis iunges: sed emaus nō flectere debes

¶ Dicit. Eris dabit in gtō huius noīs es: qd significat pecuniam. vel est species metalli qd significat diuitias. et predis dabitur in gtō huius noīs pres: qd idē est q̄ diues: laudis dabit in gtō huius noīs laus: et fraudis in gtō huius nomis fraus (discrete). Sed tu non debes flectere. i. declinare emaus nomen castelli. Quasi dicat q̄ hoc nomē emaus est indeclinabile.

Si prest s b vel m vel p. facies genitiuum. — Bs bis

Interponas i. tamen e si b prest aut p. — ms mis.

E mutatur in i si non monosyllaba fiant. — Ps pis.

¶ In hac parte autor determinat de genitiuo veniēte a ntō terminato in s precedente b vel m vel p. et dicit. Si ista littera b vel m vel p prest. i. precedit s in ntō singulari tu facies gtm ex tali ntō interponens hanc lrām i videlz inter cōsonātes predictas et s. Uerbi gra. Hoc nomē arabs terminatur in s precedēte b ponatur i inter b et s fit arabis in gtō: et est arabs quidam populus. Item hoc nomen hyems terminat in s precedente m: ponatur i inter m et s fit hyemis in genitiuo. Hoc nomē inops terminat in s precedente p interponatur i facit inopis in gtō Deinde ponit exceptionē dicens. Tamen si ista littera e precedit hanc lrām b vel p/tunc e mutatur in i in gtō: vt celebs celibis et non celebis. i. celestem vitā ducens. vel. i. castus. Et princeps principis. nomen dignitatis. Et hoc dico si talia noīa non fiant. i. non sint monosyllaba: q2 nō mutāt e in i sed retinent e in gtō. vt plebs plebis. i. multitudo gentium vel populus.

Aucupis excipitur ex anceps quod reperitur.

¶ Hoc nomen auceps excipitur a regula predicta siue ab illa exceptiōe. Tamen e sib ac. q2 per illā exceptionē deberemus mutare e in i et dicere auceps aucipis et dicimus aucupis. et est qui capit aues.

Ls aut ns aut rs/s remouebis. — Ls tis.

Tis iunges/frondis lendis glandisq; remotis. — Ns tis.

— Rs tis.

¶ Dicit. Tu remouebis hanc litteram s/a nto terminato in is aut ns aut rs, et postea iunges tis formando gtm singularē. Verbi gfa. Ls. vt puls remota s ꝛ addita tis fit pultis. i. pulmētū. Ns. vt mons remota s ꝛ addita tis fit mōtis (an hylle). Rs. vt ars remota s ꝛ addita tis fit artis (sciēce) Deinde ponit exceptionem dicēs. Remotis. i. exceptis noībus in littera positis: videlicet frondis quod declinatur hec frons. i. ramus. Inuenitur etiā hec frons frontis: anterior pars capitis: et sic nō excipit. Lens quod declinatur lens lendis: est semē pediculorum. Inuenitur etiam lens lentis quoddam legumen: et sic non excipitur. Glans quod declinatur hec glans glandis: fructus quercum. Etiā inuenitur glans glantis. id est tumor carnis. et sic non excipitur.

Que cor vel pendo componit eis sociando.

¶ Iste versus continuatur cū predictis hoc modo. Dictum est q̄ ista nomina frons glans ꝛ lens faciūt gtm in dis. Continua modo sic. Sociando eis predictis illa nomina que cor vel pendo componitq; illa noīa faciunt etiā gtm in dis: vt vecors vecordis. i. stultus: et etiā libripēs dis. i. illud a quo pendet libra: vt manus hoīs vel alterius rei.

Semper iens cum prole sua formabit euntis.

¶ Autor ponit exceptionē ab illa regula. Ls aut ns. dicēs q̄ hoc participiū iens cū prole sua. i. cū suis deriuatiuis facit euntis in gtō: vt rediēs redeuntis: deberet enim facere ientes vt redientis. ideo excipitur.

Ambio lege caret vncisq; quod vncia format.

¶ Hic autor ponit exceptionē ab exceptione predicta dicēs. Hoc verbū ambio caret lege. i. regula: q; sicut iens facit euntis in gtō: ita et ambiens ab eo deriuatū deberet facere ambeuntis ꝛ facit ambientis. Et causa est quia in hoc verbo ambio ambis e mutat in i qđ nō facit in aliis cōpositis ab eo is in quibus e nō mutatur. vt redeo redis. Et attēde q̄ autor posuit verbū pro participio/cū dixit. Ambio lege caret forte hoc fecit causa metri: vel vt denotaret irregularitatē/nō solū in participio: sed etiā in verbo q; ꝓ ꝛ hoc nomē quincuns qđ deriuat ab vncia caret lege: q; deberet facere quincuntis: et est quincuns res ponderis quinq; vnciarum: ꝛ hoc intelligas in omnibus similibus. vt sepcuns sepcuncis.

Ut vtis.

Ut tibi format itis sic per caput esse probabis

¶ In hac parte autor determinat de gtō veniēte a nominatiuo terminato in t. dicēs. Ut. id est nomen terminatum in: vt formabit tibi itis in genitiuo penultima correpta: vt caput capitis.

X gis a verbo.

X verbis in go veniens x gis tibi format.

¶ In ista parte autor determinat de gtō veniente a ntō terminato in x/et dicit. X. i. nomē terminatum in x veniēs a verbis in go terminatio format tibi gis in gtō. i. mutat x in gis formādo gtm: vt ab hoc verbo rego regis descendit hoc nomen rex: et x in gis fit regis: et ita lex legis.

Coniugis n remouet cum rectus n sibi seruet.

¶ Hic autor ponit exceptionē dicēs. iste gtūs ꝯiugis remouet n. i. abiicit

cum ꝑ quãuis rectus. i. ntũs seruat sibi n. Quasi dicat ꝙ deberet facere cõiungis in gtõ et facit cõiugis. Forte ad differẽtiam huius verbi cõiugo gis: a quo deriuatur cõiunx cõiugis/ et est cõiugatus vel coniugata.

Cis iungunt alia tamen x prius inde remota. Xcis.

¶ Dicit ꝙ alia nomina in x terminata videlicet que non veniunt a verbis terminantibus in go iungunt cis post nominatiuũ remota prius x formando genitiuum: vt pax remota x et addita cis fit pacis. Felix remota x et addita cis fit felicis.

E super x nisi sint monosyllaba compositum ve.
Ex ipsis e per i mutant que vult breuiari.

¶ Hic autor ponit documentũ dicẽs. E super x. i. noĩa habentia e ante x in ntõ singulari mutãt e ꝑ i breuem in gtõ. vt cortex corticis ⁊ nõ cortecis et est corii arboris. Et hoc est verũ in noĩbus pluriũ syllabarũ. ⁊ ideo dicit autor. Nisi sint monosyllaba. i. vnius syllabe tantum: quia illa nõ mutant e in i in gtõ immo retinent e. vt rex regis: et nisi sint cõposita ab ipsis monosyllabis: vt exlex exlegis. i. qui viuit sine lege.

Lodicis denias veruecis dicere debes. De quãtitate gti.

¶ Autor excipit hic duo nomina/ videlicet lodicis. i. opertorium aut vestis pilosa/ quod deberet corripere penultimã genitiui ⁊ producit. Etiam veruex facit veruecis penultima producta: et est veruex idẽ ꝙ aries castratus vel muto.

Si mas fiat in x dat icis mastix dabit icis.
Fenix fenicis bombix bombicis habebit.

¶ Dicit autor ꝙ si mas. i. nomẽ masculini generis fiat in x in ntõ dat icis in gtõ penultima correpta. vt calix calicis/ est cyphus. etiã est vas in quo consecratur. Deinde ponit exceptionẽ. Mastix dabit icis penultima producta. i. quedam species. Fenix etiã dabit icis penultima ꝓducta. vt fenix fenicis/ nomen auis. Bombix bombicis/ nomen vermis.

Cetera que dant x producunt in antesuprema.

¶ Dicit autor ꝙ cetera noĩa in x terminata de quibus non est facta mẽtio ab illa parte circa. E sup x. producuntur in antesuprema. i. antepenultima/ vt pax pacis/ nux nucis.

Sed gregis atq; trucis facis picis et nucis inde.
Excipis atq; ducis crucis salicis silicis q;.

¶ Dicit autor ꝙ noĩa in littera posita excipiuntur ab illa regula. Cetera que dant x. quia corripiunt penultimã genitiui. vt grex gregis. id est multitudo animalium. Trux trucis. id est tormentum vel pena. Item trux est crudelis. Fex facis. id est incendium. Nux nucis (a nutte) Pix picis (pyche). Dux ducis nomen dignitatis. Crux crucis est idem cum trux. Salix salicis/ est nomen arboris. Silix silicis: est nomen proprium fratris iouis. Et silix silicis/ est nomen duri lapidis.

Capitulum primum.

Nec g nec c tenent que dant nix nox atqz supellex.
Dic senis z noctis spingos vel dicito spingos.

¶ Dicit autor q nix nox et suppellex nec c retinēt nec g in gtō. Nā senex facit senis. nox noctis. De supplex statim dabitur doctrina. Spinx facit spingis vel spingos: et est monstrum marinum.

Crementum duplex debet formare suppellex.

¶ Dicit autor q hoc nomen supplex crescit supra nīm duabus syllabis: vt suppellex suppellectilis. i. tegmen lecti.

Que das a capite velut anceps iunge bicepsqz.

¶ Hic dicit autor q composita ab hoc noīe caput capitis crescunt supra nominatiuum duabus syllabis sicut suppellex. vt anceps ancipitis. i. dubiosus quid eligat: vel est ab vtraqz parte scindēs: et biceps bicipis. i. res habens duo capita.

Ac iter optat eris sed non vt regula querit.

¶ Dicit q hoc nomen iter prebet eris in gtō. vt gtō itineris: sed nō vt regula querit: q: scdm regulā datā facit itrioris sic patet q habet duplex cremētū supra nīm. Nota tn q inuenitur hic iter nomē auis. Versus. Carpe viator iter: sed in arbore concinit iter.

Per predicta tibi patet excessus genitiui.

¶ Epilogando dicit autor q p predictas regulas patet quō gtūs habet excessum supra nīm. Textus est clarus.

¶ Regula generalis genitiui.

Gtō is.
Dtō i.

Is genitiuus habet sed tertius i tibi prebet.

¶ Hic ponit regulā generalem genitiui singularis tertie declinationis. Gtūs singularis tertie declinatiōis hz hāc terminationē is quomodocūqz facit nīm. Sed tertius i tibi prebet. Hic autor ponit regulā de datiuo dicens. Sed tertius. i. datiuus prebet tibi hanc terminationē i. vt hic pater huius patris huic patri.

Cum dedit es grecus fit sepe per i genitiuus.

¶ Dicit autor q qn nтūs grecus terminat in es gtūs sepe terminat in i. vt achilles huius achilli. vlixes vlixi. moyses moysi. potest cōprehendi.

Actō em / vel im.

Em retinet quartus sed in im quandoqz locamus.
Magudarim turrim burim peluimqz securim.
Vim sitim restim pupim tussimqz caribdim.
His quedam propria sociamus paucaqz greca.
Vt tybrim tygrim tripolim sirtim vel eclipsim.
Iris et ypocrisis sociantur eis z erinis.

¶ Autor determinat de actō singulari tertie declinationis dicēs. Em reti-

tinet quartus. Expone sic. Quartus. i. accusatiuus singularis tertie declinationis retinet em. vt patrē. Et hoc intellige in quolibet genere preterq̄ in neutro de ipso cū facit mentionē vel cū fecit in scđa declinatione ibi. Sed neutris prouideamus. Deinde determinat de accusatiuo in speciali dicens. Sed in im qñq; locamus. i. q̄ actūs aliqñ terminat in im. Et hoc intellige duobus modis: videlicet in im tm̄ ꝛ in im ꝛ ī em. Subsequēter ponit exemplaris doctrina/videlicet in oībus sequēnbus in textu. Ut ntō hec maguderis/actō hāc maguderim. i. truncus. Ntō hec turris/accusatiuo hanc turrim: ꝛ dr̄ a terrere/etiam potest facere turrem. Hec peluis/actō hāc peluim/vas ex quo lauat barba. Hec tussis/actō hāc tussim anglice (the coughe). Hec securis/actō hanc securim/est instrumētū secandi. Hec vis/actō hanc vim (myght) Hec buris/actō hāc burim. id est cauda aratri. Hec restis/actō hanc restem vel restim. i. corda. Hec puppis/actō hāc puppē vel puppim. i. nauis. Hec sitis/actō hāc sitim. thirst. Hec caribdis/actō hanc caribdim: periculū maris. Nos etiam iūgimus his predictis quedā propria noīa et pauca greca: vt hec tybris/actō hanc tybrim/nomen fluuii. Hec tygris/actō hāc tygrim/nomē aīalis. Hec tripolis/actō hanc tripolim: nomen ciuitatis. Hec sirtis/actō hāc sirtim/periculū maris. Hec eclipsis/actō hanc eclipsim. i. obscuritas lune vel solis. Hec iris/actō hanc irim. i. arcus in celo. Hec hipocrysis/actō hanc hipocrysim/viciū est. Et erinis sociabitur eis predictis. Hec erinis/accusatiuo hanc erinim/furia infernalis.

Em dat et im turris restis puppis q; securis.
Et cum predictis nauis peluis quoq; iungis.

¶ Autor dicit q̄ hec quinq; noīa in textu posita habent em et im in actō vt turris turrem vel turrim. restis restem vel restim. ꝛc̄.

Quinetiam multa per a ponuntur quasi greca.

¶ Dicit autor q̄ etiā multa noīa faciūt actm̄ p a quasi greca. i. fm grecaꝫ declinationē. vt hic hector/actō hunc hectorē vel hectora. Non solum in tertia declinatione: sed in secunda: vt thideus thidei vel thidea.

¶ Regula generalis de neutris.

Neutra notare decet: sic nullum regula fallit.

¶ Dicit q̄ nos decet notare neutra noīa tertie declinationis: q: nō faciūt actm̄ in em nec in im: sed vt dictū est in scđa declinatiōe ibi. Sed neutris p̄uideamus. ꝛc̄. Quasi dicat q̄ noīa neutri generis habent actm̄ similem ntō vt hoc tempus/actō hoc tempus. Et sic notando regula nullum fallit.

Per recto quintus sed sepe tamen facit vsus. Uctūs.
Ad morem greci ceu thebai pallaq; colchi.

¶ Dicit autor q̄ q̄ntus. i. vctūs tertie decliū. est par. i. similis recto. id est ntō suo: vt pater/vctō o pater. Deinde ponit exceptionē dicēs. Sed sepe tamē facit vsus ad morem greci ceu pro sicut thebai: mulier illius ciuitatis. Palla est vocatiuus de pallas. i. dea sapiētie. Colchi est vocatiu' de

colchos. i. mulier illius loci. Et est sciendū q̄ isti vocatiui formantur a nominatiuo remota s. vt pallas remota s fit palla.

Es greci longe simul es subiungitur eq̄.

¶ Id est nomen grecū terminatū in es lōgam facit vocatiuū in e vel in es: vt vlixes vt̄o o vlixes vel vlixe, ꝓpriū nomen vnius sapientissimi grecoꝝ.

Abltūs. **Sextus in i vel in e quandoq̄ȝ tamen dat vtrumq̄ȝ.**

¶ In hac parte autor determinat de abltō singulari tertie declinationis et dicit sic. Sextus. i. abltūs tertie declinatiōis terīatur in i vel in e: vt hoc aīal/abltō ab hoc aīali. hic pater/abltō ab hoc patre. Tn̄ qn̄q̄ȝ dat vtrūq̄ȝ Quasi dicat q̄ aliqn̄ terminat in i et in e. vt hic et hec et hoc felix/ablatiuo ab hoc et ab hac et ab hoc felice vel felici.

E dat i. **I dat nomen in e/quedam retrahi decet inde.**
Gausape presepe preneste cepe soracte.

¶ Dicit q̄ nomen in e terminatū dat in abltō i. vt hoc mare/abltō ab hoc mari. i. fretū. Sed ponit exceptionē dicens. Quedā retrahi decet inde. id est ab ista regula. videlȝ gausape. i. mappa. Preneste nomen ciuitatis. Presepe (a cradle). Cepe est quoddā genus alii. Soracte nomē ciuitatis: que omnia excipiuntur: quia faciunt ablatiuū in e/et non in i.

Cum preit er aut is per e si neutrale sequatur.
Ablatiuus in i debet tantummodo poni.

¶ Dicit q̄ qn̄ nōis terminat in er vel in is et sequit neutrū per e/abltūs facit i tantū. vt hic alacer/hec alacris/et hoc alacre. abltūs facit ab hoc et ab hac et ab hoc alacri. Hic et hec omnis et hoc omne/ablatiuo ab hoc et ab hac et ab hoc omni. et sic de similibus.

Regula. **Quod fit in al vel in ar sic formas dum genitiuo.**
A longam teneas dat e far par e vel i ponas.

¶ Dicit autor. Qd̄ fit in al vel in ar. vt aīal et torcular: ita faciunt in abltō vt in predicta regula cōtinet dū tn̄ tale nomen producit penultimā gtī: vt aīal aīalis/abltō ab hoc aīali. hoc torcular torcularis/abltō ab hoc torculari. Cōstrue sic. Tu forma. i. declinas in abltō singulari illud nomē quod fit in al vel in ar. vt dictū est in regula precedēte: hoc dico dū teneas a lōgam in gtō illius nōis terminati in al vel in ar dat e. far. i. hoc nomen far dat e in abltō. vt farre. Par e vel i ponas. Quasi dicat q̄ hoc nomen par facit pare vel pari in abltō: et hoc intellige qn̄ est adiectiuū: nā qn̄ est substantiuū facit pare tm̄. Et sic patet quō facit ablatiuū in e et in i tantum.

¶ Dicat q̄ est doctrina et non exceptio id qd̄ dr̄ de par et far. quia regula est data de habentibus naturaliter a longā in gtō: et ista nō habēt: nā producitur a gtō ex parte geminoꝝ r. Par vero nō ꝓducit immo corripit.

Cum lare sal demas.

¶ Hec littera est superflua: qr exceptio debet fieri in dictionibus cōprehēsis sub regula. regula autē datur de habentibus a longā in gtō: et in istis

a breuiatur. Si querat per quã regulam faciunt ablatiuum in e. Respondeat per illam inferius positam. Iuuenics. alia per e. &c.

Quod fit in as longam gentile per e vel i/ponam. I E.

¶ Dicit autor ꝙ nomen gentile terminatũ in as longam facit ablm̃ in e/vel in i. vt hic et hec rauennas alpinas. ablatiuo ab hoc et ab hac rauennate vel rauennati. Et est vir vel mulier de tali ciuitate.

Consona si pꝛeit is dupla sextus in i vel in e fit.

¶ Dicit ꝙ noĩa in is terminata habẽtia duas consonas ante is in eadẽ sillaba faciunt ablm̃ in e vel in i. vt ignis ablrõ ab hoc igne vel igni.

Testis cum peste per e fit iuncta sibi veste.

¶ Hic ponit exceptionẽ a regula ꝑdicta dicẽs. ꝙ hoc nomẽ testis cũ hoc noĩe peste fit ꝑ e. i. tersat in e in ablrõ lꝫ habeãt duas cõsonãtes ante is in eadeꝫ syllaba. vt hic et hec testis. ablrõ ab hoc et ab hac teste. i. q̇ vel que dat testimoniũ. Hec pestis. ablrõ ab hac peste. i. moꝛbus. Etiã vestis facit veste in ablatiuo. Et hoc est ꝙ dicit. Iuncta sibi veste. i. indumentum.

Quattuoꝛ imber habet quibus i tm̃modo pꝛebet.

¶ Dicit ꝙ imber habet quattuoꝛ composita que faciunt ablm̃ in i tantũ et sunt ista scꝫ september october nouẽber december que faciunt in eorũ ablatiuis septẽbri octobri nouẽbri decẽbri: et sunt noĩa mensium.

I dant tres menses solam e dant sospes et hospes.

¶ Dicit autoꝛ ꝙ tres menses dant in ablrõ i/videlicet aprilis quintilis et sextilis. Aprilis habet clarũ significatũ de se. Quintilis idẽ est ꝙ mensis Iulij. Sextilis idẽ est ꝙ mẽsis augusti. Deinde dicit ꝙ hoc nomẽ sospes et hospes dant e solã in ablrõ. vt hic et hec sospes ablrõ ab hoc et ab hac sospite. i. sanus vel saluus. hic ⁊ hec hospes ablrõ ab hoc et ab hac hospite. id est qui suscipit alium in domo/vel qui ab alio suscipitur.

Quidam pꝛo certo reputant e vel i dare sexto Adiectiua i e ꝫ i.
Cuncta trium generum/sed degener vber e tantum
Ipsa tamen reperimus in i sed non nisi raro.

¶ Hic autoꝛ ponit regulã nõ assertiuã sed narratiuã. Et dicit ꝙ q̇dã magistri reputãt ꝑ certo cũcta vocabula triũ generũ. i. gñis oĩs dare in sexto id est ablrõ e vel i. vt hic et hec et hoc felix. ablrõ ab hoc ⁊ ab hac ⁊ ab hoc felice vel felici. hic et hec et hoc legens ablrõ ab hoc et ab hac et ab hoc legente vel legenti. Sed degener et vber licet sint omnis generis: tñ facient ablm̃ in e tantum. vt hic et hec degener ablrõ ab hoc et ab hac degenere. id est rusticus vel ignobilis. hic ⁊ hec ⁊ hoc vber ablatiuo ab hoc et ab hac et ab hoc vbere. i. fertilis. Tamen nos reperimus ista nomina: scꝫ vber et degener in ablrõ casu in i/terminata: sed nõ nisi raro vt in lucano. Sed me degeneri strauisset facta sub hoste.

Ponunt alterutrum si fiat mobile fixum.

¶ Ponit vnũ documẽtum tale. ꝙ si aliqd mobile. i. adiectiuũ fiat fixum

id est substantiuũ magistri ponũt alterutrũ, s. ablatiuũ i. scʒ modo i/mõ e. Sed nõ ꝙ habet in regulis pdictis. Aliʒ dicũt ꝙ ad placitũ formãt ablatiuũ. vt vitalis vitale. clemens clemente. si substantiue capiuntur.

Regula. Inuenies alia per e sepius esse locata

¶ Pulchra regula est ꝙ omnia alia nomina tertie declinationis de quibus nõ est mentio facta: habent e in ablatiuo. vt dogma dogmate. carbo carbone.

Quod dedit im quarto casu solet i dare sexto.

¶ Dicit ꝙ illud nomẽ qđ dedit im quarto casu. i. actõ solet i dare sexto. i. ablatiuo. vt hec tussis. actõ hanc tussim. abltõ ab hac tussi.

Ntũs/ Actũs/ ⁊ vctũs in es.

Primus pluralis dabit es et sociabis
Quartũ cũ quinto sed a debes ponere neutro

¶ In hac parte autor determinat de tertia declinatione quãtũ ad numerũ pluralẽ: et dicit. Primus pluralis. i. ntũs tertie declinationis dabit es vt plr ntõ hi patres: ⁊ sociabis et quartũ cũ quinto: qꝛ etiã faciũt in es. vt actõ hos patres. vctõ o patres. Et hoc est verũ in masculino feminino et cõi genere. In neutro vero non: qꝛ in neutris noĩbus ntũs actũs et vctũs plurales in oĩ declinatione in a terminãt. vt plr ntõ hec pecora. actõ hec pecora. vctõ o pecora. Et hoc est qđ dicit. Sed a debes ponere neutro.

Si sexto dabitur i sola vel i simul eꝗ
Fit neutrum per ia quod comparat inde retracta.
Ludicra vel vetera dices amplustraqꝫ iunges.

¶ Quia in precedente regula dictũ est ꝙ noĩa neutri generis faciunt nominatiuũ actũ ⁊ vctũ plr'es ĩ a. Ideo vult autor declarare hoc specialiter dicẽs. Si sola. i. datur sexto. i. abltõ. vel si i et e dabit abltõ: tũc neutrũ genus fit p ia in ntõ actõ et vctõ pluralibus: vt hoc mare. abltõ hoc mari. et plr ntõ hec maria. actõ hec maria vctõ o maria. Ntõ hic et hec et hoc felix abltõ ab hoc et ab hac et ab hoc felice vel felici. et plr ntõ hi et he felices ⁊ hec felicia. actõ hos ⁊ has felices ⁊ hec felicia. vctõ o felices ⁊ hec felicia. Deinde ponit exceptionẽ dicens. Qđ cõparat inde retracta. i. excipit a regula illud nomẽ qđ cõparatur: qꝛ licet facit ablm̃ in i ⁊ in e: tñ non facit in ia. vt fortiora et non fortioria. Tu dices etiam ludicra in ntõ actõ ⁊ vctõ pluralibus huius noĩs ludicris. i. delectabilis. vt hic et hec ludicris et hoc ludicre: licet faciat ablatiuũ in i. Vetera etiã dicitur in plurali huius noĩs vetus veteris qđ idẽ est ꝙ antiquus: licet faciat in abltõ vetere vel veteri. Et tu iunges etiam predictis hoc nomen amplustra quod declinatur hoc amplustre amplustris. ablatiuo ab hoc amplustri. Et pluraliter ntõ hec amplustra. i. remo nauis.

¶ Nota Johannes de garlandia reprehendit autorem: et dicit ꝙ habet amplustria et non amplustra. Sed priscianus dicit ꝙ habet indifferenter amplustra vel amplustria.

Cum dedit e solam sextus solam dat a rectus.

De tertia declinatione noīm.

¶ Dicit autor q̄ qn̄ ablt̄us terminatur in e tantū: vt tēpore casus predicti faciunt in a et non ia. vt tempora. hoc intellige de neutris.

Um vel ium pone genitiuo vel dat vtrumq̄ Um/vel ium.

¶ In hac parte autor determinat de gtō plurali tertie declinatiōis dicēs. Tu pone in gtō plurali tertie declinationis um: vt pater patrū: vel ium: vt sedes sediū. vel dat vtrūq̄ simul: vt legens legentum vel legētium. quēq̄ autem faciunt in um: quēq̄ in ium et um. vt patebit inferius.

Quod dedit i sexto formabit ium genitiuo. I E.

Et prebens e vel i quod comparat hinc volo demi

Artificum iunge memorum veterum vigilumq̄.

Atq̄ sacerdotum custodum vel locupletum

¶ Dicit q̄ si ablt̄us singularis facit i tm̄ ꝛ in e/et in i gt̄us pluralis faciet in iū: vt aīal aīaliū. et felice vel felici feliciū. Deinde ponit exceptionem dicēs. Ego volo illud nomē qđ/cōparat demi. i. excipi hinc. i. ab ista regula: q̄ licet faciat ablatiuū in e et in i tn̄ facit gtm̄ pluralē in um et nō in iū: vt fortiorū. Excipiuntur etiā illa que sequunt infra: videlicet artifex artificū: et est magister alicuius artis: memor memorū est ille qui recordatur vetus veterū. vigil vigilū. sacerdos sacerdotū. i. presbyter. custos custodum. locuples locupletum. id est diues.

¶ per ium fit et l laus et fraus um tibi prebet.

¶ Dicit q̄ nomē terminatū in c vel in l/facit gtm̄ pluralē in ium. vt allec alleciū. et mel melliū si esset de vsu. Deinde dicit q̄ laus et fraus faciunt in um. vt laus laudum est honor in ore. fraus fraudum. i. dolus.

Non crescens per ium facit is aut es genitiuum Es ꝛ is nō crescens.

¶ Dicit autor q̄ nomē terminatū in es vel in is nō crescēs in gtō singulari facit ium in gtō plurali. vt sedes sedium. collis collium.

Um dat apis volucris panis canis iuuenisq̄

Et soboles heresis cum fruge vel indole vates.

¶ Autor ponit exceptionē a predicta regula dicens. q̄ noīa infra posita: licet terminent in is vel in es ꝛ nō crescāt in gtō singulari: tn̄ nō faciunt in gtō plurali iū sed in um. vt hec apis in gtō plurali facit apum. i. aīal volatile mellificās. Hec volucris gtō harū volucrū. i. auis. Panis panū. Canis canū. Iuuenis iuuenū. Soboles sobolū. i. ꝓgenies. Heresis heresū. id est viciū ꝯtra fidē. Fruges facit frugū. i. fruct⁹. Indoles facit indolū. i. signū future ꝓbitatis vel ꝓgenies. hic vates. i. poeta vel ꝓpheta vel diuinator. Solet etiam declinari in cōi gn̄e: vt hic et hec vates.

Ons per ium formas s iunges r preeunte. Ons r s.

Consors atq̄ cohors demantur que faciunt tum.

¶ Dicit q̄ nomē terminatū in ons facit gtm̄ pluralē in iū. vt mons montiū. Tu iūges etiā s. i. nomē terminatū in s r precedente. vt pars partiū.

Et exceptis consors et cohors que faciunt tum in gtō plurali. Consors. i. socius. Cohors. i. turba quingentorum hominum.

Simplex compositi normam quādoq; tenebit.
Sic cor et opsq; probant si componantur vtrimq;

¶ Ista littera scdm aliquos p hypellagiū seu p cōtrariuz exponit. Et isti dicūt simplex aliqñ tenebit normā compositi. i. cōpositū tenebit aliqñ normam simplicis. Sed hec expositio michi non seruit: quia hoc est dictū supra ibi. Simplicium norma. rc. Sed alij exponunt litteram vt sonat dicentes q simplex nomen tenebit aliquando normam cōpositi. Nā sicut concors facit cōcordium in genitiuo plurali/ita cor facit cordium. Et sicut inops facit inopum: ita ops facit opum.

Sepe per um vel ium facit ans aut ens genitiuum

¶ Dicit q nomina terminata in ans et in ens sepe faciunt genitiuū pluralem in um vel in ium: vt amans amantum vel amantium. legens legentum vel legentium.

Glans dat ium gens dens mens sociabitur istis.

¶ Autor ponit exceptionē a regula predicta dicēs. Nōia in lr̄a posita licet terminētur in ans vel in ens: tñ faciūt gtm̄ pluralem in um tantum: vt glans glandium/dens dentium/gens gentium/mens mentium.

Urbs plebs seps stirps p ium calx arx simul z lanx

¶ Dicit q nōia in lr̄a posita faciūt gtm̄ pluralē in iū tm̄: vt calx calciū. i. cementū plebs plebiū. i. multitudo gentiū. puls pultiū. i. pulmentū. seps sepiū. stirps stirpiū. i. pgenies. calx calcis calciū. i. talus. arx arcis arciū. id est turris vel summitas. lanx lancis lanciū. id est discus magnus.

A o il ul. n r ir or ur as.

Dempta carne per um facit a vel o sociando
Il vel ul uq; simul r solam iungimus irq;
Cor demas or aut ur ponas as addere debes.

¶ Hic autor ponit decē regulas dicēs. Nōia tertie declinatiōis terminata in a vel in o faciūt gtm̄ pluralē in um: vt thema thematū/et sermo sermonum. dempta. i. excepta hac dictione carne que facit carniū sociando cū predictis terminata in il vel in ul que faciunt in um. vt consul cōsulū: z vigil vigilū: z in n lr̄a: vt nomen nōim. delphin delphinū. canon canonū. Nos iungimus cū predictis terminata in r solā. vt pater patrum: et dicit solam vt excludat illa que habent er cū illa terminatione in ntō casu singulari qm̄ ipsa non continentur sub hac regula: vt siluester siluestris z siluestre. Iungimus etiam cū predictis terminata in. ir. vt martyr martyrū. Tu pone etiā cū predictis terminata in or. vt soror sororū: et terminata in ur. vt murmur murmurū. Sed tu demas. id est excipias hoc nomen cor/ quod facit cordium. Tu debes addere predictis terminata in as. vt pietas pietatū. id est benignitas. Alia exposita sunt supra.

Que monosyllaba sunt adimes velut est mas et as.

¶ Hic autor ponit exceptionē ab ista pticula. As addere debes. dicens. Tu adimes. i. excipies illa noia q̄ sūt monosyllaba in as terminata q̄ faciūt gtm plurale in iū. vt mas mariū. i. masculus. et as assium. i. obolus.

Si crescant is & es dant um monosyllaba demas. — Es um is um.

¶ Dicit q̄ noia terminata in is & in es habētia gtm crescentē supra nt̄m faciūt gtm plurale in um. vt miles militū. lapis lapidū. Sed deme monosyllaba q̄ faciunt genitiuum plurale in ium. vt lis litium. vis virium.

Plus dat ium sed pes dabit um: pluralia sola.

Que dant es fiunt per ium: sed deme penatum.

¶ Dicit q̄ hoc nomē plus dat ium. vt pluriū: sed hoc nomen pes dat um: vt pedū. pluralia sola. i. tantū pluraliter declinata: que dant es in ntō faciunt gtm pluralem in ium. vt manes maniū. i. aīe infernales. Sed deme penates qd̄ facit penatū. i. parentes intimi vel imagines deoꝝ domesticorum quasi penes nos nati.

Preter os um faciunt os et us: sed s preeunte. — bs bs ps t.

B vel p ponis vel t monosyllaba demes.

¶ Hic ponit q̄nq̄ regulas dicēs. q̄ noia terminata in os et in us faciunt gtm plurale in um: vt flos florum. corpus corpoꝝ. preter os ossis qd̄ facit ossiū. Sic enī terminata in s precedēte b vel p. vt arabs arabū. princeps principū. Et t. i. terminata in t sic faciunt. vt caput capituꝫ. Monosyllaba demes. hec est exceptio ab illa particula. Sed s preeunte b vel p. Quasi dicat q̄ monosyllaba faciūt in iū. vt hoc nomē plebs facit plebium. &c.

Supradicta notes: sed ium per cetera formes.

Que prebent e vel i sexto.

¶ Dicit q̄ tu notes supradicta. i. noīa que possunt cōtineri in supradictis regulis: sed tu formes. i. formare debes ium per cetera nomina que prebent e vel i sexto. i. ablr̄ō singulari. vt ignis igni vel igne ignium. piscis piscium. si vero contineantur in regulis faciunt genitiuum sicut in eis cōtinetur. vt felice vel felici felicium.

Facit um sibi subdi.

Quod datur a capio sit municipum tibi formo.

¶ Dicit q̄ illud nomē qd̄ datur. i. deriuat a capio capis p cōpositionē facit hāc terminationē um sibi subdi in gt̄ō plurali. vt municeps municipū. Et hoc est qd̄ autor dicit. Sic municipū tibi formo. Componit enī municeps ex munus et capio capis: et dr̄ municeps. quasi munus capiens. Et sic de aliis compositis a capio. vt menceps mencipū. i. mente captus.

Cumq̄ caput dabit eps formabit ium velut anceps.

¶ Dicit autor q̄ hoc nomē caput si dabit eps in cōpositiōe formabit ium in gt̄ō plurali velut anceps qd̄ cōponit ex an et caput: et facit ancipitiū in gt̄ō plurali: et idem est q̄ dubius. Tamē est sciendū q̄ hi gt̄i plerūq̄ sincopantur: vt ancipitum et bicipitum. i. duorum capitum.

Xum. X fixum dabit um nisi nix nox atq3 supellex.

¶ Sensus est q nomina substantiua in x terminata faciunt genitiuum pluralem in um vt lex legum: nisi nix quod facit niuium nox noctium suppellex supellectilium.

Um supplex complex: sed ium prebet tibi simplex.

¶ Quasi dicat q nomina substantiua in x terminata faciunt genitiuum pluralem in um. vt lex legum. Uisus est excludere adiectiua: et ideo dat doctrinam de istis adiectiuis supplex cōplex dicens quod faciunt in ium. vt supplex supplicium & cōplex complicium. i. particeps mali: et hoc nomen simplex facit simplicium. i. purus vel vnicus vel indiuiduus vel fatuus.

More metri demit his vsus sepe vel addit.

I proceres iacet vq3 boues v suscipit ales.

¶ Dicit q vsus grāmaticorum sepe demit. i. aufert vel addit aliquid his sing. genitiuis pluralibus more. i. causa metri. Et hoc per exēpla declarat dicens. hoc nomen proceres iacit i per illā regulā. Pluralis sola. deberemus enim dicere procerium. i. nobiles. & hoc nomen boues iacet u in genitiuo: quia deberemus dicere bouum & dicimus boum. Sed hoc nomen ales suscipit u in genitiuo plurali: cum deberemus dicere alitum & dicimus alituum. et idem est q aues.

Dtō ibus. abltō ibus. Tertius est in ibus et ei sextum sociemus.

¶ In hac parte autor expedit tertiam doctrinam tradens regulā de datiuo et ablatiuo pluralibus. et dicit. Tertius. i. datiuus est in ibus penultima correpta. & ei sociemus sextum. i. ablatiuum. Quasi diceret q datiuus et ablatiuus plurales tertie declinationis faciunt in ibus. vt datiuo his patribus ablatiuo ab his patribus.

Dicemus q3 boum seu bobus duplici casu.

¶ Autor dicit q dicemus boum seu bobus duplici casu: videlicet in genitiuo boum & dtō et abltō bobus. Et sic patet q bobus & nō bouibus excipitur a regula predicta. Tertius est in ibus.

¶ De quarta declinatione.

Quarta dat us recto/dabit u sed non nisi raro.

¶ In hac parte autor determinat de quarta declinatione dicens. Quarta declinatio dat us recto. i. ntō. vt ntō hic visus hec manus. et dabit u sed non nisi neutro genere. vt hoc cornu.

U non mutabis donec plurale tenebis.

¶ Dicit q si nomen quarte declinationis terminatur in u: tu nō variabis hanc terminationem u donec tenebis pluralem numerum. hoc est q in singulari numero non variabitur. vt hoc cornu huius cornu huic cornu accusatiuo hoc cornu vocatiuo o cornu abltō ab hoc cornu. In plurali bene variatur. vt in sextius parebit.

Genitiuo. Datiuo. Us genitiuus habet & tertius ui tibi prebet.

¶ Dicit autor q gtūs singularis nominum terminati in us habebit us productam: vt hic visus huius visus. Sed tertius. i. datiuus prebet tibi ui. vt visui.

Um quarto dabitur quintus recto similatur. Accusatiuo vctō.

¶ Dicit autor q hec terminatio um dabitur quarto. i. accusatiuo. vt visū manū. Quintus. i. vctūs similatur. i. similis est recto. i. nomīatiuo. vt hic visus vocatiuo o visus.

U sextus retinet sed flecte domum sapienter. Abltō.

¶ Dicit autor q sextus. i. abltūs tenet u. vt abltō ab hoc visu: sz flecte. i. declina sapiēter hoc nomē domū qd partī est scdē declinatiōis et partim quarte. vt patebit in heteroclitis ibi. Tota domus quarte mi mo. &c.

PRimo plurali dabis us binos sociando.

¶ In hac parte autor determīat de quarta declinatiōe quantū ad numerū pluralē. et dicit. Tu dabis hāc terminationē us primo. i. ntō plurali. vt pl'r ntō hi visus sociando binos casus: videlicet actīm et vctīm q faciunt in us. vt actō hos visus vocatiuo o visus.

Neutra notare decet genitiuus uum tibi prebet.

¶ Dicit q neutra noīa sunt notanda: qr non faciunt in us sed in a. vt cornua. Deinde dicit q gtūs facit in uum. vt visuum cornuum.

Datqz datiuus ibus sextusqz/sed excipiemus.
Ante bus u seruant ficus tribus arcus acusqz.
Artus cum verubus portus partusqz lacusqz.
Et specus et quercus.

¶ In hac parte autor determinat de dtō et abltō pluralibus quarte declinatiōis dicens. Datiuus qz pro et sextus. i. abltūs dāt ibus penultima correpta. vt datiuo his visibz. Sed excipiemus. id est exceptionē faciemus vt infra videlicet q noīa in littera posita seruant u ante bus. i. faciūt datiuū et ablīm plurales in ubus et nō in ibus. vt ficus ficubus. tribus tribubus. i. pgenies. arcus arcubus. artus artubus. i. quodlibet mēbrū. veru verubus. partus partubz. est actus pariendi vel est ipse puer. specus specubus. i. spelunca: etiā potest esse scdē declinatiōis. Cetera vero quarte declinationis faciunt in ibus.

De quinta declinatione.

ES rectus quinte dat semper et est muliebre. Ntō es.

¶ In hac parte autor determinat de quinta declinatiōe dicens. Rectus. i. ntūs singularis quinte declinationis dabit semper es vt res et species: et est muliebre. i. generis feminini.

Mente diem memori volo compositumqz teneri.

¶ Autor dicit q hoc nomen dies et eius compositū debēt teneri memori mēte. i. in mente: quia nō est generis feminini: immo est dies generis incerti. id est dubii. et cōpositum eius meridies est generis masculini.

Ei dicetis genitiuis atqz datiuis. Gtō dtō.

¶ Hic determinat de gtō et dtō singularibus quinte declinationis dicens

Nos dicetis .i. dabitis ei .i. hanc terminationem ei gtĩs et dtĩs singularibus quinte declinationis. Vt hec res huius rei huic rei.

Actõ vctõ abltõ.

Em quarto quinto demus es decet e da re sexto.

¶ In hoc versu autor dicit quod accusatiuus singularis quinte declinatiõis facit in em. Vt accusatiuo hanc rẽ. vocatiuus in es. vt o res. ablatiuus in e. vt re. Textus est planus.

Gtõ erum

Primo plurali demus es qui vult sibi subdi.
Quartũ cum quinto tribuens erũ genitiuo.

¶ In hac parte autor determinat de quinta declinatiõe quãtũ ad numerũ pluralẽ: et dicit. Nos demus primo pl'i quinte declinationis es: vt pl'r ntõ hi dies. q vult sibi subdi quartũ .i. acm̃ cũ quinto .i. vctõ. Quasi dicat quod etiã actũs et vctũs facit in es. Ponit regulã de gtõ dicẽs. Tu tribues erum. vt rerum specierum dierum genitiuo plurali.

Datiuo et abltõ eb9.

Tertius et sextus semper formantur in ebus.

¶ In hac parte autor ponit regulam de datiuo et abltõ pluralibus quinte declinationis dicẽs. Tertius et sextus .i. dtũs et abltũs formãt in ebus. vt datiuo his rebus ablatiuo ab his rebus.

Desunt plurali genitiui siue datiui.
Et sexti quinte nisi res speciesque diesque.
Progenies et maneries dic materiesque.

¶ Dicit autor quod noĩa quinte declinationis carẽt gtĩs dtĩs et abltĩs pluralibus: preter ista videlicet res rerũ rebus. species specierũ speciebus. progenies progenierũ progeniebus. materies materierũ materiebus. maneries manerierum maneriebus.

¶ De declinatione noĩm compositorum.

Rectos compone simul inflectuntur vtrimque.

¶ Dicit autor quod si duo recti cõponãtur .i. vtrimque variantur. Vt nominatiuo hec respublica genitiuo huius reipublice.

Non sic alterutrum declines nec leopardum.

¶ Autor ponit exceptionem a regula predicta dicens. Tu non declines sic vt diximus hoc nomen alteruter alterutra alterutrũ: quod deberet facere alterius vtrius et facit alterutrius. nec etiã leopardũ: quia deberet facere leonis pardi in genitiuo et facit leopardi.

Obliquo rectum componens iunges in vnum.
Ex sola parte recti decet hunc variari.

¶ Autor dicit quod si rectus cõponatur cũ obliquo: solũmodo rectus variatur et nõ obliquus. vt ntõ hic magister militũ. gtõ huius magistri militũ. Item paterfamilias genitiuo huius patrisfamilias.

Si componantur obliqui non variantur.

De declinatione noim patronimicoȝū.

¶ Dicit autor ꝙ si duo obliqui componātur: neuter eorum variatur. vt istiusmodi. cuiusmodi.

¶ De declinatione patronimicorum.

Patronimica tibi dat declinatio prima. | De patronymicis in des.

Que dātur maribus: sed in es rectū faciemus.

¶ In hac parte autor determinat de declinatione patronymicorum masculinorum dicens. Prima declinatio dat. idest declinādo demonstrat patronymica que dantur maribus. i. que masculina sunt. Quasi dicat ꝙ patronymica masculini sunt prime declinatiōis. et faciemus rectum. idest nt̄m in es. vt hic priamides. est filius vel nepos priami.

Am quartus casus aut en gerit e vel a quintus.

¶ Autor dicit ꝙ quartus casus facit in am vel in em. vt priamidā vel priamidem. vt̄us facit in e vel in a. vt vt̄o o priamide vel priamida.

Ablatiuus in e vel in a nec cetera muta.

¶ Dicit autor ꝙ ablatiuus facit in e vel in a. vt ab hoc priamide vel priamida. Nec debes mutare cetera. idest ceteros casus de quibus nichil dictū est: quia ipsi casus declinantur ſm primam declinationem. vt gt̄o huius priamide datiuo huic priamide. Et pluraliter nt̄o hi priamide gt̄o horū priamidarū datiuo his priamidis. ⁊c̄.

Tertia feminea tibi patronymica format. | De patronymicis in is.

Is recto prebens genitiuus erit sibi crescens.

Is sed vel os faciet quartus a vel em tibi prebet.

¶ In hac parte autor determinat de declinatione patronimicorum femineorum dicens. Tertia declinatio format tibi patronymica feminina prebēs tibi hanc terminationem is recto. i. nt̄o casu singulari. Quasi dicat ꝙ patronymica feminina sunt tertie declinationis ⁊ faciunt nt̄m in is. Deinde ponit exceptionem dicens. Gt̄us erit sibi crescens. i. superabit nt̄m et faciet is vel os. vt hec p̄amidis genitiuo huius dis. vel dos. est filia vt neptis priamidis Quartus. i. act̄us prebet tibi em vel a. vt act̄o hanc priamidem vel da.

Quintus iseruabit sed rectum non superabit.

¶ Dicit autor ꝙ vt̄us seruabit hanc terminationem. vt vt̄o o priami penultima correpta. Sed talis vt̄us non superabit nt̄m immo erit sibi equalis.

E solam sextus tenet es sed vel as reperimus.

Plurali quarto nil plus preter metra muto.

¶ E solam sextus tenet e. i. ablt̄us terminatur in e solā. vt ablt̄o ab hac priamide. ꝙ pro ⁊. nos reperimus es vel as quarto. idest act̄o plurali vt act̄o has priamides vel das. Nil plus muto supple de tertia declinatione in patronymicis femininis preter metra. hoc est preter illud quod aliqñ causa necessitate metri conuenit permutari.

Interdum per ias hec patronymica formes. | patronymicis in ias.

¶ Dicit autor quod interdum hec patronimica feminina terminantur in ias in nto casu: vt pelias et ambrosias. est filia vel neptis pelii.

As breuis in recto dat adis vel ados genitiuo.

¶ Modo autor docet declinare predicta patronymica in ias terminata et alia similia dicens. As breuis in recto. idest nomen terminatum in as breuem in nto dabit adis vel ados in gto penultima correpta. vt hec ambrosias genitiuo huius ambrosiadis vel dos. i. filia vel neptis ambrosii.

Em dat vel a quartus in e fit tantummodo sextus.

¶ Dicit autor quod actus facit in em vel in a. vt acto hanc ambrosiadem vel ambrosiada. Sextus. i. ablatus facit in e. vt ablatiuo ab hac ambrosiade.

Dant reliquos terna nil mutat in his nisi metra.

¶ Dicit autor quod reliqui casus variant ad modum tertie declinationis. et non mutatur in his nisi metra. nil de tertia decli. nisi de necessitate metri postulante.

More dices greci tamen s quinto remoueri.

¶ Dicit autor quod aliquando s remouetur a vto more greci. i. secundum morem grecorum Vt pelias remota s fit pelia. et ambrosia remota s fit ambrosia.

De patronymicis in ne.

Ne plerisque damus quibus e normam sociamus.

¶ Dicit quod nos damus hanc terminationem ne plerisque. i. multis vel aliquibus nominibus. vt a cristine propria vel a propriis nominibus deriuata quibus nos sociamus e. i. regulam nominum terminatum in e. vt libie. Quasi dicat ipsa declinantur sicut illa que terminantur in e. de quibus immediate regula tradetur. vt sunt faustine accrisione.

De grecis in os.

Cum dedit e grecus recto tenet es genitiuus.

¶ Monstrabit hic qualiter variari debeant nomina greca in e terminata. et dicit Cum grecus dedit hanc terminationem e recto. i. nominatiuo. tunc genitiuus tenet es. vt nominatiuo hec phebe genitiuo huius phebes. ita penthecoste penthecostes. parasceue parasceues.

De grecis in e.

Em dat et en quartus reliquos rectos sociamus.

¶ Quartus. i. actus nominis greci in e terminatum dat em vel en. vt acto hanc phebem vel pheben. Reliquos scilicet casus nos sociamus. i. similes faciemus recto. i. nto. vt dto huic phebe vto o phebe ablto ab hac phebe.

Cum greci rectos tenet os par est genitiuus.
Vel dat oy grecus melos meloy tibi testis.

¶ In hac parte autor determinat de declinatione patronimicorum ter. in os grecorum dicens. Quando rectus. i. ntus nominis greci ter. in os tunc gtus est par suo nto. i. similis. Vel grecus. i. gtus dat hanc terminationem oy. melos. i. hoc nomen grecum melos sit tibi testis. vt nto hoc melos gto huius melos vel meloy.

Quartus on os quintus o tertius atque supremus.

¶ Quartus. i. actus nominis greci in os ter. facit on. vt acto hanc delon. Quintus. i. vctus in os. vt vocatiuo o delos. tertius. i. datiuus atque supremus. i. ablatiuus facit in o. vt datiuo huic delo ablatiuo ab hoc delo. Unde poeta. Ma-

ternam agnoscere delum.

De grecis in is.

Sepe dat is rectus: dat ios vel eos genitiuus.

¶ Dicit autor ꝙ ntus grecus sepe finitur in is. vt hec thetis mater achillis. et tunc gtus dat ios vel eos. vt gto thetios vel theteos.

Im quartus dabit i quintus neuter superabit.

¶ Dicit autor ꝙ quartus. i. actus nominis predicti dat im. vt acto hanc thetim. Quintus. i. vtus dat. i. vt vocatiuo o theti. Sed neuter. scȝ nec abltus nec vocatiuus superabit rectum. idest nominatiuum.

Fit quintus recto par declinante latino.

¶ Dicit ꝙ quintus. i. vtus nomis greci in is ter. fiet par. i. similis nto declinante latino. i. fm latinam declinationem. vt hec thetis vto o thetis.

Dat genesis quintum similem sibi dat genitiuum
Is vel os tenet im quartus: reliquiqȝ dabit i.

¶ In hac parte autor determinat de hoc nomine genesis quod est quidā liber biblie. et dicit sic. Hoc nomen genesis dat quintum. i. vocatiuū sibi similē. vt vocatiuo o genesis. Et dat gtm in is, vel in os. vt genesis vel genescos. Quartus. idest actus tenet im. vt vcto hanc genesim. Reliqui casus: videlicet datiuus et abltus dabunt. idest vt datiuo huic genesi vocatiuo o genesis ablatiuo ab hoc genesis.

Dat moyses moysi reliquos terne sociabis.

¶ In hac parte autor ponit regulam de hoc nomie moyses quod est propriū nomen viri. et dicit. Moyses dat moysi in genitiuo. Et tu sociabis reliquos casus terne. i. tertie declinationis. Hoc est in aliis casibus declinat ad modū tertie declinationis. vt hic moyses gto huius moysi dto huic moysi acto hūc moysen vto o moyses ablto ab hoc moyse.

Dat iesus um quarto reliquis u semper habeto.

¶ Hic autor dat doctrinam de hoc nomine iesus. et dicit ꝙ hoc nomē iesus dat hanc terminationem um in quarto. i. acto. Reliquis u semp habeto. i. ꝙ in reliquis casibus in u semp terminatur. qd patet declinādo. vt nto hic Jesus gto huius iesu dto huic iesu acto hūc iesum vto o iesu ablto ab hoc iesu.

De declinatione pronominum. Prima.

Est declinandi pronomina norma quaterna.

¶ In hac parte autor determinatur de quattuor formis declinationum pronominū dicens. ꝙ norma declinandi pnoia est quaterna. i. quadruplex: scȝ prima/secunda/tertia/et quarta.

Estqȝ mei vel mis in prima tuiqȝ sui.

¶ Dicit autor ꝙ tria sunt pronomina in prima norma siue in prima declinatione: videlicet mei vel mis michi. tui vel tis tibi. sui, sibi. ⁊ dicuntur prime: qꝛ habent gtos in i vel in is et dtm in i.

Recto persone non seruit regula prime.

¶ Dicit ꝙ hec regula scȝ recte declinationis nō seruit recto. i. nō prime persone. Quasi dicat huic pnoi ego cuius obliqui nō recte formant ab ipso nto

Secunda. Debet ius facere genitiuum norma secunde.
Debes formare per eam pronomina quinqz.
¶ Dicit autor q pronomina scde norme seu scdi modi faciunt gtm in ius. vt ille illius. preterita dicit q tu debes formare per scdam normã qnqz pnoia. s. ille ipse iste hic et is. Et dicit scde qr habẽt gtm in ius. z dtm in i vel in c.

Octo primitiua. His octo species primaria dicitur esse.
¶ Dicit q octo pronomina supradicta sunt primaria: ideo dicit species primaria dicitur esse his octo pnoibus supradictis: videlz tribus primi modi z quinqz secundi modi. Et dicuntur primaria quia formantur ab illis.
Monstrant et referunt hec et quasi fixa manebunt.
¶ Hic autor ostendit pprietatẽ predictorũ pronoim dicẽs. q hec pnoia predicta monstrãt. i. demonstratiua sunt. referũt. i. relatiua sunt: z manebũt quasi fixa. i. substantiua. Quasi dicat q predictorũ pronomina aliqua sunt demonstratiua. vt hic et iste z ego z tu. Aliqua sunt relatiua. vitis z sui. et manebũt quasi fixa. idest substantiua. Nam licet substantiue ponãtur. vt ego curro. tñ ad se recipiunt substantiua tanq̃ si essent adiectiua. vt ego pater. Alii dicunt q autor dicit. quasi. i. certe vel vera substantiua. qr scdm priscianũ pronomẽ ponitur loco proprii nominis. et certam significat personam.
Is suus ipse sui referunt: sed cetera monstrant.
Ille refert monstrat non facit hoc aliud.
Sensus est q pronomina is suus ipse z sui sunt relatiua. cetera vero sunt demonstratiua. Tamen ille potest esse relatiuum et demonstratiuũ. et hoc non facit aliud pronomen.

Septẽ deriuatiua. De tribus primis septem fit origo supremis.
¶ Dicit autor q a primis pronominibus deriuãtur alia. vt meus tuus suus noster et vester nostras z vestras. Meus noster et nostras ab hoc pnomine ego. Tuus vester z vestras ab hoc pnoie tu. Suus vero ab hoc pronomine sui. Et est sciendum q illa que deriuantur a demonstratiuis demonstratiua sunt. et que a relatiuis relatiua sunt.
Personas duplices hec designare videntur.
Cum possessori possessio significatur.
¶ Dicit autor q ista septẽ pronominã predicta significant duas personas. s. personã possessoris et personã rei que possidetur. Nam cũ dico liber meus: per hoc pronomen meus intelligo possessorem libri. videlicet me z possessionem meam: videlicet librum.
Formans quis vel qui donato crede minori.
¶ Autor dicit q hoc nomen qs vel qui declinatur fm qd donatus iubet esse declinandũ: scz in hac parte. Mtõ quis vel qui.

Tertia. Tertia per primam fit nominis atqz secundam.
¶ Dicit autor q tertia norma declinandi pronoia fit per primã et secundum

nomina declinationẽ. Quasi dicat ꝙ pronoīa tertiĳ modi declinantur sicut nomina prime ⁊ secũde declinationis. Nam sicut dicimus ntõ bonus a. um. gtõ boni ne ni. Ita dicimus meus a. um. gtõ mei. ⁊c̃.

Has tres distinguit donatus sufficienter.

¶ Dicit autor ꝙ donatus distinguit sufficienter has tres normas predictas. idest pronomina primi modi secundi et tertiĳ. Ideo ipse nõ procedit vlterius in declinatione ipsorum.

Quarta quidem terne par debet nominis esse. Quarta.

¶ Dicit ꝙ quarta norma declinandi pronomina debet esse par. i. similis terne. idest tertie declinationis noīs. Nam sicut dicimus maiestas maiestatis: ita dicimus vestras vestratis.

¶ Capitulum secundum de heteroclitis.

De heteroclitis.

Hec tibi signabis que declinans variabis.

¶ Hoc est secundũ capitulum huius libri in quo autor intendit determinare de determinatione nominum heteroclitorũ. et hoc prepo nit quod facere intendit dicens. Tu signabis tibi. scʒ in mente tua hec noīa. que noīa tu declinans variabis. i. vario modo declinabis. Et est sciendũ ꝙ nomen heteroclitum nichil aliud est ꝙ̃ nomen varie seu alterne declinatum. vt nominatiuo hoc celum. ⁊ plr̃ ntõ hi celi celorum.

Pascua sola datur et pascua plura dabuntur.

¶ Autor dicit ꝙ hoc nomẽ pascua in singulari est generis feminini. ⁊ in plurali generis neutri. et est heteroclitum in genere. ⁊ est pascua nutrimentum brutorum. vel locus vbi bruta pascuntur.

Est zizania sunt zizania plura nieqʒ.

¶ Dicit autor ꝙ hoc nomẽ zizania in singulari est generis feminini. ⁊ in plurali neutri vel feminini. vt ntõ hec zizania. Et plr̃ nominatiuo he zizanie vel hec zizania. Ideo dicit. plura nieqʒ. et est herba inutilis.

Balnea dic vel eas ea non prius: sed um das.

Sic et amigdala dic lum fructus lusqʒ fit arbor.

¶ Dicit ꝙ hoc nomen balneum in singulari est generis neutri. in plurali vero feminini ⁊ neutri. vt plr̃ nominatiuo hec balnea vel he balnee. sed in singulari semper est generis neutri. Et hoc est qd̃ dicit. Dic. i. dicere debes balnea vel eas. i. balneas in plurali numero. ea. idest balnea nõ esse prius sꝫ singulari numero. sed tu debes dicere eum. i. balneũ. In singulari est generis neutri. et in plurali feminini et neutri. et est locus in quo balneatur. Sic et amigdala dic. Quasi dicat amigdala eodem modo variatur quo balnea. vt nominatiuo hoc amigdalũ. et plr̃ ntõ he amigdale vel hec amigdala. Tamẽ inuenitur hec amigdalus pro arbore tãtum. Sed amigdalũ pro eius fructu. Et ideo dicit. Lum fructus lusqʒ fit arbor. Inuenitur hec amigdala tam pro fructu ꝙ̃ pro ligno.

Est locus atqʒ loci sunt artes sunt loca terra.

Capitulum secundum

¶ Autor dicit q locus in singulari est generis masculini in plurali vero masculini et neutri. sed in masculino genere significat artes dialetice. in neutro vero loca terre. Ideo dicit. Atqz loci sunt artes sunt loca terre.

Est iocus atqz ioci. sunt et ioca plurima genti.

¶ Dicit autor q iocus in singulari est generis masculini. in plurali vero masculini et neutri. vt nominatiuo hic iocus et pluraliter nominatiuo hi ioci vel hec ioca. idest ludus vel solacium.

Balteus addatur neutrum plurale sequatur.

¶ Autor dicit q hoc nomen balteus addatur predictis: quia in singulari est generis masculini et in plurali neutri. vt hic balteus et plr nominatiuo hec baltea. i. zona argentea vel signum militare.

Carbasus vna ratis et carbasa plura videbis.

¶ Autor dicit q carbasus in singulari est generis feminini et i plurali est generis neutri. vt nto hec carbasus et plr nto hec carbasa. i. velum nauis.

Arbutus est similis huic intuba pergama iungis.

¶ Autor dicit q hec dictio arbutus est similis precedenti: q in singulari est generis feminini et in plurali neutri. vt nto hec arbutus et plr hec arbuta. i. collectio arborum. Tu iungis etiam intuba et pergama qui eodē modo declinantur. nto hec intubus et plr hec intuba. est genus leguminis vel fructus et dicitur quasi intus bona nto hec pergamus et plr hec pergama. i. troia.

Hoc epulum comedis epuleqz parantur amicis.

¶ Dicit q epulum in singulari est generis neutri et in plurali generis feminini et idem est quod cibus.

Delicium tibi sit michi semper delitie sint.

¶ Dicit autor q hoc nomen delicium est heteroclitū significatione genere et declinatione: q in singulari significat peccatum et est generis neutri et secunde declinationis. in plurali significat cibū delicatum vel delectationes et est generis feminini et prime declinationis. vt plr nto he delicie.

Sic rastrum rastros porrum facit tibi porros.
Cui celum seruit celos et cuncta creauit.

¶ Dicit q ista nomina scz rastrū porrū celum in singulari sunt generis neutri et in plurali masculini. vt nto hoc celum et plr nto hi celi celorum. et plr hi rastri. hoc porrum et pluraliter nominatiuo hi porri.

Frenum detur equo frenos vel frena teneto.
Sic claustrum formas filium pariterqz capistrum.

¶ Autor dicit q ista nomina frenū claustrū filium et capistrum in singulari sunt generis neutri et in plurali masculini et neutri. vt nto hoc frenum et plr nto hi freni vel hec frena. est quo domatur os equi. Hoc claustrum et plr hi claustri vel hec claustra. idest cenobium. Hoc filiū et plr nto hi fili vel hec fila. inde filare (to spynne) Hoc capistrum et plr nto hi capistri vel hec capistra est frenum factum de fune.

Dicimus altilia si plura sit altilis vna.
Consimilique modo sit declinanda suppellex.

¶ Dicit autor q ista duo nomina altilis et superlex in singulari sunt generis feminini & in plurali generis neutri. vt hec altilis. et pluraliter ntõ hec altilia idest auis domestica. hec suppellex. & pl'r ntõ hec suppellectilia. i. ornamēta vel vtensilia domus.

Tartarus ater habet/plurale ra binaque dant rum.

¶ Dicit q hoc nomen tartarus in singulari est generis masculini in plurali neutri. vt pl'r ntõ hec tartara. i. inferna. Et inuenitur hoc tartarum pro fece vini Ideo dicit. Binaque dant rum. Sed tartarus. i. infernus.

Sibilus sic dices: sed sibila plurima iunges.
Suparus esto comes prius hic tenet vs: sed a subdes
Trenarus infernus sic menalus sic et auernus.
Dyndima pileus hismara gargarus associamus.

¶ Dicit q ista no'a in littera posita in numero singulari sunt generis masculini & in plurali neutri. vt ntõ hic sibilus & pl'r nominatiuo hec sibila. est sonus factus ab homīe ad modum serpētis. Hic suparus et pl'r ntõ hec supara est manica rugata longa & pendēs. Trenarus & pluraliter nominatiuo hec trenara. idest infernus. Hic infernus. & pl'r ntõ hec inferna. Hic menalus & pl'r ntõ hec menala. i. mons quidam in archadia. Hic auernus et pl'r hec auerna. idest infernus. Hic dindimus & pluraliter ntõ hec dindima. est qdā mōs. Hic pileus & pl'r nominatiuo hec pil a. Hic hismarus et pl'r ntõ hec hismara. idest quedam arbor stans in via qua descenditur ad infernū. Hic gargarus et pluraliter hec gargara. i. quidam mons.

Ista solent quarta variari siue secunda.
Cum lauro quercus pinus cornus quoque ficus.
Is colus atque domus penu & lacus associamus.
Cantus cetus simul specus associantur.

¶ Dicit q no'a predicta possunt variari per scdam & quartā declinationem videlz hec laurus gtõ huius lauri. i. arbor semp viridis. hec quercus gtõ huius querci vel quercus. arbor grādifera hec pinus gtõ huius pini vel pinus est nomen arboris. hec cornus gtõ huius corni vel cornus. est nomen arboris hec ficus genitiuo huius fici vel ficus. etiā est arbor vel fructus arboris hec colus huius coli vel colus. i. instrumentū ex quo filantur femine. hec domus huius domi vel domus. hec penus huius peni vel penus. idest cellarium. hic lacus huius laci vel lacus. Et ista tria videlicet cantus cetus & ortus possunt variari per scdam et quartā declinationē sensu variato. i. scdm variam significationem. In scda vero declinatiōe cantus significat partē rote. etiā est pars exterior panis. vel est participiū de canis. Cetus est balena. Ortus viridariū. In quarta vero declinatione cantus significat actam cātandi

vel carmen. Cetus est turba. Ortus est ascensus vel natio.

Is vel us ista suis dare debent compositiuis.
Cera iugum limus animus colus arma bacillus.
Cum norma neruum cum freno collige cliuum.

¶ In his versibus dicit quod composita ex nominibus in littera positis possunt terminari in is et sunt tertie declinationis. et in us et tunc sunt secunde declinationis verbi gratia. Cera componitur cum sin et dicimus hic et hec sinceris et hoc sincere vel sincerus sincera sincerum. i. purus. Iugum componitur cum bis et dicimus hic et hec biiugis et hoc biiuge. vel biiugus biiuga biiugum. id est res duorum iugorum. limis componitur cum sub et dicimus hic et hec sublimis et hoc sublime. vel sublimus ma. mum. i. altus. animus. componitur cum magnus et animus et dicimus hic et hec magnanimis et hoc magnanime: vel magnanimus ma. mum. i. magni animi. Ex in et colus componitur hic et hec incolumis et hoc incolume. vel incolumus ma. mum. i. sospes sanus vel potens. Ex in et arma componitur hic et hec inermis et hoc inerme: vel inermus ma. mum. idest sine armis. Ex in et bacillus componitur hic et hec imbecillis et hoc imbecille: vel imbecillis a. um. i. non potens. Ex e et norma componitur hic et hec enormis et hoc enorme: vel enormus a. um. i. irregularis. Ex e et neruus componitur hic et hec eneruis et hoc enerue: vel eneruus a. um. Ex e et frenum componitur hic et hec effrenis et hoc effrene: vel effrenus a. um. idest sine freno vel dissolutus. Ex de et cliuus componitur hic et hec decliuis et hoc decliue vel decliuus a. um. idest infimus vel depressus.

Uas vasis ternam tibi dat plurale secundam.

¶ Dicit autor quod vas in singulari numero est tertie declinationis. vt vas vasis in plurali vero secunde vt vasa vasorum.

Tota domus quarte mi mo rum mosque secunde.

¶ Sententia est quod hoc nomen domus vbique est quarte declinationis: nisi in infrascriptis terminationibus: videlicet mi mo mos et morum in quibus est secunde declinationis. Et est sciendum quod sic declinatur. Nominatiuo hec domus genitiuo huius domi vel domos datiuo huic domui. accusatiuo hanc domum vocatiuo o domus ablatiuo ab hac domo. Et pluraliter nominatiuo e domus vel domi genitiuo harum domorum datiuo his domibus accusatiuo has domos vel domus vocatiuo o domi vel domus ablatiuo ab his domibus.

Pluralem numerum retinent es atque metallum.
Raro per reliqua dabitur plurale metalla.

¶ Hic ponit regulam de nominibus metallorum dicens. quod ista nomina scilicet es et metallum variantur in plurali. vt nominatiuo hec era. pluraliter nominatiuo hec metalla. Sed raro cetera nomina metallorum in plurali variantur. vt nominatiuo hoc aurum. non enim dicimus hec aura. et sic de similibus. Sciendum est quod nomina metallorum sunt hec: scilicet aurum argentum plumbum stannum cuprum hoc ferrum auricalcum calibs electrum et alia quedam que ex aliquibus horum fabricantur.

Equor et vnda fretum mare mel latex aqua vinum.

Pocula fons flumen fluuius pluralia seruant.
Stagnū lacuna lacus amnes puteus quoqꝫ limpha.
Cetera pluralem retinent humentia raro.

¶ Hic autor ponit regulā de noībus humidis. Et dicit ꝙ noīa in littera posita variant in plurali: sed alia humiditatē significātia nō habēt pluralem numerū: vel raro habēt. vt brodiū oleū ꝛ similia. Textus est clarus. Circa vocabula equor fretū ꝛ mare idē sunt. Unde latex limpha et aqua idē significāt mel est qđ apes conficiūt. Uinū et merū. Poculū et potus. Fons scaturit. Flumen ꝛ fluuius. i. riuus a fonte fluens. Stagnū. i. aqua stans. Lacuna ꝛ lacus. i. aqua stās ex natura quoqꝫ significāt loca aquarū. Amnis est riuus in ameno loco positus infra frondes. Puteus est in alto seu profundo. vnde omnis puteus fons est ꝛ non econtrario.

Lex mensuratis simul et pensis datur ista.
Ordea frumenta faba melonesqꝫ cytrulli.
His plurale damus / sic et far pisa lupinus.
Raro feminibus aliis plurale tenemus.

¶ Hic autor ponit regulā de noībꝫ ꝙ venduntur ad pōdus vel ad mēsurā. Et ista lex. i. regula datur mēsuratis. i. noībus ꝙ vēdūtur mēsura et pēsis. id est pondere. Quasi dicat ꝙ illa ꝙ ponūtur in textu variantur in numero plurali. vꝫ hoc ordeū: ꝛ plr hec ordea. est genus frumenti. Frumētuꝫ et plr nrō hec frumēta. i. bladum. Hoc fabum ꝛ plr hec faba. Hic melo ꝛ plr nrō hi mellones. i. pepo. ꝛ est fructus arborū vel herbarū in lūbardia bene notus. Hic citrullus citrulli. ꝛ plr nrō hi citrulli. Hoc far: ꝛ plr hec farra. Hoc pisum. ꝛ plr hec pisa. Hic lupinus. ꝛ plr nrō hi lupini. est quoddam legumen. Alia vero noīa seminum raro variantur in plr. vt nrō hec auena. Hic siligo. Ideo dicit raro feminibus.

Raro plurale dant tibi quinta nisi sint hec.
Res pariterqꝫ dies acies facies speciesqꝫ.
Progenies et maneries dic materiesqꝫ.

¶ Autor dicit ꝙ noīa quinte declinatiōis raro variant in plurali: nisi sint hec ꝙ in lrā ponunt. Et qr textus est clarus ꝛ etiā vocabula: ideo bonū est transire ad alia magis necessaria. Itē acies est dispositio turbe ad bellādum. Scdo acuta pars gladii. Tertio est subtilitas et acumen visus.

Raro pluralem vult par et sanguis habere.

¶ Dicit autor ꝙ hec duo noīa: scꝫ par et sanguis raro variant in plurali nisi in alia significatiōe. Ut viri sanguinū declinare a me. sanguinū. i. peccatorū. Et notāter dicit raro: quia aliqñ reperitur sanguis in plurali: vt in euangelio. Qui non ex sanguinibus.

Neutra facis sine plurali vulgus pelagusqꝫ.

¶ Dicit ꝙ vulgus ꝛ pelagus sunt generis neutri ꝛ carēt numero plurali

et scdm aliquos raro variant in plurali: et sunt generis masculini. vt plr nto hi vulgi: et plr nto hi pelagi. vulgus .i. quasi cois pplus. pelagus est mare.

Nescio telluris vel humi pluralia gelu quod.

¶ Dicit autor q hec noia tellus telluris. humus humi et hoc gelu carent plurali. tellus .i. humus (the erthe).

Nescit ador norme contraria norma mouere.

¶ Dicit autor q hoc nomen ador .i. pinguedo siue flos farine. est indeclinabile, ppter repugnantias duarum regularum. Prima est q noia neutra in or desinentia corripiunt penultimam gti. vt marmor marmoris. Alia q noia in or desinentia deriuata a verbis producunt penultimam gti. vt amor amoris Modo ador p primam deberet corripere et p scdam pducere penultimam. Et ideo ppter istas duas repugnantias remanet indeclinabile. ¶ Construe sic. Norma contraria norme nescit mouere hoc nomen ador. & deriuatur ab hoc verbo adoro adoras .i. pinguedo farine.

Aptota neutra tene pus et phas itque nephasque.

¶ Dicit autor q ista noia .s. pus .i. putredo. phas .i. licitu. ir .i. palma manus. nephas .i. illicitu. sunt aptota neutra .i. generis neutri & indeclinabilia & dr ab a qd est sine et ptotos casus. quasi sine casu in variatione.

Obliquum de se non format fors nisi forte.

¶ Autor dicit q hoc nomen fors .i. fortuna non format de se aliquem obliquum nisi forte: vt nto hec fors ablto ab hac forte.

Tabes declino nec dat tibi nisi tabo.

¶ Dicit autor q hoc nomen tabes declinat p oes casus: vt nto hec tabes gto huius tabis. & idem est qd putredo: nec dat tibi nisi tabo. Quasi dicat q tabes non hz nisi duos casus: videlicet tabi & tabo .i. sanguis putridus.

Ilia declinat tibi tertia non nisi plura.
Ipsaque plurales declinat menia manes.

¶ Dicit q hoc nomen ilia declinat in plurali tm: & est tertie declinationis: vt plr nto hec ilia. Deinde dicit. Ipsa tertia declinatio declinat has duas dictiones: scz menia & manes plures .i. plurali tm. vt plr nto hec menia muri ciuitatis. nto hi manes .i. spus infernalis.

Dicamus proceres pluraliter atque penates.
Arma vel insidias artus sponsalia iungas.
Diuitias nuptias inducias que minasque.
Nec nisi plurali tenebras aut exta notaui.

¶ Dicit autor q noia in lra posita variantur in plurali scdm vsum. Et quia textus est clarus veniamus ad expositionem vocabulorum. vt plr nto hi proceres .i. nobiles barones. et plr nto hi penates .i. intimi parentes vel dii domestici et plr nto hec exta .i. viscera. Artus .i. mebra. Sponsalia .i. pmissiones de futuris nuptiis. Arma instrumenta bellica. Insidie sunt obserua-

tiones occulte ad noceñdū. Diuitie. i. opulētia. Minc angl. (thieten; nges) Nuptie (maria;ges). Inducie (truege).

Cornua mutatur: sed cornu non variatur.
De genubus verubus normā seruabis eandem.

¶ Dicit autor q̄ hoc nomen cornu variatur in plurali in singulari nō. Simile indicium est de his noībus genu ꝛ veru que in plurali variātur ꝛ in singulari non. Ideo dicit autor. De genubus. ꝛc.

De nece deq; prece dic q̄ rectis caruere.
Primis: atq; dapem socia / vice iungis eisdem.

¶ Dicit q̄ noīa in lrā posita carent ntīs et vctīs singularibus. vt gtō huius necis. i. mors. gtō huius precis. est oratio vel rogatio. gtō dapis. i. cibus. gtō huius vicis. i. alternatio vel vicissitudo.

Vis vim viq; dabit totum plurale tenebit.

¶ Autor dicit q̄ illud nomē vis significat potentiā etiā violētiā: et habet quatuor casus in singulari: videlʒ vis in ntō ꝛ vctō. vim in actō. ꝛ in ablō vi: sed tenebit totū plurale. vt pſr ntō he vires gtō harū viriū dtō his viribʒ actō has vires vctō o vires ablō ab his viribus. Inuenit̄ etiā vis in actō plurali. vt in ꝓspero. Que vis nature moderamine tēperet equo.

Plus neutrale facit / nec dat primo nisi pluris.
Casum plurale dat quemlibet et genus omne.

¶ Dicit q̄ hoc nomē plus est generis neutri in singulari numero et non habet nisi pluris. et hoc est scðm vsum in euāgelio. Multis passeribʒ pluris estis vos. Sed in plurali habet oēs casus et oē genus. et declinat̄ sic. Hoc plus ꝛ huius pluris. et pſr ntō hi et he plures et hec plura gtō hoꝝ et harū ꝛ hoꝝ pluriū. Tamen grecismus iubet ipsum declinare scðm qð in versibus continetur. scʒ Cum per tres casus.

Que querunt que distribuunt: referūtq; negantq;.
Infinita quoq; casu caruere vocante.

¶ Dicit q̄ ista q̄ querūt. i. que interrogatiua sunt. vt quis vter. que distribuunt. i. que distributiua sunt vt alius alter. que referūt. id est q̄ relatiua sunt vt qui vel qð qđ que negant. i. que negatiua sunt vt nemo. quoq; ꝯ etiā infinita vt aliquis: et quicunq; caruere casu vocante. i. vctō.

Distribuit si vim tribuas et colligit omnis.
Colligit improprie positum non distribuendo.

¶ Dicit q̄ hoc nomē oīs aliqñ est distributiuū aliqñ collectiuū. Distributiuū si ꝓprie ponat̄ distribuēdo terminū sequētē. Ut omnes apostoli fuerunt martyrisati: et hoc ei sequeretur. Ergo petrus fuit martyrisatus. ꝛ sic de singulis. ꝛ hoc mō caret vctō. Collectiuū aūt si ponat̄ īproprie nō distribuēdo terminū sequētē. Ut oēs apli sūt duodecim. nō eni sequeret̄ Ergo petrus est duodeci. ꝛ hoc nō pōt hr̄e vctīm casū ꝯcertū in plurali numero.

Capitulum secundum.

Quatuor exceptis pronomina nulla vocabis.
Tu meus noster ꝛ nostras hec sola variantur.

¶ Dicit autor ꝙ nulla pronoīa habent vetīm casum exceptis quatuor: scz tu meus noster et nostras. vt patet in textu.

Tres in plurali casus os oris omittet.
Es phas ius thus rus eis sociare solemus.

¶ Dicit ꝙ noīa in precedentibus versibus numerata carent tribus casibus pluralibus: scz gtō datiuo et ablt̄o: ꝛ ꝑ vnius declinationem datur intelligi alia. vt plr̄ nt̄o hec ora actō hec ora vetō o ora. et sic de ceteris. Vn̄. Os oris loquit corio vestitur os ossis. Es est metallum vel pecunia. phas est licitū. Thus est quod crematur in sacrificio. Ius est equū et lex. Rus est terra campestris et inculta.

Terra fit ops/et amarus opes: sed opem petit eger.

¶ Autor dicit ꝙ hoc nomē ops est heterocliū in significatione: q: in ntō casu significat idē qđ terra: et in actō idē qđ auxiliū et etiā in aliis obliquis singularibus. in plurali significat diuitias.

Lens lendis capiti/lens lentis conuenit ori.

¶ Autor dicit ꝙ hoc nome lens est heteroclitū significatiōe ꝛ casuū formatiōe. Nam aliqñ significat feces pediculorum: et tunc facit lendis in gtō aliquando facit lentis: ꝛ est quoddam legumen.

Hic dat ꝛ hec hospes hec hospita sospita sospes.

¶ Autor dicit ꝙ hec duo noīa: scz sospes et hospes sunt gnīs cōmunis: et hec duo noīa hospita et sospita sunt generis feminini. Hospes est ille vel ista qui vel que recipitur vel recipit in hospitio. hospita est illa que recipit vel recipitur. Sospes est sanus vel sana.

Vesper re ra rum pars est extrema diei.
Noctis vel mundi vesperq suum tenet etas.

¶ Dicit autor ꝙ hec noīa scz vesper vespere vespera. vesperum: significant finem etatis. Ideo dicit. Vesperq suū tenet etas. Et subdit ꝓ maiori declinatione metrum sequens.

Quamlibet etatem mundi lego vesper habere.

¶ Autor dicit ꝙ hoc nomē vesper potest significare finē cuiuslibet etatis mundi. Unde sciendū est ꝙ etates mūdi sunt siue fuerunt septē: quarū quelibet habuit suū vesper. Prima fuit ab adā vsq ad noe. suum vesper fuit diluuiū. Scđa a noe vsq ad abrahā: suū vesper fuit linguarum cōfusio. Tertia fuit ab abraham vsq ad moysen. vesper eius fuit captiuitas egyptiaca. Quarta fuit a moysi vsq ad dauid. vesꝑ eius fuit fames. Quinta a dauid vsq ad transmigrationē babilonis. vesper eius fuit preuaricatio iudeorum. Sexta fuit a transmigratione babilonis vsq ad christum. vesper eius fuit reuocatio veteris testamenti. Septima a xp̄o vsq ad finem mundi. vesper eius erit resurrectio mortuorum.

Vesperus est stella ri solos dat tibi psalmos.
Officium tibi re/ra/rum/totaliter implet.

¶ Autor dicit q vesperus est stella que alio nomie hesperus dicitur: sed vesperi vesperorum dat tibi psalmos. i. totu officiu qd legitur in vesperis. Deinde dicit. Officiu tibi re/ra/ru/totaliter implet. Quasi dicat q vespere/ra/ru. significat totu officiu qd celebratur in vesperis: scz pulsationem campanaru cantus psalmorum/ et alias solennitates. Grecismus tamen videtur esse alterius opinionis.

Glis animal/glis terra tenax/glis lappa vocatur.
Ris primum glis is/tenet altera/tertia glitis.

¶ Dicit q hoc nome glis significat animal: terram tenace et herba. Sed in declinatione differt: qr pro aial facit gliris in gto/pro terra tenace facit glissis/pro herba facit glitis.

Cassis idis galea/capitur fera casse retenta.

¶ Dicit q hoc nomen cassis qn facit cassidis in gto significat galeam/et quando facit cassis significat rhete vel laqueum.

Tignus vel tignum declines pisaq pisum.

¶ Dicit q nos possumus dicere hic tignus vel hoc tignu. i. lignum sub tegulis positu. Et possumus dicere hec pisa pise: vel hoc pisu pisi. id est genus leguminis.

Cornus vel cornu dices/tonitrus tonitru de.

¶ Dicit autor q invenitur hec cornus pro arbore: et hoc cornum pro eius fructu. Et invenitur hic tonitrus et hoc tonitru: sonus in aere fractioe nubium violenta factus.

Est glom9 atq glomi/bu9 hoc glomeris sibi subdi.

¶ Dicit q nos possumus dicere hic glomus glomi. vel hoc glomus glomeris. id est circulus filorum.

Ambo duoq mari faciunt neutrum simulari.
Par primo quintus/orumq tenet genitiuus.
Sepe duum dabimus neutro: si sincopa fiat.
Cum terno sextus facit obus: et os sociamus.
Quarto sed neutru formabis in o quasi primum.
Prorsus femineum datur ad morem dominarum.

¶ In hac parte autor determinat de istis duobus nominibus ambo et duo dicens. Ambo et duo faciut neutru simulari mari. i. masculino. vt pz in nto hi duo he due hec duo Deinde dicit q vocatiuus est silis nto: vt voco o duo o due o duo. Deinde dicit. Orumq tenet gtius. intelligas in masculino et neutro gne: vt gto horum duorum ta pro masculino q pro neutro. De feminino aut dabit doctrina/ibi. Prorsus femineu. Sed in neutro genere sepe dicimus

duum in gtō:et hoc si sincopa fiat. Ideo dicit. Sepe duum. etc. Datiuus et ablatiuus faciunt in obus: vt dtō his duobus/ abltō ab his duobus in masculino et neutro genere. Et nos sociamus hanc terminationem os quarto. i. actō in masculino genere: vt actō hos duos. Sz tu dabis neutrū. i. neutrū genus in o quasi primū. i. nomī: vt actō hec duo pro neutro gnē. Protestus femineū. Hic dicit q ambo et duo habent femineum genus ad morē dominarum. i. ad similitudinem huius nois dñarū. vt pluraliter nō hec due. gtō harū duarū/ dtō his duabus. actō has duas. vctō o due. abltō ab his duabus. Et est sciendum q ambo et duo sunt heteroclita declinatione: qr partim sunt prime declinationis/ partim secunde/ et partim tertie.

Capitulum tertium de tribus gradibus comparationis.

Hunc gradibus ternis q̄ cōparat ire notabis.

Hoc est terciū capitulū in quo autor determinat de tribus gradibus comparationis. et dicit. Tu notabis hunc qui comperat. i. qui facit comparationē ire. i. procedere tribus gradibus. i. comparatiuo positiuo et superlatiuo.

De primis ambos debes formare supremos.

Dicit q tu debes formare duos gradus vltimos: scz comparatiuum et superlatiuū de primis. i. de positiuis. Uerbi gratia. De hoc positiuo doctus formantur doctior doctissimus.

Est adiectiuis graduum collatio talis.
Dum valet augeri sua proprietas minui ve.

Dicit autor q adiectiua noia quorū proprietas siue significatio potest augeri vel minui pōt cōparationem recipere. vt albus albior albissimus. Hoc aūt dicit: qr sunt multa alia adiectiua quoz proprietas siue significatio non pōt augeri nec minui: ideo non possunt cōparari: vt puta eternus perpetuus/ vnus/ nullus/ duo/ tria: et sic de aliis.

Declinat ternia positiuos siue secunda.

Dicit autor q noia positiua declinantur aut p secundā aut p terciā declinationē. Et ratio est: quia si debent comparari oportet q sint adiectiua: sed non habemus adiectiua nisi in secunda declinatione: vt albus/ alba/ album. aut in tertia: vt hic et hec fortis et hoc forte.

De formatione comparatiui.

Si tibi declinet positiuum norma secunde.
Taliter inde gradum debes formare secundum.
I breuies quam dat genitiuus et or superaddes.

Hic autor docet formare cōparatiuū a positiuo scde declin. dicens q si positiui gradus sint scde declinatōis cōparatiui formari dñt a gtō singulari i/ breuiata et addita or: vt doctus ti/ i breuiata et addita or fit doctior.

Terne consimili formabunt more datiui.

De tribus gradibus cõparationis.

¶ Hic docet formare cõparatiuũ tertie declinationis dicẽs. datiui casus noĩm tertie declinationis formabit cẽparatiuũ cõsimili more quo supra. Quasi diceret ꝙ comparatiui gradus venientes a positiuis tertie declinationis formantur a datiuo ꝛ breuiata. vt forti addita or fit fortior.

Inde sinisterioꝛ hinc iunioꝛ excipiantur.
Et potis et nequã pꝛebent aliam tibi foꝛmam.

¶ Hic ponit exceptionẽ a duabus regulis predictis dicens. Sinisterior excipitur inde.i.a regula predicta. Si tibi declinet:q: deberemus dicere sinistrior ꝛ dicimus sinisterior. qđ patet. Nã positiuus eius scʒ sinister facit in gtõ sinistri addita or fit sinistrior ꝛ nõ sinisterior. Junior vero excipitur hinc.i.ab ista regula. Terne ꝯsimilis ꝛc. q: deberemus dicere iuuenis iuueni iuuenior:ꝛ dicimus iunior. Et ista duo nomĩa potis et neq̃ prebẽt tibi aliã formã:q: potis excipitur ratione formationis. Nã potis.i.potẽs. potior.i.melior. Nequã vero excipitur ratiõe formationis: q: cũ sit indeclinabile/non debet habere comparatiuũ nec superlatiuum/tamẽ habet nequior comparatiuum et nequissimus superlatiuum.

Verbum quandoqꝫ vel que sunt pꝛepositiue.
Voces audiui supplere vicem positiui.
Foꝛme consimilis aduerbia sepe videbis.
Participans iunges quod tunc pꝛo nomine sumis.

¶ Dicit ꝙ etiã a verbis descendunt comparatiua:et ipsa verba loco positiuoꝝ ponuntur:vt ab hoc verbo detero deteris.i.vilescere peiorari:venit hic et hec deterior et hoc deterius.i.peior. Similiter a prepositionibus vt a post posterior.ꝛ ab aduerbiis/vt a pridem prior a participiis:sed tũc pro nominibus accipiuntur:vt doctus doctior. ¶ Construe sic. Ego audiui verbum vel voces.id est dictiones que sunt prepositiue.i.prepositiones supplere vicem positiui gradus. Tu sepe videbis aduerbia consimilis forme.id est supplere vicem positiui:tu iunge participans.id est participium quod tunc sumis pro nomine.

Detero post extra pꝛidem vel ante vel infra.
Intra vel citra sapiens vltra pꝛoue supꝛa.

¶ In his versibus autor exemplificat quod supra dicit.i.ꝙ verba prepositiones aduerbia et participia quandoqꝫ accipiuntur loco positiuorum. Textus est planus.

Visqꝫ secunda tenens superantem de genitiuo.
Sic foꝛmat/iunges/atqꝫ simus superadͣdes.

De formatione suplatiui.

¶ Hic docet nos formare superlatiuũ gradũ ꝛ dicit in conclusione ꝙ superlatiua que veniunt a noĩbus scḋe declinationis in is terminatis formãtur a gtõ singulari addita s et simus:vt albus albi/addita s ꝛ simus fit albissimus. Tamen excipiuntur aliqua irregularia:vt bonus optimus/malus pessimus de quibus infra dicetur.

Cum tenet r rectus rimus est ille sociandus.
Excipias dexter quod dat timus atqz sinister.

¶ Dicit q̄ q̄n nom̄ sc̄de declinationis terminat in r/suplatiuus gradus formatur ab ip̄o nt̄o addita rimus: vt macer macerrimus. Dicit q̄ dexter et sinister excipiuntur ab illa regula. Cū tenet r rectus: q2 deberet facere dexterrimus et sinisterrimus: et faciunt dextimus et sinistimus.

In terra forma simus addes cum genitiuo.

¶ Dicit q̄ in tertia declinatione superlatiui formantur a gt̄o singulari: vt fortis forti addita s et simus fit fortissimus.

Sed tamen r recti sibi vult rimus associari.

¶ Dicit q̄ si nom̄ desinit in r/tunc deberemus addere rimus formādo superlatiuum: vt acer acerrimus/niger nigerrimus.

Sequuntur exceptiones.

Dant tibi quinqz limus que signat dictio fagus.
Et sua composita sunt illis associanda.

¶ Dicit autor q̄ quinqz superlatiua formant in limus que signat hec dictio fagus: in qua dictione sunt quinqz lr̄e. Vnde per f/intelligit facilis facillimus. p a/vt agilis agillimus. p g/gracilis gracillimus. p u/humilis humillimus. p s/similis simillimus. Et composita dictorū quinqz etiā formant limus in superlatiuo: vt dissimilis/consimilis/pergracilis.

Datqz remus supra cui post sociamus et extra.

¶ Dicit q̄ iste prepositiones supra/post/et extra: faciūt superlatiuum in remus: vt supra supremus/post postremus/extra extremus.

Solus erit minimus faciūt ximus prope magnus.

¶ Dicit q̄ inuenit vnum suplatiuū in imus: vt minimus. Prope vero et magnus faciunt in ximus: vt ppe pximus/magnus maximus. Cōstrue. Iste gradus minimus erit solus: q2 nō inuenit alius gradus ꝯsimilis terminationis. q̄ p r/prope ⁊ magnus faciunt in ximus: vt dictum est.

Datqz timus citra bonus intra iungimus vltra.

¶ Autor dicit q̄ ille dictiones citra bonus intra ⁊ vltra: faciūt suplatiuū in timus: vt citra citimus/bonus optimus/intra intimus/⁊ vltra vltimus.

Infimus est solus de pridem sit tibi primus.

¶ Autor dicit q̄ suplatiuus gradus de infra facit infimus: ⁊ ille est solus q2 nō inuenit alius cōsimilis/primus vero est suplatiuus de pridem.

Res bona res melior res optima res mala peior.
Pessima res magna res maior maxima rerum.
Parua minor minima dic multus plurimus addes.
Plus pluris neutro totum plurale teneto.

¶ Hic autor docet cōparare ista nomīa: scʒ bonus malus magnus ⁊ paruus. Littera est clara. Deinde docet cōparare hoc nomen multus dicens. Dic

multis primus addes. Plus pluris neutro. Quasi dicat q multus plurimus/multa plurima/multū plurimū. genitiuo multi plurimi/multe plurime/multi pluris plurimi. In plurali per oia genera et p oes casus comparatur: vt pluraliter nto multi plures plurimi/multe plures plurime. multa plura plurima. genitiuo. rc.

I vel u si preit us sequitur magis et positiuus
Aut u/si preit is/tenuis fiet tibi testis.

Hic autor dicit q sūt aliqua noia que nō hnt cōparatiuū nisi p supplerionē hui⁹ aduerbii magis et positiui sui: et sunt illa q hnt i vel u ante us: vt pius magis pius. aut u ante is. vt tenuis magis tenuis. Textus est clarus.

Uoce gradus medii superant primos nisi quini
Junior atq maior prior peior et minor ista
Et non plura suis equalia sunt positiuis.

Autor dicit q noia comparatiua habent superare sua positiua: nisi ista quinq scz iunior et maior peior et prior et minor que sunt equalia positiuis. Cōstrue sic igitur. Medii gradus. i. cōparatiui superāt primos. i. positiuos voce vna: nisi quini. i. quinq gradus que in littera ponuntur.

Credo gradus sūmos collatis cōnumerādos.

Id est quādocunq fit comparatio per superlatiuum gradum: tūc res excedens et excessa debent importare vnam et eandem naturā et essentiam in specie. vt fortes est fortissimus hominum.

Si gradibus sūmis fiet collatio/debet
Rebus in excessis excedens participare
Congrua non est hec fortissimus est leo lincū.

Autor dicit q si suplatiuus ponat in cōstructiōe vtrūq extremū debet participare in eodē gñe seu in eodē specie: vt petrus est fortissimus hominū. Sed si dicat leo est fortissimus hoim: nō cōgrue diceretur: qr leo nō est de genere hoim. Ideo subdit dicens. Congrua nō est hec/fortissimus est leo lincum: qr non est de genere lincum. i. luporum.

Capitulum quartū de generibus nominū.

IN quātum potero de nomine quolibet in quo
Ponatur genere presens est cura docere.

Hoc est quartum capitulum in quo autor determinat de generibus nominū seu articulariū dictionum: et dicit q presens cura est docere in presenti capitulo de genere. i. cuius generis sit quodlibet nomē: vt pmissum est in prohemio/ibi. Cuiq sit articulo.

Sed quia per sexum mulierū siue virorum
Noscuntur ppria non est michi dicere cura.

Magister dicit q non est cura sibi dicere de noibus virorum seu mulierū

quia ꝙ sexum noscuntur. vt patet.

Attendas hominũ que nomina siue locorum
Hec sexu gemino iungunt sua significata.

¶ Dicit ꝙ deriuata a noībus virorũ ⁊ locorũ sunt generis cōīs. vt Priscianus. hic et hec priscianista. ⁊ ianua hic et hec ianuensis. sic a iacobus iacobita. ab heremus heremita. Construe sic. Tu attendas. i. consideres que sunt noīa hoīm siue locorum. ⁊ hec noīa iungunt suo significata gemino sexu. i. in cōī genere.

Et si diuisim tibi declinatio monstret
Ut grecus greca tanto leuius tibi fiet

¶ Quia possit aliquis dicere ꝙ ista noīa florentinus lōbardus/grecus/ hyspanus gallicus ⁊c. nō sunt generis cōīs: sed per tres voces declinant: et tamē sunt deriuata locorũ. Respondet et dicit ꝙ qñ inueniunt talia nō sunt intelligenda subesse regule predicte: sed facilius cognoscunt. Construe sic. Si declinatio monstret tibi diuisim. vt grecus greca grecum tāto leuius fiet tibi declinare.

Quedam sunt opera solis maribus adhibenda

¶ Dicit ꝙ quedā noīa officiorũ sunt danda solis maribus. vt papatus ⁊ notarius. et sunt generis masculini.

Quedam femineis: quedam dat sexus vterqꝫ
Inde genus poterit per nomina multa pateri.

¶ Dicit ꝙ sunt quedā noīa officiorũ ptinentia solis mulieribus: et illa sūt generis feminini. vt obstetrix puerpera. Et qdā sūt indifferēter cōuenientia maribus ⁊ feminis. ⁊ illa sūt generis cōīs. vt hic et hec agricola. hic et hec lixa. i. pincerna. hic ⁊ hec antistes. i. presul.

Que fiunt ꝓpria fluuiorũ pone marina.

¶ Dicit ꝙ ꝓpria noīa fluuiorũ sūt gñis masculini. Cōstrue Tu pone marina. i. masculinũ gen⁹ ꝗ sūt: ꝓpria noīa fluuiorũ vt hic padus hic sequana.

Nominis arborei vis hec sibi vult sociari

¶ Modo autor dat regulā de noībus arborũ dicēs ꝙ sunt generis feminini, vt hec pirus hec pomus.

Pro mare pone siler rubus dumus ac oleaster

¶ Dicit ꝙ a dicta regula excipiuntur ista ꝗ sunt generis masculini. vt hic siler virgula ad ligandũ vitem. hic dumus hic rubus hic oleaster dicitur oliua siluestris.

Proficit ad vitem siler hic/ siler hoc ad odorem

¶ Dicit siler dupliciter declinat: et hꝫ duo significata. vt hic siler est ligamen ab arbore factũ ad ligandũ vitē: et hoc siler ꝓ herba dās odorē ⁊ est neutrũ nā dicit mediū siler montanũ in neutro genere.

Angelicum nomen dabit hic. sed dicito neutra

Plurali numero seraphin cherubinqꝫ beata

¶ Dico ꝙ noīa angelorū et chororuꝫ angeloꝝ sunt gn̄is masculini: vt hic michael. Sed hec duo noīa cherubin et seraphin sunt gn̄is neutri pluralis numeri et indeclinabilia: vt pꝫ ī noīatiuo hec cherubin ꝓ choro angelorum. similiter et seraphin.

Est cherub cherubin cherubim seraph seraphinqꝫ.

¶ Dicit ꝙ inuenit hic cherub ⁊ hic cherubin ꝓ noīe angeli. ⁊ hic cherubim ꝓ noīe angelorū vel choro. Inuenit hic seraph et hic seraphin ꝓ nomine angeli. et hic seraphim pro noīe angelorum vel choro.

Hecqꝫ dabit virtus dominatio siue potestas

¶ Dicit ꝙ ista noīa chorū angelorū sunt feminini generis: scꝫ dominatio virtus et potestas. Construe sic. qꝫ pro et dominatio virtus siue potestas dant hec. id est femininum genus.

Idola dicta dei dant hic. gerit hec dea dictum

¶ Dicit autor ꝙ noīa idoloꝝ ad deos pertinentis sunt generis masculini vt hic saturnus. Sed ad deas pertinētia sunt generis feminini: vt hec venus. Ordina sic litteram. Idola dicta. i. idola noīata dei. i. ad modum deorum dant hic. i. genus masculinum. Supple idola dictum dea. i. nominatum ad morem dee gerit hec. id est genus femininum.

Nominibus volucrum nequit vt credo generalis
Norma dari: tamē est nature sexus in illis
Hec nisi gallina vel gallus sunt epycena
Articulus nāqꝫ sexum dabit vnus vtrūqꝫ
Masqꝫ columbus erit: muliebre columba tenebit.

¶ Dicit autor ꝙ de noībus auiū modo vult dare regulam generalē. i. regulā de generibus coꝝ: nā sexus nature est in illis: qm̄ alique sunt mares alique mulieres: sed hoc difficulter cognoscitur. Deinde dicit ꝙ hec noīa sunt epycena. i. promiscui generis. nisi gallus qd est generis masculini: et gallina feminini. Deinde declarat qd sit genus epycenū dicēs ꝙ illa noīa sunt epycena. i. ꝓmiscui generis que sub vno articl'o cōprehendūt aīalia vtriusqꝫ sexus: vt hic miluus. Et ideo dicit. Articulus nāqꝫ. Deinde dicit ꝙ columbus est generis masculini: et columba generis feminini.

In triplici genere numeralia nomina pone
Que sunt mobilia per se fiunt manifesta.

¶ Dicit ꝙ noīa numeralia sunt gn̄is omnis: vt hic et hec et hoc quatuor Sed illa noīa mobilia. i. adiectiua per tres voces declinata per se fiūt manifesta: vt vigesimus vigesima vigesimum.

Barbara greca genus retinēt quod habere solebant

¶ Dicit ꝙ noīa barbara et greca sunt illius generis apud latinos/cuius erant apud grecos et barbaros: vt libye/hylion/et tenedos.

Capitulum quartum.

Debes in mente generalia dicta tenere
Debent ex omni norma generalia demi
Et sic excipere quia non licet hic iterare.

¶ Dicit autor ꝙ regule gnales predicte debēt in mēte retineri tanꝙ exceptiones a regulis sequētibus: qꝛ amplius nō intēdit reiterare. Ideo subdit ꝙ generalia predicta debent demi. i. excipi ab oī norma sequente.

¶ Regule speciales de generibus nominū.

A hec prime declinationis.

Sit tibi nomen in a muliebre. sed excipe plura

¶ Dicit autor ꝙ noīa in a terminata sunt generis feminini: vt hec musa. Deinde ponit exceptionē dicēs. Sed excipe plura. i. pluraliter declinata vt pluraliter ntō hec arma que sunt generis neutri. Aliqui dicunt. Excipe plura. i. multa nomina: sicut inferius patebit.

A hoc tertie declinationis.

Quod declinatū dat tertia sit tibi neutrum.

¶ Autor dicit ꝙ noīa tertie declinatiōis in a terminata sunt generis neutri: vt hoc thema thematis/dogma dogmatis.

Deriuatiua decet et compositiua notare.

¶ Autor dicit ꝙ noīa deriuatiua sunt excipiēda a regula predicta: vt hic et hec heremita qđ deriuatꝰ ab heremus heremi. Et etiam composita: vt agricola quod cōponitur de ager et colo colis: et terrigena q̄ non sunt generis feminini sed communis vt sequitur.

Nomia officioꝝ.

Nomina signari debent simul officiorum
Si sexu gemino iūgunt sua significata.
Omnibus his hic et hec iungatur. ⁊ hac ratione
Quod colo componit cōmune locare decebit
Quodqꝫ facit gigno pincerna lixaqꝫ iungo
Aduena siue scita: sed si mas preesit in istis
Ut grecus tubicen erit a tantū muliebre.

¶ Autor dicit ꝙ noīa officioꝝ debēt signari. i. excipi: vt sacrista qđ est generis masculini: et aliqua feminini: ⁊ aliqua cōis scđm qđ est officiū maribus ⁊ mulieribꝫ vel vtriqꝫ attributū. Idō subdit dicēs. Si ista noīa officioꝝ iungūt sua sigta in gemino sexu: ita ꝙ sub vna voce important masculum et feminā. hic et hec iungitꝰ oībus his. vt hic ⁊ hec agricola. i. ille vel illa q̄ vel que colit terrā vel agrū. Deinde magis declarat dicēs. Et hac rōne. i. per hāc rōnē antedictā: cōposita de colo colis ⁊ gigno gignis sūt generis cōmunis: vt hic ⁊ hec celicola. i. ille vel illa qui vel que colit celū. vt hic et hec terrigena: est ille vel illa qui vel que de terra ortus vel orta est. Iūgo etiam predictis pincerna et lixa que sunt generis communis. Similiter aduena siue scita nomen populi. Sed si mas. id est masculina terminatio preesit. id est preponatur feminine terminationi in istis predictis nominibus

id est illa dictio in a/terminata erit tñ muliebre.i. feminini gñis: vt grecus greca. greca est generis feminini. et hic tubicen et hec tubicina. tubicina est generis feminini/et est ille vel illa qui vel que canit in tuba.

Si solis maribus detur hic tenet vt patriarcha. A hic pri-me decli.

¶ Autor dicit q̄ si nomen officii pertinet ad solos mares est generis masculini. Exemplum vt patriarcha.

Non est verbigena nisi christus vera sophia.

¶ Quãuis autor dicit q̄ composita a gigno/nis. sunt gñis cõis: tñ dicit q̄ verbigena est generis masculini: et pertinet ad christum solum.

Mannaq̄ȝ neutrale cum pascha dicitur esse.
Mammona sic dicas neutrum muliebre polenta. A hoc.

¶ Autor dicit q̄ hec duo noīa: scȝ manna et pascha sunt generis neutri et etiã hoc nomen mãmona.i. deus diuitiarũ est generis neutri: sed polenta est muliebre.i. generis feminini.i. farina leuissima.

Cetaq̄ȝ balena mustela talpaq̄ȝ dama.
Et panthera simul predictis annumerabis.
Articulo sexum signant vtrumq̄ȝ sub vno.

¶ Autor dicit q̄ ista noīa: scȝ hec ceta/hec balena pro eodẽ. hec mustela. hec dama. hec talpa significant vtrumq̄ȝ sexum sub vno articulo. Quasi dicat q̄ sunt generis promiscui: et etiã hoc nomẽ panthera est generis promiscui: ꝛ est animal multũ colerarũ. Ceta piscis marinus. Balena etiã est piscis marinus. Mustela est quoddã aīal mures capiẽs Talpa. (a molle) Dama est animal timidum fugiens canes.

Neutrum nomen in e/facit vt presepe cubile. E hoc.

¶ Autor dicit q̄ nomen in e/terminatum est generis neutri: vt hoc presepe. hoc cubile.i. lectus vel camera vbi cubatur.

Adiectiua notes hec barbara grecaq̄ȝ poscunt.

¶ Autor dicit q̄ noīa adiectiua in e/terminata sunt notanda: qꝛ nõ semꝑ sunt generis oīs: sed aliqñ masculini: vt quisquis: aliquando feminini: vt queq̄ȝ. aliqñ oīs: vt quinq̄ȝ. Deinde dicit q̄ barbara ꝛ greca in e/desinentis poscunt hunc articulũ hec.i. feminini generis: vt hec synecdoche. hec libie. hec phebe et similia.

Neutrum plurale fit cete recollige tempe.

¶ Dicit q̄ ista duo noīa cete et tempe sunt generis neutri numeri p̄ralis et indeclinabilia. vt pluraliter nõ hec cete.i. balena. et plr nõ hec tempe id est loca delectabilia sunt.

I neutrum ponis: tamen adiectiua notabis. I hoc.

¶ Dicit q̄ noīa in i/terminata sunt gñis neutri: vt hoc gũmi. Tñ tu notabis adiectiua: vt hic et hec et hoc huiusmodi: que sunt generis omnis.

O sicut cento maribus sociare memento. O hoc.

¶ Dicit q̄ nom̄a in o terminata sunt gn̄is masculini: vt hic cento cētonis. id est miliū vel aliud semen centū grana producēs in quolibet germine.

Do hec. Que dant do vel go bene signes dum tamen ex o.
Go hec. Obliquus facit i/ que poscunt hec sibi subdi.

¶ Autor dicit q̄ a predicta regula excipiūtur nomina terminata in do et in go/ que mutant o in i in gtō: quia talia poscunt hunc articulum hec sibi subdi id est sunt generis feminini. vt hec dulcedo dulcedinis: et hec caligo caliginis: et hoc est quod intendit.

Hic recipit cardo margo sociatur et ordo.

¶ A predicta exceptione excipiunt ista: scz cardo cardinis/ margo marginis/ ordo ordinis: nā licet desināt in do et go et mutāt o in i: in gtō/ tamen non sunt generis feminini: sed sunt generis masculini.

Omne dabit pseudo presto: dabit hoc tibi pondo

¶ Dicit autor q̄ ista duo nom̄a: scz pseudo et presto sunt oīs generis: vt hic et hec et hoc pseudo. i. mendax. Hic et hec et hoc presto. id est promptus Deinde dicit q̄ hoc nomē pondo dabit hoc. id est neutrum genus: vt hoc pondo huius pondo indeclinabile. i. pondus.

Est communis homo pariter cum virgine latro.

¶ Dicit q̄ homo/ virgo/ et latro sunt generis cōmunis. Latro est qui insidiatur ad occidendum (a murderere).

Io verbale hec. Hec dat verbale per io caro talio iungo.

¶ Dicit autor q̄ desinentia in io sunt generis feminini: vt lectio lectionis. Caro etiam facit carnis: et est generis feminini. Similiter et talio qḋ est recompensatio in malo/ vel mala remuneratio: vt qui pede percutit pede percutiatur: et qui oculo priuat oculo priuetur.

Articulum mutat et triplicat vnio sensum.

¶ Dicit autor q̄ hoc nomen vnio habet triplex sign̄ū: et scḋm hoc variat articulū. Nā aliqn̄ idē est q̄ punctus: et tunc variatur p hic: et similiter qn̄ est lapis preciosus. Aliqn̄ idē est q̄ cōiūctio: et tūc variatur p hec. Vnde versus. Hic lapis hic punctus hec vnio proximitasq̄.

V/ C/ D/ T/ hoc. V/ c/ d/ vel t/ neutris debes sociare.

¶ Dicit autor q̄ terminata in u/ in c/ in d/ et in t/ sunt generis neutri: vt hoc cornu/ hoc lac/ quod quid/ et hoc caput.

Quot tot dat oē genꝰ sunt et q̄ de tot quot habemus.

¶ Quia dixit q̄ desinentia in t/ sunt generis neutri: ideo excipit tot et quot dicēs q̄ sunt generis oīs cū eoꝝ compositis. vt quotquot et totidem.

Al hoc. Sit tibi nomen in al neutrum sic pone tribunal.

¶ In hac parte autor dicit q̄ desinentia in al sunt generis neutri. vt hoc animal/ hoc tribunal: et est sedes in qua redditur ius.

Hic sal hocq̄ dabit neutrum plurale carebit.

De generibus nominum.

¶ Autor excipit a regula predicta hoc nomen sal dicens: ꝙ aliquã est generis masculini: et sic excipitur et variatur in plurali. vt pluraliter nõ hi sales. i. reprehensiones. Aliquãdo est generis neutri/ et sic non excipitur/ et caret nominatiuo plurali.

El neutrum pone: sed propria nomina tolle. El hoc.

¶ Dicit ꝙ nomina terminata in el sunt generis neutri. vt hoc mel. Sed propria nomina excipiuntur. vt rachel nomen femine: vriel nomen angeli generis masculini.

Il dabit hoc demas hic et hec vigil pugil est mas. Il hoc.

¶ Dicit ꝙ nomina terminata in il/ sunt generis neutri. vt hoc nil. Demas. id est excipias: vt hic et hec vigil quod est generis cõmunis: ⁊ hoc nomen pugil est mas. i. masculini generis.

Ol tenet hic vt sol: dicetur femina michol. Ol hic.

¶ Autor dicit ꝙ desinẽtia in ol/ sunt generis masculini: vt hic sol. michol dicetur femina. i. generis feminini.

Ul dabit hic vt consul hic ⁊ hec dant presul ⁊ exul. Ul hic.

¶ Dicit ꝙ desinentia in ul/ sunt masculini generis. vt hic consul. Sȝ presul et exul sunt generis cõmunis. Consul qui dant consilium. Presul est episcopus. Exul (an outlawe).

Omne genus dabit am: sic debes ponere nequam. Am oẽ.

¶ Dicit ꝙ terminata in am/ sunt generis omnis. vt hic et hec et hoc nequam. id est malus/ prauus/ vel miser.

Tantundem neutrum totidem plurale sit omnis. Em hoc.

¶ Dicit ꝙ tantundẽ. i. tantũ idẽ (asmoche) est generis neutri: et totidem tot idẽ: et est generis omnis et pluralis numeri.

Um neutrum facies: mulierum nomina signes. Um hoc.

¶ Autor dicit ꝙ noĩa terĩata in um sunt gñis neutri. vt hoc scamnũ: noĩa mulierȝ excipiunt: q: sunt gñis feminini: vt dorciũ philorciũ noĩa mulierȝ.

Hic dat nomen in an testis fiet tibi titan. An hic.

¶ Dicit autor ꝙ noĩa terĩata in an/ sunt gñis masculini: vt hic titan. i. sol.

En dabit hoc/ sed ren dabit hic pecten simul ⁊ splen. En hoc.

Atqȝ lien ⁊ ei iungas que de cano formas.

His adiunges hymen mas est neutrũqȝ repertum.

¶ Dicit ꝙ noĩa terminata in en/ sunt gñis neutri. vt hoc nomen et numẽ. Sed ren/ pecten/ ⁊ splen/ atqȝ lien sunt gñis masculini: et iungas ei illa nomina que tu formas de cano canis. vt tubicẽ est ille qui canit in illo instrumento qđ dicit tuba. Et etiã adiũges his predictis hymen quod est idem ꝙ deus nuptiarum quod est generis masculini: et aliquando est generis neutri: pro pellicula conseruante virginitatem.

Hec retinet syren: dabit hic faciens sacra flamen.

¶ Dicit q syren piscis marinus est generis feminini. Flamen vero pro sacerdote iouis est generis masculini. Hoc est quod dicit. Faciens sacra flamen. Sed pro vento est neutrum.

In hic. In dabit hic vt delphin: nec talia multa supersunt.

¶ Dicit q nomina terminata in in/sunt generis masculini: vt delphin. i. piscis multum diligens hominem.

On maribus iungas: tamen inde localia demas.

¶ Autor dicit q noia terminata in on/sunt gnis masculini: vt hic demon canon. i. regula. Nomia localia excipiuntur que sunt generis feminini: vt hec babilon: et aliquando generis neutri: vt hoc ylion.

On hic. Que dia siue gera componunt sint tibi neutra.

¶ Dicit q cōposita de dia siue gera sunt gnis neutri: vt hoc diatesseron qd est species cantus: et hoc geralogodion qd est vocabulū medicorum.

Ar hoc. Ponis nomen in ar neutrū: sotular dat hic ꝛ lar.

¶ Autor dicit q noia in ar termiata sunt gnis neutri: vt torcular. Deinde ponit exceptionē dicēs. Sotular ꝛ lar dāt hic. i. genus masculinū: sotular est calciamētū. lar est equocū/lar casa/lar domus/lar ignis/larqꝫ foramē.

Sed tria dant genera par et sua compositiua.

¶ Ponit aliā regulam ꝛ exceptionē dicens. q par et sua composita sunt generis omnis: vt impar/compar/et dispar.

Er hic. Er maribus detur. iter hoc vesperqꝫ sequetur.

Spinter seu ruder decet his adiungere iuger.

¶ Dicit autor q noia terminata in er/sunt generis masculini: vt hic liber. Iter. i. via/ꝛ vesper excipiuntur: q sunt generis neutri. Spinter etiā qd idē est q fibula vel clauus fibule: et ruder qd idē q stercus asini: vel ramus de vite recisus: vt aliqui dicunt. Iuger etiam his adiūgitur: quia est generis neutri. vt hoc iuger/est tantum spacium terre quantum arare potest par boum in vna die.

Tri. adie. Campester/volucer/alacer/pedester/equester.

Hic er. Syluester/celeber/acer/celerqꝫ/saluber.

Hec is. His in bis quinqꝫ tenet hic er/hec is/ꝛ hoc e.

Hoc e. Dantqꝫ sequester idem quod terne siue secunde.

Sicqꝫ paluster erit hic et hec alacris retinebit.

¶ Dicit autor q in his decem noībus supradictis ista variatio er/ponitur in masculino in/is in fe͞o/ꝛ e in neutro. Quasi dicat q debet variari per tres articulos et tres voces: vt hic cāpester: hec cāpestris et hoc campestre. Sed dicit q hoc nomē sequester potest esse scōe ꝛ tertie declinationis. qn est tertie declinat hic sequester/hec sequestris/ꝛ hoc sequestre: qn est scōe declinatur sequester/sequestra/sequestrū. Paluster etiā eodem mō declinatur. i. stans in paludibus. Alacris potest esse generis cōmunis: vt

hic ꝛ hec alacris et hoc alacre. Et hoc dicit: q2 superius dixerat ipsum esse generis feminini. ibi. Hic alacer hec alacris hoc alacre. Et hoc est qđ dicit. Hic et hec alacris retinebit. Unde campester qui moratur in campis. Volucer (swift) Alacer vel alacris. i. fortis velox et letus. Pedester. i. pedes peditis qui pedibus transit. Equester. i eques equitis qui equo trāsit. Siluester qui in siluis moratur. Celeber. i. festiuus sanctus. Acer. i. asper crudelis: etiam est fortis viuidus firmus agilis vigilās. Celer. i. velox. Saluber. i. sanctus sanus. Sequester. i. pacificans lites. Paluster q habitat in palude.

Tertia dans ber ver dabit hoc tamē hic tenet imber
Et sua composita sunt adiectiua notanda. Ber ver hoc.

¶ Dicit autor ꝙ noīa tertie declinationis terminata in ber vel in ver sunt generis neutri. vt hoc tuber. hoc papauer. Tamen imber et sua cōposita sunt generis masculini: vt hic imber et december. Tū adiectiua sunt notanda: vt celeber qđ est generis masculini etiam saluber.

Sexum plura notant sicut mater mulierqꝫ.

¶ Autor dicit ꝙ plura noīa discernuntur per sexum sicut mater ꝛ mulier que sunt generis feminini.

Fetibus hoc terre dat tertia deme cucumer.

¶ Dicit ꝙ noīa tertie declinationis fetibus terre cōueniētia ꝛ in er desinētia sunt generis neutri: vt hoc papauer et hoc piper: sed excipit cucumer qđ est generis masculini. Papauer est herba somnifera. Piper species multū calida. Cucumer est herba cuius fructus est humide nature.

Et commune notes sicut sunt puber et vber.
Degener et pauper hec linther dicere debes.
Pluribus ex istis neutrum sociare videbis.

¶ Dicit ꝙ aliqua noīa in er desinentia sunt generis cōis: vt hic ꝛ hec puber. i. iuuenis incipiens pubescere. Uber. i. fertilis. Hic et hec degener. i. rusticus vel ignobilis. Hic et hec pauper. Tu debes dicere hec linther. Deinde dicit ꝙ tu videbis neutrū sociari pluribus ex istis noībus supradictis: vt hic et hec et hoc vber. Et habetur exemplū de pauper in Lucano. Lis est de paupere regno.

Ir maribus detur ir neutris associetur Ir hec.

¶ Dicit ꝙ in ir terminata sunt generis masculini: vt hic vir. Excipit hoc ir quod est generis neutri. vt hoc ir. i. palma manus.

Est hic et hec martyr hoc debes dicere gadir

¶ Quasi dicat ꝙ martyr est generis communis: et gadir nomen loci est generis neutri.

Or maribus socia: sed plurima sunt retrahenda Or hic.

¶ Dicit ꝙ desinentia in or sunt generis masculini: vt hic dolor: sed plura sunt excipienda: vt patebit inferius.

Capitulum quartum.

Omne memor iungit qd comparat ad duo transit

¶ Dicit q memor est gnis ois: et cōparatiua in or desinentia sunt generis masculini et feminini seu gnis cōis: vt hic et hec melior. Ideo dicit qd cō paratiuū est transit ad duo. s. genera: vt hic et hec fortior. hic et hec doctior.

Mas tantum senior/ hic et hec: sed dicitur autor

¶ Dicit autor q quāuis senior sit cōparatiuū tamē est generis masculini Autor est generis communis.

Equor ador marmor et cor sūt neutra: sed arbor
Hec tenet atq; soror sexu noscuntur et uxor

¶ Dicit q ista noīa equor ador marmor et cor sunt generis neutri: sed arbor est generis feminini. Atq; pro et ista noīa scz soror et vxor noscuntur p sexum: quia sunt generis feminini. Vocabula exposita sunt supra.

Que color atq; decus formāt corpusq; notemus

¶ Dicit autor q notare debemus noīa que componuntur cū his noībz. s. color: vt decolor. i. sine colore. cū decus vt indecor. i. sine decore: cū corpus vt bicorpor. i. duorum corporum: que sunt gnis omnis.

Ur hoc. **Nomen quod fit in ur dabit hoc testis tibi murmur**
Multus erat murmur veteres quoq; sic posuere

¶ Dicit autor q noīa in ur termīata sunt gnis neutri: vt hoc murmur gut tur iecur: tn̄ regit gnis mas. vt in sacris scripturis. Multus erat murmur.

Si t vel r preit ur aut f hec eis sociemus
Dum sit gentile nomen aut auium speciale.

¶ Hic ponit exceptionē a regula predicta dicēs. Si hec lrāt vel r vel f sit ante ur: tūc illud tale est gnis masculini: dū tn̄ sit gentile: vt auxur nomen loci vel ppli: aut auium speciale vt austur et furfur. Nota q furfur aliqn̄ est purgamētum farine alio noīa siliqua: aliqn̄ est nomen auis: et p vtroq; declinat p hic sub mas. Tn̄ qdā dicebāt q esset neutrū. Contra quē inuenitur Johannes de garlandia. Furfurs q dixit semp de furfure vixit.

Hic aut hec turtur quod fertur piscis et auis.

Quasi dicat q turtur pōt variari per hic et significat piscē: et p hec et tūc significat auē. Unde. Turtur inheret aquis: turtur seca aera pennis.

Hic aut hec furfur tamen adiectiua notentur
Que sexu gemino iungunt sua significata.
Jungere dicuntur hic et hec fur ligur et augur
His datur hec norma que declinat tibi terna

¶ Dicit q hoc nomē furfur pōt declinare p hic et hec vt supra. Deinde dicit q adiectiua q iūgūt sua significata in gemino sexu. i. que ptinēt ad mares et mulieres dnt notari: qz sūt gnis cōis. Et hoc magis declarat dicens q nomina dnr iūgere sibi hic et hec. i. dnr gnis cōis: vt fur furis (a thefe).

ligur liguris est lombardus: et augur diuinator. Deinde dicit q hec ne: mādatur de noībus tertie declinationis: et nō de aliis ppter satur adiectiuum Sciendum est q autor intelligit de adiectiuis significatione et non voce.

Hec dat nomē in as facit hic as vas vadis et mas. — As hec.

¶ Autor dicit q noīa terminata in as sunt generis feminini: vt hec pietas. Deinde ponit exceptionē dicēs. Facit hic as. i. qd est generis masculini. Et vas vadis. i. pignus. et mas maris (anglice a man).

Nomen gentile cōmune locatur vt archas.

¶ Dicit autor q nomen gentile in as terminatū est generis coīs: vt hic et hec archas: nomen populi. nostras et vestras.

Que sunt concisa velut alpinas sociantur.

¶ Dicit q noīa concisa. i. syncopata sociant predictis: qz sūt generis cōmunis vt alpinas. i. habitans in alpibus. Et est cōcisū seu syncopatum: qz deberemus dicere hic et hec alpinatis: immo dicimus alpinas.

Omne tenet nugas indeclinabile credas.

¶ Dicit q nugas. i. loquax vel mendosus est gñis oīs et indeclinabile.

Hic abbas pone boreas primasqz gigasqz.

¶ Autor dicit q abbas/boreas/primas/gygas/et elephas: sunt generis masculini. Abbas est nomen dignitatis. Boreas boree prime declinationis est vētus septētrionalis. Primas est propriū nomē: etiā est magnus vir in magistratu posit9. Gygas est vir mire magnitudinis/Elephas animal mirū robustum et magnum.

Hoc phas atqz nephas retinet: sed dicitur hoc vas.

¶ Dicit q hec duo nomina inuariabilia: scz phas et nephas sunt generis neutri: et etiam vas vasis.

Es breuis hic ponit. seges et teges h: c sociabit. — Es breuis hic.

¶ Autor dicit q terminata in es breuem sunt generis masculini: vt hic limes limitis. Seges. i. semen: et teges. i. domus rusticalis: sociabit hec. i. erit generis feminini. Et sic patet exceptio.

Et compes triplicat pes cetera que tibi format.

Preter apes vel apis quoniam reperitur vtrūqz.

¶ Autor dicit q cōpes cōpedis ē generis feminini: et est cathena vel vinculū. Triplicat pes cetera que tibi format. i. cōposita a pes pedis sunt generis oīs: vt bipes bipedis. preter apes vel apis qd est generis feminini et componit ab a quod est sine et pes per contrarium exponendo.

Que duo dant signes miles equesqz superstes
Diues ebes sospes prepes teres et comes hospes.
Inquies antistes ales dic per tria deses
Istorum multa legimus neutris sociata.

Capitulum quartum.

¶ Dicit q ista noia que sunt generis cois excipiunt: scz miles/eques. i. q vadit in equo/supstes. i. viuus/diues/ebes. i. debiles/sospes. i. sanus/ prepes. i. ppetuus. Aliq dicut q prepes est idē q velox. Teres. i. lõgus rotūdus. hic et hec comes. i. socius. hospes est clarū. Inquies. i. sine quiete. antistes. i. prelatus vel q stat ante alios. ales. i. velox. Dic p tria desces id est oīs generis: et idē est q piger. Deinde dicit q multa istoꝝ noim vt supra reperiuntur in neutro genere: vt diues monasterium.

Es longa hec.

Hec dabit es longe. verres hic debet habere.

¶ Dicit q terminata in es longā sunt gnis feminini: vt hec res/et hec sedes. Deinde ponit exceptionē dicens. Verres debet habere hic. i. genus masculinū. i. porcus non castratus. ¶ Hic posset aliqs arguere ɔtra alexandrū hoc mō. Quero tibi gra disputandi cuius gnis sunt stipes limes dico masculini: qua regula. dico es breuis hic ponit. Tūc quero cuius generis sunt sedes proles. dico feminini. qua regula. dico hec dabit es lõge. Tunc quero quō scis stipes et limes terminari in es breuem et sedes atq proles in es longā. dico a magistro meo qui ita me docuit: quō scit magister tuus. dico p regulas positas in tertia parte de quātitate s, llabarum. Cōtra hoc arguitur insolubiliter Alexāder hic de es breui et longa mittit nos ad tertiā partē. Et versus tertie partis de es longa et breui iterū remittūtur ad istos textus prime partis: scz Mas aut commune si fiat in es breuiatā: ergo cōmittit circulū et petit principiū. Unde dicit in tertia parte. Obliquus crescēs qui corripit antesupremā. In recto facit es curtam testis tibi miles. Ecce quō iste textus remittit iterū ad hūc textum primē partis primi capituli. Mas aut cōmune si fiat in es breuiatam. etc. Itē dicit hic. Is itis pducta tibi dabit. Uis scire que habēt is productam vade ad tertiā partē ibi habebis. Protrahit is rectus si ɔtrahit es gtūs. Crescens vt sanus. etc. Ecce remittit de tertia iterū ad primā. Ideo hec metra de es et de is merito venirent emendanda.

Hic dabit hec ve dies: dant hi tantummodo plures
Cumqz meri dabit hic: et patronymica iunges.

¶ Dicit autor q hoc nomen dies est generis incerti in singulari numero: et in plurali masculini: vt ntō hic vel hec dies: et plurali ntō hi dies. Etiā si componatur cū meri est generis masculini: vt hic meridies. Et tu iunges etiam patronymica in es terminata q sunt generis masculini: vt hic priamides. i. filius vel nepos priami.

Es quoqz cōmune ceu sunt heres locuplesqz

¶ Autor dicit q nomen in es terminatū est etiā cōmune. i. generis cōis: seu pro sicut ista duo videlicet hic et hec heres heredis. i. successor legitimus in bonis: hic et hec locuples locupletis. i. diues.

Cum tenet i rectus super e et t genitiuus
Suscipit. hic iungis paries fiet tibi testis.

¶ Dicit q nomen in es terminatū i precedente et suscipiēs hanc litterā t in gtō et generis masculini: vt paries parietis: est facies muri.

Hec dicenda quies hic pes et dicitur hoc es

¶ Autor dicit q quies est generis feminini: et est exceptio ab illa exceptione. Cum tenet i rectus. Deinde dicit q pes est generis masculini et es eris est generis neutri.

Is hec.

Hec dat nomen in is/ tamen hic declino molaris
Caulis et edilis et que crescunt genitiuis
X is preposita tenet hic aut consona bina
Unica dum teneas has/ aut n littera siue
In liquidā faciet penultima syllaba finem
Ut lapis ac axis piscis crinis unguis et orbis.

¶ Dicit q nomē in is terminatū dat hec. i. genus femininū: ut hec nauis Deinde ponit exceptionē dicēs. Tn̄ hic declino molaris. Quasi dicat q molaris est generis masculini: et idem est q dens grossus: et etiā caulis et edilis que sunt gn̄is masculini. Et illa que crescūt in gn̄is: ut lapis lapidis Deīde dicit q illa que habent x ante is: ut axis polus rotarū. et illa que habēt duas consonātes ante is. q ita sint in una syllaba: ut piscis. Et illa que habent n litterā ante is: ut panis. Et illa quor penultima syllaba terminat in liquidā: ut orbis et unguis: que oīa sunt generis masculini. Itē caulis est quoddam olus. Edilis est nomē dignitatis vel custos edis. Orbis est mundus. Unguis est ungula in digitis vel in pedibus.

Hec febris pestis neptis uallisq bipennis
Et classis iaspis lactis quoq restis et aspis
Et pellis turris uestis peluis quoq cuspis
Glis glissis glitis et patronymica iunges.

¶ Autor facit exceptionē ab exceptione precedēti dicēs. q noīa infra posita licet cōprehendi possit multipliciter in exceptione predicta non sunt gn̄is masculini imo feminini: ut hec febris pestis neptis lactis restis uestis et cuspis que hn̄t duas consonātes añ is in eadē syllaba: ut hec uallis bipennis securis scindens ab utroq latere. Pellis turris peluis: quorum penultima terminata in liquidā. Hec classis licet crescat in gn̄o tn̄ est gn̄is feminini. Deīn dicit q finis et clunis sūt gn̄is incertiq habeāt n añ is. Deinde dicit q classis. i. nauigiū est gn̄is feminini licet penultima terminat in liquidam. Circa uocabula: febris est qddā morbus. Pestis. i. pestilētia. Neptis. i. cognata vel filia filij vel filie. Uallis (a valley). Bipēnis est securis ex utraq parte scindēs. Cassis/is. et cassis cassidis ut supra in heteroclitis. Iaspis est lapis preciosus. Lactis (mylke) Restis. i. chorda. Aspis . i. serpens. Pellis inde pelliciū. Alia exposita sunt supra.

Hic aut hec finis clunis. dabit hec tibi classis
Et messis tussis ibis sic lis quoq litis

¶ Id est q nois supradicta sunt generis feminini et aliquā generis du-bij. finis est terminus. clunis est eminentior carnositas.

Hec tibi greca dabunt & eis se barbara iungunt

¶ Autor dicit q nomina in is ter minata/ et etiā barbara sunt generis fe-minini: vt hec sunamitis. i. anima peccatrix. et colchis colchidis. i. mulier ex illa insula.

Adiectiua tenent hic z hec pariterq; tricuspis
Istius obliquis neutrum quandoq; locabis

¶ Dicit q noīa adiectiua in is terminata sunt generis cōmunis. vt hic & hec nobilis. et etiā tricuspis. i. trium punctorū est generis cōmunis. tamē in obliquis casibus aliquādo inueniuntur generis neutri. vt tricuspidis te-lo. Ideo dicit. Istius obliquis.

Dis in plurali genus omne videtur habere

¶ Dicit autor q dis in plurali numero est generis oīs/ in singulari aliqñ est generis masculini: vt hic dis pro plutone. et aliquando generis com-munis: vt hic et hec dis. id est diues.

Est hic et hec testis ciuis burgensis et hostis
Et canis et iuuenis pariter commune scholaris.

¶ Autor dicit q noīa in lr̄a posita sunt generis communis. Textus patet de se. Sed omnia excipiuntur ab illis regulis antedictis.

Os hic.

Hic os preponit. tenet hoc os oris et ossis
Et cahos atq; melos argos logos annumerabis

¶ Autor dicit q noīa in os terminata sunt gn̄is masculini: vt hic flos. Deīn-de ponit exceptionē dicēs. Tenet hoc os oris et ossis. Quasi dicat q hec duo noīa scz os oris et os ossis sunt gn̄is neutri. Itē ꝓ ut cahos est gn̄is neutri. et idē est q obscuritas. et melos. i. dulcedo. argos est puppis nauis grecoꝝ. Et p hoc alia noīa greca terminata in os: vt logos. i. sermo.

Dant duo bos impos compos custosq; sacerdos

¶ Autor dicit q ista noīa sūt gn̄is cōis. vt hic et hec bos. hic et hec impos. i. nō potēs. hic & hec cōpos. i. potēs. Eodē modo sacerdos et custos.

Hec dant glos cos dos sic greca locantur vt arbos

¶ Autor dicit q ista nomina sunt generis feminini: vt hec dos dotis. hec cos cotis (a wet stone) et hec glos gloris. i. mulier fratris. Et greca nomi-na sic locantur. i. sunt generis feminini: vt hec delos nomen insule. et arbos etiam est generis feminini. i. arbor.

Us secū=de decli=na·hic.

Dant hic in us facta tibi declinante secunda.

¶ Autor dicit q nomina secunde declinationis terminata in us dant hic id est sunt generis masculini. vt hic dominus. Construe sic. Facta. i. noīa terminata in us secunda declinante. id est secunde declinationis dant hic id est genus masculinum.

Hec paradisus habet nardus domus atqȝ hyacinctus
Et synodus costus et carbasus alnus abyssus
Aluus cristallus et humus byssusqȝ papirus
Hecqȝ smaragdus habet vannus colus atqȝ phaselus
Porticus egyptus dypthongus ad hec referantur.
Cristallum tamen hoc dicemus/et hic paradysus.

¶ Hic autor ponit exceptionē a r͡egulis predicta dicens. q͡ nomina contenta in his versibus supradictis sūt gñis feminini: vt hec paradysus. hec nardus est quedā herba. hec dom⁹. hec hiacīct⁹ est nomē insule. vel aliquā sumit̄ pro lapide precioso. hec synodus congregatio sacerdotū. hec cost⁹ quedaȝ herba odorifera. hec carbasus. hec aln⁹ nomē arboris. hec abyssus. i. profunditas hec aluus. i. venter. hec cristallus q̄dā lapis lucidissimus. hec humus. i. terra. hec byssus. i. purpura. hec papyrus in qua scribit̄. hec smaragd⁹ est q̄dam lapis preciosus. hec vānus est instrumentū quo purgant̄ blada. hec colus ex qua filant̄ femine. hec phaselus parua nauis. hec egypt⁹ nomē prouincie. hec balanus castanea cocta in aqua. hec dypthōgus. hec arct⁹ nomē stelle. Deinde dicit q͡ inuenit̄ hoc cristallum/et hic paradyses.

Hoc vulgus pelagus indeclinabile virus.

¶ Autor dicit q͡ vulgus et pelagus sunt neutri generis. et etiam virus quod est indeclinabile.

Os grecum sepe mutabis in us muliebre.

¶ Nomina greca in os terminata apud latinos sepe terminantur in us et sūt generis feminini: vt hec delus deli nomen insule.

Hoc tertie dabit us si non tenet u genitiuus. — Us tertie si genitiuus in oris vel eris hoc

¶ Dicit autor q͡ nomina tertie declinationis terminata in us non habentia u in penultima gti sunt generis neutri: vt hoc corpus. gtō huius corporis. Construe. Tu dabis hunc articulū hoc nominibus tertie declinationis in us terminatis. si gtūs nō tenet u in penultima syllaba. et hoc dicit propter salus salutis. et alia similia que non sunt generis neutri.

Dat lepus hic. tenet intercus genus omne vetusqȝ

¶ Dicit autor q͡ hoc nomē lepus declinatur per hic. et est exceptio. Intercus et vetus sunt generis omnis. vt hic et hec et hoc vetus. hic et hec et hoc intercus. et est doctrina et non exceptio.

Dāt hec si crescat genitiuus et u sibi seruet — Hec us tertie si per utis.

¶ Dicit autor q͡ nomina tertie declinationis terminata in us habentia gtm̄ superantem. in cuius penultima hec vocalis u retineatur sunt gñis feminini: vt hec salus salutis. virtus virtutis.

Hoc monosyllaba dant vt thus. sed dicitur hic grus
Hic dat et hec sibi sus. epicenū dat genus hic mus.

Capitulum quartum.

Autor dicit q nomina tertie declinationis terminata in us/ unius syllabe sunt generis neutri: ut hoc thus. Sed grus est generis feminini. Sus vero communis generis. Mus autem generis masculini. Et declinatur per hic. Uocabula exposita sunt supra.

Est pecus hec pecudis/ pecus hoc pecoris sibi iungit.

¶ Autor dicit q pecus/ dis est generis feminini: et pecus/ oris neutri. fenus fenoris quod est generis neutri et indeclinabile. Differentiam eorum patet supra.

Us quarte declinationis hic

Quarte nomen in us maribus sociare solemus

¶ Dicit q nomina quarte declinationis terminata in us sunt generis masculini: ut hic visus auditus fructus currus. Hic comprehenduntur infinita nomina verbalia in us que formantur ab ultimo supino verborum: ut a video visus visus visui a rideo risus risus risui. a fluo fluxus fluxus fluxui. ab audio auditus auditus auditui. ab haurio haustus haustus haustui. a colo cultus cultus cultui. a fruor fructus fructus fructui. etc. Item continent multa nomina in atus dignitatem significantia. Ut a papa papatus/ tus/ tui. a cardinalis cardinalatus/ tus/ tui. ab episcopus episcopatus/ tus/ tui. a decanus decanatus. a doctor doctoratus. a magister magistratus. a bacalarius bacalariatus. a scriba scribatus. a dux ducatus. a miles militatus. etc.

Hic anus atque tribus et porticus et manus idus
Hec acus atque pinus nurus socrus et domus adde
Hic tenet hec ve specus illi penus associemus

¶ Hic ponit exceptionem a regula predicta dicens. q nomina in littera posita licet sint quarte declinationis tamen sunt generis feminini: ut hec anus. i. vetula. hec tribus. i. progenies. hec porticus anglice (a haven) hec manus. hec idus. i. divisio temporis/ que sunt octo dies cuiuslibet mensis/ hec acus hec pinus/ hec nurus/ hec domus/ hec socrus. Deinde dicit q specus potest esse generis masculini vel feminini similiter et penus. Unde acus est quo suitur quarte declinationis. sed tertie acus aceris est palea. Pinus est nomen arboris. Nurus est uxor filii. Socrus est mater uxoris vel mariti. Specus est foramen.

Cum nomen fit in aus hec illi iungitur ut laus

¶ Autor dicit q nomina terminata in aus dyphthongon sunt generis feminini: ut hec laus.

Bs/ Ls/ Ms/ ns/ Ps/ rs/ hec.

S vult hec iungi si consona preside at illi

¶ Autor dicit q nomina terminata in s precedente consonante sunt generis feminini: ut plebs puls hyems mens daps pars.

Adiectiva notes quibus omne genus dare debes

¶ Hic ponit exceptionem dicens q adiectiva debent excipi: que sunt generis omnis: ut hic et hec et hoc sapiens.

Mens pons fons hi dant mars ceps stirps dens quoque quadrans.

De generibus nominum.

¶ Dicit autor q nois in lra posita sunt gñis masculini: vt hic mons montis. hic pons pontis. hic fons fontis. hic mars martis. i. deus belli. Hic seps. i. serpēs. hic stirps. i. trūcus arboris. hec stirps. i. ꝓgenies/hic quadrans quadrantis: est instrumentum ad sciendendum horas diei.

Et paries assis torrens sociabitur istis
Atq3 calibs calibis: quod gens est siue metallum

¶ Dicit autor q partes assis sicut quicuns. ꝛc. ꝛ hoc nomen torrēs generale fluuiorum: et hoc nomen calibs iunguntur predictis.

Dant hic ps iuncta polisyllaba: sed variantur.
Hic aut hec forceps ꝛ adeps: sed dicitur hic seps.

¶ Autor dicit q noia terminata in s precedēte p sunt generis masculini polisillaba. i. plurium syllabarū: vt hic auceps (a fouler) sed forceps. i. instrumendum capiendi ferrum: ꝛ adeps variātur p hic aut hec. i. generis incerti. Sed hoc nomen seps pro serpente est generis masculini. Inuenitur etiam hec seps pro quo dicitur seps sepis.

Pluraq3 dant hic et hec celebs infansq3 parensq3
Et princeps effrons illis coniunge bifrontem

¶ Autor dicit q plura reperiūtur in cōi gñe declinata: vt hic ꝛ hec celeber. i. castus. hic et hec infans. hic ꝛ hec parēs. hic ꝛ hec princeps. hic et hec effrons. id est sine fronte. hic ꝛ hec anceps. i. dubius.

Hec x preponens: sed plurima demere debes. X hec.

¶ In hac parte autor determinat de generibus nominū terminatoꝝ in x et dicit q noia in x terminata sunt generis feminini: vt lex legis. Deinde dicit q plura debent excipi.

In triplici genere decet adiectiua notare.

¶ Dicit adiectiua in x terminata sunt gñis oīs: vt hic et hec et hoc felix.

X e si presit maribus polisyllaba iunges X polisillaba hic.

¶ Dicit q noia in x terminata precedente e sunt generis masculini dum sint polisillaba. i. pluriū syllabarū: vt hic vertex. i. summitas capitis. Codex. i. liber. Cōstrue sic. Tu iūges noia polisyllaba maribus. id est masculis si ista littera e presit. i. ante sit huic littera x.

Est tamen hec pellex viber oberq3 suppellex.
Forpex et forfex hic aut hec dat tibi cortex
Atq3 silex.

¶ Hic ponit exceptionē ab illa parte. X e si presit maribus. dicens q nomina que in littera ponūtur sūt gñis feminini licet habeāt e ante x vt hec pellex. id est meretrix. hec vibex signum factum cum virga. hec obex est repagulum. hec suppellex. id est mobilis. Hec forfex est instrumētū quo scinduntur fila. Hec forpex est quo scinduntur pili. Cortex est generis incerti: et est illud quod circumdat arborem. Silex est lapis durissimus qui

tcu ferri ignem excutit.

Fetibus hoc terre dabis/hic frutex retinebit.

¶ Ponit hic aliam exceptionem dicens. Tu dabis hunc articulum hoc fetibus terre.i.nominibus importantibus fetus terre siue fructus:vt hoc carex:quedam herba. excipitur frutex quod est generis masculini.i. densitas virgarum vel frondium.

Est dux et coniunx commune notentur et exlex.

¶ Autor dicit ꝙ ista duo nomina dux et coniunx sunt generis communis Similiter hoc nomen exlex.id est sine lege.

Hic dant grex et rex fornix cilixq; calixq;
Et fenix mastix/hic calx pedis hec latomorum

¶ Autor dicit ꝙ ista noīa sūt gnīs masculini:vt hic rex/hic grex/hic fornix fornicis.i.arcus lapideus. hic calix calicis:est ciphus in quo sacrificatur. hic cilix cilicis est qdā populus. hic fenix fenicis nomen auis. hic mastix species gūmi. hic calx calcis pro talo pedis est generis masculini ꝛ ꝓ calcina feminini:ꝛ tūc non excipit̄ sed continet̄ sub regula Hec x prepones: Et hoc est qd̄ dicit. Hic calx pedis/hec latomoꝝ.i.lapidum coctorum:sed latomus significat cesores et diuisores lapidum.

Trix tenet hec.tamē obliquis neutrum superaddes.
Victrices turbe victricia tela tulere.

¶ Dicit autor ꝙ verbalia in trix desinētia sunt generis feminini:vt hec amatrix:tñ in obliqs reperiunt̄ aliqñ gnīs neutri:vt signa victricia. Ideo posuit hūc versum causa exēpli. Victrices turbe victricia tela tulere.

¶ Capitulum quintū de preteritis ꝛ supinis verboꝝ.

Ut tibi per metrum formatio preteritorum
Atq; supinoꝝ pateat presens lege scriptum.
Et primo disce que sit formatio prime.

¶ In isto capitulo autor intēdit determinare de preteritis et supinis verboꝝ Et primo preponit qd facere intēdit subiungēs ordinē obseruanduz in principio ipsius capituli. Dicens ꝙ primo intendit determinare de preteritis et supinis verboꝝ prime coniugationis.

Ui vel ui vel di vel ti formatio prime.

¶ In hac parte autor determinat in generali de preteritis verborū prime cōiugationis ponēdo vniuersales terīationes eoꝝ. Et dicit ꝙ prima cōiugatio verbi pōt facere preteritū in ui:vt amo/amas/amaui.in ui diuisas syllabas:vt domo domui.in di:vt do/das/dedi.in ti:vt sto stas steti.

Aui preterita pri.

As in preterito ui suscipit s remouendo.

¶ In hac parte autor ꝓcedit in speciali de preteritis verboꝝ prime cōiugationis:ꝛ dicit ꝙ vba prime ꝯiugationis formant preterita a scḋa psona presentis indicatiui modi remota s ꝛ addita ui:vt amo amas remota s et

additis ui fit amaui.

Non sic formantur ter quinqȝ: sed excipiantur
Cre do do mi iu sto pli fri so ne ve la se cu to.

¶ Autor ponit exceptionē a predicta regula dicēs/ ꝙ ter qnqȝ. i. quindecim verba prime coniugationis nō formāt preterita vt supradictū est: sed excipiūtur. Et primo ponit exceptionē demōstrādo illa verba p syllabas in scdo metro cōtentas. In quo qdem metro sunt quindecim syllabe per quas qndecim intelligūtur verba. Per cre intelligit crepo crepas. p do domo as: p do do das: p mi mico cas: p iu iuuo uas: p sto sto stas: per pli plico cas: p fri frico cas: p so sono nas: p ne neco cas: per ve veto tas: per la lauo uas: per se seco cas: per cu cubo bas: per to tono tonas. Scire debent pueri ꝛ eoꝝ preceptores ꝙ fere oīa verba prime cōiugatiōis scde tertie et quarte simplicia: ꝛ multa eorum composita. Similiter oīa verba deponentalia exponuntur breuiter ꝛ distincte in libello q̄ dicitur exercitium puerorum gramaticale: qd exercitiū multū perutile est oībus gramaticā scire breuiter cupientibus.

Nam cubo siue crepo domo deinde tonoqȝ vetoqȝ.
Nexo plico sono seco deinde micoqȝ frico.
Preteriunt in ui diuisas. do dedit et sto.
Dat steti/ iuuo iuui preterit et lauo laui.

Undecim habēt ui.

¶ Nunc ostēdit quō verba p̄dicta faciūt in preterito dicens. Nā. i. certe ista verba cubo ꝛc. preteriūt. i. preteritū faciūt ī ui diuisas syllabas. vt cubo cubas cubui: crepo crepas crepui: do das facit dedi in preterito: ꝛ posuit tertiā psonā causa metri. sto dat steti. Iuuo iuuas preterit. i. p̄teritum facit in ui: vt iuuo iuuas iuui: et lauo lauas laui.

Et neco quod necui facit ꝛ quandoqȝ necaui
De neco dic aui ferro necui reliqua vi.

¶ Autor dicit ꝙ neco etiā excipitur qd facit necui in preterito: ꝛ aliqn̄ facit necaui in preterito: ꝛ sic nō excipitur. Deinde assignat differētiā huius verbi dicēs. Dic aui in preterito de neco ferro: dic necui reliqua ui in preterito. i. qn̄ necas cum omni alia vi ꝙ̄ cum ferro.

Increpo format vi tamen et reperitur in aui

¶ Autor dicit ꝙ increpo aliqn̄ facit increpui: et aliqn̄ increpaui.

Aui preteritum plico dat cum nomine iunctum.
Hoc sine prebet vi tamen ꝛ reperitur in aui.

¶ Autor dicit ꝙ plico cas: compositū cū noībus facit preteritū in aui. vt duplico duplicaui: qd cōponit ex duo et plico: ꝛ aliter cōpositū in ui diuisas syllabas. vt implico implicui: qd cōponitur ex in et plico: aliqn̄ reperitur in aui. vt supplico supplicas supplicaui.

¶ De supinis prime coniugationis.

atū supina pꝛi.

Regula que foꝛmam seruans as mutat in aui
Recte pꝛeteritum foꝛmando supinat in atum
¶ In hac parte autoꝛ determinat de foꝛmatione supinoꝝ verboꝝ pꝛime coniugationis dicens. ꝙ verba pꝛime coniugationis facientia preteritum in aui per rectam foꝛmationem: scꝫ mutandi as in aui faciunt supinum in atum: vt amo amas amaui amatum.

Sed lauo dat lotum vel lautum potoqꝫ potum
Doqꝫ datum dat stoqꝫ statum foꝛmat iuuo iutum
¶ A predicta regula excipiuntur lautum vel lotum. poto potas facit potum et non potatum. Deinde dicit ꝙ do das facit datū. et sto statum. iuuo iutum: et est regula et non exceptio.

Quod dat ui dat itum nisi desinat in co: sed in ctum
Ista supinantur plicat ⁊ micat excipiantur
Nam plico dat plicitum mico nescit habere supinum
¶ Autoꝛ ponit aliā regulam dicēs. ꝙ illa verba pͥme ꝯiugatiōis q̄ faciūt preteritum in ui diuisas sillabas faciunt supinū in itum. vt sono as. sonui sonitū: nisi hoc verbū desinat in co: vt frico. Nam ista verba in co desinentia supinant in ctū. vt frico as. ui. frictum. Sed mico et plico excipiunt: q: nō faciunt in ctū: immo plico facit plicitū: et mico caret supino.

Aui dimico dat vel ui pꝛimumqꝫ supinat.
¶ Quasi dicat dimico as facit preteritū dimicaui et dimicui: et in quātū facit dimicaui facit dimicatū in supino. Ideo dicit autoꝛ pꝛimūqꝫ supinat

Sicqꝫ neco nectum facit et quandoqꝫ necatum.
¶ Dicit ꝙ neco facit necatum in supino: scꝫ qñ facit necaui in preterito et qñqꝫ nectū in supino: scꝫ qñ facit necui in preterito.

Moꝛe patris nexum faciet tibi nexo supinum
¶ Dicit ꝙ neco as. facit nexū in supino: moꝛe patris. i. pꝛimitiui sui necto qd etiam facit nexum. Inde venit nexo eius frequentatiuum.

Scđa cōiugatio.

Debes foꝛmare post pꝛimā verba secunde.
¶ In hac parte autoꝛ determinat de preteritis et supinis verboꝝ scđe cōiugationis: et pꝛimo dicit. Tu debes formare verba secunde coniugationis post pꝛimam: scꝫ coniugationem.

Ui vel ui vel di si foꝛmat ximqꝫ secunda
¶ Hic autoꝛ generaliter ponit oēs terminatiōes verboꝝ scđe cōiugationis dicēs ꝙ scđa cōiugatio foꝛmat preteritum in ui. vt moueo es. moui. in ui diuisas syllabas: vt moneo es. monui. vel in di. vt video vidi. vel in si. vt rideo risi: vel in xi: vt augeo auxi.

deo si

Littera longa vel ar ante deo si facit excipe stridi
¶ Idest verba scđe cōiugatiōis. in deo desinētia pcedente vocali natura

liter longa: vel in hac sillaba ar faciūt preteritum in si. Ut rideo risi ardeo arsi. Excipe strideo quod facit stridi: lz habeat vocalē longā ante deo.

Si breuis est e vel i producitur atq facit di.

¶ Id est si ante deo sit e vel i breuis. illa littera e vel i pducit in preterito et mutatur deo in di. vt video vidi. sedeo sedi.

Ante deo veniens e vel o liquida mediante
Principiū geminat si/muta vel m venit ante.
E vel o si iuncta sit mute/lex tenet ista
Continue iuncta si non/ lex nō tenet ista

¶ Dicit autor q si hec lra e vel o sit ante deo liquida mediāte. i. existente inter e et o & deo: vt pēdeo et mordeo: tūc illud tale vbum geminat princi piū preteriti: vt pendeo pependi mordeo momordi. hoc tamē dicit. Si lra muta vel m venit ante e vel o: vt patet in pendeo et mordeo. Deinde dicit q ista lex. i. regula cōtinue iuncta tenet. i. valida est scz. si e vel o sit imediate iuncta lre mute: vt tendeo tendes tetendi. Nam hic imediate iungi tur cum lra e & si non iungat ista lex. i. regula non tenet. Et hoc dicit propt splēdeo: in quo nō iungitur p immediate cū lra e immo ista littera l est in medio Et sic dicendum in similibus.

Si componantur geminantia nō geminantur.
Lex erit hec cunctis po sto do disq remotis.
Po sto composita geminabunt posce q disco.

¶ Hic ponit vnum notabile validū p oēs cōiugationes ad quas ptinet & est exceptio ab illa regula in declinatiōibus posita Simpliciū norma for mabis cōpositiua. q: p eandem regulam possit aliquis dicere q verba ge minantia preteritū in simplicitate geminēt i cōpositione. Ideo autor su per hoc dat notabile dicens. Si verba geminantia preteritū in simplici tate cōponantur: composita illa nō gemināt. Verbi gra. Mordeo mordes facit momordi. si cōponatur cū re: vt remordeo: tūc non geminatur sed fa cit remordi. Hec lex. i. regula erit cūctis verbis remotis illis que per has quatuor sillabas intelliguntur. Per do das dedi cuius composita etiam geminantur: vt circumdo das. circūdedi. Sto stas steti: etius cōposita pre sto prestas prestiti. Po vt posco poscis poposci. & eius cōposita. vt repo sco reposcis repoposci Per dis disco discis didici. eius composita. vt de disco dediscis dedidici.

Curro tamen cum pre geminat & pungere cum re.

¶ Dicit q curro curris lz geminetur in simplicitate q: facit cucurri: tamē si cōponatur cū pre etiā geminat: vt precurro precucurri: & pūgo pupugi si cōponatur cū re vt repugno etiā geminat vt repupugi.

Vocalis longa vel ar ante deo geminans de.
Et que proponunt e breuem vel i patefiunt.

Capitulum quintum.

Hec preter per ui deo preterit excipe prandi
Pransussum iunge neutro passiua secunde

¶ Autor epilogat predicta: vt epilogatione sua aliā inferat regulā. Et di-
cat q verba sc̄de cōiugationis in deo desinētia habētia vocalē lōgam vel
ar ante deo: z illa q̄ habēt e vel i breuē añ deo: z ille que geminātur in pre-
terito patefiūt. i. sunt manifesta: vt supradictū est. Deinde infert aliā re-
gulā dicēs. q oīa verba sc̄de cōiugatiōis in deo desinētia preter hec q̄ di-
ximus faciūt preterita p ui diuisas sillabas: vt studeo studui. candeo cā-
dui. sordeo sordui. Deinde ponit exceptionē dicēs. Excipe prādi vel pran
sussum: qđ est preteritū de prandeo des. deberet enī facere prādui. Iun-
ge etiam neutropassiua sc̄de cōiugationis que supplent preteritum sicut
prandeo: vt soleo solitussum ꝛc̄.

De supinis i deo. **Dans deo di vel si geminans ve supina dat in sum**
Sic sedeo sessum reddit tamen s geminatum.

¶ Dicit autor: q verba sc̄de cōiugationis in deo terminata faciētia p̄teri
ta in di vel in si z geminātia preteritū faciūt supinū in sum: vt ardeo arsuz
et video visum: mordeo mordi morsum. Sed exēplificat de hoc verbo se-
deo sessum: dicēs q facit ī supino sessum. tñ geminat s. z in hoc excipitur
qz scđm regulam datā deberet facere sesum per simplicem s.

Gaudeo gauisum prebet: vult regula gausum

¶ Hoc clarum est: et ideo expositione non indiget.

Preteriens in ui dat itum nullum ve supinum.

¶ Dicit q verba sc̄de cōiugationis terminata in deo que faciūt p̄teritū
in ui faciunt supinū in itū: vt studeo studui studitū. vel carent. Ideo dicit.
Nullum ve supinum: vt candeo candui.

Geo si. **Si facit l vel r ante geo / xi littera longa.**
Vel dipthongus habet: in ui geo cetera formant

¶ Dicit q verba sc̄de cōiugatiōis habētia l vel r ante geo faciunt prete-
ritū in si: vt fulgeo fulsi: tergeo tersi: xi līa longa. i. verbū habēs līam lon-
gam ante geo facit xi in preterito: vt lugeo luxi: vel dyptongus. i. verbum
habens dyptongō ante geo facit xi: vt augeo auxi. Deinde ponit aliā re-
gulā dicēs. In ui geo cetera formāt. i. q oīa verba sc̄de cōiugatiōis de q̄-
bus nō est facta mentio in geo desinentia faciunt preteritum in ui diuisas
syllabas vt vigeo viges vigui.

Prebet ui nullum. si per sum xi facit in ctum

¶ Dicit q verba desinētia in geo facientia preteritū in ui carēt supino: vt
egeo egui caret supino: z faciētia preteritū in si faciunt supinū in sū. vt ol-
geo alsi alsū: et faciētia preteritū in xi supināt in ctū. vt augeo auxi auctū.

Dic tamen indultum: sed procreat vrgeo nullum.

¶ Dicit q indulgeo ges: facit indultū etiā nō indulsum. ideo excipitur ab
illa regula. Si per sum. Sed vigeo viges caret supino.

Addita muta leo facit eui/vix facit tum. Leo eui.
Sic leo sic oleo de se facit omne creatum.

¶ Dicit q verba scde coniugationis desinentia in leo muta precedente faciunt preteritum in eui: vt fleo/fleui/fleui. ui in tum fit fletum. Deinde addit dicens. q leo leo nō est in vsu in simplicitate: et etiā oleo: tamē coꝝ composita: vt deleo et redoleo: faciunt sic in preterito et in supino: vt doleo facit deleui deletum: et redoleo redolui redoletum.

Et quandoq tamen olui reperitur itum

¶ Autor dicit q oleo oles aliqū facit preteritū in ui et supinū in itum.

Ex oleo per ui venientia dic et in eui
Duplex preteritum reddit duplexq supinum.

¶ Quasi dicat q composita ex oleo oles faciunt preteritū in ui vel in eui vt redoleo facit redolui vel redoleui. Et hoc est quod intendit.

Etum vel per itum dicas adolere per ultum
Hinc adultus erit.

¶ Autor dicit q sicut oleo et sua composita dupliciter faciūt preteritū: ita dupliciter faciūt supinū: scz in etū et in itum. Deinde dicit q adoleo les qd stat pro crescere facit adultū in supino: et hinc deriuatur adultus/ta/tum.

Juncta muta leo patet hic oleoq leoq
Cetera verba leo per ui facit absq supino.

¶ Hic epilogat autor ea que dixit de verbis desinentibus in leo: vt aliam inferat regulam. Et dicit q verba desinentia in leo muta precedente: et hoc verbum leo et oleo sunt manifesta quomodo faciāt in preteritis et supinis per ea que dicta sunt. Deinde infert regulam dicens. q cetera verba in leo desinentia faciunt preteritum in ui diuisas syllabas: et carent supinis: vt caleo calui/palleo pallui.

Sed doleo dat itum soleo valeoq supinum.

¶ Hic ponit exceptionē a predicta regula dicens. q verba in lfa posita faciunt supinum in itum: vt soleo solitum. valeo valitum. doleo dolitum.

Si queo sumq facit tamen in tum pluraq reddit. Queo si.

¶ Dicit q verba desinentia in queo faciunt preteritū in si: et supinum in sum: vt torqueo torsi torsum: tamen sepe faciunt in tum: vt distorqueo distorques distorsi distortum vel distorsum.

Dat ueo ui per tum ui format vbiq supinum Ueo ui.
Ex ui nsi remouens faciens tum nil superaddes.

¶ Dicit q vba scde ɔiugatiōis desinētia ī ueo faciūt preteritum in ui: vt moueo moui. Deinde dicit q verbū faciens preteritū in ui: mutat ui in tū formādo supinū vtiq. i. in oī ɔiugatiōe: vt amaui amatū. moui motū. triui tritū. audiui auditū. Et sciendū q nil debet mutari nisi soluz ui in tum.

Capitulum quintum.

Excipe pas/ca/fa/se/la/sol/vol/ag/cog ꝫ a/se.
Dat caueo cautum/faueo fautum/sed amictum
Ex amicire facis: soluo voluoqꝫ dat utum
De sero sume satum/lauo lotum/pascoqꝫ pastum.
Ag vel cognosco dat itum/sepelire sepultum.

¶ Ponit exceptionē a regula predicta. Excipe verba ꝑ has syllabas intellecta: q̄ nō faciūt supinū vt dictū est. Per ca/caueo faciens cautum q̄d deberet facere catū. faueo fautū ⁊ non fatū. soluo solutū ⁊ nō soltū voluo volui volutū et nō voltum. sero seris seui satū ⁊ nō sertū. lauo lotū ⁊ nō latū pasco paui pastū et nō partū ag. i. agnosco. vel ꝓ cognosco dat itū: vt agnitum ⁊ cognitū: et non agnotum et cognotum. sepelio facit sepultum a. i. amicio facit amictum et non amicitum.

Ferueo dat ui siue bui/conniueo ui xi.

¶ Dicit q̄ hoc verbū ferueo ferues facit ferui vel ferbui in preterito: et hoc verbum conniueo facit conniui vel connixi.

Uitum dante p̄teit vocalis non breuiata

¶ Dicit q̄ verba facientia preteritum in ui et mutātia ui in tum in supino producunt penultimam supini in omni coniugatione: vt amaui amatū fleui fletum. triui tritum. audiui auditum.

Qui/ci/sa/li/i/demantur et inde creata.

¶ Hic autor ponit exceptionē a regula predicta dicens. q̄ supina que intelligunt̄ ꝑ has syllabas. Qui/ci. ⁊c. demant̄: q̄ corripiūt penultimā syllabam: vt queo quiui quitū. cieo ciui citū sero seui satuꝫ. lino liui litū. eo iui itum. et sua composita. vt nequeo nequiui nequitum. oblino oblitum.

De deo deqꝫ geo leo vel queo vel veo dicta
Sufficiunt. in ui diuisas cetera format.

¶ Hic autor epilogat oīa que dixit de verbis scḋe ꝯiugationis: vt inferat regulā generalē de ceteris: ⁊ dicit q̄ ea que sunt dicta de verbis scḋe ꝯiugationis terminatis in deo leo geo queo vel veo sufficiūt. Deinde infert exemplū dicens: q̄ cetera verba de quibus non est facta mentio. formant sua preterita in ui diuisas syllabas: vt doceo docui doctū. moneo monui. sorbeo sorbui. timeo timui. pareo parui.

Dat maneo mansi iubeo iussi neo neui.

¶ Ponit exceptionem a regula predicta dicens. q̄ maneo facit mansi in preterito et non manui. iubeo iussi. neo neui.

Dans a per i/maneo dat ui/careatqꝫ supino

¶ Dicit q̄ qn̄ hoc verbum maneo mutat a in i/in compositione facit preteritum in ui et caret supino: vt immineo imminui.

Lucet pollucet faciunt xi/mulceo mulsi

Herco si prebet/dat sorbeo psiqz buiqz

¶ Dicit q luceo et polluceo faciũt preteritum in xi. mulceo facit mulsi. herco hesi: sorbeo sorpsi vel sorbui.

Dat xi ctum. si sum. sed itum dat sorbeo sorptum

¶ Dicit q facientia preteritũ in si de quibus diximus faciũt supinum in sum: vt maneo mansi mansum: et faciẽtia preteritum in xi faciũt supinum in ctum: vt luxi luctũ: scdm artẽ intellige: sed sorbeo facit sorbui: vel sorpsi: et in supino facit sorptum vel sorbitum.

Que dãt preteritum per ui caruere supinis

Ni faciunt in itum teneo tentũ doceo ctum

Censeo dat censum: sz itũ sua compositiua

Misceo dat mixtũ/ssi format iubeo iussum.

¶ Dicit q verba scde cõiugationis de qbus nõ est sermo carẽt supinis: nisi faciũt in itũ: vt placeo placitũ. Deinde ponit exceptionẽ dicens q teneo facit tentũ: doceo doctũ. Censeo censes facit censum: et eius cõposita faciunt in itum: vt recenseo recensitum. Misceo misces mixtũ qd preterit in ui et facit miscui: et iubeo facit iussi et iussum.

Pauca supinãtur preter sex neutra secunde

Sex retinẽt neutra pla no ca va pa doqz supina

Format itum doleo noceo valeo placeoqz

Pareo prebet itum licet ac oleo taceoqz

Dat careo carui caritum cassumqz supino.

¶ Dicit q pauca verba scde cõiugationis faciẽtia preteritũ in ui habẽt supinũ: preter sex q p syllabas intelliguntur. Per pla/placeo/ces: no noceo ces: ca/careo/res: va/valeo/les: pa/pareo/res: do/doleo les. Deinde declarat quomodo faciunt in supinis: dicẽs q noceo/doleo/placeo/et valeo faciunt supinum in itum. Careo facit caritum vel cassum: pareo paritum. liceo licitum: oleo olitum: taceo tacitum.

Cum dat ui pateo dat passum/torreo tostum

¶ Dicit q pateo pates lz faciat preteritũ in ui tñ facit passum in supino. Torreo torres pro assare facit tostum in supino.

Pando pati pateo passum fecere supino.

¶ Dicit q pando pati. i. patior. et pateo pates faciunt passum in supino.

¶ De tertia coniugatione.

Versibus his terna formatio fiet aperta.

¶ In hac parte autor determinat de tertia cõiugatione verborum. Et dicit q in sequentibus versibus tertia formatio. id est coniugatio fiet apta. id est manifesta.

Ui vel ui vel di ri ci ni dat tertia gi xi.
Si si bi pi psi pariter mi qui quoqz cum xi.

¶ Uerba tertie coniugationis aliq̄ faciunt preteritū in ui: vt tero triui: aliq̄ in ui: vt strepo strepui. in di vt reddo reddidi. in ri vt curro cucurri. in ci vt vinco vici. in xi vt cingo cinxi. ꝛ sic de ceteris.

cio eci. **Abreuis ante cio cum compositis facit eci.**

¶ Dicit autor ꝙ verba terminata in cio a breui precedente faciunt preteritum in eci tam simplicia ꝙ̄ composita. vt facio feci. reficio refeci.

Elicui preter cio cetera format in xi.
Elicui dat itum/ci vel xi transeat in ctum.

¶ Dicit ꝙ hoc verbū elicio; facit elicitū in supino. Ci. i. facientia preteritum in ci vel in xi faciunt supinum in ctum. vt facio feci factum.

Si presens tenet a/tenet hic ꝛ vbiqꝫ supina.

¶ Dicit ꝙ si presens tempus tenet a. vt facio. supina retinēt a. vt factum. hoc intellige vbiqꝫ. i. in omni coniugatione.

Asi composita mutant in i dant e supina.

¶ Dicit autor ꝙ si composita mutant 9 in i. vt ex in ꝛ facio componit inficio: tunc supinum tenet e. vt inficio infeci infectum.

Ut probat inficio/sed debes demere do go.

¶ In hoc versu ponitur exemplū regule precedentis cū dicitur. Ut probat inficio. Deinde ponit exceptionē cū dicit. Sed debes demere do go. Quasi dicat ꝙ verba in do ꝛ go terminata excipienda sunt a regula predicta: q: non habent in supino sicut regula presupponebat: immo retinēt illam literā quam habet suū simplex. vt ab occido occasum: qđ componitur ex ob. ꝛ cado. ꝛ exigo exactū: quod cōponitur ab ex et ago. deberemus enim dicere exectum et occesum.

dio di. **Dat di sumqꝫ dio/gio gi dat itūqꝫ supino.**

gio gi. ¶ Dicit ꝙ verba tertie cōiugatiōis in dio desinentia faciūt preteritū in di et supinū in sum vt fodio fodi fossum. Deinde dicit ꝙ terminata in gio. faciunt preteritum in gi ꝛ supinum in itum. vt fugio fugi fugitum.

pio ui. **Dat pio semper ui/sine cepi siue cupiui.**

¶ Dicit autor ꝙ verba tertie cōiugatiōis: desinentia in pio faciūt preteritum in ui. vt rapio rapui. sine cepi. i. excepto hoc verbo capio qđ facit cepi. et cupio cupis cupiui.

Ptum facit omne pio/sapioqꝫ cupioqꝫ remotis.

¶ Dicit ꝙ verba tertie coniugationis desinentia in pio quomodocumqꝫ faciūt preteritum faciūt supinum in ptum. vt rapio rapui raptum. ꝛ capio cepi captum. Deinde ponit exceptionem dicens. Sapio cupioqꝫ remotis quia nō faciūt supinum in ptū. immo sapio facit sapitum. ꝛ cupio cupitū. Hoc magis declarat dicens.

Dat sapio sapui sapitum/ cupioque cupitum.
Dat peperi pario paritum partum de supino.

¶ Sententia est clara.

Dat si sumque tio/ sed utrolibet ss geminando.

¶ Autor dicit q verba terminata in tio faciunt si in preterito et sum in supino geminando ss in utroque: ut quatio quassi quassum.

Semper uo dat ui/ debet struo cum fluo demi.
Et pluo. de hinc utum producit dando supinum. — bo bi.
Xum fluxi/ struxi structum/ pluo ui dat et utum.

¶ Dicit q verba tertie coniugationis terminata in uo diuisas syllabas semper faciunt preteritum in ui diuisas syllabas: ut acuo acui. Struo et pluo et fluo excipiunt. Postea dicit q illa que faciunt preteritum in ui faciunt supinum in utum penultima producta: acui acutum. Ideo dicit. De hinc utum. etc. Xum fluxi. i. quod fluo facit fluxi in preterito et fluxum in supino. strui structum. pluo dat plui in preterito et pluitum in supino. anglice (to rayne).

Dat rutum ruo siue rutum: nonnullaque nullum.

¶ Dicit q ruo ruis facit ruitum vel rutum in supino. Nonnulla. i. aliqua verba nullum dant supinum: ut renuo renui: metuo metui.

Bo psi ptumque facit/ si littera longa preibit. — bo psi.

¶ In hac parte autor determinat de preteritis et supinis verborum tertie coniugationis desinentium in bo precedente littera longa. Dicit ergo sic. Bo. i. verbum tertie coniugationis in bo terminatum facit preteritum in psi et supinum in ptum. Ut nubo nupsi nuptum: quod est in uxorem duci. Et scribo scripsi scriptum.

Cetera bi faciunt/ preter que de cubo fiunt.

¶ Autor dicit q cetera verba tertie coniugationis ter. in bo. s. que non habent vocalem longam ante bo faciunt preteritum in bi: ut bibo bibi: preter illa que deriuantur a cubo cubas: que faciunt preteritum in ui: ut incubo bis incubui incubitum.

Et ni psi faciunt per itum bo cuncta supinant.

¶ Dicit q omnia verba tertie coniugationis in bo desinentia faciunt supinum in itum. Ut bibo bibitum: nisi faciant preteritum in psi: quia tunc faciunt supinum in ptum: ut scriptum.

Si co preueniat vocalis longa/ facit xi. — co xi.

¶ Autor dicit q verba tertie coniugationis desinentia in co habentia vocalem longam ante co faciunt preteritum in xi. Ut dico dixi: duco duxi.

Si co preueniat n vel s immediate. — co ci.
N vel s abiicitur/ hec ci facit illa facit ui. — co ui.
Hinc vinco vici sunt testes crescoque creui.

¶ Dicit q verba tertie coniugationis habentia n vel s ante co abiiciunt n et s in preterito. Et illa que habent n faciunt ci: ut vinco vici. et illa que habent s faciunt ui. ut cresco creui. Ideo dicit. Sunt testes crescoque creui.

Excipe conqueri didici compesco poposci

¶ Autor dicit q hec verba excipiuntur a regula predicta. s. conquinisco qd deberet facere conquinivi & facit conqueri. i. inclinare capite & sic de aliis.

Hec sunt verba quibus inceptio significatur
Et que preteritis caruerunt atqz supinis

¶ Autor dicit q etiam verba inchoativa excipiuntur ab illa regula. R vel s abiiciturque: q carent preteritis & supinis: vt calesco calescis.

Glisco preteritum conqueri tolle supinum.

¶ Quasi dicit q glisco gliscis caret preterito: et conquinisco caret supino.

Do si. **Ici preteritum prebens ico migrat in ictum.**

¶ Dicit q ico habet ici in preterito et ictum in supino. i. percutio.

Preteritum parco dat parsi siue peperci.

¶ Dicit q parco facit in preterito parsi siue peperci.

Xi vel ci dat ctum/ui tum facit/excipiasqz
Excipienda docet que dat ueo norma secunde

¶ Autor dicit q verba tertie coniugationis facientia preteritu in ci vel in xi faciut supinu in ctu: vt vinco/vici/victu: & dico/dixi/dictu. Deinde dicit q verba tertie coniugationis facientia preteritu in ui mutant ui in tu: vt cresco creui cretu. Ponit exceptione dicens. Excipias illa verba q faciut preteritu in ui. q norma secunde coniugationis terminata in ueo docet excipienda. Vn si vis videre ea que excipiuntur habeas recursum ad illa regulam in secunda coniugatione posita que incipit. Dat ueo ui per tum. &c.

Dant in itum disco compesco posco supina

¶ Quasi dicat q posco facit poscitum: compesco compescitu: et disco discitum: et hoc secundum artem & non secundum vsum.

Dat parsi parsum de se nullumqz peperci.

¶ Autor dicit q qn parco parcis facit parsi in preterito: facit parsum in supino: qn facit peperci in preterito caret supino.

In si do vertit/si per se longa preibit
Ante do vocalis cu si stri ce peqz remotis.
Hec faciunt cudi stridi cessiqz cecidi
Nullum sido gerit/quod turpe sonat fit in edi
Nulla supina gerens cessi creat ss sibi duplex.

¶ Dicit autor q verba tertie coniugationis desinentia in do mutat do in si in preterito si habeat vocale naturaliter longa ante do: vt ludo lusi. ledo lesi. Deinde ponit exceptionem dicens. Cu si stri ce peqz remotis: verba que intelliguntur per has syllabas: scilicet cu vt cudo/cudis/cudi/si vt sido/sidis/caret preterito & supino. Ideo dicit. Nullum sido gerit: stri vt strido/stridi.

ce vt cedo quod aliquando facit cessi:et aliquando cecidi. Illud quod tur pe sonat. scilicet quod habet turpem significationē fit in edi:vt pedo pe- dis pepedi:et caret supino. Ideo dicit. Nulla supina gerens. Deinde di- cit ꝙ cedo cedis cessi debet scribi per ss duplex.

A do composita formabunt di geminata.

¶ Autor dicit ꝙ cōposita a do das que sunt tertie ↄiugationis faciūt pre teritum in di geminando vltimam syllabam:vt reddo reddis reddidi.

His iunges prendo/dypthongus si tibi prebet.

¶ Autor dicit ꝙ hoc verbum prendo iungitur cum predictis: quia gemi nat preteritum. Deinde dicit ꝙ verbum terminatū in do habens dypthō gon ante do facit si in preterito.

Ante do si veniat i vel u simul n mediante
In di pretereunt:sed in his n demitur ante

¶ Autor dicit ꝙ verba tertie coniugationis desinentia in do habentia i vel u ante do n mediante faciunt preteritum in di mutando do in di:sed n remouetur:vt fundo fundis fudi. findo findis fidi.

Tu geminas tundo tutudi dat sumq; supino

¶ Autor excipit hoc verbū tundo quod geminat preteritum et facit tu- tudi:et dat sum in supino. vt tusum. tundo est percutio.

Dat tundo tutudi donat tondere totondi
Tondeo dat tonsum:sed prebet tundere tusum.

¶ Hic ponit differentiā inter tondo et tondeo. Littera est clara.

Ante do dypthongus productaq; littera vel que
Do dedit/aut i vel u super n/prendoq; patescunt.
Nil aliud mutans prebet per cetera di do.

¶ Autor epilogat ea que dixit de verbis terminatis in do:vt aliā inferat regulam. Et dicit ꝙ habentia dypthongon ante do:vt claudo:⁊ litteram productā:vt ludo:et illa que componuntur ex do das:vt reddo:et illa que habent i vel u ante do n mediante:vt scindo et fundo:et hoc verbū pren- do prendis patescunt.i.manifesta sunt:vt supra. Deinde infert regulam dicens ꝙ alia verba in do terminata prebent di in preterito:nil aliud mu- tando nisi do in di:vt scando scandi.

Diuido si demas et que fiunt geminanda.

¶ Hic ponit exceptionē a regula predicta dicens. Tu demas.i.excipias hoc verbū diuido qđ habet diuisi:⁊ illa verba que geminant preteritum: vt cado cadis cecidi/tendo tetendi/pendo pependi vel pendi.

De supi- nis i do.

Do sum prebet in his.exceptis a dare natis
Ista supinantur per itum quotiens geminantur
Abscondo dat itum geminās di non geminans sum

¶ Dicit autor q in his verbis predictis do mutat̃ r in sum formando supinũ: vt ludo lusum. claudo clausum. diuido diuisum. Deinde ponit exceptionem dicẽs. q deriuata ab hoc verbo do das excipiuntur: qm ista supinãtur in itum quotiẽs geminantur: vt reddo reddis reddidi redditum. Deinde dicit q abscondito facit absconditum vel absconsum: absconditũ quando facit adscondidi / absconsum quando facit abscondi.

A quibus eripitur penultima si breuiatur
Additur s duplex si longa sit s tibi simplex

¶ Dicit autor q ṽba tertie cõiugationis quibus n eripit in preterito si penul. preteriti breuiet geminat s in supino. vt scindo scidi scissũ: et si penultima sit longa faciũt supinum in sum p simplex s: vt fundo fudi fusum.

Dat passum pando subducit n s geminando.

¶ Dicit q pando dis. remouet n in supino et geminat s ꝛ facit passum.

Pando pati pateo passum fecere supino.

¶ Dicit q pando pati patior eris. ꝛ pateo / tes. faciũt in supino passũ / su.

Dat tendo tensum tum quet ꝛm compositorum.

¶ Dicit q tẽdo dis. facit tẽsũ in su. et quedã cõpositoꝝ faciũt tũ. vt ptẽdo tũ.

Edi donat edo sum donans stumqꝫ supino.
Nec sua composita cogunt geminare supina.

¶ Autor dicit q edo es est facit edi in preterito: et esum vel estũ in supino. et hoc sua cõposita non cogũt duplicare supina. Nãqꝫ pro qꝫ ambedo dat ambesum. comedo comestum. Ideo subditur versus sequens.

Nãqꝫ dat ambesus esum comedoqꝫ comestum.

¶ Iste versus patet ex precedentibus.

Go. si. **Si facit r go nisi sint a rego nata: sed in xi.**
Cetera sunt: pun / pan / le / tan: sed demas ꝛ a fran
Hec cum compositis dant gi tribus a lego demptis.
Hec intelligo diligo negligo que faciunt xi.

¶ In hac parte autor determinat de preteritis ꝛ supinis verboꝝ desinẽtiũ in go dicẽs. q verba desinẽtia in go habẽtia r ante go faciũt preteritũ in si: vt tergo tersi. mergo mersi. nisi sint nata. i. deriuata a rego. Sed cetera que nõ habent r ante go faciũt preteritũ in xi: vt tego texi. Sed excipiũtur pũgo / lego / pãgo / tãgo / ago ꝛ frãgo: que cũ coꝝ cõpositis faciũt preteritum in gi. Exceptis tribus cõpositis a lego: que faciũt xi. vt in textu.

Preteritum triplicat et sensum pango pacisci.
Dat pepigi panxi dat cantus iungere pegi.

¶ Quasi dicat q pango pangis habet triplex preteritũ ꝛ triplex significatũ. Nã aliqñ stat pro facere pactũ: ꝛ tũc facit pepigi. Aliqñ facit panxi: et stat pro cantare. Et aliqñ stat p iungere: et tunc facit pegi. vt in versibus

et neruis compegisti me.

Tango facit tetigi: sed ago et frango dat egi

¶ Dicit q̄ tango tangis facit tetigi in preterito. Sed ago et frango faciunt preteritum in egi. vt egi fregi.

Preterito duplici duo significat / stimulando.
Pungo facit pupugi / punxi punctos numerando

¶ Dicit q̄ pungo gis: significat duo. i. habet duas significatiões duplici preterito. i. s̄m duplex preteritū facit. pupugi stimulando. i. qñ stat pro stimulare. facit punxi qñ stat ꝓ numerare punctos.

Dego degi dabit / que dat rego xi sociabit

¶ Dicit q̄ hoc verbū dego degis ꝓ viuere facit degi in p̄terito. Deinde dicit q̄ deriuata a rego regis faciūt p̄teritū in xi. vt dirigo direxi.

Dans go si sum dat / per ctum gi xiq̄ȝ supinant

¶ Dicit q̄ verba tertie cōiugatiōis p̄tereūtia ī si supināt in sum vt tersi tersū. Et p̄tereūtia in gi vel in xi supināt in ctū. vt legi lectū. texi tectum.

I vel a si p̄reit venit n mediante supino.
Semper n eripitur / cin tin et an excipiantur

¶ Dicit q̄ verba tertie cōiugatiōis ī go desinētia habentia i vel a ante go n mediāte: semp̄ n eripitur ī supino. vt iūgo gis. iūxi iūctū. et frāgo gis. fregi fractū. Excipiunt verba itellecta per has syllabas: videlȝ cin vt cingo tin vt tingo. an vt ango. qui retinēt n in supino. et hoc declarat ī sequētibus

N retinet ango cingo tingoq̄ȝ supino.
Et plango iungo planxi ctum degoq̄ȝ nullum

¶ Dicit q̄ ista verba retinēt n in supino: lȝ habeāt i vel a ante go. n mediante: vt ango anctum: cingo cinctū. tingo tinctū. plāgo planctū. pango pā xi panctum. dego degis nullum habet supinum.

Dat fixi fixum sed dic de fingere fictum.

¶ Dicit q̄ figo figis fixi facit fixū in supino: et fingo fingis facit fictum.

Ho xi ctumq̄ȝ facit dat ui lo ni gemınetur — Ho xi.
L ibi tūc per li lo p̄terit excipe vulsi / vel velli — Lo ui.

¶ Dicit q̄ verba desinētia in ho faciunt preteritū in xi et supinū in ctum. vt traho traxi tractū. Deinde dicit q̄ desinētia in lo non geminātia l preterēūt in ui diuisas syllabas. vt colo colis colui. Notanter dixit. Ni geminetur l. q: ibi scȝ quo l geminat tunc lo mutat in li formando preteritū. vt vello vellis velli. tñ excipitur inquantum facit vulsi.

L duplex repetit mutā si muta p̄ibit.

¶ Dicit q̄ qñ verbum in lo terminatum duplicat l muta precedente l existente in principio prime syllabe: tunc illa muta geminatur in preterito: vt fallo fefelli. pello pepuli.

Tollo tuli psallo psalli/dat salloq3 salli

¶ Autor dicit q modum exceptionis q ista verba tollo psallo et sallo licet geminant l in presenti ? habeant mutam in principio prime sillab e tamen non geminant preteritum

L simplex dat tum/sed sum geminata supino

¶ Dicit q desinentia in lo per simplex l faciunt supinum in tum: vt colo cultum: sed habentia duplex ll faciunt in sum supinum. vt fallo fefelli falsum. pello pepuli pulsum.

Tum vel itum dat alo caret omni malo supino
Psallere nollo caret/alienum dat tibi tollo.

¶ Ponit exceptionem dicens q alo alis dat alitum vl' alitũ i sup' o. Malo caret omni supino Psallere. i. psallo ? nolo caret sup'o. Tollo tollis dat tibi alienum supinum: videlicet sublatum sustuli a verbo suffero.

Mo dat ui dat itum: premo preter emoq3: sed illa
Excipias quibus est per se penultima longa
Nam si preterito tunc reddunt ptũq3 supino

¶ Dicit q verba desinentia in mo faciũt preteritum in ui: vt tremo is: tremui: preter emo ? premo de quibus statim dicet. Sed excipias illa verba quibus est per se penultima lõga que faciunt p̄teritũ in psi: et supinum in ptum: vt promo promis prompsi promptum.

S geminando si sum premo/emo mi dat ? emptum

¶ Dicit q premo facit pressi in preterito et pressum in supino geminãdo s. Emo emis facit emi in preterito et emptum in sup no.

No ui. **No dat ui g vel o si presit et a cano nata**

¶ Dicit q desinẽtia in no g vel o p̄cedẽte faciunt preteritũ in ui: vt gigno is: genui: vt pono posui. Et nata. i. deriuata a cano: vt precino precinui.

Ante no psi facit m/preter cano cetera ui dant

¶ Dicit autor q habẽtia m ante no faciũt preteritum in psi: vt contemno cõtẽpsi. Cetera vero q̃ non possunt cõtineri sub regulis p̄dictis faciũt preteritũ in ui: vt sterno straui: preter cano quod facit cecini.

Dat lino lini vel liui deinde litum dat.

¶ Dicit autor q lino habet duplex preteritũ: videl3 lini et liui: ? nõ est in vsu in simplicitate: sed in cõpositione ita: videlicet oblino oblinis.

No per ui dat itum/nisi natis a cano/nam tum.
N precedit in his: psi ptũ dat. viq3 facit tum.

¶ Dicit autor q verba tertie cõiugatiõis desinẽtia in no facientia p̄teritũ in ui faciũt supinũ in itum: vt gigno gignis genui genitũ. Sine natis a cano. i. verbis deriuatiuis a cano canis: nã n precedit in his deriuatis a cano: vt precino precinui precentũ. Psi ptum dat. i. faciẽns preteritum in psi dans

supinum in ptū. Vt contēno contēpsi contēptū. Uicq; facit tū. i. facientia p̄teritum in ui faciūt supinum in tū. Vt sterno straui stratum.

Po dat ui dat itum breuis e si preuenit: m pi Po ui.
Ptumq; remota facit: psi cetera ptumq; dedere

¶ Dicit q̄ verba desinentia in po e breui precedenti faciūt preteritum in ui. et supinum in itū vt strepo strepui strepitū. Si vero m sit ante po m remouetur et po mutatur in pi vt rumpo rupi. et supinū facit ruptū. Cetera vero que non habent e breuem nec m ante po. faciunt preteritum in psi. et supinū in ptū vt repo repsi reptum.

Dat linquo liqui / coquo coxi ctum dat vtrumq; Quo.

¶ Dicit q̄ linquo linquis faci: liqui in preterito. et coquo coxi. vtrumq; facit supinū in ctum. vt lictū et coctum.

Ro ui tumq; facit / ge cur excipienda ver vq; Ro ui.
Dat si stumq; gero velut vro / curro cucurri
Cursum / ri vel si verro versūq; supino.

¶ Dicit q̄ verba desinētia in ro faciūt p̄teritū in ui. et supinū in tū. vt tero triui tritū. Excipiēdo verba ītellecta p̄ has syllabas. videl; ge. i. gero. cur. i. curro. ver. i. verro. v. i. vro: q̄ faciūt preteritū et supinū vt patet in littera

Quero quesiui. quesitum redde supino
A sero composita serui sertumq; dedere
Insero sic format et consero vicq; situm dat
Sic sero formauit prius et sensum duplicauit.

¶ Cōposita a sero seris faciunt preteritum in ui et supinū in tū. Ideo dicit Insero sic format et consero conserui cōsitū. Ideo dicit. Et cōsero vicq; sitū dat. Deīde reddit causā huius ponendo regulā de sero seris. et dicit. Sic sero formauit prius et sensum duplicauit. Quasi dicat q̄ sero seris anteq̄ esset compositū formauit preteritū sic vt dictū est. sc; in rui et in ui. vt sero serui et seui. et geminat preteritū supinum et significatū. Nā inquantū facit serui stat pro inserere. et inquantū facit seui stat p̄ seminare.

So siui sitūq; facit. sed deme capesso So siui.
Quod sisūq; tenet sic viso sicq; facesso

¶ Dicit q̄ desinētia in so faciūt preteritū in siui et supinu; in sitū. vt lacesso lacessis lacessiui lacessitū. Sed deme. i. excipe capesso qđ facit capessi in preterito et capessum in supino. Uiso visis. et facesso facessis sic. i. similit̄ faciunt. et sunt verba desideratiua.

Pinso preteritum per ui formando dat istum

¶ Dicit q̄ pinso pinsis facit pinsiui in preterito et pistum in supino.

Ante to c veniens in xi to mutat in xum To xi.

¶ Dicit autor q̄ desinentia in to c precedente mutant cto in xi in preteri-

to s cto in sum in supino. Vt flecto flexi flexum.

Datqꝫ xui pecto pariter xi sic quoqꝫ necto.

¶ Dicit ꝙ pecto facit pexui in preterito vel pexi. & similiter necto.

Ante to verba duo retinent r absqꝫ supino.

Prebet ui sterto/ti format sum quoqꝫ verto.

¶ Dicit ꝙ duo verba habēt r ante to. vt sterto stertis. & verto vertis. sterto facit stertui in preterito et caret supino. Verto facit verti in preterito. et versum in supino.

E duo corripiunt quorum peto vi facit et tum.

S geminando sui format meto deinde facit sum.

¶ Dicit autor ꝙ duo verba habent e breuem ante to. scȝ peto & meto. peto facit petiui in preterito & petitum in supino. Meto facit messui in preterito. et messum in supino geminando s.

Dat si sum mitto/tamen s geminando supino.

¶ Dicit ꝙ mitto is facit misi in p̄terito & missū in supino geminando s.

Dat sisto statui si transeat atqꝫ statutum.

Et si sit neutrale sisti nullum de supinum.

¶ Dicit ꝙ hoc verbum sisto sistis si transeat. i. si est trāsitiuū facit statui in preterito & in supino statutum. Et si sit neutrale. i. neutrū absolutum facit sisti in preterito. & caret supino.

Uo ui. L uo preueniens de uo ui format ꝫ utum.

¶ Dicit ꝙ habentia l ante uo faciunt preteritum in ui mutando uo in ui & supinum in utum. vt voluo volui volutum.

Longaqꝫ precedens vocalis xi facit ꝫ ctum.

¶ Dicit ꝙ verbum habens vocalem ante uo facit preteritum in xi. Vt viuo vixi. & supinum facit in ctum. vt victum.

Xo ui. Xo dat ui xum. nexo texo quoqꝫ textum.

¶ Dicit ꝙ desinentia in xo faciunt preteritum in xui. Vt nexo nexui. texo texui nexo facit nexū in supino: et texo facit textum.

¶ De quarta coniugatione.

Post predicta vide que sit formatio quarte.

¶ In hac parte autor determinat de preteritis & supinis verborum quarte coniugationis. Et primo cōtinuat cū precedētibus dicens. Post predicta vide que sit formatio quarte.

Ui vel ui vel ii/ri/si/ni/xi/quoqꝫ psi dat.

¶ Autor ponit gñaliter oēs terminationes preteritoꝝ verborum quarte cōiugatiōis dicēs. Quarta cōiugatio dat in p̄teritis has terminatiōes: videlȝ in ui vt audio audiui. vel in ui. vt salio salui. vel ii vt salio salii. vel ri vt repperio repperi. si vt sensio sensi. xi vt vincio vinxi. psi vt sepio sepsi

ni: vt venio veni: et suum compositum: vt inuenio inueni.

Dat cio xi quotiens n preuenit hac sine dat si. Cio xi.

¶ Dicit q verba quarte coniugationis desinentia in cio n precedente faciunt preteritũ in xi: vt vincio vinxi. Hac sine dat si. i. desinentia in cio sine hac littera n dant si in preterito. vt farcio farsi.

Non sine compositis debent dissyllaba demi.
Hec faciunt iui: sic format sanxio sanxi.

¶ Ponit exceptionẽ a regula predicta dicẽs. q verba dissyllaba. i. duarũ syllabarũ in cio desinẽtia debent demi. i. excipi non sine cõpositis: qr etiã cõposita excipiunt. hec enĩ faciũt in iui. vt scio sciui. nescio nesciui. Deinde dicit q sanxio sic format preteritũ: quia facit sanxiui vel sanxi.

De verbis quarte que dat cio dicta notate.

¶ Epilogando dicit magister. Decet notare de verbis quarte coniugationis terminantibus in cio: et illa que dicta sunt: quia dicit q sufficienter dictum est. Ideo dicit q sunt notanda ea que dixit.

Cetera preteriti vocem fecere per iui.

¶ Autor dicit q verba quarte cõiugationis que nõ põt cõtineri in regulis predictis faciunt preteritum in iui: vt audio audiui. seruio seruiui.

Sed legem cassant hanc cassus et inde creata.
Haurio sentio sepio si dant/ui cambio vel psi.
Dat veni venio sic que componis ab illo.
Dat salio salui salii quoqz siue saliui.

¶ Autor ponit exceptionẽ a regula predicta dicens. Cassus. i. verba intellecta per has sex litteras contentas in hac dictione cassus. cassant. i. distribuunt hanc legem. id est regulam predictã. Per c/intelligitur ambio/cambio: quod facit campsi vel cambiui. per a/haurio hauris hausi. per s/sepio sepsi. per s/sensio sensi. per u/venio veni. et eius composita: vt reuenio reueni. per s/salio salui salii/vel saliui: sed tunc non excipit. Hoc etiã intelligitur de compositis eorum: vt exhaurio exhausi. Et ideo dicit. Et inde creata.

Queqz parit pario simul excipiantur et aio.

¶ Dicit etiã q illa verba que pario parit per cõpositionẽ debent excipi a regula supradicta: qr nõ faciũt in iui: imo faciũt sicut statim dicet. Et hoc verbo aio ais excipit: de quo dabitur doctrina in capitulo de anomalis y defectiuis. Nota q pario paris in simplicitate est tertie coniugationis. in compositione vero quarte: vt reperio.

A pario dant nata rui nisi quod reperire.
Comperioqz peri faciendo preteriere.

¶ Autor dicit q deriuata a pario paris: faciunt preteritũ in ui: vt aperio operui: nisi cõperio qd facit comparui et comperi. reperio reperi.

Capitulum quintum.

In xi p̄terita per tum fecere supina.
¶ Dicit ꝙ facientia p̄terita in xi faciūt supinū in ctū. vt vincio vinxi vinctū.
L p̄eeunte vel r si tum facit his sine dat sum.
¶ Autor dicit ꝙ facientia preteritū in si l vel r p̄cedēte faciūt supinū in tū vt farsio farsi fartum. ⁊ fulsio fulsi fultū. Facientia vero preteritū in si sine his l̄ris scȝ l vel r faciunt supinum in sum. vt sensio sensi sensum.
Excipias haustum dans haurio sepio septum.
¶ Hic autor ponit exceptionē a regula predicta dicēs. ꝙ haurio et sepio licȝ faciāt p̄teritū in si tn̄ excipiunt: qr haurio facit haustū. ⁊ sepio septum.
Ut venio sic dant ab eo venientia ventum.
Et quicquid parit pario r p̄eeunte facit tum.
¶ Dicit ꝙ venio et eius composita supinantur in tum. Et composita de pario faciunt tum r preeunte.

De supinis i itū.

Iui p̄teritum semper transfertur in itum.
¶ Dicit ꝙ facientia preterita in iui faciūt supinū in itū: vt audiui auditū.
Dat salio saltum dum ui facit excipiendum.
¶ Dicit ꝙ qū salio facit salij vel salui in preterito: facit saltū in supino: et quando facit saliui facit salitū: et tunc non excipitur.
I quibus eripitur duo deme supina sepultum.
Quod sepelire facit/ amicire figurat amictum.
¶ Quia superius dixit facientia preteritū in iui faciūt supinū in itū. Ideo dicit ponēdo exceptionē de istis verbis sepelio ⁊ amicio que cū deberent facere sepelitū et amicitū: abijciunt i et faciunt sepultum et amictum.
A queo composita vel eo b̄euiare supina.
Constat et ambitum non corripit ambio solum.
¶ Quia superius dixit ꝙ facientia preteritū in iui faciūt supinū in itum penultimā producendo. Modo ponit exceptionē de compositis ab eo is et queo quis: dicens ꝙ corripiūt penultimā supini: vt nequeo nequiui nequitum: ⁊ transeo transiui transitum. Sed hoc verbum ambio ambis non corripit: immo producit penultimā supini: vt ambio ambis ambiui ambitum. Et si obijciatur de hoc verbo superbio superbis quod ꝓducit penultimam supini. Dicatur ꝙ non est compositum de super et eo: sed est deriuatum de superbus superba superbum.

¶ De p̄teritis et supinis verboꝝ deponentalium.

Si reperire cupis ex deponente supina.
Actiuam finge vocem formaqȝ per illam.
Sicut letatum veritum sed plurima verba.

Illa creant aliter/probat hoc ratus atqꝫ misertus.

¶ Superius autor nos docuit formare preterita ꝛ supina verboꝝ tã actiuoꝝ ꝙ neutroꝝ. Hic aũt incẽdit determinare de supinis verboꝝ deponẽtaliũ: siue de supinis verboꝝ habẽtiũ passiuã vocẽ: ꝛ dicit. Si tu cupis reperire supina ex deponentali verbo: debes fingere vocẽ actiuã et supponere qꝺ habeat verbũ in o terminatũ ꝛ formare ꝑteritũ ꝛ supinũ ſm illaꝫ vocẽ actiuã: et reperto supino illius verbi actiue vocis immediate habebis supinũ verbi deponẽtis qꝺ sic̃ est. Ex quo quidẽ supino ꝛ v̾bo sũ es est poteris supplere preteritũ illius verbi deponẽtis. De hoc autor ponit exẽplũ dicẽs. Sicut letatũ veritũ. Presupponamus ꝙ inueniat̃ leto/tas. hoc tale verbũ leto/tas. faceret letaui ꝑ illã regulã. As in preterito ui. ꝛc̃. et faceret letatũ in supino ꝑ illã regulã. Regula que formã. ꝛc̃. Ex q̃ scire possumus ꝙ letatũ est supinũ huius verbi letor letaris: ex quo supino et v̾bo sum es est supplet̃ preteritũ v̾bi vꝫ capiẽdo participiũ ꝑteriti tꝑis ab ipso supino deriuatũ: vt dicẽdo letatus sũ vel fui. Sil'r possum⁹ dicere de verui ꝑ illã regulã. De deo deqꝫ geo leo vel queo vel ueo dicta. Sufficiunt in ui diuisas. ꝛc̃. ꝛ eius supinũ veritũ ꝑ illã regulã. Que dãt preterita ꝑ ui caruere supino. Ni faciũt in itũ. Eodẽ mõ ꝑ cetera discurrẽdũ est. Sed plurima v̾ba excipiunt̃ que aliter faciũt supina ꝙ dictũ est. Probat hoc ratus atqꝫ misertus. Fingamus ꝙ reo res reperiat̃: eius ꝑteritũ faceret reui per illã regulã. De deo deqꝫ geo. ꝛc. ꝛ supinũ reitũ: vel careret. Et sic deberemus dicere ꝙ in ꝑterito de reor faciet reuitus sũ vel fui. aut careremus tali preterito: sed qꝛ facit ratus: nõ excipit̃. Preterea fingemus ꝙ inueniat̃ misereo/misetes. eius preteritũ faciet miserui ꝑ illã regulã. De deo deqꝫ geo. ꝛc. et supinũ faciet miseritũ. Et per ꝯñs misereor faciet miseritus sum vel fui. Et quia facit misertus sum vel fui: ideo excipitur.

Dat fateor fassum nullum liquor medeorqꝫ.
Et vescor cum reminiscor illis adiungere debes.

¶ Dicit ꝙ fateor facit fassum: deberet enim facere fatitũ fingendo vocẽ actiuam. Deinde dicit ꝙ liquor/ris: et medeor mederis: vescor vesceris: ꝛ reminiscum nullum habent supinum.

Nec circũloquium non seruant preteritorum.

¶ Quasi dicat ꝙ predicta verba carẽt supinis ex eo ꝙ nõ seruant circumloquium preteritoꝝ. i. carent suppletione preteritorum: qm̃ carẽt supinis quibus deficientibus necessario deficit suppletio preteritorum.

Disce supina dare per deponentia terne.

De deponẽtalib⁹ tertie coniugationis.

¶ Magister dicit. O lector disce dare supina ex verbis deponẽtalibꝫ tertie coniugationis non seruantibus regulam predictam: videlicet. Si reperire cupis. ꝛc. Hec patent in sequentibus.

Gressus commentus fruitus fretusqꝫ profectus.
Et fretus lapsus nactus quoqꝫ pactus adeptus.
Ultus et iratus oblitus functus et vsus.

Questus complexus nisus vel dicito nixus.

¶ Autor dicit q̄ ista que in lr̄a ponuntur nō formant̄ur sm̄ vocē supinā: videlicet gressus de gradior. nam deberet facere grassus sicut vocē activa scilz gradio: p̄ regulā. Dat di sūq3 dio. Eodē modo discurrēdum est p̄ cetera. Et si aliqua reperias q̄ formant̄ur scd̄m vocē activā dicas q̄ de ipsis est doctrina ꝛ nō exceptio: vt iratus quod venit ab irascor: fingamus vocē activam: scz irasco: faciet irasui per illam regulam. Ui vel o abijcitur et faciet iratum per illam regulam. Ui cum facit. Ideo patet q̄ non excipitur: sed est doctrina. Commentus venit a comminiscor. Fruitus fructus. ꝛ fretus a fruor. Profectus a proficiscor. Ultus ab vlciscor. Oblitus ab obliuiscor Functus a fungor. Usus de vtor. Questus de queror. Complexus de cōplector. Nixus et nisus de nitor.

Ortus ꝛ oriturus dic mortuus et moriturus.

¶ Autor dicit q̄ orior et morior cū sint tertie vel quarte cōiugationis: habent preteritū iuxta tertiā cōiugationē: vt ortus sum: ꝛ mortuus sū. Participia vero futuri tp̄is iuxta quartā: et oriturus et moriturus: penultima correpta: quam deberent producere per illā regulam. In iri preteritum.

Hinc experrectus faciunt loquor ꝛ sequor utum

¶ Autor dicit q̄ expergiscor facit experrectus sum. loquor loquutus sum. sequor sequutus sum.

Dat tutum tueor / tuitum tuor ambo tueri.

¶ Autor dicit q̄ tueor facit in supino tutū. tuor facit tuitum: sed ambo faciunt tueri in infinitiuo modo.

Dat nascor natum. dat mensum metior. orsum

Ordior. et passum patior. potior q3 potitum.

¶ Sententia est clara in textu.

Credo q̄ exosus verbo caret atq3 perosus.

¶ Autor dicit q̄ est opinionis q̄ exosus quod idem est q̄ odio habens: ꝛ perosus quod idem est: carent verbo. id est a nullo verbo deriuantur. licet sunt nomina et non participia: tamen super hoc possunt fieri questiones quas ad presens pretermitto.

¶ Capitulum sextum de defectiuis ꝛ anormalis.

Donatum sequere per verba fruentia lege.

¶ In isto capitulo autor intendit determinare de verbis defectiuis et anomalis. Et primo dicit q̄ tu debes sequi donatum per verba fruentia lege. i. regula. Quasi dicat q̄ tu debes variare verba regularia sicut donatus insinuat. Nam de verbis irregularibus dabo tibi doctrinam: vt patebit in sequentibus.

Dic duc fac ꝛ fer et que componis ab illis.

De verbis defectiuis ⁊ anormalis.

¶ Dicit ꝙ ista verba dico/cis. duco/cis. facio/cis. ⁊ fero/fers sūt irregularia in prima voce imperatiui: q2 deberemus dicere dice/duce/face/⁊ fere: ⁊ dicimus dic duc fac et fer. Et forte hoc ad differētiam gti et dti huius nois dica dice/fera fere. ⁊ ablti huius dux et fac. Similiter est dicendū de compositis eoꝝ: vt benefacio/cis. imperatiuo modo benefac. ⁊c̄.

Cum facit a vertit in i verbi regula seruit.

¶ Autor dicit ꝙ facio/cis. qñ mutat a in i in cōpositione: tūc regula verbi seruit sibi. i. qñ irregulariter declinat: vt inficio/cis. impatiuo mō infice.

Jn ui preteritum de se dat tempora quedam.
Syncopat. hinc deme dissyllaba: quodqꝫ fit inde.

¶ Dicit ꝙ preterita in ui terminata syncopāt quedā tpa data de se. i. aliquas voces ab ipsis deriuatis. Uerbi grā. Preteritum huius verbi amo amas facit amaui: ⁊ ab ipsis deriuat amauisti: qd aliqñ sincopatur: ⁊ dicimus amasti pro amauisti: ⁊ sic de similibus. Sed notāter dicit. Tempora quedam: q2 nō oīa sincopantur: sed aliqua. Neqꝫ debemus sincopare nisi reperiant ab autoribus sincopata. ꝟ. Syncopa si fuerit veterum vestigia seruet. Deinde ponit exceptionē dicēs. Hinc deme dissyllaba. i. preterita duarū syllabarū: ⁊ illa que ab eis deriuant: q2 talia nō patiuntur syncopā: vt neo nes neui neuisti. deneo deneui deneuisti.

Jnuenies nosti flesti flasti quoqꝫ scisti.

¶ Nunc autor ponit exceptionem a regula predicta dicens ꝙ preterita in littera posita: licet sint dissyllaba. i. duarū syllabaruꝫ in prima persona: tamen inueniūtur syncopata. Exemplum: vt pro nouisti nosti: pro fleuisti flesti. pro flauisti flasti. et pro sciuisti scisti. ⁊c̄.

Cum verbum quod habet quarto casu sociari.
Participans tempus dare preteritum videamus.
Et careant illo que non licet addere quarto.
Preteritum verbi damus istis participantis.
Nunꝙ preteritum nunꝙ vel raro supinum.
Ambigo compesco disco posco tremo glisco.
Lambo vel lingo metuo timet horreo caluo.
Linquo vel sugo paueo fugit horreo scando.
Mando cum scabo scalpo coniungito cerno.
Accusatiuis tamen hec possunt sociari.

¶ Autor dicit ꝙ verba que habēt cōstrui cū acto ꝑ naturā propriā possunt habere participium preteriti tpis: scꝫ in passiuis eoꝝ: et per consequens eadē possunt habere supinū: vt amo amatū. amor amatus sum. Jlla vero que nō possunt vel non habēt cōstrui cū acto carent preterito tpe participij: vt seruio seruiui: nō enī reperit seruitus sum. Tamen aliqua sunt que

licet possint construi cũ actõ casu nõ habẽt preteritum participiũ nec habent supinũ: et si habẽt raro hoc ↄtingit. Et ista sunt que in ista numerantur: scʒ ambigo/cõpesco. ⁊c. De quibus verbis cũ aliqua sint ambigua et obscura ista declarabo. Ambigo pro dubitare. Compesco. i. constringere. Caluo. i. decipere. Sugo (to soke). Scando (to clymbe). Mando. i. comedo. Scabo (to clawe). Scalpo idem est.

Dices de neutris ꝙ raro participantis.
Seruant preterita sed multis adde supina.
Dicqʒ fere cuncta per rus formare futura.
Inde tamen tollis ea que caruere supinis.

¶ Dicit ꝙ neutra raro habẽt preteritũ participiũ. i. preteritũ perfectũ ex suppletione participij ⁊ huius verbi sum es: sed multa habent supina: vt seruio seruitum/obedio obeditum. ⁊ fere oĩa habẽt participiũ in rus: vt seruiturus/obediturus. Tñ excipiuntur ea que carent supinis que etiã carent participijs in rus. Ideo dicit. Inde tñ tollis. ⁊c. Que aũt sũt illa neutra que habẽt preteritum et non supina declaratur vt infra.

Preteritum neutra dant hec. desuntqʒ supina.
In rus par ratio facit illa carere futuro.
Estuo sterto mico rudo strido strideo psallo.
Conqueri parco predictis annumerabis.
Ut docui iunge preter sex neutra secunde.
Sex retinẽt neutra pla/no/ca/ba/pa/doqʒ supina.

¶ Dicit ꝙ ista verba estuo/as. sterto/tis. et oĩa supradicta habẽt preterita: vt estuo estuaui. sterto stertui: sed nõ habẽt supinũ. ideo carẽt participijs in rus: qꝛ participia in rus formant a supino/quo deficiẽte nõ possunt formari. Et hoc est q̃d dicit. In rus par ratio. Deinde dicit ꝙ verba neutra scd́e ↄiugationis: vt docui supra in scd́a ↄiuga. iũgunt p̃dictis: qꝛ ipsa carẽt supinis ⁊ participijs in rus: vt egeo egui. supinis caret. Excipiũtur sex q̃ habẽt supina. Jd́o dicit. Preter sex. Et hec sex intelligunt ꝑ sex syllabas positas in vltimo versu: scʒ pla. i. placeo/ces/cui/placitũ. no. noceo noces/cui/nocitũ. ca careo/res/carui/caritũ/vel cassum. va valeo/les/valui valitum. pa pareo pares parui passum. do doleo doles dolui dolitum.

Audeo cum soleo fio quoqʒ gaudeo fido.
Quinqʒ puer numero neutropassiua tibi do.
Prandeo cum mereo predictis annumerabis.

¶ Dicit autoꝛ ꝙ verba supradicta sunt neutropassiua: ⁊ sũt defectiua seu irregularia: qꝛ in preteritis perfectis et in his que formant ab eis retinent vocẽ passiuoꝝ: in ceteris vero neutroꝝ. Juxta donatum dicentem. Sunt preterea neutropassiua: vt gaudeo gauisus sum. ⁊c.

De verbis defectiuis et anormalis.

Exulo vapulo veneo fio quoque quatuor ista. | Verba neutra-passiua.
Sensum passiui sub voce gerunt aliena.

¶ Dicit autor que quatuor sunt verba que sub voce actiua passiuam retinent significationem et constructionem: scilicet exulo/las. habet vulgare passiuum. i. ebanior/ vapulo. i. verberor/ veneo. i. vendor/ fio. i. formor. Et dicuntur defectiua: quia deficiunt a recta significatione. Nam gerunt sensum passiui sub aliena voce. i. sub voce neutrali. Istis quatuor adduntur duo: scilicet liceo et nubo. Unde liceo. i. taxor. nubo. i. duco in vxorem.

Largior experior veneror moror osculor hortor. | Verba communia.
Criminor amplector tibi sunt communia lector.
Si bene connumeres inter pretor hospitor addes.

¶ Dicit que verba supradicta sunt communia: et sunt irregularia ex eo quod habent duas significationes sub vna terminatione.

Bis duo sunt odi noui cepi meminique.
Que retinent sensum presentis preteritique.
Que formantur ab his pariter sensum duplicabunt.
Datque memento te memini dedit ante memento.

¶ Dicit autor que ista quatuor verba in textu nolata sunt defectiua seu irregularia: quia deficiunt in aliquibus temporibus: et sub vna terminatione retinent sensum presentis et preteriti temporis. Caret etiam imperatiuo preter memini quod habet memento in singulari et mementote in plurali. Ideo dicit Datque mementote memini dedit ante memento. ¶ Et est sciendum que illa tempora que formantur ab illis videlicet odi cepi noui et memini pariter sensum duplicabunt. i. habebunt sensum presentis temporis et preteriti: et sic variantur. Noui noueram nouissem nouerim nouero nouisse: et sic de similibus. Ideo dicit. Et que formantur ab his.

Ex do passiua nisi dor solum lego dicta.

¶ Dicit que hoc verbum do das habet passiuum in omni persona preterquam in prima. Construe. Ego lego passiua dicta ex do das: nisi solum dor: quia non est de vsu.

Aio sisto fero tollo ferio furio cerno.
Ex his preterita negat vsus habere creata.

¶ Dicit que ista verba aio sisto etc. de se non habent preterita nec supina nisi que mutantur ab aliis verbis. Nam aio facit dixi dictum: et mutatur a dico dicis. sisto facit steti: et mutatur a sto stas: et tunc caret supino. aliquando facit statui: et tunc mutatur a statuo statuis. Fero facit tuli et latum et mutatur a tollo tollis. Tollo facit sustuli sublatum. Ferio facit percussi percussum: a percutio percutis. Furio facit insaniui insanitum: ad insanio insanis. Cerno facit creui: et mutatur a cresco crescis.

Passiui ternis impersonale locabis.

¶ Autor dicit q verba impsonalia sunt defectiua: qr variant p vnã vocẽ tantũ: scz p tertiã psonã passiui numeri singularis: vt verbo impersonali tpe pñti amatur. Sequentiũ textuũ sententie difficiles sunt valde pro pueris suis ne frangant sua capita: qũn in coniugationibus a donato positis clarissime patent vsqz ibi. Tempora terna forem.

Personas dabit imperium primas in vtroqz.
Tempore presenti ternas: quas dat modus optans.
Extremo ternis est altera forma futuri.
Quas dedit indicii sibi presens: has dabis illis.
O vel or adiicias. volo compositiuaqz demas.

¶ Dicit q imperiũ. i. modus imperatiuus dat primas personas plurales in vtroqz tpe: scz in pñti et in futuro: quas modus optans. i. optatiuus dat extremo. i. futuro. q. d. q prima persona pluralis numeri pñtis ⁊ futuri tẽporis imperatiui est illis tertie persone futuri optatiui modi. Et vltra dicit q imperatiuus in tpe pñti hz tertias personas similes tertiis psonis futuri tpis optatiui modi. Verbi gra. Nã dicimus. Imperatiuo mõ ama amet. ⁊ plr amemus amate amẽt. Futuro amato tu vel ille. ⁊ plr amemus amatote amanto. In futuro optatiui dicimus. Futuro vtinam amẽ ames amet. ⁊ plr vtinã amemus. Ex quo pz vt dictũ est. Deinde dicit q altera forma est ternis. s. tertiis personis futuri imperatiui: ⁊ docet ipsas formare dicẽs Tu dabis illis ternis personis futuri tpis imperatiui modi tã singularibus q pluralibz illas tertias personas quas pñs tẽpus indicii. i. indicatiui modi dedit sibi: ⁊ adiicias o vel or. o ĩ actiua voce: vt amo amas amat. addita o fit amato in singulari. amãt addito o fit amanto in plurali. Or vero additur in passiua voce: vt amat addita or fit amator in singulari amant addita or fit amantor in plurali. Si vero verbum nõ habeat actiuũ debemus fingere q habeat: vt si volumus facere tertias personas futuri imperatiui huius verbi. s. aggredior aggrederis: fingamus vocẽ actiuã: scz aggredio. dis/dit. addita or fit aggreditor: ⁊ sic habemus tertiã personam singularẽ futuri tpis imperatiui: vt aggredimus/ditis/diũt. addita or fit aggrediuntor: et sic habemus tertiã personã pluralis imperatiui. Et est sciẽdum q scda et tertia persona futuri imperatiui singularis numeri sunt similes tam in actiua voce q in passiua. Deinde ponit exceptionem dicens. Uolo compositiuaqz demas quasi dicit q volo et eius composita excipiuntur: quia non habent imperatiuum modum preter nolo/nonuis/nonuult: de quo dicetur inferius ibi. Nolo patrem sequitur.

Ante tote mini-minor a dat prima sequensqz.
E longam/iqz breuem dat tertia/quartaqz longã.

¶ Dicit q verba secunde cõiugationis habent a productã ante re in secũda persona presentis imperatiui modi pluralis numeri: ⁊ habẽt a productam ante tote in secunda persona pluralis numeri futuri temporis et hoc est in actiua voce: vt amate amatote. In passiua vero voce habent a

ante mini. ꝛ minor. Vt amamini amaminor. Uerba secunde habēt e longā vt docete docetote. Uerba tertie habent i correptam. vt legite legitote. legimini legiminor. Uerba quarte habent i productam. vt audite auditote. audimini audiminor.

Presentis nota sic fit persona secunda.
A prior/eqꝫ sequens. dat e tertia/sed i dabo quarte.

¶ Hic autor docet nos qualiter dicere debemus in scda ꝑsona pñtis temporis impatiui modi singularis numeri. dicēs ꝙ prior. i. prima cōiugatio dat a ꝓductā i secūda ꝑsona pñtis tpis imperatiui modi. vt ama. sequēs id est secunda dat e ꝓductam. vt doce. Tertia dat e correptā. vt lege. Sꝫ ego dabo i productam quarte coniugationi. vt audi.

Adde re passiuo modus vltimus huic similatur.

¶ Modo ponit regulam de secunda ꝑsona imperatiui modi passiue vocis. Et dicit ꝙ si volumus inuenire secundam personam singularem verbi passiui. debemus addere re secunde persone actiui. vt ama addita re fit amare. Deinde dicit ꝙ infinitiuus modus assimilatur huic scꝫ imperatiuo passiui. vt amare.

Tres ri pro re dabunt/re lego iacit i facit ex e.

¶ Nunc ponit regulā de infinitiuo passiui dicens ꝙ tres coniugationes: scꝫ prima secunda et quarta dabunt ri pro re. i. mutabunt re in ri formādo infinitiuū passiui. vt amare re in ri fit amari. docere re in ri fit doceri. audire re in ri fit audiri. Deinde. Re lego iacit. ꝛc̄. Quasi dicat ꝙ verba tertie coniugationis abiiciūt illam syllabam re ab infinitiuo actiui. ꝛ postea mutant e in i formando infinitiuū passiui. vt legere abiecta re et e in i fit legi. Expone sic litteram. Lego. i. verbum tertie cōiugationis iacit. i. abiicit re. qꝫ ꝓ et dat i ex e. i. e mutatur in i.

Prouideas primis e vel a ternisqꝫ futuri.

¶ Quia superius dixerat ꝙ prime persone imperatiui modi pluralis numeri presentis temporis et futuri. etiā tertie persone tam singularis ꝙ pluralis numeri pñtis temporis optatiui modi erunt similes persone plurali ac tertiis personis futuri optatiui. ideo dat vnū notabile nūc qualiter pronunciare debemus futurum optatiui modi. Tu prouideas e. scꝫ in primis personis. qꝫ ꝓ et a tertiis in futuro optatiui modi. Quasi dicat ꝙ e ꝛ a sūt in futuro optatiui. sed e in prima cōiugatione. ꝛ a in reliquis. Ideo aliqui dicunt. Prouideas e. scꝫ in prima cōiugatione scꝫ futuri optatiui. vel a in ternis. i. in tribus aliis coniugationibus.

Sum passiua notant/sed abest modus imperialis.
Sis dubit huic/sed ades ex assum sume vel assis.
Sitis vel este vide/formabis cetera recte.

¶ In ista parte autor docet variare sum es. dicens ꝙ verba passiua notāt hoc verbū sū es est hoc est ostēdit qualiter debeat variari. Nā inuenit sū es variatū in verbis passiuis in oībus tēporibus ꝛ modis ꝓterꝙ i impatiuo

Ideo dicit. Sed abest modus imperialis. Deinde declarat quod facere debet in imperatiuo dicens. Tu dabis huic. i. imperatiuo hanc vocem sis. sed ab hoc verbo composito tu sume ades vel a ssis in imperatiuo. Deinde dicit. Uide istas voces. scz sitis et este. que sunt irregulares. deberemus enim dicere Imperatiuo modo sis sit. Et pl'r simus site sint. Tu formabis cetera recte. i. secundum regulas datas de formis personarum.

Tempora terna forem dat fore cetera sperne
Rem dat res ret rent remus caret atque foretis

Dicit quod hoc verbum fore habet tria tempora: videlicet presens preteritum imperfectum modi optatiui. preteritum imperfectum subiunctiui. presens preteritum imperfectum infinitiui. Ceteris vero caret. Ideo dicit. Cetera sperne. Deinde dicit quod non habet nisi has voces. s. fores foret foret. et fore in infinitiuo. Non inueniuntur plura. Et hoc est quod dicit. Rem dat etc.

Normam preterita seruant per anormala cuncta

Autor dat vnam regulam generalem. videlicet quod omnia preterita seu sint regulariter seu irregulariter formata seruant normam. i. regulam et formationem in aliis vocibus a se formatis. non solum hoc intellige per verba regularia. sed etiam anormala. Nam sicut amaueram formatur ab amaui i in e et addita ram fit amaueram. ita formatur fueram a fui.

Dat presens primi fers fert fertisque secundi
Presens fer ferte: ferto fertote futuro
Dat terni presens ferrem/socium sibi iungas
Dat quinti ferre presens eademque notate
Tempora passiuo ferris ferturque notentur
Ferre dat hinc fertor ferre ferrique sequuntur
Ad morem terne fero cetera debet habere

Hic ponit autor irregularitatem huius verbi fero fers fert. et eius passiui dicens et docens ipsum declinare quod est irregulare in istis vocibus. videlicet in secunda et tertia persona in singulari. et in secunda in plurali presentis temporis indicatiui quia facit fers fert. cum deberet facere feris ferit feritis. Et hoc est quod dicit Presens primi. i. indicatiui dat fer. fertisque. Deinde dicit quod est irregulare in imperatiuo. s. in secunda persona singulari presentis temporis. et in secunda plurali: quia facit ferte cum deberet facere fere ferite. Dicit etiam quod est irregulare in futuro imperatiui. eo quod facit ferto fertote. cum deberet facere ferito feritote Hoc est quod dicit. Secundi. i. imperatiui dat fer ferte: cum deberet facere fere et ferite. Futuro dat ferto fertote. Deinde dicit quod est irregulare in optatiuo et subiunctiuo dicens. Presens terni. i. optatiui modi dat ferrem. Iungas sibi socium. i. subiunctiuum qui dicitur socius optatiui: ex eo quod habet preteritum imperfectum simile presenti et preterito imperfecto optatiui: et preterito plusquamperfectum simile preterito perfecto et plusquamperfecto. Est enim irregulare in illa voce ferrem: quia deberet facere fererem. Deinde dicit quod habet irregula

rissatem in infinitiuo dicẽs. Presens quinti. i. infinitiui dat ferre cũ debe-
ret facere ferere. Preterea ponit irregularitatẽ in passiuo dicẽs. Eadẽqꝫ
notare tempoꝛa passiuo. Quasi dicat ꝙ passiuum de fero scꝫ feroꝛ est irre-
gulare in illis tempoꝛibus in quibus fero est irregulare. Et hoc declarat
subsequenter dicẽs. Ferris ferturqꝫ notẽtur. Littera est plana. Finaliter
ponit irregularitatem eiusdem verbi dicens. ꝙ in aliis tẽpoꝛibus et psō-
nis fero debet variari tanꝙ si esset tertie cõiugationis. Et hoc intendit cũ
dicit. Ad moꝛem terne fero cetera debet habere.

Dat volo vis et vult volumus vultis voluntqꝫ
Jussio deficiens capit ex optante supꝛemum.
Dat pꝛimo vellem dat fine velim modus optans.
Hec sociis repete: supꝛemus dat tibi velle.
Hinc finem demas per ternam cetera foꝛmas.

¶ Hic autoꝛ docet nos variare hoc verbum volo. Et dicit ꝙ est irregula-
re seu defectiuũ in tꝑibus ꝛ in illis psonis q̃ in lr̃a ponuntur. In ceteris ve-
ro declinatur ad modũ tertie coniugationis. Et hec est sententia. Nũc ve-
niamus ad constructionẽ: q̃ talis est. Hoc verbũ volo dat istas voces irre-
gulares in tꝑe pñti indicatiui modi. vis vult volumus vultis volunt. est
aũt irregulare: sed ponit causa doctrine. Jussio. i. impatiuus modus de-
ficiens capit supremũ ex optãte. i. optatiuo in futuro loco imperatiui: vi-
delꝫ velis. Quasi dicat volo caret supino: ꝛ loco imperatiui vtimur futuro
optatiui. Modus optans. i. optatiuus dat pꝛimo. i. in pꝛimo tꝑe vellem: ꝛ
dat fine. i. in futuro tꝑe velim. Tu repete hec tẽpoꝛa predicta sociis. i. tem
poꝛibus subiunctiui modi similibus tꝑibus optatiui que sunt tria: scꝫ pñs
subiũctiui quod assimilatur futuro optatiui. De aliis duobus dictum est
ante supꝛemus modus. i. infinitiuus dat tibi velle. Demas. i. auferas fi-
nem. i. futurũ tẽpus hinc. i. infinitiuo. Tu foꝛmas cetera tẽpoꝛa quibꝫ non
est facta mentio per ternam. i. scd̃m tertiam coniugationem.

Dic malo pꝛimum raro foꝛmare futurum.
Jura tenere patris per cetera tempoꝛa dices.

¶ Dicit ꝙ malo mauis mauult raro habet pꝛimũ futurũ. i. futurũ indica-
tiui. Sed in ceteris tempoꝛibus ꝛ modis tenet iura. i. regulam seu varia-
tionem patris. i. pꝛimitiui. qḋ est volo vis vult.

Nolo patrem sequitur tamen imperialis habetur.
Noli nolite nolito nolitote futurum.

¶ Dicit ꝙ nolo sequitur. i. variatur ad modũ sui pꝛimitiui qḋ est volo vis
vult. Tamẽ in hoc verbo habetur imperialis. i. imperatiuus modus qui
nõ habetur in suo pꝛimitiuo. vt supꝛa diximus. Deinde declarat qualiter
fiet iste imperatiuus dicens. Tu debes dicere noli et nolite in presenti: et
in futuro nolito et nolitote.

Es est ac esse dat edo / dat cetera terne.

Capitulum sextum.

Ad plures edite: sed plures dat tamen este.

¶ Dicit q hoc verbū edo qđ significat (to ete) est irregulare inquantum facit es est in scđa ꝛ tertia ꝑsona p̄ntis tpis indicatiui modi. et etiā inquātū facit esse in infinitiuo: qꝛ deberet facere edo edis edit/in infinitiuo modo edere. Deinde dicit q in aliis tpibus declinat ad modū tertie cōiugationis: scꝫ Dic cetera terne. Deinde ponit irregularitatē in impatiuo dicens. Ad plures edite: sed plures dant tñ este. Quasi dicat q scđa persona p̄ntis tpis imperatiui pluralis numeri facit edite vel este.

Es est ac estur/dat edo.

¶ Dicit ab edo es est formatur estur impersonale.

Dat fio fierem fieri/dat cetera terne.

Extremum terni presens dabit imperialis.

¶ Dicit autor q fio fis est irregulare inquantum facit fierem in optatiuo et in preterito imperfecto subiunctiui. Cetera vero tēpora habet ad modū tertie coniugationis. Deinde dicit q presens tempus impalis. i. impatiui modi dat extremum terni. i. futurum optatiui qui dicitur ternus modus. Quasi dicat q loco imperatiui vtimur futuro optatiui.

Quesumus ex queso retinens nil plus dare credo.

¶ Dicit q hoc verbum queso. i. rogo hꝫ hanc vocē quesumus ꝛ nō plus.

Dat mereor merui/mestus sum mereo flenti.

¶ Dicit q hoc verbum mereor mereris apud modernos facit merui in preterito deberet facere meritus sum. Et mereo meres deberet facere merui in preterito et facit mestus sum.

Explicit expliciunt/dic infit inquit ꝛ inquam.

Tantum presentis sunt temporis infit ꝛ inquit.

Nil plus inueni nec ab inquio dicitur inquit.

Inquam presentis est ꝛ quandoqꝫ futuri.

Hoc defectiuum verbum/sed dicito solum.

¶ Dicit q hoc verbū explicit nō hꝫ nisi expliciūt. Deinde dicit q hec tria scꝫ infit. i. dicit inqt ꝛ inquā sunt defectiua: qꝛ nō habēt aliā vocē. Postea declarat dicēs q infit ꝛ inqt sunt tm̄ p̄ntis tpis: nec plus inuenit de ipsis. Nec est credendū q inquit ab inquio deriuatur: immo inquio est verbum ipse. Preterea dicit q inquā aliqñ est p̄ntis tpis: et aliqñ futuri.

Inquio inquis inquit quimus quitis quiuntqꝫ.

Am tantum dices ꝛ est donare futurum.

Est presens inque/nil plus vult vsus habere.

¶ Dicit q hoc verbū inquio sic variatur. Inquio inquis inquit. ꝛ plr inquimus inquitis inquiunt. Futuro inquiam inquies inquiet. Inque vero est p̄ntis tēporis imperatiui: nec plus habemus de vsu.

Dicq̄ȝ vale quidem dixere valete valeto.

¶ Dicit q̄ hoc verbū vale est defectiuū. q̄ȝ non habet nisi imperatiuū scȝ vale in singulari numero. et valete in plurali. et hec in p̄nti. In futuro autem habet valeto in singulari numero. et valetote in plurali.

Sic formatur aue nil plus poteris reperire.

¶ Dicit q̄ hoc verbū aue formaꝛ. i. variaꝛ sicut vale. ⁊ nō plus inuenitur.

Processu simili salue formare decebit.

¶ Autor dicit q̄ hoc verbū salue variatur sicut aue et vale. Nota q̄ hec tria verba aue salue et vale sunt verba salutatoria. Sed differunt. q̄ȝ vale dicitur in recessu. Aue in aduentu. Salue tam in aduentu q̄ in recessu. Unde versus. Aue dic veniens. de iure valeq̄ȝ recedēs. Hoc verbum salue sensum comprehendit vtrumq̄ȝ.

Aio dic is it unt plurali sociabis.

Sic per preteritum lector discurre secundum.

¶ Sn̄ia est q̄ hoc verbū aio habet ais ait. et pl'r aiunt. Preterito imperfecto aiebam as at. et pl'r aiebant. Et nil plus habet.

Inuenitur ai. per presens imperatiui.

¶ Autor dicit q̄ in imperatiuo modo huius verbi aio reperitur ai. et nil plus s̄m vsum.

Is it declines ausim pluraliter ausint.

¶ Autor dicit q̄ hoc verbum ausim. i. audaciam velim. nō habet nisi ausis ausit. et pluraliter ausint.

Et faxo faxis faxit dic et cedo pro dic.

¶ Id est hoc verbū faxo. i. desiderāter facio declinaꝛ sic faxo faxis faxit. Deinde dicit q̄ hoc verbū cedo. i. dico est defectiuū. q̄ȝ nil plus habet.

¶ Capitulum septimum de quatuor formis verborum.

Quatuor in verbis sunt forme preteritisq̄ȝ.

Dic inceptiuam meditatiuamq̄ȝ carere.

¶ Hoc est capitulū in quo determinaꝛ de quatuor formis verbor̄. scȝ perfecta/inchoatiua/frequentatiua/et meditatiua. Perfecta vt amo. Inchoatiua vt amasco. Frequentatiua vt amato. Meditatiua vt amaturio. Sic igiꝛ dic. Quatuor sunt forme ꝟbor̄ in verbis vt dictum est. Deinde ponit vnū notabile dicens. Preteritisq̄ȝ dic inceptiuam meditatiuamq̄ȝ carere. Quasi dicat q̄ verba inceptiua seu inchoatiua vt amasco et docesco. Et etiam meditatiua carent preteritis et supinis.

Esuriit tamen inuenies et parturierunt.

¶ Hic ponit exceptionē dicēs. q̄ esurio esuris/quod est meditatiuum de edo es est. et parturio ris. meditatiuum de pario paris. habent preterita

Ideo dicit. Tamen inuenies esuriit et parturierunt. vt in sacra scriptura Esuriit. et alibi Isaias parturiit.

Ex verbis illas perfectis credimus ortas
Queque frequenter agis etiam formantur ab illis

¶ Quasi dicat q̄ iste due forme predicte. scz inchoatiua vel inceptiua et meditatiua. etiā illa verba que tu agis frequēter. i. que sunt frequentatiua formantur a verbis perfectis. i. habentibus perfectam significationē Et hoc est sine aliquā suppletione. etc̄.

Atque prior fit ei data declinatio verbi.

¶ Id est q̄ verba frequentatiua sunt prime cōiugationis. vt cursito cursitas/et legito legitas.

Ex u supremi decet o formare supini.
Sic curro curso formabit nectoque nexo.

¶ Hunc docet formare verba frequētatiua dicēs. q̄ nos decet formare o ex u supremi. i. vltimi supini. q. d. q̄ verba frequētatiua formātur ab vltimo supino verbi pfecti u mutando in o. Exempla ponuntur in littera.

Si tamen a longa sit in illis ante suprema
Hanc in i mutabis formans et eam breuiabis
Sic rogo dat rogito sic aptito fiet ab apto.

¶ Hic ponit exceptionē a modo formandi predicta dicēs q̄ a longa si sit ante suprema. i. penultima syllaba illius supini. Tu formans frequentatiuum a tali supino mutabis hanc litteram scz a in i et breuiabis eā scilicet i. Exempla patent in littera/ibi. Sic rogo dat rogito.

Sed si perfecti sit preteritum retinens gi
Tunc ex persona presentis deme secunda
S et to iungas: legito sic ex lego formas.

¶ Hic ponit modū formādi frequentatiua dicēs. Sed si preteritū pfectū verbi pfecti sit retinens gi. vt lego legi. tūc formādo frequentatiuū deme id est remoue a scđa psona hanc litteram s. et iungas hanc syllabam to. Exempla patent in littera. vt legito et fugito.

Sciscitor et scitor dices et quaerito sector.

¶ Dicit q̄ ista verba sciscitor et scitor: q̄ veniūt a sciscito as. vel a scio scis. et querito as. qđ venit a quero is. et sector is qđ venit a sequor sequeris excipiuntur. q: non formant vt supra in aliquo modorum supradictorum.

Hanc inceptiuam formam veteres posuere
Co cum persona presentis iunge secunda
Verbi perfecti decet hoc exemplificari.
Ferues feruesco dat norma tepesque tepesco.

Hanc declinari faciet tibi tertia verbi

¶ Nunc docet nos formare inceptiua seu inchoatiua dicens q verba inchoatiua formantur a scda psona verbi pntis tpis addita hac syllaba co. Vt ferueo ferues addita co fit feruesco. i. icipere feruere De hoc exemplificat in littera cu dicit. Decet hoc exemplificari feruens feruesco. Preterea dicit q ista verba sunt tertie ciugationis. vt scz Hanc declinari. &c.

Sed dices hisco cum regula format hiasco

¶ Hic ponit exceptionē a regula pdicta. dicens q hoc verbum hisco/cis inchoatiuum de hio hias. deberet facere hiasco scdm regulā datā.

In meditatiuis fiet formatio talis
Verbum supremum perfecti pone supinum
Et finem breuia cum quo rio sit sociata
Parturio facere sic debet esurioqz.

¶ Nunc docet nos autor formare verba meditatiua. Et in oclusione dicit q verba meditatiua formantur ab vltimo supino sibi perfecti u breuiata et addita rio: Vt partum partu u breuiata & addita rio fit parturio.

Verborumqz data sit declinatio quarta.

¶ Quasi dicat q meditatiua debent esse quarte ciugationis.

¶ Sequitur secunda pars alexandri
et capitulū octauū de regimine dictionū.

Hic iubet ordo libri vocum regimen reserari

¶ Istud est octauum capitulum in quo autor determinat de regimine dictionū. Et dicit sic. Ordo libri iubet regimē vocū. hoc est dictionū reserari. i. manifestari hic. i. in hoc capitulo. Et hoc dicit: quia in principio huius libri promiserat post quatuor formas verborum determinare quomodo dictiones construantur & depēdeant adinuicē ibi: scz Hinc pro posse meo vocum regimen reserabo.

Vult intransitio rectum supponere verbo
De personali tamen hoc intellige dici

¶ Autor incipit a nominatiuo ostendens quō construatur. Et dicit. Intrāsitio vult rectum supponere verbo. i. facere suppositum verbo. s. personali. Ideo dicit. De psonali tamē hoc intellige dici. vt in exemplo. Petrus legit. li petrus construitur cum hoc verbo legit intransitiue. & regit ab illo verbo legit a parte ante ex vi persone et numeri.

Sepe vocans verbum sibi vult apponere rectum.
Et substantiuum vel quod vim seruat eorum

¶ Autor nunc loquitur de nō. put regit a parte post. Et dicit q vba vocatiua: vt vocor nominor et appellor. & substantiua. vt sum & existo. & illa q vim seruant eorum. vt sto vado ambulo incedo videor et appareo possunt

regere post se ntiu: vt vocor petrus. sum homo. sic bonus. vado lenus. videor sapiens. et sic de aliis. Construe sic. Uocans verbum substantiuum. vel quod vim seruat eorum. sepe vult apponere rectum sibi.

Horum consimiles debet coniungere casus
Copula. personam dum pertineant ad eandem

¶ Dicit q copula horum verborum supradictorum dz iūgere similes casus vbi isti casus pertineant ad eandem personam. scz ntiis supponēs ā se ntiu3 apponēs post: vt ego vocor petrus. Nam li petrus et ego vt supra pertinēt ad idem. Si vero non ptineant ad idē. scz suppositū 7 appositum tunc non valet regula. Ecce exemplū. Ego vocor a petro. Ego sum in domo tua. Et est sciendum q ntiis a parte post regitur ex vi copule.

Ex vi persone rectum reg'it initialem.
Rectum qui sequitur verbi natura gubernat

¶ Dicit q ntiis qui reg itur a parte ante regitur ex natura: vt ipsum quod est alterū vel ex vi persone. Et ntiis qui regitur a parte post ex vi copule verbi siue ex natura similis copulationis.

Apponens duplices substantiuos sibi iunges
In casu simili poteritq3 genus variari
Tunc illos ad rem spectare decebit eandem
Et plus commune precedere debet in istis
Sicut homo sortes: animal capra consimi'e scz

¶ Superius autor determinauit de ntō qui sine figura construit. Nunc vero determinat de ntō q regitur per figurā. Et dicit sic. Tu apponens. i. appositionē faciens iunges sibi dissimiles substantiuos. duplices in casu consimili. Quasi dicat q appositio habet fieri p duos casus sine diate cōiunctos qui debent esse ꝯsimiles: vt homo sortes et genus poterit variari. i. pōt poni in diuerso genere: vt animal capra. Deinde dicit q decebit illos substantiuos spectare ad eandem rem. Nam dicendo homo lapis nō est appositio q homo et lapis non pertinent ad idem. Dicit etiam q plus commune debet precedere in istis: vt animal homo 7 non ecōtra. Et hoc exemplificat dicens. Sicut homo sortes. 7c. ¶ Hic queritur quid est appositio: 7 quid vitium. Dico q appositio est immediata associatio duorum substantiuorum in simili casu positorum ad eandem rem pertinentium sic vt magis ꝯmune ꝑcedat: vt aīal homo. Et nō est hic aliqđ vitium contra regulam congruitatis. ideo appositio non est figura constructionis.

Terne persone generaliter omnis habetur
Rectus. sed demas pronomina quattuor inde
Ista vocant rectos ad primam siue secundam
Pauper ego ludo dum tu diues meditaris

De regimine nominatiui.

Nos tuti loquimur dum vos timidi taceatis.

¶ Dicto de appositione: nunc dicit de euocatione. Et primo dicit quod omnis rectus generaliter habetur tertie persone. sed deme. i. excipe inde quatuor pronomina quorum nullum non sunt tertie persone. scilicet ego et nos que sunt prime: et tu et vos que sunt secunde. Dicit quod ista quatuor pronomina predicta euocant ad se rectos. i. nominatiuos tertie persone ad primam siue secundam personam sub verbo pluralis numeri vel singularis persone prime siue secunde. Et ponit quatuor exempla que patent in littera Hic queritur quid est euocatio. quid vitium. et que rationes excusantes. Dico euocatio est immediata associatio duorum suppositorum diuersarum personarum ad verbum prime vel secunde persone quod conformat se cum persona euocante et non euocata vt ego petrus scribo. Vitium est quod persona euocata que semper est tertie persone disconuenit cum verbo in persona. quod est contra regulam suppositi et appositi. Ratio excusans est breuitas sermonis et commoditas metri.

Personas genera numeros conceptio iunget

Personas sibi dissimiles conceptio iunget

Ac per et in medio positam conceptio fiet.

¶ Hic determinat de conceptione. Et dicit quod conceptio iungit inuicem personas sibi dissimiles. i. conceptio habet fieri per dictiones substantiuas inter se dissimiles: vel in persona vel in genere vel in numero. Ideo aliqui habent hunc versum sequentem.

Si preponatur conceptio nulla paratur.

¶ Cuius sententia patet per precedentia. Exempla patebunt per sequentia Deinde dicit. Ac per. etc. Quasi dicat quod conceptio personarum habet fieri per duo supposita copulata per hanc coniunctionem et in medio positam vt ego et tu legimus. Preterea dicit quod si preponatur. etc. Quasi dicat quod si coniunctio preponatur suppositis conceptio non committitur. vt in hoc exemplo. Petrus anthonius legit.

Concipiens simile sibi vult verbum retinere

¶ Nunc declarat proprietates conceptionis. et primo dicit. Concipiens. i. persona concipiens. vult retinere verbum sibi simile. Quasi dicat quod verbum debet concordare cum persona concipiente saltem in illo accidente in quo fit conceptio: vt in hoc exemplo. Ego et tu currimus. Ecce istud verbum currimus concordat cum illa persona concipiente. scilicet ego in persona. et in persona fit conceptio.

Prima duas alias recipit/sed non vice versa.

¶ Dicit quod prima persona concipit secundam et tertiam: vt ego tu et petrus legimus sed non vice versa. i. quod secunda et tertia non possunt concipere primam.

Concipiens medie da ternam nec retrouerte

¶ Expone sic. Concipiens. i. conceptionem faciens. da ternam scilicet personam medie. i. secunde. nec retrouerte. Quasi dicat quod secunda persona concipit tertiam. tertia vero non potest concipere secundam.

Concipit in ternis que primo locatur in illis

¶ Dicit ꝙ vna tertia personarum in primo loco posita ꝯcipit aliã tertiã ꝑso-nam in secundo loco positã: vt dñs ⁊ seruus precant. Et loquit hic de ꝯ-ceptione ꝯmuniter capta. Aut loquitur scḋm opinionẽ aliorum.

Sic ego tuq; damus. ego te frater q; rogamus
Tu frater q; datis. dominus seruus q; precantur

¶ In his duobus metris ponunẗ exẽpla de his q̃ dicta sunt. patent de se. Hic querit qḋ est ꝯceptio ꝑsonarum. qḋ vitiũ. ⁊ q̃ rões eã excusantes. dico. Cõceptio ꝑsonarũ est mediata ⁊ copulata associatio duoꝝ suppositoꝝ di-uersarũ ꝑsonarũ ad vbũ prime vel scḋe ꝑsone pluralis numeri: qḋ ꝯfor-mat se cũ ꝑsona ꝯcipiente ⁊ nõ ꝯcepta: vt ego et petrus disputamꝰ. Vitiũ est ꝙ ꝑsona ꝯcepta discõuenit cũ verbo in ꝑsona. qḋ est ꝯtra regulã sup. ⁊ ap. Ratio excusans est breuitas sermonis et ꝯmoditas metri.

Per cum: sed nunq̃ per vel conceptio fiet
Tu mecum iuste debemus iura tenere
Sic ego cum petro gaudemus iura tenendo.

¶ In his versibus dicit ꝙ conceptio potest fieri per cum: sed nõ per vel Preterea ponit exempla de conceptione facta per cum dicens. Tu mecũ iuste. ⁊c̃. Et est conceptio personarum indirecta.

Sed non per quintum fiet conceptio casum
Si quintus desit/tu petre tuq; rogate
Cumq; tuis sociis orate sacer dionisi

¶ Dicit ꝙ cõceptio non põt fieri per vocatiuũ casum sĩ dictio ꝯcepta careat vocatiuo casu. De hoc ponit exempla. Tu petre tuiq; rogate.

Inter personas non fit conceptio ternas
Sed per ⁊ aut per cũ coniunctio fiet earum
Neutra q; concipitur dominus seruus q; precantur
Petrus cum paulo regnant cum rege superno

¶ Dicit ꝙ conceptio nõ fit in tertiis personis. Et ratio est: q2 vna non est dignior altera. Ideo dicit. Neutra q; concipitur. Et ponit exemplũ in lit-tera dicẽs. Dñs seruus q; precant. Verumtñ due tertie persone bene iun-guntur per ⁊ aut per cum de ꝯceptione per ⁊ ponit exemplũ ibi. Dñs ser-uus q; precantur. de conceptione per cum dat exemplum ibi. Petrus cũ paulo regnãt cum rege superno. Et loquitur hic autor de ꝯceptione pro-prie capta. et scḋm opinionem propriam.

Pluribus est tam q̃ sententia certa ꝙ inter
Personas possit fieri conceptio ternas.

¶ Autor dicit ꝙ plures sunt certi ꝙ ꝯceptio possit fieri in tertiis ꝑsonis ⁊ hoc est verum respectu generis: vt petrus ⁊ berta sũt albi. ⁊ respectu nu-meri: vt hoies ⁊ bos currunt. ac etiam respectu casus. vt petrus cũ paulo

regnant. Nō fit aūt conceptio in tertijs ꝑsonis respectu ꝑsone. Et in hac intentione loquutus est autor vbi dixit. Inter ꝑsonas non fit. ꝛc.

Ut personarum generum conceptio fiet. | Conceptio generum.

¶ Dicit ꝙ sicut fit cōceptio ꝑsonarū ita fit cōceptio generū. Quasi dicat ꝙ sicut persone concipiunt se alter alterā. ita et genera concipiunt se alterum alterum. Et hoc declarat in sequentibus.

Adiectiua tenet generis conceptio. masqꝫ
Femineum recipit et neutrum nec retrouerte
Uir vxorqꝫ thoro sunt iuncti mente remoti
Sunt domino grati virgo cum virgine iuncti.
Bos et iumentum sunt ad presepe ligati.

¶ Hic autor declarat de ꝯceptione generꝫ dicēs. Adiectiua tenet generis cōceptio. i. cōceptio generū habet fieri ꝑ adiectiua. Deinde declarat quō habet fieri dicens. Masqꝫ femineū recipit. q. d. ꝙ masculinū genus recipit femininū et neutrū adiectiuo vel relatiuo pluralis numeri ⁊ masculini generis. Et hoc intellige sic. videlꝫ qn̄ masculinū genus ꝯcipit femininū et neutrū vt dictū est. Potest etiā ꝯcipere femininū tm̄ ⁊ neutruꝫ tantū. Exempla patent in lr̄a ibi. Uir vxorqꝫ thoro. ꝛc. Sunt dn̄o grati. ꝛc. Bos ⁊ iumētū ꝛc. Quid est ꝯceptio generū vicium. ⁊ que ratiōes excusantes. Dico cōceptio generū est mediata associatio duoꝫ substantiuoꝫ diuersoꝫ generum ad adiectiuū pluralis numeri quod conformat se in gn̄e cū concipiente et nō concepto. vt petrus et katherina sunt albi. Uiciū est ꝙ genus conceptum disconuenit cum adiectiuo in genere quod est contra regulā adiectiui ⁊ substantiui. Ratio excusans vt supra.

Neutraqꝫ femineis tanꝙ concepta videbis
Per vim sunt leges et plebescita coacte.

¶ Nūc dicit ꝙ neutrum genus interdum concipitur a femineo sub adiectiuo pluralis numeri ⁊ feminini generis. ⁊ ponit exemplum in littera dicens. Per vim sunt leges. ꝛc.

Disiungit regimen quod iunxerat ante prolepsis | De prolepsi.
Hi properant et ego. tu ludis et ille sedendo.

¶ Superius autor dixit de sīlepsi. nūc dicit de ꝓlepsi. Cōstrue. Prolepsis disiūgit. i. ꝑ partes iūxerat qd̄ ipa diuidit ante. q. d. ꝙ in ꝓlepsi ꝑsumit vnū totū in supposito vel apposito verbi qd̄ postea diuiditur ꝑ partes ⁊ hoc ptꝫ in exēplo ab autore posito. Hi metuūt alius dn̄os ⁊c. Totum est hi. ⁊ regit ab illo v̄bo metuūt ex parte anterioꝛ ex vi persone ⁊ numeri Alius ⁊ alius sunt ptes ⁊ regunt ab illo v̄bo metuūt nō ꝯgrue sꝫ ꝑ figurā q̄ dr̄ ꝓlepsis. ¶ Hic querit qd est ꝓlepsis. qd viciū: ⁊ q̄ rationes excusantes. Dico ꝓlepsis est cōgrua preacceptio totius grāmaticalis cū verbo vel adiectiuo qd̄ postea ꝑ ptes grāmaticales diuidit figurate. vt nos studemus vnus bene ⁊ alius male. Uiciū est ꝙ ptes grāmaticales discō

ueniunt cū verbo vel adiectiuo in aliquo accidente respectiuo. scȝ in numero/in persona/vel in vtroqȝ. Ratio excusans vt supra.

De zeugmate.

Aut quod proposuit extra sumendo reducit.
Hi properant et ego/tu ludis et ille sedendo.

¶ Hic querit qd est zeugma. Dico ꝙ zeugma reducit illud qd proposuit. i. vbū vel adiectiuū qd prius congrue construit extra sumēdo. i. ad casuȝ extra captum sub disconuenientia. etc. Ex ista constructione facile formatur diffinitio zeugmatis sic. zeugma est mediata reductio verbi vel adiectiui prius congrue constructi ad casum extra captum sub discōueniētia alicuius accidētis respectiui: scȝ numeri vel persone vel vtriusqȝ. Exēplū textus. Vt hi properāt et ego. Est exemplū vbi hoc verbū properāt prius cōgrue cōstructū cū isto ntō hi reducit ad ntm̄ extra captū: scȝ ego sub disconueniētia numeri et persone. Aliud est ꝙ ntūs extra captus disconuenit cū verbo in numero vel in persona. Ratio excusans vt supra.

Inuenies rectum quandoqȝ regente solutum.

¶ Superius autor determinauit de ntō prout regit. Nūc autor determinat de ipso ntō prout absolute ponit: et dicit. Tu inuenies rectū qn̄qȝ regētē solutū. i. absolute positū: vt puta qn̄ numeramus dicētes: Vnus/duo/tres. Isti vero nominatiui nō habent vnde regātur. De ipsis nō intendimus aliquid predicare: sed tantū per ipsos numerare. Et nota ꝙ ntūs pluribȝ modis absolute ponitur: vt patet in his versibus. Absoluunt rectum.

Ecce tibi rectum quartumqȝ solet dare casum.

¶ Dicit ꝙ hoc aduerbiū ecce solet dare rectū. i. ntm̄/qȝ et quartū. i. accusatiuum: vt ecce magister/ecce magistrum. Nota ꝙ ille ntūs vel actūs non regitur ab illo aduerbio ecce: sed ab vno verbo subintellecto venit/vel adest. vel respice.

¶ De regimine genitiui.

Est obliquorum regimen quod scire laboras.

¶ Supius autor deter. de ntō: nūc autor deter. de regimine obliquorū: et dicit ꝙ labores scire regimē obliquorū: et p hoc innuit ꝙ difficulter scitur.

In primis regimen quod fit per nomina/post hec.
Quod fit per verba/dehinc per cetera dicam.

¶ Hic autor dat ordinem qui sit obseruaturus in dictionibus determinatis de regimine obliquorum/et dicit ꝙ primo intendit dicere de regimine ꝙ fit per noīa/post hec de illo quod fit per verba/deinde de illo quod fit per cetera. id est per ceteras partes orationis.

Hinc exempla notes quibus ista videbis aperte.

¶ Hortatur lectorem ꝙ bene notet exempla: quoniam in ipsis aperte videbit omnia regimina supradicta.

Nomen significans possessum da genitiuo.

¶ Dicit autor ꝙ nomina importantia possessionem regunt possessorēȝ in

genitiuo ex vi possessionis. vt capra petri.

Dicere si vere possis istud mea res est. | Ex vi possessio̅is.
Si nichil adiunges tunc est possessio pura
Dentur in exemplis tibi regis equus ducis aula.

¶ Posita regula generaliori vez de genitiuo prout regitur ex vi possessionis. Nu̅c autor ad maiorem rei euidentia̅ diuidit possessione̅: scz in pura̅ et non puram. Et dicit q̅ possessio pura est qn̅ possessor ostensa possessione potest dicere istud est meum vel mea res. nihil addendo. vt equus regis. aula ducis. et de hac possessione intendit dicere cu̅ dicit. Dicere si vere possis. istud mea res est.

Si petis adiungi non est possessio pura.
Per plures species huius diuisio fiet.

¶ Nunc dicit q̅ pura possessio est qn̅ possessor ostensa possessione no̅ po̅t dicere istud est meu̅. vel mea res. nisi aliud addatur. Uerbi gratia. Oste̅so vicino vel socio non possum dicere vere. hoc est meu̅ siue meus nisi addatur vicinus siue socius. Et hoc intendit cum dicit. Si petis adiungi etc̅. Deinde dicit q̅ hec possessio diuiditur in plures species. de q̅bus postea tractabitur.

Pars proprium q̅z regunt genitiuos atq̅z reguntur. | Ex vi demonstrationis essentie.
Dum tamen attendas laudem vel crimen vtrumq̅z.
Dextera viri fortis speciem superat mulieris.
Uir fortis dextre speciei femina mire.
Uir duri capitis / et forme femina turpis.

¶ In his versibus ponit autor quatuor regulas cum exemplis earum de regimine genitiui. Primas duas ponit cum dicit. Pars propriu̅q̅z regu̅t genitiuos. Alias duas ponit cu̅ dicit. Atq̅z regu̅tur. Expone sic. Pars. i. dictio significa̅s parte̅ integralem alicuius totius. vt pes et manus. q̅z p̅ et propriu̅. i. dictio significa̅s proprietatem alicuius subiecti. vt species et forma regunt genitiuos denotantes illud totu̅: et illud subiectum. vt pes petri. li. petri regitur ex vi partis et forma mulieris regitur ex vi p̅prietatis. Deinde dicit. Atq̅z reguntur. Ecce alias duas. Expone sic. Atq̅z pro et dictio significans partem et proprietatem regitur a genitiuo denota̅te totum partis. vel subiectum proprietatis. dum tamen attendas laudem vel crimen vel vtrumq̅z. i. ab vtraq̅z parte: videlz totius et proprietatis. Quasi dicere q̅ totum non potest regere parte̅ nec subiectum proprietate̅ in genitiuo nisi addatur laus vel vituperium. Exemplum de laude. Uir fortis dextre. et femina mire speciei. Exemplum de vituperio. Uir duri capitis. et forme femina turpis. ¶ Et est sciendum q̅ isti genitiui laudis vel vituperii reguntur ex natura demonstrationis essentie.

Et debet parti quod pars fuit annumerari.

Capitulum octauum.

¶ Dicit ꝙ illud qđ iã fuit pars lz modo nõ sit: q. forte totum cõsũmatũ est debet annumerari parti. i. ꝙ ita posset cõstrui cũ gtõ: ac si de p̃nti esset pars. vt pes porci. ꝛ caput piscis est nobis gratum.

Clausum sub parte dices tunc tempoꝛis esse.

¶ Dicit ꝙ hoc regimẽ tñc tẽpoꝛis cõtinetur sub regimine partis. Q. d. ꝙ aduerbium tempoꝛis põt regere gtĩn significantẽ tempus ex vi partis.

Contentum regit hos ꝛ res que continet illud.
Ut vinum vasis/sunt ꝛ duo dolia vini.

¶ Dicit ꝙ res contenta regit cõtinẽtẽ in gtõ ex vi contentis. vt vinũ vasis. et res que continet illud. i. contentum regit ipsum in genitiuo ex vi rei continentis. vt duo dolia vini.

Contentis suberunt/ea que contenta fuerunt.

¶ Dicit ꝙ ea que fuerũt aliqñ contenta suberunt ꝯtenti. i. habebunt cõstructionem genitiui datã in precedenti regula. i. licet de presenti nõ sint possunt dici contenta. vt vinum vigetis ego bibi. Nam dum biberem vinum amplius nõ erat in vegete. i. laguncula. immo iã erat extra. vel possibile fuit in dicta vigete vinum non fuisse.

Tempus qui fiunt in eodem continet actus.

¶ Dicit ꝙ dictio denotans aliquẽ actũ in tẽpoꝛe: ipsum tempus regitur in genitiuo ex vi tempoꝛalis actus. Construc. Tempus cõtinet actus que fiunt in eodem: scꝫ tempore.

Ex vi pꝛe- **His adiungatur pꝛelatio cum famulatu.**
lature. **Rex huius populi veniet regisqꝫ minister.**

¶ Dicit ꝙ noĩa significãtia pꝛelationẽ regũt gtĩn denotantẽ prelaturã ex vi pꝛelatiõis. vt rex huius populi. Item noĩa significãtia famulatũ regũt gtĩn denotantẽ pꝛelationẽ ex vi famulatus. vt minister regis.

Pꝛoximitas contrarietas genus his societur.
Huius vicinus/hostis regis/pater eius.

¶ Dicit ꝙ noĩa significãtia ꝓximitatẽ. vt vicinus. et cõtrarietatẽ. vt hostis. ꝛ generationẽ vt pater construũtur cũ gtõ ex natura predicta. siue ex natura correlatiui relatiui respectus.

Ex vi ac- **Uerbum quod transit dat in oꝛ verbale vel in trix.**
tus con- **Pꝛesens participans pꝛo nomine ponitur/istos.**
uersi in **Ista regunt casus/vt amans amatoꝛ amatrix.**
habitũ. **Cuilibet istoꝛum poteris coniungere bini.**

¶ Autoꝛ dicit ꝙ a verbis trãsitiuis descẽdũt noĩa verbalia in oꝛ desinentia. vt ab amo descẽdit hoc nomen amatoꝛ amatoris. ꝛ etiã descẽdũt verbalia in trix desinentia. vt amatrix amatricis. Dicit etiã ꝙ presens participiũ dictoꝝ verboꝝ aliqñ ponitur pro noĩe. vt amãs et legens. Et ista talia

nomina regunt istos casus predictos. vez genitiuos ex natura actus conuersi in habitu, vt amator vini. amatrix vini. amans vini. Et exempla hec ponit cum dicit. Cuilibet istorum poteris. etc. Poteris dare genitiuum casum cuilibet predictorum nominum.

Suntqz regendo pares predictis equiparantes
Ut cupidus ludi / puer est timidusqz flagelli.

Autor dicit q dictiones habentes vim predictarum sunt pares .i. similes quantum ad modum construendi. vt puer cupidus ludi. qz pro et timidus flagelli. Nam ille dictiones cupidus et timidus habet vim nominis verbalium. Ideo seruant vim eorum in constructione.

Artifici regimen datur hic / vt epistola pauli

Hic ponit regulam determinando de regimine genitiui. prout regitur ex vi cause. et habet fieri multis modis prout patebit inferius. Dicit ergo sic Hoc regimen de genitiuo datur artifici. Quasi dicat q artifex regitur in genitiuo ab artificio. ex natura cause efficientis. vt epistola pauli.

Quodqz fit ob causam regit hos velut ara triumphi

Dicit q dictio significans effectum cause finalis. regit illam causam finalem in gto ex natura effectus cause finalis. vt iusta parentu. i. pulchra.

Effectus nomen cause iunges genitiuo.
Effectus culpe pudor est et pena reatus.

Dicit q nomen significans effectum naturalem cause efficientis naturaliter potest regere illam causam in genitiuo. vt pudor culpe. pudor etiam naturaliter causatur a culpa.

Illud quod regitur et rector idem tibi signant.
Uirtus vera dei nos crimine purgat ab omni.

Autor dicit q dictio reges et recta aliqn idem significant. et tunc genitiuus regitur ex natura identitatis vel ex natura effectus cause formalis. vt virtus vera dei. Nam vera virtus dei et deus idem sunt. Ita ciuitas londoniarum.

Materiam signans iungatur vt anulus auri
Aut ablatiuum dabit ex vel de preeunte

Autor dicit q dictio significans rem materialem regit ipsam materiam in genitiuo vel in ablatiuo cum prepositone ex vel de. ex natura effectus cause materialis. vt annulus auri. vel de auro. vel ex auro.

Adde relatiuum sunt dupla quaterna duorum
Hic speciem generis: dic atqz genus speciei

Ex vi relationis.

Dicit q noia relatiua que exemplificat in lra. vt duplum quadruplum species et genus regunt gtm ex natura correlationis siue demonstrationis. vt quaterna sunt dupla duorum. et species generis. et genus speciei. Nec itelligas de oibus relatiuis. sed solum de illis de qbus exemplificat. vez de illis de quibus posita se ponunt et perempta se perimunt. duplum et triplum species

et genus que relatiua sunt potius logicalia q̄ grāmaticalia.

ex vi partitionis.

Cum partitiuis numerum seriemq; locabis
Quilibet alter vter neuter duo quartus eorum.

¶ Dicit q̄ nomia partitiua. vt quilibet alter vter neuter. et numeralia vt duo: & ordinalia vt quartus. regūt post se gtīn pluralem sub conuenientis generis ex vi partitionis. vt quilibet istorum. vnus fratrum vna sororum.

Pone gradum medium partitio quando notatur.

¶ Dicit q̄ medius gradus. i. cōparatiuus qñ partitio. notatur ī locutione cōstruitur cū gtō. Et hoc fit qñ cōparatio fit īter duo. vt oculorū meorū dexter est acutior. Et dico qñ partitio notat̄ qm̄ si cōparatiuus capiat operatiue. i. qñ cōparatio fit inter plura q̄ duo. tūc regit ablm̄. vt sapientior homine vel hominibus fuit salomon.

Ut partitiuum pones vbicumq; locorum

¶ Autor dicit q̄ hoc aduerbium vbicumq; cōstruitur cum genitiuo. ac si esset partitiuum. Quasi dicat q̄ aduerbia loci possunt regere genitiuum. vt vbiq; terrarum. nusq̄ gentium.

Sub partitiuis pronomina trina locabis.
Ut volucrum canit hec gemit illa/tacens manet ista.

¶ Dicit q̄ hec tria pronomina. hic iste et ille construuntur cum genitiuo ac si essent partitiua.

Da gradui sūmo genitiuo plura notantem
Est salomon populi doctissimus atq; virorum
Iste gradus geminos quandoq; regit genitiuos.
Esse solet nemorum regum ditissimus iste.

¶ Autor dicit q̄ superlatiuus regit post se genitiuum pluralem vel singularem nominis collectiui. vt salomon est doctissimus populi vel virorum. Deinde dicit q̄ iste gradus superlatiuus aliquando regit duos gtōs. vnū scz ex natura superlationis alterum ex vi positiui. vt iste solet esse ditissimus regum nemorum li regū ex vi superlationis. nemorū ex vi positiui.

Expositum regimen poterit tibi notificari.

¶ Hic autor declarat illud qd̄ dixit: videlz q̄ superlatiuus gradus aliquādo potest regere duos genitiuos. Et dicit q̄ regimē expositum poterit tibi notificari. Quasi dicat q̄ tu poteris resoluere superlatiuum in suū positiuum et aduerbium valde. Postea videas si positiuus potest construi cū genitiuo quia similiter & superlatiu⁹ poterit cū dicto gtō cōstrui. Uerbi grā. Ditissimus exponitur. i. valde diues. Et qr diues potest regere gtīm: ideo ditissimus potest regere illum gtīm. vt diues nemorū. ditissimus nemorū.

Idq; quod esse solet sub consuetudine iungas.
Ut caupo pistor/horum scola siue taberna.

¶ Dicit autor q non solū eā q principaliter sunt in actu hnt dictas regu-
las verificare: sed etiā id qd esse solet de ɔsuetudine lz modo nō sit hz ob-
seruare dictas regulas: vt si dicat pistor hoꝝ: lz mō non sit pistor: tn̄ pistor
cōstruit cū illo gtō hoꝝ: ac si de pn̄ti esset pistor coꝝ. Et sciendū q hec re-
gula est cōis ad omnes predictas et subsequentes de regimine genitiui.

Leticie cathedram sub consuetudine ponam.

¶ Dicit autor. Ego ponā sub ɔsuetudine regiminis p̄dicti hāc cōstructio
nē cathedrā leticie: nā lz ista cathedra mō nō demōstret leticiā: tn̄ q2 con-
sueuit leticiā demōstrare ɔstruit cū gtō leticie ex vi demōstratiōis essētie

Additur excellens flos florum virgo maria. Ex vi ex-cellentie.

¶ Quasi dicat q ntūs singularis positus super genitiuo plurali regit illū
genitiuum ex natura excellentie: vt flos florum.

His precium iungas: vt salmo trium solidorum.

¶ Dicit q res apta vendi vel emi regit preciū in gtō ex natura declara-
tionis essentie: licet aliqui dicunt ex natura precij.

Etatem iungo: velut annorum puer octo.

¶ Autor dicit. Ego iungo predicto regimini etatē. i. cuius essentia habet
specificari ex etate: vt puer octo annorum.

Mensuramq3 notans: vt vasa trium modiorum.

¶ Dicit q nōīa que habent specificare per mensuram cōstruuntur cum
gtō ex natura rei mensurate: cum gtō dico determinante mensuram: ꝛ se-
cundum aliquos ex natura declarationis essentie.

Remq3 representas regit hunc aut signa figurans.
In crucis hoc signo vel regis imagine signo.

¶ Dicit autor q nomen aliquid representans vel figurans construitur cū
genitiuo ex natura representationis vel figurationis: vt in hoc signo cru-
cis: et imagine regis.

Per supplementum propriis iunges genitiuum.
Dalida samsonis probat hoc iacobiq3 maria.

¶ Autor dicit q proprīa nōīa cōstruuntur cū gtō: non per se sed per sup-
pletionem nominis appellatiui: vt dalida samsonis. id est vxor samsonis.
et maria iacobi: subintelligitur mater.

Multaq3 comperies cum possessiua resolues.

¶ Autor dicit expediendo de regimine gtī prout regit a nōīe: dicēs q tu
cōperies. i. inuenies multa nōīa in gtīs cōstructa cū ꝓ qn̄ tu resolues pos-
sessiua: q̄ quidē ī se implicāt gtīm ꝓmitiui. Ut si dicamus. Euādrius ensis
resoluit enī sic. ensis euandri. Et dicit q fere oēs ɔstructiōes predicte de
gtō possessiue sunt: vel reducibiles ad possessiuā. Nā fm̄ priscianum oīs
constructio que potest resolui per habens: possidēs possessiōis dicit esse.

Additur oblitus memini memor atq3 recordor. De verbis regētib9 gtīn.

Capitulum octauum.

¶ Nunc autor determinat de gtō prout regitur a verbo: ꝛ dicit ꝙ ptinentia ad memoriā et eorū contraria: vt oblitus/memini/memor/et recordor: construuntur cū gtō ex vi significationis verbi: vt obliuiscor lectionis. id est patior obliuionem lectionis. Hic. Alexander est diminutus: quia sunt multo plura verba personalia ꝙ que dicta sunt regentia genitiuum.

Inter et est iunge demas pronomina quinqꝫ.
Intererit regis vt regnum iure gubernet.
Regine refert vt viuat crimine pura.

¶ Dicit ꝙ ista verba impersonalia interest ꝛ refert construūtur cū oībus genitiuis casibus: preter cū quinqꝫ gtīs primitiuoꝝ pronoīm: scilicet mei/tui/sui/nostri/ꝛ vestri: loco quoꝝ regūt abltōs possessiuoꝝ feminini gnīs De primis patēt exempla in textu. De scdis vero dicit debet mei vel tui interest respondere: sed mea vel tua interest disputare. Therētius. Mea nil refert dum potior modo.

Est intellectum pro pertinet additur istis.
Est patris matrisqꝫ pie succurrere nato.

¶ Dicit ꝙ hoc verbum est qñ ponit pro ptinet additur istis: scꝫ predictis verbis: hoc est qñ hoc verbū est dicit pertinentiā status vel officij etiam regit gtīn sicut predicta verba. Exempla patent in textu.

Dat regimen simile quod pertinet officiumqꝫ.
Ut custos rerum sic et custodia rerum.

¶ Autor dicit ꝙ dictio designans pertinentiam ꝛ officium cōstruitur cum gtō post se ex vi pertinentie et officij. Exempla patent in textu.

Et rectore caret genitiuus sepe localis.
Dum nullum motum designes/dū precuntis.
Sit numeri nomen/et prime siue secunde.
Rothomagi studeas vel rome deinde moreris.
Militie tamen atqꝫ domi residebis humiqꝫ.

¶ Dicit ꝙ gtūs aliqñ a nullo regit: sed aduerbialiter ponit. Et dicit sic. ꝙ gtūs localis sepe caret rectore. i. dictione regēte dū nullum motum designes. i. dū iungitur ṽbo sigñanti pertinentiā: vt sto ꝛ studeo. dum etiā gtūs localis sit precūtis numeri. i. singularis: et sit prime siue scde declinatiōis Exēpla ponunt in lra. Rothomagi studeas. ꝛc̄. Et hec regula est de propriis noībus locoꝝ simpliciū. Addūt tñ ista tria: videlꝫ militia/domus/et humus. Ideo dicit autor. Militie tamē atqꝫ domi residebis humiqꝫ.

Uespere paschalis hoc poni more videtur.

¶ Iste versus varias habet expositiones. Textus aūt sic sonat. Uespere paschalis. i. illa dictio de qua legitur in officio paschali: cum dr. Uespere autē sabbati. videtur poni hoc more quo: scꝫ predicta noīa localia. Super-

hoc possunt fieri multe questiones quas omittimus causa breuitatis.

¶ De regimine datiui.

Possessum debes sociare genusqꝫ datiuo.
Cum verbo per qd̄ substantia significatur.
Sicqꝫ relatiue voces hunc sepe gubernant.

¶ Expedito regimine gti̅ autor determinat de regimine datiui. Et primo dicit. Noīa significantia possessū seu rem possessam. vt equus et liber. et noīa significantia genus seu parentelam. vt pater et cōsanguineus. ꝯstruuntur cum datiuo mediāte verbo substantiuo sum es est vt iste equus est mihi ⁊ ille homo est pater tibi. Et dicit ꝙ voces relatiue. i. logicales intellige. vt dominus et seruus gubernāt. i. regunt hunc scꝫ dtīm mediāte verbo substantiuo. vt iste est dominus mihi. ⁊ ille seruus tibi.

Tres regule de regentibus datiuū.

His contrarietas sociatur proximitasqꝫ.
Isti dissimilis vicinus siue propinquus.

¶ Dicit ꝙ noīa importantia contrarietatē. vt dissimilis inimicus. ⁊ proximitatē. vt vicinus ⁊ propinquus ꝯstruūtur cū dtō vt supra patꝫ p exempla.

In bilis aut in dus verbalia iunges eisdem.
Sic nobis christus ⁊ amabilis est ⁊ amandus.

¶ Dicit ꝙ nomina in bilis aut in dus desinentia. vt amabilis et amādus ꝯstruūtur cum dtō. Exempla patent in littera. Sic nobis xp̄s amabilis.

Tres regule de adiectiuis regētibꝰ datiuū.

Damnum significans aut vtile pone datiuo.
Sic patri gratus/hostiqꝫ grauis dare debes.
Patri si prosit illud quod subtrahis hosti.

¶ Hic ponitur alia regula talis. Dictiones significantes dānū. vt grauis tediosus. aut vtilitatē. vt gratus ⁊ amorosus. ꝯstruūtur cū dtō. vt patet.

Regula gnālis de dtō.

Istius regimen dabit acquisitio casus.
Nobis est passus qui nobis cuncta creauit.
Nobis surrexit qui nobis tartara fregit.

¶ Dicit ꝙ acqsitio dabit regimē istius casus. Quasi dicat ꝙ datiuus aliquando regitur ex natura acquisitionis. vt patet in exemplis positis in littera. Et exponitur nobis. i. ad vtilitatem nostram.

Verbo sepe duos dabis acquirendo datiuos.
Hec michi sunt lucro/vobis sunt cetera damno.
Acquisita notes quibus acquisita vidbesis.

¶ Dicit ꝙ verbū acquisitiue positum sepe regit duos datiuos. vnū ex natura acqsitionis. aliū ex natura cause finalis. vt hec sunt mihi lucro. Ideo notanter dicit. Acquisita notes. Quasi dicat ꝙ in tali cōstructiōe tu debes

notare acquisita et ea quibus sunt acquisita. Verbi gratia. Hec sunt michi lucro. i. sunt michi ad lucrum.

Sepe resolues in ab / huic visus / visus ab illo.

¶ Dicit q dativus sepe resoluitur in ablatiuo: cū prepositione a vel ab vt visus huic. i. ab illo.

His preceptiua quartis de potes dare verba
Junges que fari signant vel significare
Hoc tibi clarifico signo vel denoto scribo
Erudeo doceo iubeo simul instruo disco.
Ac introduco debes coniungere quarto
Dum tamen acquiris decet hec sociare datiuis.

¶ Dicit q ptinentia ad precipiendū vt iubeo. ad loquēdū vt dico ad notificandum vt clarifico. possūt ɔstrui cū dtō ⁊ actō. vt ego iubeo tibi hoc. dico tibi verū. clarifico tibi argumentū. Et sic de similibus.

Obuius atqȝ viam vis de simul heu quoqȝ iungam.

¶ Autor dicit q hoc nomē obuius uia um. ⁊ hoc aduerbiū obuiam ⁊ hoc verbū obuio as. ⁊ he due interiectiones significatiōis dolētie: scȝ ve ⁊ heu ɔstruūtur cū dtis casibus. vt obuius tibi. obuiam illi. obuio vobis. heu tibi. ve illi.

Contigit accidit euenit placet adde datiuo
Et libet atqȝ licet liquet et vacat additur istis.

¶ Dicit q ista verba in littera posita ⁊ similia possunt ɔstrui cum datiuo. vt michi placet scribere.

¶ De regimine accusatiui.

Accusatiui regimen subiungitur istis.

¶ Quasi dicat q dicto regimine datiui. dicendum est de regimine accusatiui.

De synec doche.

Sepe quod est partis toti datur et regit illam
Est ibi synecdoche / quando faciem nigra dentes
Albet nuda pedes mulier redimita capillos.

¶ Dicit q sepe proprietas partis attribuitur toti. ⁊ regit illam partē in accusatiuo p figurā que dr synecdoche. vt mulier nigra faciem. Vlc nota q duplex est synecdoche: scȝ locutiōis ⁊ constructiōis. Locutiōis est qñ totū ponitur ꝓ parte vel ecōtrario sine vitio. vt affer michi fontem. Constructionis est qñ ꝓprietas partis attribuitur toti: vel econtrario vitio grāmaticali. Et hoc fit qñ adiectiuū noīale vel participiale significat ꝓprietatē partis. ⁊ regit illā partē in actō. vt albus pedē. fringēs manū. Si aūt pars ponatur in ablatiuo est synecdoche locutionis. vt albus pede. fringēs manu.

De regimine accusatiui.

Multotiens verbum fert significata duorum
Voce gerundiui solet vnum significari
Accusatiuos hoc verbum dat tibi binos
Dum manet actiuum / sed et alter habetur eorum
Qui si iungatur passiuo non variatur.

¶ Dicit q multotiēs vnū verbū hz significata duorū vel boꝝ. quoꝝ vnū solet significari p vocē gerundiui inclusi in significatiōe dicti verbi. vt doceo te grāmaticā. i. doceo te tradendo grāmaticā. Deinde dicit q hoc tale verbū dabit tibi binos acūs dū manet actiuū. Et hoc dicit. qr si esset passiuum nō posset regere duos acūs. vt doceor lectionē. Preterea dicit q alter illorū duorū acūorum q̄ regit ab actiuo non variat. i. non mutat si iungatur passiuis. vt doceo te grāmaticā. tu doceris a me grāmaticam.

Infinitiui natura modo sociatur
Impersonalis tamen hinc modus excipiatur.

¶ Dicit q infinitiua verboꝝ psonaliū ante se regūt actm ex natura modi infiniti. Notāter dico verboꝝ psonaliū: qr infinitiua vbōrum impsonaliū nō habent modū ꝯstruendi ante se. Et hoc est qd autor dicit. Impsonalis tamen hinc modus excipiatur.

Hinc datur exemplū triplex tibi dico magistrum
Discipulos mores placidos de iure docere.

¶ Modo ponit autor exemplum triplex. i. exemplum triplicis accusatiui. de quo tractatum est I duabus regulis proxime dictis z dicit. Ego dico magistrum docere de iure discipulos placidos mores. Quomodo aūt regantur illi tres acūi: declarat in sequentibus.

De infinitiuis regentib⁹ actiū.

Infinitiui natura regit preeuntem
Doctrinam capiens regitur vi transitionis
Hocq; gerundiuum tradendo dic tibi clausum
Cuius vi regitur casus qui non variatur
Dum per passiui vocem volo dicta resolui
Aut positi regit hunc vis propria verbi

¶ In his versib⁹ autor declarat ex qua natura regunt illi tres accusatiui de quibus tradidit exemplum illud scz dico magistrum discipulos mores placidos de iure docere. Et dicit q primus acūs scz magistrū regitur ab illo infinitiuo docere a parte ante ex vi infinitiui. Postea dicit q capiens . i. acūs representans doctrinā capientem vezl discipulos regitur ab illo infinitiuo docere ex parte post ex vi transitionis. Deinde dicit q in tali cōstructione includitur illud gerundiuum tradendo sicut ante dictum est in illa parte. Multotiens verbū. zc. Et ex vi illius gerundiī tradendo regitur

ille accusatiuus mores placidos. qui actiuus non variatur dum fit conuersa locutio de actiuo in passiuum. Dicit quoq; autor aut quem propria vis verbi positi in constructione illa regit hunc scz accusatiuum vltimarum. Et sic non expedit q regatur ex vi gerundij.

De actiuis.

Accusatiuis data per vim transitionis.
Si vox concordet actiua frequenter habebis.

¶ Autor dicit q verba regentia post se accusatiuum ex vi transitionis frequenter habentur actiua. si vox cócordet. hoc est si habeant vocem actiuã. videlicet si desinet in o. Et hoc fit propter aliqua deponentia. vt sequor et similia. Aliter dic et melius q omnia verba actiua in o. vt lego et scribo. et actiua in or vt loquor sequor. regunt post se accusatiuum ex vi transitionis. Si vox cócordet nescio qd seruit. Unde sequit q actiua sunt duplicia scz in o. vt audio. vt notum est. Et actiua in or vt sunt deponentia transitiua. que licet nõ sũt actiua sm vocem. tamen bene sm significationem.

De neutralib9.

Uerbo composito casum quandoq; locabis.
Quem dat componens/ vt vis exire penates.

¶ Quasi dicat q cõposita ex prepositionibus aliq regunt accusatiuum aut ablatiuũ casum ex vi prepositionis composite. vt vis exire penates. Ille accusatiuus penates regitur ab illo verbo exire ex vi prepositionis composite. Cõponitur enim ex eo is et extra correpto. Potest tamẽ cõponi ex ex ⁊ eo is. et regere post se ablatiuum. vt in Esopo. Semen erit humo. et in Uirgilio. Nec me seruitio exire licebat.

De impsonalib9.

Penitet et tedet miseret piget et pudet/ ista.
Accusatiuos sibi iungunt et genitiuos.
Natura primum/ sed transitione secundum.

¶ Autor dicit q verba in lra posita intransitiue cõstruuntur cũ actõ a parte ante ex natura sue impersonalitatis siue ex natura actus receptibilis p modum vt in quiẽ: ⁊ a parte post construitur cũ gtõ ex natura transitionis siue ex natura effectus cause efficientis. vt me penitet peccatorum.

Accusansq; modo damnansq; locatur eodem.

¶ Quasi dicat q verba pertinentia ad accusandum: vt accuso ⁊ inculpor ad damnum. vt damno condemno. construuntur cum actõ et genitiuo. vt accuso te lese maiestatis. et condemno petrum pene capitis.

Uerbaq; sumpta foris christi bonus ardet amorem.

¶ Autor dicit q verba sumpta foris. i. capta extra ppriam significationẽ pro significatione verbi actiui regunt post se accusatiuum: vt bonus homo ardet amorem xpi. i. ardenter amat xpm. Celũ pluit manna. i. emittit manna.

Que sine persona sunt/ atq; gerundia iungis.
Si tamen a verbo quod transeat illa creabis.
Matheum legitur/ psalmos erat ante legendum.

De regimine accusatiui.

¶ Autor dicit q̄ v̄ba sine p̄sona. i. imp̄sonalia: necnō gerūdia ꝛ supīa ve-
niētia a verbo q̄d trāseat. i. a verbo regēte actm̄ post se: cōstruuṫ cū actō a
parte post vt a me legitur matheū: et ante erit legendum psalmos.

Postulo posco peto doceo rogo flagito celo. verba re-
Exuo cum vestit monet induo calceo cingo. gētia du-
Accusatiuos geminos hec verba requirunt. os actōs.
Hunc dant passiua quem verba volunt ibi clausa.
Aut quem vis verbi sibi postulat associari.

¶ Dicit q̄ verba in l̄ra posita requirūt duos actōs: vt postulo te veniam.
Preterea dicit q̄ passiua dictoꝝ verboꝝ regūt post se vnū de duobus di-
ctis actis: illū scꝫ quē regūt verba ibi clausa. i. gerūdia in dictis verbis in
clusa: siue illū quē ꝓpria vis verbi. i. ꝓpria sig̃tio v̄bi postulat sibi sociari.

Ornatus verbum spacii moreq̄ꝫ gubernant. Quarta.
Accusatiuos vocum que talia signant. Quinta.
Te vesti tunicam: tu perges iam milia septem.

¶ Dicit q̄ verba pertinētia ad ornatū: vt vestio. ad spaciū: vt vado ꝛ p̄go
ad morē: vt sto ꝛ maneo. gubernāt. i. regūt actōs vocū/hoc est dictionū q̄
signāt. i. sig̃nt talia predicta: videlꝫ ornatū spaciū morā: vt pꝫ in his exē-
plis. Vesti te tunicā. tu p̄ges milia septē. ego steti tecū duos mēses. Ve-
rūtn̄ sciēdū q̄ in his duabꝫ ꝯstructionibꝫ subintelligiṫ ista prepositio per.

Sepe regente caret vite modus idq̄ꝫ probato. Sexta.
Vir bone viue deum sic viues secula cuncta.

¶ Hic autor dicit q̄ actūs representans modū viuendi sepe caret dictiōe
regente. i. ponitur absolute: vt patet in exemplis autoris.

His obliuiscor iunges meminiq̄ꝫ recordor.

¶ Quasi dicat q̄ v̄ba pertinētia ad memoriā p̄nt construi cū actō casu: vt
ego recordor lectionē. Sup̄ isto passu nota q̄ verba predicta p̄nt construi
cū gtō/cū actō/ꝛ cū ablrō: sed aliter et aliter. Nā si construatur cū gtō vel
ablrō pars rei denotaṫ: vt recordor lectionis vel lectione. Et est sensus me
morie habeo partē lectionis: ꝛ nō totā lectionē. Si vero cōstruanṫ cū actō
tūc denotamus totū: vt recordor lectionē. i. scio totā lectionē. Vn̄ grecism⁹
Si diuersifices rem reiq̄ꝫ req̄ꝫ recordor. Tunc rei cū pars tantūmodo sci-
ta recordor. Tuncq̄ꝫ recordor eam cum perfecte scio totam.

His iungas iuuat atq̄ꝫ decet delectat oportet.

¶ Sententia est q̄ verba in littera posita construuntur cum accusatiuo:
vt me delectat legere.

Oq̄ꝫ sibi quartum solet heu coniungere casum.

¶ Dicit q̄ iste due dictiones o et heu solent regere actm̄: vt o petrum vi-
rum infinite prudentie. heu me infelicem. i. dico.

De ꝓpositionibus regētib⁹ actiui.

Adde per et similes: per vicos itur ad vrbes.

¶ Quasi dicat ꝙ ista prepositio ꝑ et alie volūt actō. casui deseruire. ponit exēplum in ista. Per vicos itur ad vrbes. Et sunt triginta: vt vtꝫ ꝑ donatum ibi. Ad patrē/apud villā/ante edes. ꝛc. Et dicant pueri totum illum passum cū suo vulgari: qm̄ perutile multum est illas prepositiones scire.

Inqꝫ notans contra quarto solet esse locata.

¶ Dicit ꝙ ista prepositio in quando ponitur pro contra seruit actō: vt vado in hostes. id est contra hostes.

Huncqꝫ gerundiuis casum veteres posuere.

Ut supponentem quod multorum tenet vsus.

¶ Dicit ꝙ gerundia ante se construuntur cum actō casu: et hoc ſm antiquos: vt In conuertendo populos in vnum. hoc etiā tenet vsus antiquorum et modernorum nonnullorum.

Sepe regente loci nomen caret vt babilonem

Rusqꝫ domum vel militiam rex vadit humumqꝫ:

Nomina que villis sunt appropriata loco ve.

Qui minor est seruant hanc normā sunt et eisdem.

Rus et militia domus ac humus associanda.

¶ Dicit autor ꝙ noīa localia sepe aduerbialiter ponitur in actō casu: vt rex vadit babilonē. Postea declarat istā regulā dicēs ꝙ noīa ꝗ̄ sunt appropriata villis et ciuitatibus: vt bononia: ⁊ que sunt appropriata loco qui minor est: vt puta castris burgis seruant normā predictā. Et ista quatuor rus/domus/humus/et militia: sunt associata predictis.

¶ De regimine ablatiui.

Ablatiuorum regimen subiungitur istis.

¶ Expedito regimine acti: regimē ablatiuorum subiungitur. Et causa ordinis est: quia ablatiuus est casus vltimus inuētus a romanis: modo regimina ordinantur ſcḋm ordinem sex casuum.

Cōparatiuus regit ablatiuum.

Tres notat esse gradus qui cōparat inde notabit.

Multimodum regimen qui rem discernit aperte.

Ditior est auro sapiens salomone sybilla.

Per magis expone regimenqꝫ videbis aperte.

Est auro diues regina magis salomone.

¶ Hic autor ponit regulā de regimine ablatiui. Et dicit sic. Ille ꝗ cōparat. i. ꝯparationē facit notat gradus cōparationis esse tres: scꝫ positiuū/cōparatiuū/⁊ superlatiuū. Et inde qui discernit apte rē videbit multimodū regimē ipsius: scꝫ ablatiui. Nā in ꝯstructiōe attēdit regimē positiui comparatiui et suꝑlatiui. Deinde ponit exemplū de cōparatiuo dicēs. Ditior

est auro. vc. Et hoc exemplum potes exponere p magis aduerbium et eius
positiuum. Unde dicit. Per magis expone. Quasi dicat expone dictam con-
structionem p magis. et postea videbis regimen apte. et hoc exponitur ab au
tote. Est auro diues regina magis salomone. Ecce iste ablatiuus salomo
ne regitur ex vi comparatiui. et iste ablatiuus auro ex vi positiui.

Est ablatiuus demonstrans quantus habetur
Excessus / regit hunc excessum dictio signans
Hoc lignum digitis excedit quatuor illud.

¶ Hic ponit aliam regulam dicens q ablatiuus denotans quantitatem ex-
cessus regitur a dictione denotante quantitatem ex natura quantitatis ex-
cessus. Et ponit exemplum tam de nomine q de verbo. qd de se patet.

Remque notans fieri regit id quo res ea fiet
Orator verbis vincit / vir bellicus armis.

¶ Dicit q dictio denotans aliquid fieri regit illud quo aliquid fit ex natura
cause formalis siue instrumentalis in ablatiuo casu vt patet.

Mobile mensuram designans addere debes
Longum sex pedibus lignum / latumque duobus.

¶ Dicit q adiectiuus importantia mensuram construuntur cum ablatiuo casu.
vt patet in exemplo autoris ex natura mensure vel quantitatis.

Uerbum materiam causam spacium preciumque · VI. regule pulcre.
Aut tempus signans ablatiuum regit horum
Que predicta notant / vt frenum fabricat ere
Ista pudore tacet / stadiis sex distat ab vrbe
Nocte morans tota / panem nummis tribus emi.

¶ Dicit q dictio denotans materiam. vt fabrico cas. vel causam vt sileo
siles. vel spacium vt disto as. vel precium vt emo emis. aut tempus vt mo-
ror construitur a parte post cum ablatiuis casibus importantibus vel speci-
ficantibus supradicta vez materiam / causam / precium / spacium / vel moram.

Nomen eis iunge modum quod signat agendi
Accentu plura proferre solemus acuto.

¶ Dicit q dictio designans modum agendi regitur in ablatiuo ex natura
cause formalis. vt solemus proferre plura accentu acuto.

Sepe potestatis nomen coniungitur istis
A rex hierusalem dei dono b salutem.

¶ Dicit q dictio significans proprietatem et potestatem. vt rex / dominus
dux regit ablatiuum ex natura effectus cause sufficientis. vt a. i. andreas
vel alius cuius nomen inchoatur ab a rex hierusalem dono dei. regitur ex
natura predicta.

Sinecdochen iungas vt vultu virgo decora.
¶ Dicit quod ablatiuus interdum regitur per figuram que dicitur sinecdoche. vt patet.
Ornatum subdes indutus vestibus albis
¶ Dicit quod dictio significans ornatum regit ablatiuum ex natura ornatus. siue ex natura cause materialis. vt indutus vestibus albis.

Due pulcre regule de toto et subiecto.

Toti da partem/subiecti proprietatem
Sed laudem iunge: vel vituperamen vtrimque.
Uir manibus validus/vel virgo crinibus albis.
Uir dextera fragili/vel forma femina turpi.
¶ Dicit quod totum regit eius partem et subiectum proprietatem suam in ablatiuo ex natura declarationis essentie. Sed vtrimque. i. tam a parte quam a proprietate iunge dictionem importantem laudem vel vituperium. quia nec totum posset regere partem simpliciter. nec subiectum proprietatem. nisi additione laudis vel vituperii vt patet in exemplis. Uir manibus validus et virgo crinibus albis. Similiter expone aliud metrum sine additione.

De verbo et adiectiuo regentibus ablatiuum.

Nomen vel verbum designans proprietatem.
Sextis construitur/per quos ea significatur.
Aut instrumentum vel cause nomina iunge.
Cursu festinus: fulget virtute modestus.
Est velox pedibus. blando sermone facetus.
Uiribus inuictis properat pede/voce benignus.
¶ In his versibus autor dicit quod nomen adiectiuum vel verbum designans aliquam proprietatem construitur sextis. i. ablatiuis. per quos ea proprietas significatur ex natura proprietatis. postea subdit et dicit quod nomina instrumentorum vel cause etiam iunguntur predictis. Nam ipsa construuntur cum ablatiuo ex natura instrumenti vel cause.
Reque carere notans ablatiuum regit eius.
Ut pena careat homo purus/crimine viuat.
¶ Id est dictio denotans carentiam regit ablatiuum ex vi cause materialis.
Inter et est iuncta tibi dant pronomina quina.
Intererit nostra vestraque meaque tuaque.
Atque sua normam refert seruabit eandem.
¶ Dicit quod hoc verbum interest construitur cum quinque ablatiuis pronominum possessiuorum. scilicet mea tua sua nostra, et vestra. Textus est clarus. Deinde dicit quod refert eandem regulam seruabit. Unde Ualerius. Mea nihil refert humi. ne aut sublime putrescam.
Plenus inops casum dant istum siue secundum.

Uini vel vino duo dolia plena videto
Pauper egenus inops vino vel panis egebit.

¶ Dicit q dictiones importātes plenitudinē: vt plenus et diues. et etiam paupertatē. vt pauper inops egenus. ɔstruuntur cū ablatiuo siue gtō.

Dignus cum potior fungor vescor fruor vtor
Et careo iungo casu tantummodo sexto.

¶ Dicit q verba in littera posita cōstruuntur cum ablatiuo. Nota tñ q reperiuntur cū genitiuo ɔstructa. qđ ego puto non esse imitandum..

Hos casus de pre coram socieq gubernant

¶ Dicit q iste prepositiones de pre coram. et socie seruiunt ablatiuo casui Socie dico ille q numerantur a donato. ibi. A domo/ab homine/abs quo libet/cum exercitu. etc. dicant pueri totum cum suo vulgari.

Cum super est pro de sexto decet hanc sociare

¶ Quasi dicat q ista prepositio super qñ ponitur pro de/seruit ablatiuo. Vt in virgilio. Multa super priamo rogitans. i. de priamo.

Iste datur casus passiuis a preeunte. — Cas⁹ passiuorum.
Cernitur hic a me quoniam videbor ab illo.

¶ Dicit q iste casus. i. ablīus datur passiuis cū prepositione a vel ab ex natura actus illati ab altero. vt patz in exēplis. Cernitur hic a me. etc.

Uel si susceptum quod signat siue recessum.
Sic a te disco libros a te recedo.

¶ Dicit q ista verba pertinētia ad aliquid suscipere ab aliquo. vel adrecedere ab aliquo. regunt ablatiuum cum prepositione a vel ab ex natura recepti siue separationis.

Sunt ablatiui plures rectore soluti. — Abltūs absolut⁹.
Discere discipuli debent doctore legente.

¶ Dicit q plures sunt ablatiui qui aliquando ponunt absolute. vt in hoc exemplo. Discere discipuli debent doctore legente.

Atq loci nomen quandoq regente carebit.
Roma militia vel humo vel rure domoq.
Rex venit atq means normam seruabit eandem.
Serua idem verbum sine motu/dum societur.
Nomen plurale vel cui fit regula terne.
Qui modo rure canit/vernone canit vel athenis.

¶ Dicit autor q nomē loci aliqñ ponit aduerbialiter in ablatiuo casu vez qñ iungit cum verbo significāte motū de loco. vt venio et recedo. Et etiā cū verbo significāte motū p locū. vt meo. et trāseo. Ideo dicit. Atq meās

Deinde dicit q̄ eadem carentia seruatur. i. ablatiuo aduerbialiter ponit q̄n nomen loci tm̄ pluraliter declinatur vt athene ꝛ venetie. vel nomē loci est tertie declinationis. vt auinto onis q̄n iungitur cū verbo significāte presentiam vt puta venetijs scribo ꝛ similia. hec exempla patent in textu.

Ad nomen positum sic sepe relatio fiet
Ut vado romam que menibus eminet altis.

¶ Dicit q̄ ad nomina localia sic posita sepe fit relatio. vt vado romā que menibus eminet altis.

Queris si possit adiectiuum sociari
Ut debet doctas bonus ire scholaris athenas

¶ Autor videtur respondere cuidā questioni: ꝛ mouet eā dicēs. Tu queris si adiectiuū possit sociari noībus aduerbialiter positis. vt doctas athenas. Et videtur affirmare vigore exempli.

De interrogatiuis locorum.

Per quo qua vel vbi fit questio siue per vnde

¶ Dicit q̄ questio. i. interrogatio fit de circumstantijs localibus. p̄ hec aduerbia: scȝ quo qua vbi ꝛ vnde.

Istuc pergo foras/huc illuc pergis eoꝝ
His intro iungas/hac illac pone meando
Hic illic istic intus foris est et vbiqȝ.
Hinc illinc istinc remeans foris intus ꝛ inde.

¶ Hec sunt aduerbia que respōdētur predictis quatuor īterrogatiōibus Sed illa que sūt ī primo paragrapho r̄ndent ad quo ꝛ similia Illa de scdo ad qua. Illa de tertio ad vbi. Illa de quarto ad vnde.

De participiis.

Participans quod in ens vel in ans fit dicito presens.
Tus sus rus dat preteritum/rus dusqȝ futurum

¶ Autor incipit determinare de regimine qđ fit per participia. Et primo docet cognoscere participia p̄ eoꝝ determinatiōes et tēpora. Et dicit. Tu dicito participās. i. participiū qđ fit in ans vel in ens. vt amās legēs. esse presens. i. p̄ntis tp̄is. Et illud qđ fit in tus sus ꝛ in rus esse preteritū. i. preteriti tp̄is. vt amatus gauisus amplexus. Et illud qđ fit in rus et dus esse futuri tp̄is. vt amaturus et amandus.

Quere per actiua presens in rusqȝ futura.
Que dedit actiuū dabit hec eadem tibi neutrum.
Sunt per passiua tibi cetera significanda.

¶ Dicit q̄ participia p̄ntis tp̄is ꝛ futuri in rus descendunt a verbis actiuis et neutris. Cetera vero in tus sus rus ꝛ dus descēdunt a verbis passiuis: siue ab illis passiuam vocem habentibus.

Deponens terna tibi dat commune quaterna.

¶ Quasi dicat q verbum deponēs habet tria participia: vnū in ans vel in ens: et vnum in tus/sus/ꝛ xus: et aliud in rus. Preterea dicit q verbuz commune habet quatuoꝛ scilicet predicta et vnum in dus.

Lex tamen est talis q que caruere supinis.
Non possunt rectum per rus formare futurum.

¶ Autoꝛ dicit q verba que carent supinis non possunt formare participium in rus. Et ratio est: quia participia in rus formantur a supino.

In verbi genere que fit significatio quere.
Hinc tibi multimodū credas regimē reserādum.

Regula de regimine participioꝝ.

¶ Postq autoꝛ docuit cognoscere participia: nunc docet regimen eoꝝ: et dicit in cōclusione q quemcunq casum regit verbum a parte post: eūdem casum regit eius participium ex eadem parte ex eadem natura: ꝛ ex hoc patet multimodum regimen participioꝛum. Ideo clarius ponerentur illa metra. Que iunges verbo iunges et participanti. Si genere verbi sua significatio fiat. Consona. ꝛc.

Dum mutat regimen fit participans tibi nomen.
Dum perdit tempus/dum comparat associamus.
Istis compositum/dum simplex sit tibi nomen.

¶ Autoꝛ dicit q participiū quatuoꝛ modis transit in nomen. Primo modo qn̄ mutat regimē: hoc est qn̄ regit aliū casum q verbū a quo descēdit vt doctus grāmatice. Scd̄o mō qn̄ ꝑdit tēpus: vt si dicat homo honorandus. i. dignus honoris. Item qn̄ ꝯparatur: vt doctus doctioꝛ doctissimus. Deinde qn̄ cōponitur cū dictione cum qua non componitur suū verbum vt indoctus: non enim inuenitur indoceoꝛ indoceris.

¶ Capitulum nonū de constructione.

Est post predicta constructio iure locanda.

¶ Hoc est aliud capitulum in quo autoꝛ determinat de cōstructione. Et pꝛimo se continuat cum precedentibus dicens. Constructio est oꝛdinanda iure post predicta.

In geminas partes constructio scinditur/illē.
Transitio/debet intransitioq subesse.

¶ Dicit q constructio diuiditur in transitiuam ꝛ intransitiuam.

Cum partes per quas constat constructio plena.
Signant diuersa: constructio transeat illa.
Iudicium fit idem tanq diuersa notanda.

¶ Sententia est q illa constructio est transitiua qn̄ suppositū et appositū habent diuersa significata: vt ego amo petrū. Deinde dicit q idē iudiciū est de constructionibus suppositum habentibus et appositum diuersum: vt amo petrum: vel tanq diuersum: vt ego amo me.

Capitulum nonum.

Hanc in membra duo distinguere conuenit eius.
Sunt species/simplex que transit queqz retransit.

¶ Dicit q constructio trāsitiua diuidit in duo mēbra: scz in simplicē transitiuā & in retransitiuā. Simplex transitiua fit p vnum verbum: vt amo deū Retransitiua fit per duo verba: vt amo petrum vt ipse amet me.

Est intransitio tibi per predicta notanda.

¶ Autor dicit q constructio intransitiua est illa cuius suppositum et appositum pertinent ad idem. vt homo est animal.

Per binas species hanc distingues/quia simplex.
Hanc intransitio pariterqz reciproca scindunt.

¶ Nunc diuidit cōstructionē intransitiuā dicēs. q cōstructio intransitiua diuiditur in simplicem intransitiuā. Et hoc est qn̄ suppositū et appositum pertinent ad idē: vt marcus orat ciceronē. Et in reciprocam. Et est reciproca quando eadē persona ostenditur agi et pati: et reuertitur in idem. vt patet in exemplis inferius positis.

Ecce per exempla tibi res est notificanda.
Hic socium superat vel marcum tullius orat.

Retransitiua.

Exorat marcum cicero q diligat ipsum.
Se regit hic/ego me tu te/nos diligimus nos.
Isti se sociant vos autem diligitis vos.
Actus transitio personarumqz notentur.

¶ Quasi dicat q duplex est cōstructio: scz actuū et personarū. Cōstructio trāsitiua actuū est duplex. Aliqn̄ fit p actū vehemētis transitus: vt p verba trāsitiua et alia. Et aliqn̄ p actū nō vehemētis trāsitionis: scz p verba neutralia. Itē cōstructio trāsitiua personarū aliqn̄ fit p rectū & obliquū: vt cappa petri. Aliqn̄ p duos obliquos: vt cappa iohānis. Cōstrue. Trāsitio actus & personarū notent̄: q: vtraqz reperit̄. vel sic. Cōstructio trāsitiua actus notatur per predicta et personarum per sequentia.

Quando non transit actus nec passio cuiq̄
Infertur nunq̄ transit constructio plena.
Filius alphei iacobiqz maria quiescunt.

¶ Dicit q illa cōstructio in qua nō oñdit̄ actus trāsire et passio inferri ab vna psona in aliā nō est plene trāsitiua: sed potius intrāsitiua. Et pbatur exēplo. Filius alphei iacobiqz maria quiescūt. Hic nō oñdit̄ actio trāsire nec passio inferri ab vna persona ī aliā. ideo nō est plene trāsitiua. Nota tñ q cū dicimus filius alphei et maria iacobi. fit cōstructio personarum.

¶ Septem regule de modo construendi.

De impedimentis.

Construe sic casum si sit preponere vocantem.

¶ Postq autor diuisit constructionem et ipsius membra declarauit nunc docet ordinare dictiões in constructiõe. et dicit. Tu construe sic id est vt sequitur. Et prepone casum vocantem. i. vocatiuum si sit. Quasi dicat q in constructione tu debes incipere a vocatiuo si sit positus in constructione.

De modo construendi.

Mox rectum ponis/hinc personale locabis.
Verbum quod primo statues si cetera desint.

¶ Dicit q post vocatiuum tu pones mox. i. incontinenti rectum. i. nominatiuum. Dehinc. i. postea tu locabis personale verbum qd primo statues. i. qd principale dices si cetera desint. i. si nichil aliud sit qd poni debeat in constructione.

Tertius hinc casus et quartus sepe sequuntur.

¶ Dicit q post verbum primo positum sepe locatur datiuus et accusatiuus. vt in hoc exemplo. O petre auxiliare michi. O petre defende me.

Aut verbo subdes aduerbia subde secundum.
Casum rectori/debet vox prepositiua
Quarto preiungi/vel sexto quem regit ipsa

¶ Dicit autor q aduerbia debent immediate poni post verbum suum. Sed notanda q aliqua sunt que debent preponi: vt puta negatiua/interrogatiua/relatiua/dubitatiua: et quedam alia. Deinde dicit. Subde secundum casum rectori. Quasi dicat q secundus casus debet immediate poni post illam dictionem a qua regitur. Postea dicit. Vox prepositiua. Quasi dicat q prepositio debet preponi suo casuali.

¶ Septem sunt impedimenta constructionis.

Primum impedimentum.

Infinitiuum persone siue quibusdam
Des adiectiuis/vt sunt habilis piger aptus.
Hanc olim pulchram veteres posuere figuram

¶ Dicit q verbis personalibus motum seu inclinationem animi significantibus dare debes verbum infinitiuum. vt volo scribere. Similiter et quibusdam adiectiuis vt sunt habilis/piger/aptus: et similia. Preterea dicit q veteres olim dixere hanc figuram pulchram. i. hunc modum loquendi pulchrum. vt habilis currere. i. ad currendum. ego sum aptus scribere. i. ad scribendum.

Verbaq sunt debet iubet audet vultq potestq.
Nititur et temptat dignatur sicq monetq
Incipit et tedet piget et pudet atq meretur.
Et properat gaudet delectat penitet vrget
Et parat et discit decet solet et licet adde
Que predicta notant et que contraria signant.

¶ Hic connumerat aliquas ex verbis que cum infinitiuo construuntur a parte

post. vt ex ipsorum similibus & eorum contrariis possimus alia cognoscere.

Addere multa potes quarto casu preeunte.

¶ Dicit quod multa verba possunt addi predictis. que quidem ante se cum actiuo construuntur vt penitet. oportet. tedet. &c. Postea construuntur post se cum infinitiuo. vt me penitet male fecisse. Nota tamen quod non omnia verba predicta possunt habere ante se accusatiuum: sed bene infinitiuum.

Secundum. **Que iunges verbo iunges et participanti.**
Si generi verbi sua significatio fiet
Consona debetur ipsi constructio verbi

¶ Dicit quod illa verba que postponuntur verbo/postponuntur etiam participio: dum tamen ipsum participium retineat talem significationem verbi. Et hoc dicit propter participia verborum communium in ans vel in ens. in rus et in dus desinentia. Nam licet in illis verbis communibus postponatur actiuus & ablatiuus: tamen eorum participiis in ans vel in ens et in rus desinentibus non postponitur nisi actiuus: quia talia participia tantum actiuam retinent significationem. Participiis vero descendentibus in dus non postponitur nisi ablatiuus: quia passiuam retinent significationem. Sed participiis in tus siue vel rus desinentibus postponitur actiuus et ablatiuus: quia vtramque retinent significationem.

Sed personale supponens rectus habebit

¶ Nominatiuus supponens participalis debet esse consimilis verbo personali in persona et numero.

Tertium. **Aut ablatiui preeunte rectore soluti**
Aut postponuntur sed vix interseris illos

¶ Dicit quod ablatiui participiorum absolute positi aut precedunt verbum in constructione aut non. Si precedunt: tunc verbum postponitur: vt in hoc exemplo. Magistro legente scholares discunt. Si postponuntur: tunc verbum precedat vt in hoc exemplo. Ego disputo paulo astante. Sed vix interseris illos .i. in medio constructionis ponis illos.

Quartum. **Appellans verbum substantiuumque/vel horum**
Vim retinens/post se rectum quandoque locabunt.

¶ Dicit quod verbum appellans .i. vocans. vt vocor: & verbum substantiuum: vt sum locabunt post se rectum .i. nominatiuum. & verbum retinens vim predictorum. vt fio bonus.

Et substantiui data significatio verbi
Passiuis sepe solet hec constructio tradi

¶ Dicit quod significatio et constructio verbi substantiui sepe datur verbis passiuis. vt ego efficior rome papa.

Quintum. **Quis qualis quantus cuias quotus & quot**
Missa relatiue penitus preponere debent
Obliquos verbo preiunges missa rogando

Hanc sua iungendi retinet aduerbia formam.

¶ Dicit q noia in lra posita et similia relatiue et interrogatiue posita debet pponere obliquos casus a verbo a quo regunt. vt quē vides ego diligo quē diligis tu. Deinde dicit q aduerbia ab ipis deriuata codē modo debent in constructione ordinari. vt qualiter est tibi.

Quis nomen proprium ꝛ que substantia querit.
Si proprium noui debet substantia queri.
Qua nota proprio tantum de nomine quero

¶ Dicit q hoc nomē qs pōt querere de pprio noie et de substātia. ꝛ hoc declarat dicēs. Si ego noui pprium nomē debeo querere de substātia. vt quis est petrus. tūc rñdeat iste vel ille. Et si noui substantiā tūc interrogatio fit de proprio noie. vt si dicat qs est iste: tūc rñdeat petrus vel iohēs.

Communi per quis etiam de nomine queris.
Quis bonꝰ est aratro: bos / quis nat in equore: piscis.

¶ Etiam dicit q p qs interrogat de noie cōi. i. p nomē cōe ad ipm rñdeatur vt quis bonus est aratro: tūc rñdeat bos. quis nat in equore: piscis.

Quesitiua pares optant reddi sibi casus.

¶ Dicit q qsitiua. i. interrogatiua noia optāt pares. i. similes casus reddi sibi. q. d. q p quēcūq casū fit interrogatio p eūdē fieri debet respōsio

Cum quia dum donec qm similesq preibunt. Sextū.
Namq relatiui ius implicitum tenuere

¶ Iste dictiones cum quia dum donec et similes debent preponi verbo quando habent vim relatiui.

Cumq relatiuis de iure viam paret / horum. Septimum.
Precedens / decet obliquos quandoq preire
Cum notat hoc rectus aut obliquos notat illud.
Iste subueniat sua mater vel pater eius.

¶ Quasi dicat q ātecedēs relatiuorum parat viā ipsis relatiuis: decet qnq obliquos casus preire. i. precedere verbum cū pro qn rectus notat hoc. i. suppositus est prono. ꝛ obliquus pro alio. Ponit exēplū in lra. Isti subueniat sua mater. vel pater eius. Et nota q assignando tales cōstructiōes mutatur relatiuū in antecedēs. vbi dicimus mater sua vel pater eius. dicatur mater et pater istius: ꝛ vbi d: isti. dicatur sibi vel ei.

Uerbum multotiens substantiuum petis extra.

¶ Iste vsus solet exponi dupl'r. vno modo sic. Tu multotiēs extra cōstructionē petis verbū substātiuū. i. q verbū substātiuū sepe subintelligit vt in psal'io. Intellectꝰ bonꝰ oibꝫ facietibꝫ eū. subītelligit ē. Alio mō exponit sic. Uerbū multotiēs petis substātiuū nomē ex cōstructionē. i. q substātiuū nomē sepe subintelligiū. vt virgilius in primo sic dicat, subintelligit libro.

Capitulum nonum.

Mobilis et fixi naturam nosse docebit
Est adiectiuum vocis vel significati

¶ Nunc autor incipit docere quõ adiectiuũ ꝛ substãtiuũ inuicẽ ꝯstruitur. Et primo dicit ꝙ nos docebit nosse. i. noscere naturam mobilis. i. adiectiui et fixi. i. substãtiui. Deinde dicit ꝙ duplex est adiectiuũ. s. voce ꝛ significatione. Adiectiuũ voce est duplex. s. voce tñ. vt ille illa illud. ꝛ voce et sigñone: vt albus alba albũ. Silr̃ adiectiuũ sigñone est duplex. s. sigñone tñ. vt dñs ꝛ magister. ꝛ significatione ꝛ voce. vt niger nigra nigrum.

Solius est generis adiectiuum/variatqꝫ
Cum numero casum velut hic venit vna sororum.
Est inter fratres bonus aut de fratribus vnus.

¶ Dicit ꝙ inuenit adiectiuũ in solo genere cõcordari cũ substãtiuo. ꝛ discordari in numero ꝛ in casu: vt hic vna sororꝫ: vnius de fratribus. Nec est intelligendũ nisi de adiectiuis de ꝗbus exemplificatur: et in similibꝫ ꝗ tamen si suppleantur substantiuis vt decet. non discordabunt in aliquo.

Impedimẽta congruitatis ꝯtra suppositũ et appositũ

Cum diuersorum verbum rectis numerorum
Interponatur/vtrilibet equiparatur
Sermone summi patris est meditatio iusti.

¶ Dicit autor ꝙ si ṽbũ ponat in medio duorꝫ noĩatiuorꝫ diuersorꝫ nũerorum põt vtrilibet conformari. vt sermões sũmi patris: est meditatio iusti. possumus enim dicere est et sunt: sed diuersis respectibus: nã qñ dicimus est: tunc ille ntĩus meditatio supponit verbo et sermones apponit: qñ autẽ dicimus sunt: tunc ille ntĩus sermone supponit ꝛ meditatio apponit.

Cõtra relatiuũ et añs.

Quando relatiuum generum casus variorum
Inter se claudunt/qui rem spectant ad eandem.
Per genus hoc poterit vtrilibet assimilari
Est pia stirps iesse quem xp̃m credimus esse.

¶ Dicit ꝙ qñ casus diuersorꝫ generũ claudũt inter se relatiuũ ꝗ scꝫ casus spectẽt ad eandẽ rẽ. tũc hoc. s. relatiuũ poterit assimilari vtrilibet casui ꝑ genus. i. poterit in genere cõcordari cũ vtroqꝫ. Et ponit exemplũ. Est pia stirps iesse quẽ xp̃m credimus esse. Possumus dicere quem ꝛ quam.

Cõtra adiectiuũ et substantiuum.

Sic adiectiuum reperimus sepe locatum.
Est coluber factus vel facta mistica virga.

¶ Dicit ꝙ reperimus sic locatũ adiectiuũ. i. ꝙ cõcordet cũ primo substãtiuo vel cũ scđo. vt est coluber factus vel facta mistica virga. i. sacrata.

Ponere suprema duo non debes sine causa.

¶ Quasi dicat ꝙ iste due constructiones vltimo dicte non debent vsitari nisi causa vigente: quia cadunt sub grammatica prohibitus.

De impedimentis cõstructionis.

Occurretq3 tibi quandoq3 relatio simplex.
Femina que clausit vite portam reserauit.

Dicit q aliqñ relatio simplex occurrit tibi in cõstructiõe. Et est relatio simplex qñ antecedẽs supponit vnũ & relatiuũ refert aliud: vt p3 in exẽplo autoris. Femina que clausit vite portã reserauit. li femina supponit p virgine maria. et li que p eua. Et vocat simplex relatio: qr relatiuũ refert simpliciter ad speciẽ & nõ ad ipam rẽ indiuiduã per vocẽ representãtem.

Contra regula3 gñalẽ.

Ad partem vocis de iure relatio fiet.
Extra tamen sepe queres/ad quod referatur.
Rex est carnoti patrie que preualet omni.

Dicit q relatio fit sepe ad partẽ vocis & non ad totũ: & tñ tu sepe petis extra. i. subintelligis ad quod relatiuũ refertur: vt rex est carnoti patrie q̃ preualet omni. Deberet enim sic ordinari constructio. Rex est in ciuitate carnoti: que ciuitas preualet omni patrie.

Relatiuũ ad antecedens sub intellectũ

Sepe relatio conformari reperitur.
Precedens illi/qui precedet immediate.
Sermonem quem vos audistis verus habetur.
Usu communi tamen hoc non debet haberi.

Autor dicit q antecedens sepe reperitur conformari relatio et disconuenire cum verbo vel adiectiuo: vt sermonem quem vos audistis verus habetur. Tamen non debet vsitari.

Vitium in casu.

Inuenies iunctum possessiuo genitiuum.
Ut mea defuncte da molliter ossa cubare.

Autor dicit q tu inuenies genitiuum nominis iũctum possessiuo pronomini sub disconuenientia trium: vt o iupiter da ossa mea defuncte cubare molliter pro ossa mea defuncte siamac.

Cõtra demonstratiuũ & demõstratũ

Sepe relatiuum pro parte refertur ad ipsum.
Ut mea scripta legis qui sum submotus ad histrũ.

Dicit q relatiuũ sepe refert ad possessiuũ p eius primitiuo in ipso intellecto. Q. d. qñq3 relatiuũ refert ad gtĩm intellectũ in possessiuo: vt tu legis scripta mea. i. mei qui me submotus. i. sublatus ad histrũ fluuium.

Cõtra relatiuu3 et añs.

Ponis ob id solum precedens sepe quod inde.
Certa relatio fiet/tua virga tuus baculusq3.
Ipsa michi vere prebent solatia vite.

Autor dicit q antecedens aliquando ponitur ob id solum. i. absolute quod sequens relatio habet locum: vt virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt: que apud doctos non est impedimentalis: sed cõgrua per regulam indifferentie.

Cõtra relatiuu3 et añs vitiũ in gñe.

Idem vicium.

Ad verbum sepe vel adiectiua relatum.
Inuenies/fugis aut piger es michi qđ procul absit.

¶ Autor dicit ꝙ relatiuum substãtiue: scilꝫ quod ad aliud simile sepius refertur ad verbum vel nomen adiectiuum: vt tu fugis aut es piger qđ absit michi. resoluitur quod. i. que res.

Ubi relatiuum et añs non suppones p eodẽ in numero.

Pro sola voce supponit sepe relatum.
Quãuis precedens supponat significando
Dat deus aureolam quod nomen habetur ab auro.

¶ Autor dicit ꝙ relatiuũ sepe supponit pro sola voce: ꝗuis antecedens supponat significando: vt deus dat aureolam: quod nomen habetur. i. denuatur ab auro. li quod supponatur pro sola voce: licet referatur ad significandum sui antecedentis: videlicet aureolam.

Idem vicium.

Estqꝫ relatiu's precedens materialis.
Nomen equiria sic nobis placet videre.

¶ Autor dicit ꝙ antecedens aliqñ stat materialiter: ꝛ relatiuũ stat significatiue: vt equiria est nomen nobis placet illa videre. Equiria ponit materialiter: ꝛ illa significatiue: et est equiria ludus equorum.

Idē vicium.

Sepe relatiuum permutat significatum.
Sunt domini que nos fecere manus crucifixe.

¶ Quasi dicat ꝙ antecedens sepe significat vnum et relatiuũ representat aliud: vt manus dñi que nos fecere sunt crucifixe. li manus sunt manus carnales: ꝛ li que representat spirituales.

Uitiuꝫ in numero.

Et numerum mutat/hominem diuina potestas.
Plasmat/eosqꝫ marem factor creat et mulierem.

¶ Dicit ꝙ relatiuũ aliqñ discordat ab antecedente in numero: vt diuina potestas plasmat. i. format hoīem: vt creat eos marē et mulierē. li hoīem est numeri singularis: et suum relatiuum scꝫ eos est numeri pluralis.

Añs ad intellectũ.

Inuenies positum sine precedente relatum.
Ipsa petenda michi iuno de pellice dixit.

¶ Autor dicit ꝙ relatiuũ aliqñ inuenitur positum sine antecedente: vt in Ouidio. Ipa petēda michi. i. iuno tanꝙ indignata de pellice loquebatur Et nota ꝙ ipsa non ponitur proprie sed expresse relatiue. Nam habet antecedens inclusum in animo loquētis. Hoc fit causa maioris discretionis. Dicatur ideo ꝙ ponitur discretiue.

Cōtra regulam logicalem.

Indiffinite precedens siue relatum.
Sepe locans nullum designans inde locatum.
Cuncta timent hominem quia presidet ille creatis.

¶ Dicit ꝙ antecedēs ꝛ relatiuum aliqñ ponunt indiffinite: ita ꝙ nil cer-

tum seu determinatū significat. Vt in hoc exemplo. Cicta timet hoiem. qui presidet ille creans. li hoiem est antecedens. ⁊ pro nullo certo hoie suppoīt immo ꝓ oibus indiffinite: seu indeterminate ⁊ li ille est relatiuū qđ eodē modo refertur ad aliud antecedens hominem.

Et personalem permutat proprietatem.
Ut domino benedic aqua que celos superextat
Sed non est talis imitanda relatio nobis

Discōuenientia in psona.

¶ Autor dicit ꝙ relatiuum aliqñ discordat a suo antecedente in psona. vt dño benedico aqua que superextat celos. li aqua cum sit vocatiui casus ⁊ scđe psone. et li que tertie psone cū supponat verbo tertie psone. s. superextat. Deinde dicit ꝙ talis relatio non est imitanda.

Non des ad vocem quandoqꝫ relata: sed ad rem
Nominis/est bona gens deus est et protector eorū

Ad antecedens subintellectum.

¶ Dicit ꝙ relatiuum aliqñ discordat a suo antecedente in genere et in numero. vt bona est gens deus est protector eorū. li gens est numeri singularis: ⁊ feminini generis: eorum generis masculini ⁊ numeri pluralis. In talibus aūt relationibus relatiui refertur ad significationem antecedentis. ⁊ nō ad vocem. Nam li gens importat homines. ⁊ cum sit nomen collectiuum importat pluralitatem.

Adiectiua modo poni reperimus eodem.
Pars hominum valide turres et menia scandunt.

¶ Quasi dicat ꝙ etiam adiectiua reperiunt discordari a suis substantiuis quātū ad vocē. nec ad rem neqꝫ ad significatum. vt pars hoim valida. ⁊c. li pars est generis feminini ⁊ neutri singularis. ⁊ li validi est generis masculini ⁊ numeri pluralis. et est ibi antithesis generum et numerorum.

Sunt adiectiui plurales distribuenti
Huic etiam verbum reperis plurale locatum
Utraqꝫ formose me iudice sunt venerande
Sed non est talis constructio congrua nobis.

Vicium adiectiuorum.

¶ Dicit ꝙ adiectiua pluralis numeri sunt aliquando addita distributiui in oī distributiue. Et ponit exemplum. Utraqꝫ. ⁊c. li vtraqꝫ est numeri singularis. ⁊ li formose pluralis. Item vtraqꝫ est numeri singularis. ⁊ sūt pluralis. Et est ibi antithesis numerorum. Ideo dicit ꝙ talis constructio non est congrua nobis.

Impersonalis fit demonstratio sepe
Sal monstras dicit te misit aquis heliseus

¶ Ad euidentiā istorū metrorū. sciendū est ꝙ duplex est demōstratio: scꝫ psonalis ⁊ ipersonalis. Personalis est qñ id qđ demōstramus est illud de quo loquimur. Vt iste est liber petri. Impsonalis est qñ demōstramus vnū

et intelligim⁹ aliud. vt si dr̄ hec herba nascit in orto meo Non enim intelligimus de herba q̄ demōstratur. sed de consimili. Dicit igit autor, q̄ impersonalis demōstratio sepe fit vt pz in exēplo. Sal demōstrās dicit. ꝛc̄. Nō enim intelligitur de illo sale qḋ tu demonstras: sed de consimili.

Equiualens geminis harum si iungitur vni.
Dictio pro reliqua tantummodo debet haberi.
Sic visu cecum visu dic esse carentem.

¶ Dicit q̄ si vna dictio equiualēs geminis. i. habens significata duarum vt cedo. i. locū do. iūgitur vni harū. s. dictarū. illa dictio debet tm̄ poni pro reliqua. i. pro altera ipsarum. vt si dicat cedo locum. li cedo nō valet plus q̄ do Hec etiam patent in exemplo autoris. Sic visu cecum. ꝛc̄. li cecū nō valet plus q̄ carentem. quia cecum per se significat visu carentem.

Quando negatiuum verbo constructio iungit.
Obliquum/ per non exponere conuenit illum.
Aut simul exponi debet constructio tota.

¶ Autor dicit q̄ qñ casus obliquus noīs negatiui iungitur verbo. Tūc in construēdo debemus exponere dictū negatiuū p nō. vt puta si dicā. Nullum habeo crimē. debemus sic exponere. i. nō vllū crimen. ꝛ assignare sic. Ego hoc est suppositū. nō habeo vllū crimen. ꝛ hoc est appositū. aut tota constructio debet simul exponi. i. p passiuā cōuerti. vel p aliā constructionem equipollent sic. Nullum crimen habetur a me.

Fiet a simbasma sine recto clausula plena.
Me tedet vitii/ placet illi iura tueri.

¶ Hucusq; determinauit de cōstructione in qua ponit rect⁹. nunc aūt determinat de illa q̄ fit sine recto. Unde cōstructionū alia fit cū rectis. vt sum martinus. ꝛ ista dr̄ symbasma a sin qḋ est cū ꝛ basis fundamentum quasi cum fundamento. alia fit sine recto. vt me tedet vitii. ꝛ ista dr̄ a symbasma ab a qḋ est sine ꝛ basis fundamētū. quasi sine fundamēto. Alia fit cum rectis ꝛ obliquis. vt ego lego virgiliū. ꝛ ista dr̄ parasymbasma. a para quod est iuxta. ꝛc̄. Dicit ergo autor. Fiet a symbasma. i. clausula siue cōstructio plena. i. perfecta. sine recto. vt me tedet vitii. placet illi iure tueri.

De infinitiuo et formatur questio.

Questio fit/ si fiat in his constructio duplex.
Huic placet esse probo/ nobis placet esse peritos.

¶ Hic autor mouet vnā questionē quā nō preterea soluit. q: sane perscrutanti solutio patebit. Dicit igit sic. Questio. i. interrogatio fit a scolarib⁹ si duplex cōstructio fiat in his modis loquēdi. Huic placet esse probo. nobis placet esse peritos. Quasi dicat q̄ si querit si eodē modo an duobus construantur siue considerent predicte due cōstructiones. scz huic placet. ꝛc̄.

¶ Et sane intelligēs respondere debet soluēdo questionē q̄ duplex constructio sit in predictis. Nam cū dr̄ huic placet esse probo. li placet esse est vna dictio qḋ saluat nature illius infinitiui esse quod hz copulare similes

casus precessit enim dictio virtute sc3 di ce penentis sc3 esse qd hz copulare si
milē casū precedēti. Cum aūt dr nobis placet esse peritos. Ii placet esse est
duplex dictio: z vtraqz seruat naturam suā. nā placet hz ante se dtīm sc3 no
bis. et post se infinitiuum sc3 esse. Qd quidē infinitiuum hz acūm subintel
lectum: sc3 nos. z post se similem casum sc3 peritos.

Jungere consimiles debet coniunctio casus.
Quam nisi preterqz retinent talem sibi formam.

Regula congruitatis.

¶ Dicit qz coniūctio copulatiua vel eius vim retinēs dz copulare similes
casus vt amo te et illū. Preterea dicit qz iste dictiōes qz aduerbiū: nisi pre
terqz exceptiue cōiūctiones eodē modo cōsiderant. Verbi gfa. Malo bo
nū qz malū. Oēs nisi petrus legūt. Oēs diligo preterqz vicinos. Tn̄ aliqui
dicūt qz cōiunctio copulatiua pōt copulare dissimiles casus tribus modis
Primo modo vt si dicam. Ista domus est mea vel petri. Itē plenū gratie
et veritatis. Deinde in dictionibus aduerbialiter positis. vt iamue et pisis
Sed huic opinioni de facili potest responderi.

Actiuum siue pati signare gerundia poscunt.
Atqz supina/per hoc datur his constructio duplex
Si tamen a verbis veniat signantibus actum
Hec delectatur inspectando quasi pulchra.

¶ Dicit qz gerūdia venientia a verbis significantibus actū siue pati. vt ab
actiuis z neutris trāsitiuis z etiā supina significare pñt actionem siue pas-
sionē. z p hoc pñt habere duplicē cōstructionē: sc3 actiuā z passiuā. Et po
nit exemplū in lra vbi dicit. Hec delectat. zc. Pōt exponi inspectando il-
los vel inspectando ab illis. Eodem modo dicendū est de supinis.

Deqz gerundiuis que sum gerit: esse videtur.
Questio si triplex illis constructio detur.
Presbiter essendi causa vis clerice radi.
Militis essendi causa precor arma parari.
Essendi regem causa me posco iuuari.

De cōstructiōe z regimie gerundiuorum.

¶ Hic mouet questionem de gerundiis huius verbi sum es est. vz si pñt
in cōstructione tripliciter ordinari: aut cū recto. vt dicendo. Vis radi causa
essendi presbyter. aut cū gtō: vt dicendo. Precor arma parari causa essen
di militis. aut cū actō: vt posco me iuuari causa essendi regē. Sup hoc li-
cet varie sint opiniones teneamus vltimā constructionem sc3 de accusati
uo. vt posco me iuuari causa essendi regē. Nam illud gerundium essendi
cum sit verbi personalis: vult ante se acūm. z habet me qd subintelligitur
et post se similem casum sc3 regem.

Infinitiuo primum distingue supinum.
Atqz gerundiuis primis supprema supina.

Dra infinitiui a.

Capitulum nonum.

Primo supino et gerundiũ i di ab vltis supinis de dictione materialiter posita.

Si iungam verbo per quod motum tibi signo

¶ Assignat differentiã inter infinitiuũ et primũ supinũ. et etiã inter vltima supina ⁊ prima gerũdia: ⁊ dicit. Tu distingue primũ supinũ ab infinitiuo. q̄r alio ⁊ alio modo ponit̃ in ↄstructiõe. Similiter distingue suprema .i. vltima supina a primis gerundiis. ⁊ subdit causã dicẽs. Si ꝓ q̄r ego iũgã predicta supina. s. primũ: et verbum p qđ motũ tibi signo. Quasi dicat q̄ infinitiuus ⁊ supinum differũt: q̄r supinũ iũgit̃ verbo significãti motum vt vado lectum. infinitiuus vero nõ: q̄r non dicimus vado legere. nisi forte resoluat̃ ad legendum. Item prima gerũdia nõ iungunt̃ p se verbo significanti motũ: sed bene supina vltima. vt venio lectu.

Fiet de voce sermo quandoq; per ipsam
Materialiter hanc tibi dices esse tenendam.

¶ Dicit q̄ aliqñ loquimur de voce ⁊ nõ significato. ⁊ illa vox ponit̃ materialiter. vt si dicas peramo est trisyllabũ. li pamo stat ꝓ sola voce. ⁊ ponit̃ materialiter. ⁊ est generis neutri ⁊ indeclinabile.

Casus per voces confundis materiales.

¶ Quasi dicat q̄ dictiões materialiter posite cõfundũt casus: q̄r in oĩbus casibus habẽt eandem vocẽ vt si dicas. Anthonius est quadrisyllabum. li anthonius declinat̃. nt̃õ hic anthonius. gt̃õ huius anthoniũ. ⁊c̃.

Vox cuius pars est apponens prepositiua.
Vna potest alii sociare prepositiue.
De post fetantes / de sub pede / de prope fontes.

¶ Dicit q̄ illa vox .i. illa dictio cui᷒. s. vna ꝓpositiua .i. prepositio est pars apponẽs .i. iuncta. sibi in appositione: põt sociari alii prepositiue .i. prepositioni Ac si dicat q̄ si due prepositiones immediate addant̃ alicui dictioni p appositionem. illa dictio potest associari alii prepositiue .i. vltime prepositioni. vt patet in exemplis. De post fetantes. Ecce ille due prepositiones de post immediate addunt̃ dicendo de post p appositionẽ huic fetantes. Et illa dictio fetantes sociatur alteri prepositioni scȝ huic prepositioni post. Nam in talibus officiũ vltime prepositionis obseruatur. Cõstrue sic. De post fetantes .i. de loco qui est post fetantes .i. post oues .i. de loco immundo. Similiter expone similia.

De ꝓpositiõibus vtriq; casui seruiẽtibus.

In subter vel tus dant quartum dum sociemus.
Verbo signanti motum vel participanti
De motu dici credas tamen exteriori
Si non designo motum tunc construe sexto.
In campo curro si sis / bene dicis in illo.
Si sis exterius in campum sit tibi cursus.

¶ Autor dicit q̄ iste prepositiones in sub sup subter vel subtus seruiunt

accusatiuo casui qn iunguntur verbo significanti motum exteriorem ad locum Vt vado in vrbem dummodo tamen extra sis. Preterea dicat q decem prepositiones seruiunt ablatiuo: qn non iunguntur verbis significantibus motum exteriorem vel alium motum: Vt sum in vrbe. vado in camera: dumtaxat sis in camera. Exempla vero ponuntur ab autore in textu.

Jungere non poterit coniunctio mobile fixo.
Jungit diuersa coniunctio significata.

De constructione coniunctionis.

¶ Quasi dicat q inter adiectiuum et substantiuum non potest cadere copula diuersitatis: quia coniunctio copulatiua iungit diuersa significata. id est dictiones pertinentes ad diuersa: sed adiectiuum et substantiuum pertinent ad idem. incongrue diceretur petrus et albus currunt.

Queris si liceat voces coniungere binas
Per vel siue per et solam vel non mediante
Cum voces fuerint tales q significatum
Unius alterius comprehendis significato
Recte dicetur homo grammaticus similesq3.

¶ Autor mouet vnam questionem an liceat iungere per vel siue per aliam coniunctionem/vel non mediante coniunctione contingere duas voces: quarum significatum vnius alterius significato comprehendatur: Vt esset maius commune: et minus commune: Vt puta animal et homo: homo grammaticus: et sic de similibus. Ipsemet respondet q tales constructiones debent sine coniunctione ordinari. Et hoc attestatur per exemplum suum cum dicit. Recte dicetur homo grammaticus similesq3.

Et parti iunctum debet restringere totum
Id solum presta quod pars non denotet illa.

¶ In his duobus metris autor intendit q inter totum et partem/inter genus et speciem/siue inter maius commune et minus commune potest cadere copula diuersitatis: ita tamen q totum siue genus siue minus commune supponat pro eo pro quo pars siue species siue minus commune non supponit. Verbi gratia. Animal homo currit ita q li animal supponat solum pro eo pro quo homo non supponit: Vt puta pro leone pro boue vel pro capra. etc. Ex his igitur patet ex precedentibus q inter predictas dictiones copulatiua ponatur et non ponatur. Intellige sic literam Et tu debes restringere a significato suo communi totum iunctum. i. copulatum Postea declarat quomodo debes restringere dicens. Presta id significatum ipsi toti quod ipsa pars non denotat: Vt supra diximus.

Inde potest queri si possit idem sibi iungi.
Aut si iungatur quod adesse nequit vel abesse.

¶ Hic autor mouet duo dubia quorum vnum est si inter illa que idem sunt possit cadere copula. Aliud est si illud quod nequit adesse subiecto: Vt latrabile homini vel abesse: Vt risibile homini: possit copulari per copulam diuersitatis. Pro

solutione istorū dubiorū sciendū est q aliqua sunt eadē genere: vt homo et bos. Aliqua specie: vt petrus et martinus: et inter ista debet poni copula. Aliqua sunt eadē numero: et hoc tripliciter: videlicet ꝓprie vt marcus tullius. diminutiue: vt homo aīal rationabile mortale. accidente: vt homo risibilis/canis latrabilis. Et inter ista non debet cadere mediū copule diuersitatis. Per hec aūt solutio patet ad predictas interrogationes.

Si iungas recte facias q̃ participare.
Concesso q tu melior sis q̃ plato/recte.
Concludes/ergo plato participat bonitate.

¶ Autor dicit q ista dictio q̃ si ponat in recta cōparatiōe faciet extremū participare de qualitate medij: vt si dicat. Tu es melior q̃ plato recte cōcludetur. ergo plato participat de bonitate. Et nota q hec dictio q̃ aliqñ est aduerbiū eligēdi: vt bonū est sperare in dn̄o q̃ in principibus. Aliqñ est aduerbium similitudinis: vt tam ducibus q̃ principibus cōis habetur mors. Aliqñ est aduerbiū quātitatis cū admiratiōe: vt q̃ pulchra es amica mea. i. valde. Aliqñ est cōiunctio aduersatiua: et tūc geminatur: vt q̃q̃ id est quis. Aliqñ tenetur comparatiue: vt ego sum fortior q̃ tu. Aliqñ est coniunctio abnegatiua vel copulatiua: abnegatiua secūdū aliquos: vt in boetio. Sed tempus est medicine q̃ querele: q̃ ibi ponitur pro nō. Aliqñ est relatiuum: et tunc scribitur quam.

Regula relatiui logicalis.

Deqꝫ relatiuis logice fit regula talis.
Quando relatio fit extrinseca debet eidem.
Dictio subiungi/que rem determinat eius.
Cumqꝫ relatio fit intrinseca nil petit addi.
Plurali numero similes sunt quos ibi cerno.

¶ Hic autor ponit regulam de relatiuis logicalibꝫ. Et dicit ꝙ duplex est relatio videlicet extrinseca et intrinseca. Relatio extrinseca est illa in qua explicantur omnia requisita: vt iste est similis illi: et ego sum pater tibi. Et potest fieri in singulari et in plurali. Et hoc est quando relatio extrinseca fit debet eidem sibi iungi aliqua dictio que determinet rem eius: scꝫ relationis. Relatio intrinseca est illa in qua non explicantur oīa requisita: sed bene intrinsece se includunt. Et habet fieri in plurali tantum. Vt istos quos ibi cerno sunt similes. Ecce q sine additione ista oratio est perfecta: et est sensus q sunt similes inter se. Et hoc inquit autor cum dicit. Cumqꝫ relatio fit intrinseca non decet addi plurali numero. Deinde ponit exemplum. similes sunt quos ibi cerno. Talia quippe relatiua de quibus hic intenditur sunt noīa ad aliquid dicta: vt pater filius/vicinus longinquus propinquus amicus/inimicus. &c.

¶ Explicit secunda pars Alexandri.

¶ Tertia pars Alexandri. Et capitulum decimum de quantitate syllabarum.

Pandere proposui per versus syllaba queq;
Quanta sit ꝛ pauca proponã congrua metris.

¶ Hoc est capitulum decimũ isti⁹ libri in quo tractat de quãtitate sylla-barũ: positis tñ aliquibus artis metrice introductionibus. Dicit ergo autor. Ego pposui vez in phemio libri ibi. Post hec pandetur. ꝛc. pandere. i. manifestare quãta sit queq; syllaba p versus. i. quõ cognoscit syllaba lon ga, vel breuis in versu. Et pponam pauca. i. aliqua ꝯgrua. i. ꝯuenientia metris ¶ Pro euidẽtia eoꝝ que dicunt ac etiã dicẽdoꝝ: videamus qd sit versus. Uersus est oõ metrica clausatim ꝓgrediens rhetorice flosculis adornata. nichil in se sup̃fluũ nichilq; diminutũ cõtinẽs. Et dr versus q̃si ter quaterq; reuersus: q: sepe vertit et reuertit, anteq̃ pfectus habeatur. Vel q: finito vno versu reuertit ad pncipiũ alterius. Metrũ vero dicitur a metros qd est numerus: q: in ipo attendit numerus ꝛ quãtitas syllabarũ. Et est sciendũ q hec ars metrica p̃sertim ordinat ad tria: scz ad memoriaz firmiorẽ/ ad maiorẽ declarationẽ/ ꝛ ad narrationẽ breuiorẽ. vn⁹. Metra iu-uant animos cõprehendunt plurima paucis. Pristina cõmemorant que sunt tria grata legenti. Itẽ nota q sine hac lege metrificãdi que legenda sunt male possent elucidari. vn. Ambulat in tenebris sine lege clericus om nis. Qui sine metroꝝ lege legenda legit.

Que doctrina licet non sit penitus generalis
Proderit ipsa tamen pueris si lectio detur.
Per se multa scient: et doctor pace fruetur.

¶ Hic autor rñdet tacite questioni: q: possit aliqs dicere seu querere vtrũ hec doctrina que datur in pñti capitulo sit generalis. i. plene determinãs de arte metrica. Rñdet et dicit q non. Tamẽ licet non sit penitus genera-lis: proderit pueris si lectio detur eis. Postea dicit et declarat q proderit ad duo scz q pueri multa scient per se de modo versificandi: ꝛ doctor frue tur pace q: non fatigabitur interrogationibus.

Multotiens aliquas quas dat tibi regula longas.
Siue breues metri cogit grauitas variari.

¶ Hic dicit q multotiẽs inuenies in autoribus eã syllabã q̃ naturaliter est breuis ꝓlongari: ꝛ q̃ naturaliter est longa breuiari. Et hec est causa graui tatis metri. Et sic tangit q hec ars metrica est satis difficilis.

Greca que nunc nostro nunc more suo variantur.

¶ Dicit q greca vocabula ponuntur aliquando in metro sm morem no-strum: et aliqñ sm morem grecorum.

Ad placitum poni propriorum multa notaui.

¶ Quasi dicat q̄ multa ꝓpria noīa possunt poni ad placitū ⁊ maxime in prima syllaba ⁊ i media: dūmodo positione dypthongo accētu vel vsu nō restringantur ad ꝓductionē vel correptionem. Notanter dixit multa: q꞉ non omnia ponuntur ad placitū. Illa etiā que tantū in autoribus producta reperiunt꞉ solummodo sunt producenda: vt cesar.

Cum sim christicola normam non est michi cura
De propriis facere que gentiles posuere.

¶ Autor se excusat de noībus gentiliū. i. infideliū: q꞉ cū ipse sit xpicola. i. xpianus nō itendit facere normam de dictis noībus. Et si forte fecerit hoc est ex incidēti: non ex proposito principali fecit.

DIstinxere pedes antiqua poemata plures.
Sex partita modis satis est diuisio nobis.
Dactylus est spondeus exinde trocheus anapestus.
Iambus cum tribracho possunt precedere metro.

¶ Autor incipit exponere illa pauca ꝯgrua. i. cōuenientia metris que se superius ꝓmisit expositurū. Dicit igit̄ q̄ antiqua poemata. i. antiqui poete distinxere plures. i. multos pedes. Nā vt dt̄ Isidorus posuit. c. xx. pedū. Hebraicus tm̄ xxiiii. Nos aūt vtimur nisi sex pedibus. Et hoc est quod dicit. Diuisio scʒ pedū partita sex modis est satis. i. sufficiēs nobis. Deinde numerat illos sex pedes dicens. Dactylus. ⁊c̄. Pes aūt ꝓut hic sumit̄ est syllabarū tp̄umq꞉ dimēsio. Metrū sic pōt definiri. Metrū est litterarum. syllabarū tp̄umq꞉ dimēsio: ⁊ sunt genera metroꝝ xviii. Sed autor iste nō intendit nisi de duobus qui sunt communiori vsu modernoꝝ. vcʒ exametro ⁊ penthametro: de quibus inferius dicemus.

Dactylus ex longa breuibusq꞉ duabus habetur.
Dicitur ex longis spondeus constare duabus
Syllaba bina trocheu constat tibi longa breuisq꞉
Productam breuibus subdes anapesti duabus.
Terna breuis tribracho / iambo breuis insita longe

¶ Hic autor dederat essentiā vniuscuiusq꞉ sex pedū predictorū. Et dicit q̄ dactylus ꝯstat ex tribus syllabis pⁱma longa ⁊ duabus breuibus. vt audio. Spondeus ꝯstat ex duabus syllabis longis: vt audi. Trocheus ꝯstat ex pⁱma longa ⁊ vltima breui: vt audit. Anapestus ꝯstat ex duabus breuibus et vltima longa: vt pietas. Tribrachus cōstat ex tribus breuibus: vt legere. Iambus vero ex prima breui ⁊ vltima longa. vt legas.

Syllaba que breuis est vnum tempus tenet in quo
Profertur / longe spacium debes geminare.
Sic cuiusq꞉ pedis quot tempora sunt numerabis.

¶ Autor dicit q̄ breuis syllaba sub vno tp̄e profert / ⁊ lōga sub duob⁹. Et

sic numerabis vel numerare et cputare poteris quot sunt tpa vniuscuiusq; pedis. Nam trocheus cū habeat vnā longā ⁊ vnā breuē hʒ tria tpa. Et sic de reliqs pcurrendum est. Nota q̄ syllaba est līarum sub vno accentu spirituq; ꝓlatarū certa reꝑhensio. Tēpus ꝓut hic sumitꝰ est dispositio ꝓnūciationis syllabe ſm has differētias: scʒ ꝓductū ⁊ correptum.

Versibus exametris semper debet pede poni.
Dactilus in quinto sextum nunq̄ retinebit.

¶ Hic autor docet quō quisq; pes debeat in versibus ordinari. Et p̄mo dicit q̄ in v̄sibus exametris dactylus debet poni in q̄nto ⁊ non in sexto.

In pedibus p̄mis hunc spondeumq; locabis.

¶ Quasi dicatꝰ q̄ tu potes locari hūc scʒ dactylū/q; ꝓ et spondeū in p̄mis pedibus: hoc est in p̄mo secūdo tertio ⁊ quarto pede.

Omnes spondeo donare potes nisi quinto

¶ Quasi dicat q̄ spondeus pōt poni in oī loco preterq̄ in q̄nto exametri versus: ⁊ si reperiat in q̄nto ꝓ dactylo ponit. Nā eq̄pollet sibi in tribus: vt in Lucano. Ater cesoꝝ pauit cruor armentoꝝ.

Sedes nulla datur p̄terq̄ sexta trocheo.

¶ Quasi dicat q̄ trocheus ponit in sexto loco ⁊ nō alibi in exametro versu. Et est exameter v̄sus qui ꝯstat ex sex pedibus. Dicit etiā heroicus q: p hunc stilum heroū describunt: vt plurimū gesta.

Quarta penthametri quinta de locas anapestum
Penthametri tribracho sedes patet vltima tātum.

¶ Dicit q̄ anapestus pōt locari in quarto ⁊ in q̄nto loco v̄sus penthametri vt in Ouidio epl'arum. Nil michi rescribas: attñ ipse veni. In scāsione dicimus. Nilmi/chiresc ri/basat/tamenip/seveni. vltimi duo sunt pedes anapestici. possumus tñ vitare pedes anapesticos: dicēdo sic in scāsione. Nil michi rescribas attñ ipse veni. Sic eīn postponimus catalectā p̄mis duobus pedibus: nīr ⁊ vltimis q̄ simul ꝯiuncte constituunt quintū pedem spondeū vel trocheū. Penthameter v̄sus ꝯstat ex q̄nq; pedibꝰ p̄mis duobus dactylis ⁊ spondeis: vel p̄mo dactylo et alio spondeo: vel econuerso: tertio spōdeo vel iābo: quarto anapesto: quinto tribracho vel anapesto: vt patet in exēplo p̄mo Ouidij ſm p̄mā scansionē. Vel pēthameter versus ꝯstat ex p̄mis duobus dactylis vel spōdeis vt supra. ⁊ altera lōga vł' breui sequēti: vt pʒ in p̄dicto exēplo ſm scāsionē scdam. Si vero dissyllabus reperiat in tertio loco dicat q̄ ibi syllaba diuidit p dierisim: et efficit pes trisyllabus: vt in Ouidio eodē. hemonis' hemonio laudomia viro. Dicit aūt penthameter elegiacus eo q̄ p ipm status elegie. i. tristicie solebat enarrari. Nota tñ q̄ versus penthameter subditur exametro.

Iambo vel nulla vel tantum tertia detur.

¶ Vt patet exēplū in his duobus versibus. Sub veneris latere deberet nemo latere. Nam mala de venere plurima deuenere.

Forte sibi sedem tribrachus dare possit eandem.

Capitulum decimum.

¶ Quasi dicat q tribrachus forte pōt poni ī tertio loco: qr ſm aliquos ibi ſyllaba breuis ponit̄ p longa: ⁊ ſic eſſet dactylus ⁊ nō tribrachus.

Et proceleumaticum poſuit quandoqꝫ vetuſtas.
Nunc nullus ponit breuibus ſonat ille quaternis.

¶ Dicit q antiqui ponebāt in vſu pceleumaticū q eſt pes ꝯſtans ex q̄tuor ſyllabis breuibus: vt in Virgilio. Herent parietibus ſcale poſteſqꝫ ſub ipos. In ſcāſione dicimus. Herēt parieti. ⁊c. li parieti eſt pceleumaticus ſꝫ iſte a modernis non vſitatur. Ideo dicit Nūc nullus ponit.

¶ Diuiſio litterarum.

Quinqꝫ vocales ſunt/a prior/eqꝫ ſecunda.
I ſuccedit eis/o quarta/fit vqꝫ ſuprema.

¶ Hic autor pſequitur de correptione ⁊ pductione ſyllabarū: ⁊ qr ſyllabe fiūt ex lr̄is. ideo incipit a diſtinctiōe lr̄arū dicēs. q lr̄e vocales ſūt q̄nqꝫ ſcꝫ a/e/i/o/u. Et dicūt vocales: qr ſine ipis nō pōt fieri vox. ⁊ quelibet earum poteſt facere vocē. i. ſyllabā p ſe. Littera ſic definitur. Littera eſt minima pars vocis humane que poteſt ſcribi indiuidua.

Omnis preter eas tibi littera conſona fiat.

¶ Dicit autor q oēs alie lr̄e pret eas q̄nqꝫ vocales dr̄ ꝯſonātes/q̄ſi cum aliis ſonantes. Nā ſonū facere non pn̄t niſi cū adiutorio vocalium.

Mute ſunt b/c/d/vel f/vel g/k/p/q/t.

¶ Quaſi dicat q in ꝯſonātibus nouē ſunt mute ſcꝫ b/c/d/f/g/k/p/q/t. Et dicunt̄ mute: qr videt̄ mutus ſonus earū. Et in hoc differūt a ſemiuocali q̄ apertius pferunt̄. Videt̄ enim vocalis anteferri pferendo ipſas ſemiuocalibus que ſunt: ſcꝫ l/m/n/r/s/x. De q̄bus autor nullā particulariter fecit mentionē q̄m earū noīa in pn̄ti materia ſunt neceſſaria.

Sunt l ⁊ r vere liquide quia ſepe liqueſcunt
M ſimul nqꝫ vel s liquidas quandoqꝫ locamus
S nunq̄/ſed m nqꝫ prius nunc neutra liqueſcit

¶ Dicit q l ⁊ r ſunt vere liquide: qr ſepe liqueſcunt in metro. hoc eſt quia ſyllabā naturaliter breuē pducunt. Deinde dicit q nos aliq̄n locamus. i. locatas reperimus liquidas m n r s. Et hec magis declarando reſtringit dicēs s nunq̄ liqueſcit: hoc eſt apud modernos poetas. Exempla querā-tur in autoribus antiquis: et in margine reponantur.

Conſona bina per I dic ſepe per vqꝫ notari.
Hoc quando fuerit vocum ſonus ipſe docebit.

¶ Dicit q i ⁊ u ſepe fiūt ꝯſonantes: vcꝫ q̄n ponunt̄ in principio ſyllabe et alia vocali ſequente. Et q̄n fuerit hoc ipſe ſonus. i. ipa prolatio docebit. i. monſtrabit. Nā perdunt ſonū vocalium: vt iuno ⁊ venus.

Vocali preiungitur u non conſona bimqꝫ.

Perdit & hoc suauis queror aut aqua lingua probabit.
Nam dypthongus ab u nostro non inchoat vsu.
Mosq; modernus habet quandoq; s preeunte.
Syllaba diuiditur tunc u vocalis habetur.

¶ Dicit q u aliqñ ponit ante vocalē in eadē sillaba: & tñ nō efficit consonās immo perdit vim consonantis. Et hoc est qñ iste lre s/q/& g preponuntur vt suauis: queror: aqua et lingua q̄ perdant vim cōsonātis. Patet ex ipsa prolatione: patet etiā q: si u cōsonans nō esset: tūc prima syllaba huius dictionis aqua produceret p positionē de q & u cōsonantibus: sed corripit qḋ patet in ouidio epistolarū. Cum diis potando nectare miscet aquas. Nec etiā est vocalis qḋ patet ex ipsa prolatione. Et q: statim dipthongus constitueret p conglutinationē duarū vocaliū in eadē syllaba: sed nō debemus dipthongū inchoare ab u. Et ideo dicit. Nam dipthōgus ab u nostro nō inchoat vsu. Preterea dicit q apud modernos syllaba diuiditur aliquādo s precedente u: vt suauis: et tunc u habetur vocalis.

Versificatores h pro nulla reputarunt.

¶ Autor dicit q h reputatur a versificatoribus pro nulla/nec pro vocali/nec pro consonante.

Dum teneant iotam vocales vndiq; clausam.
Consona bina per J dic sepe per uq; notari.
Consona iota duplex/duplices x zq; fiunt.
Simpla tamen z reperitur vt est perizoma.

¶ Snia est q ista lra J quā iotā noiat autor: ibi: posita i medio duarū vocaliū vim suā seruantiū efficit duplex cōsonans: vt troia. Et nota q si neutra vel altera illarū vocaliū vim suā nō seruaret in supradictis nō esset duplex consonans vt via. Itē nota q in hoc verbo baiulo/as. q stat p portare. J nō est duplex consonās: licet ponat in medio duarū vocaliū: & hoc est q: nō claudit inter illas vocales equo accētu nec equo numero syllabarū. Ideo autor dicit vndiq; clausam. i. equaliter clausam ab vtraq; parte: hoc autē patet in versu. Ouidii. Cloto colū baiulat/lachesis trahit/antropos occat. Nā illa syllaba ba corripit qḋ fieri nō possit si illa esset duplex consonans: cū faceret ad prepositionē precedētē syllabā. Deinde dicit q x et z sunt duplices cōsonantes: tñ z reperit simplex: et hoc in dictionibus cōpositis: vt perizoma atis: quod cōponit ex peri prepositione greca: qḋ est circū: & zona vestis. inde perizona quasi aliquid siue illud qḋ ponit circū vestes p custodia. Iota. i. J de qua superius diximus in compositiōe reperitur simplex consonans: vt biiugis: quod componitur ex bi & iugum.

Iotaq; composita simplex est sepe reperta.
Dictio vocali finita vel m sibi subdi.
Versu vocalem nunq̄ premittit eodem.

Capitulum decimum.

¶ Dicit q̄ si aliqua dictio desinit in vocalē vel in m. sequēs dictio nō debet incipere a vocali. Et hoc ꝓpter hiatū euitandū. Si autē reperiat: dicat q̄ est licentia poetica: vt in Lucano. Vicinisq; minax inuadit arimini et ingēs. Sepissime tñ abijcit vocalis antecedētis dictiōis et m cum sua vocali. Exēpla querant in autoribus: q̄ multa reperiunt. Notanter dictū est ab autore eodē versu: quia si essent in duobus versibus quod diximus euitandū nō preterea duceret incōueniens: licet aliqñ reperiat in duobus versibus cū sua vocali abijcitur de metro in scansione: hoc est qñ. primus versus terminatur in m et sequens incipit a vocali.

Syllaba que binas vocales vim retinentes
Continet/est longa dipthongo/sic probat aura.

¶ Quasi dicat q̄ illa syllaba que fit ex duabus vocalibus vim suā seruātibus est dypthongata: ꝛ per dypthongū ꝓducit. vt aura. Quid vero sit dypthongus/et vnde dicat dypthōgus et quot sunt dypthongi posui superius ibi. scʒ in prima declinatione. Dans ae dypthongum.

Quando vocalem duo consona iuncta sequuntur
Aut vnum duplex producit eam positura.

¶ Dicit q̄ qñ due ꝯsonantes iuncte simul immediate sequuntur post aliquā vocalē: illa talis vocalis precedens est longa positiōe: vt arma ꝛ tellus. Et idē attenditur si vna duplex consonans vocalem sequatur: vt axis et troia. Ideo dicit. Aut vnum duplex ꝛc̄.

Sed cum finitur vocali dictio curta
Consona que subeunt nō hanc producere possint.

¶ Quasi dicat q̄ si aliqua dictio terminetur in vocalem naturaliter breuem: consonantes que sequuntur non possunt producere illam vocalem: immo remanet in esse suo.

Si faciat curtam vocalis syllaba finem
Mutaq; cum liquida vocem subeunt eandem
Ex vi nature propria licet hanc breuiare
Et propter mutam liquidemq; potes dare longam.
Syllaba que breuis est muta liquidaq; sequente
Longa potest fieri sed longam nequit breuiari.

¶ Dicit q̄ si aliqua syllaba naturaliter breuis ē et muta cū liq̄da sequātur in eadē dictione: illa syllaba pōt breuiari ex vi nature sue: et ꝓduci ꝓpter liquidā ꝛ mutā: vt in hac dictione patris: ꝛ in similibus. Prima cui syllaba naturaliter breuiatur. Vt hic. Fer patris imperium. ꝛc̄. Potest etiā produci propter mutam et liquidā: vt hic. Est patris matris pie succurrere nato.

E de pre vel se componens non breuiabis
Sed vocalis ea poterit breuiare sequela.

¶ Iste prepositiones e de pre se composite non breuiantur. vt educo depono prefero et separo. possunt tamen breuiari si vocalis sequatur eas in compositione. vt pretereo. &c.

Refitio refert distat re dant tibi longam.
Corripies aliis nisi duplex consona subsit.

¶ Dicit quod ista prepositio re producit in reficio is. et in refert quod idem est quod distat In aliis vero dictionibus corripitur nisi due consonantes sequantur. vt resto as. et restituo is. Producitur etiam in his retuli et repperi. et ideo vt plurimum scribuntur cum duplice consonante.

Bis bi breues dantur nisi consona bina sequatur.

¶ Dicit quod bis et bi corripiuntur in compositione. vt biuium. i. locus duarum viarum et bidens. i. pecus duorum annorum. nisi consona bina sequatur. i. nisi duo nomina consona seu consimilem significationem habentia sequantur: scilicet per compositionem. vt binus na num. et bimus ma mum. quorum significatio est eadem. Inuenitur hic bimatus tus tui. i. spacium vel tempus duorum annorum. penultima enim syllaba dictorum duorum nominum producitur.

In deriuatis sua que sit origo notabis
Qua fiat parte descensus apertior inde
Ut moueo motum motabile siue mouendum.
Et que vocalis in origine quantaque mansit.
Nam deriuatam tantam seruare decebit
Subdita vocali si consona non moueatur
Vocalem sepe noua consona dat variare
Mobilis ex moueo datur/ et mutatur ab illo
Excipienda sue ponentur in ordine norme.

¶ In his versibus autor docet cognoscere syllabam longam seu breuem in dictionibus deriuatis. Et est sensus quod quantacunque fuerit vocalis in primitiuo: tanta debet esse in eius deriuatiuo. illa consonans que sequebatur vocalem in primitiuo. Verbi gratia. Moueo corripit primam syllabam: ita mouens et mouendus corripit primam. Motarer dico durarat: quia consona que erat in primitiuo non mutetur in deriuatiuo: quia noua consona sepe dat. i. facit variare vocalem. hoc est corripere longam et curtam producere. Verbi gratia. Moueo corripit primam et mobilis producit. quia consona que erat in primitiuo. videlicet u consonans. mutata est in deriuatiuo in b. Tamen ista regula patitur exceptionem que inferius ponitur in loco suo. Ideo dicit. Excipienda sue. &c.

Hoc de compositis teneas quod sit tibi tanta
Vocalis/ quantam seruabit dictio simplex
Si mutes etiam vocalem norma tenebit.

Capitulum decimum.

Et consona dum maneat in simplice subdita voce.
Excipienda locis quibus est opus excipiemus.

¶ Hic mouet regulā de quantitate syllabarū in dictionibus cōpositis dicens ꝙ tanta est vocalis in dictione composita quanta est in simplici. Verbi gr̄a. Amo corripit illā vocalē a. similiter ⁊ ꝑamo corripit eandem. Areo producit illā vocalē a. similiter ⁊ exareo ꝓducit eandē. Deinde dicit. Regula valet si mutemus vocalē in cōposito dum tn̄ cō sona subdita vocali sicut in simplici dictione maneat etiā in composito. Verbi gr̄a. Facio corripit illā syllabā fa. similiter et inficio corripit illam syllabā fi. lȝ a mutata sit in i. q: consona que sequebat a in simplici. sequit̄ etiam in cōposito. Verū tamen hec regula varias patitur exceptiones.

De quātitate verborum.

Omnia preterita pones dissyllaba longa
Que breuiant gemine vocales deme bibitqȝ.
Et dedit atqȝ fudit scidit et stetit ⁊ tulit hec sex.

¶ Autor ponit regulā talē dicēs. Oīa ꝑterita duarū syllabarū tm̄ producūt primā syllabā. vt cepi. Deīde ponit exceptionē dicens. Tu deme. i. excipe illa preterita que gemine vocales breuiāt ꝗ̄ habent vocalē ante alterā vocalē. vt frui rui quoꝝ̄ prima corripit̄. qȝ ꝓ ⁊ tu deme. i. excipe hec sex scȝ bibit dedit fudit scidit stetit ⁊ tulit: que lȝ dissyllaba sint: tn̄ coꝝ preterita corripiunt̄. fudit est preteritū de fundo. scidit de scindo. ⁊c̄.

Preteritum geminans primam facit hanc breuiare.
Estqȝ secunda breuis/ tamen vnum cedoqȝ demis.

¶ Dicit ꝙ oē ꝑteritū geminās primā syllabā eandem breuiat pariter ⁊ secundā. vt cado cecidi. ⁊ pario peperi. Tn̄ tu demis. i. excipis vnū ꝑteritū scȝ pepedi qḋ venit a pedo pedis. ⁊ tacuit ipm̄ propter eius turpē sonum seu metri vel breuitatis causa. Cedo etiā excipit̄ cuius ꝑteritū facit cecidi et scḋam ꝓducit versus. Rusticus hic cecidit ꝗ̄ quondam forte cecidit.

Preteritis plusq̄ꝑperfectis atqȝ futuris.
Coniunctiuorum lex seruit preteritorum.

¶ Quasi dicat ꝙ lex seu regula preteritoꝝ nuꝑ dicta seruit etiā plusq̄ꝑ perfectis ⁊ futuris cōiunctiuoꝝ. i. subiunctiuoꝝ modernoꝝ ꝗ̄ coniūctiui dicunt eo q: cōiunctione indigēt vt ꝑfectū significent sensum. Nam tanta est prima syllaba plusq̄ꝑ ꝑfectoꝝ. cuiuslibet modi ⁊ futuroꝝ subiunctiui quāta est prima persona preteriti ꝑfecti indicatiui modi.

Hec in passiuo sunt tempora iuncta supino.

¶ Dicit ꝙ hec tria tp̄a ꝑdicta sūt iūcta supino in passiuo. i. seruāt regulā de supino. de hoc stati dicet ibi ⁊c̄. Lōga ⁊c̄ Alij exponūt qḋ sūt iūcta supino. i. facta sūt vel cōiuncta supplemētū participij a supino deriuata. ⁊c̄.

Normam presentis per cetera tempora dices.
Participans socia presens in dulcqȝ futura.

Debent consimilem seruare gerundia legem.

¶ Dicit q̄ quātacūq̧ fuerit prima syllaba p̄ntis indicatiui modi singularis numeri: tāta est in prima syllaba ceterorum tēporum exceptis p̄teritis perfectis ꝛ plusq̄pfectis ꝛ futuris subiūctiuorū de quibus superius diximus. Tanta est etiā prima syllaba participiorū p̄ntis tp̄is ꝛ futurorū desinentium in dus. similiter ꝛ gerūdiorū. Cōstrue nunc per te: q̄ satis patet textus.

Longa supina dabis dissyllaba / sed breuiabis.
Qui ci si la li i da ra ru sta / de que supinis
Orta sequuntur ea / sed staturus tamen extra.

¶ Hic autor ponit regulam de supinis dicēs. q̄ supina dissyllaba producūt primam syllabā. vt natū. Sed excipiunt decē: que p decē syllabas in littera positas intelligūtur. Qui vt quitū qđ venit a queo quis. ci vt citum a cieo cies. si vt situ a sino sinis. sa vt satum a sero seris. li vt litū a lino linis i vt itum ab eo is. da vt datū a do das. ra vt ratum a reor ris. ru vt rutum a ruo ruis. sta vt statum a sto stas. que omnia lz sint dissyllaba tñ corripiunt primā syllabā: similiter ꝛ ab eis deriuata. preter staturus qđ primā producit lz deriuet a statum. vt in Lucano. Cum statura fides superum.

Nec patrem sequitur ambitus si moueatur.

¶ Quasi dicat q̄ si ambitus moueatur. i. si adiectiue declinatur nō sequit patrem. i. eius primitiuum qđ est supinum huius verbi ambio ambis. sed ambitū ponit exemplū in littera. tunc cuius penultima corripit. Sed ambitus ta tū. ab ipso deriuatū penultimā producit. vt i pricipio methamorphoseos. Jussit ꝛ ambire circundare brachia terre. ꝛ idem est ambitus qđ circundatus. Notanter dicit si moueatur: q: si nō moueretur idē est si adiectiue nō declinaretur: tunc sequitur eius primitiuū. q: penultima corripetur. vt hic ambitus tus tui. i. circuitus.

Quod fit in us vel in o vel in or verbale vel in trix.
Participans quoq̧ preteritum per rusq̧ futurum.
Ad normam debent se conformare supini.

¶ Id est verbalia in us / in o / in or / vel in trix desinentia. vt motus tus tui notio onis. notor oris. ꝛ notrix icis. participiū quoq̧ preteriti tp̄is ꝛ futuri in rus vt notus ta tum. ꝛ noturus ra rū. tantā habēt primā syllabā quantā habent supina a q̄bus deriuant. Ideo dicit. Ad normam debent. ꝛc̄.

Ui tum dante preit vocalis non breuiata
Qui ci si sa li i demantur et inde creata.

¶ Dicit q̄ facientia preteritum in ui ꝛ supinū in tum mutando ui in tum producūt penultimā supini. vt amaui amatū. Deinde ponit exceptionem dicens tu demis ea que intelligunt p has syllabas scz qui vt quitū. ci vt citū. si vt situ. sa vt satū. li vt litum. i vt itum. cog vt cognitū. ag vt agnitum Et inde creata. i. ab eis deriuata. quorū penultima breuietur. lz oīa formētur a preterito mutando ui in tum. vt quiui quitū siui situm. ꝛc̄.

Capitulum decimum.

Qui rectos superant obliquos crescere dices

¶ Hic autor ponit introductionem ad quasdam regulas prime sequentes. et dicit. Tu dices obliquos crescere. i. habere crescentiam supra nominativum singularem. que quidem crescentia fit aliquando per a. aliquando per e. aliquando per i. aliquando per o. et aliquando per u. Et de his omnibus ponit regulas inferius generales. vel ut sequitur.

A pluralis et e crementum protrahit o que
I vel u cremento breuiare iubemus eodem.
Sunt testes quorum quarum rerum manibusque.
Et verubus rebus dominabus siue duobus.

¶ Dicit quod obliqui crescentes supra nominatiuum per a. e. et o producunt illas vocales. vt quarum rerum duabus rebus. Deinde dicit quod i. et u breuiantur in eorum cremento vt manibus verubus. Et hec exempla ponuntur ab autore cum dicit. Sunt testes. etc.

Verbum personam quod habeat superare secundam
Primi presentis/crescens hac arte notabis.
Debet ad actiui presens hec norma referri.
Et si non habet actiuum fingere debes

¶ Dicto de cremento quod fit in casualibus. Nunc autem prosequitur de cremento quod fit in non casualibus vt puta in verbis. Et primo ponit introductionem ad regulas inferius positas dicens. Tu notabis verbum quod habet superare secundam personam primi presentis temporis esse crescens. i. habere crescentiam super dictam personam hac arte. i. eodem modo quo dictum est in casualibus. Verbi gratia. Amas est dictio dissyllaba. amamus vero trissyllaba. et sic amamus habet crescentiam supra illam secundam personam amas et talis crescentia fit per a. aliquando per e. aliquando per i. aliquando per o. aliquando per u. De quibus omnibus statim ponentur generales regule. Addita. et. dicit. Hec norma scilicet de crementis verborum debet referri. i. preferri ad presens tempus actiui. Hoc autem dicit propter cognoscere crementa in verbis passiuis que cognosci non possunt nisi representarentur ad actiuum. Preterea dicit quod si verbum passiue vocis non habeat actiuum: debes fingere. hoc est presupponere quod habeat. Hoc autem dicit propter cognoscere crementa in verbis deponentibus que non habent actiuum.

A crescens verbum producere debet vbique.
Et do fit breuis a cum prime compositiuis

¶ Dicit autor quod verbum debet producere a crescens. i. syllabam crescentem per a vbique. i. in omni coniugatione. vt amamus doceamus legamus audiamus. Deinde ponit exceptionem dicens quod a fit breuis in crementis huius verbi do das cum compositis suis prime coniugationis. vt circundamus circundare. Venundamus venundare.

E nisi cum subit r debes producere semper.

Cum subit r curtam/plurima/pluraq3 longam.

¶ Autor dicit q syllaba crescens sup e pducitur semp nisi r sequatur. vt amemus doceemus legemus audiemus. Notanter dicit nisi r sequat quia cũ r subit. i. sequit plurima verba dãt illã vocalẽ e longam. vt ameris vel amere. docerẽ res ret. Et plurima dant illã vocalẽ e curtã. vt legerem res ret. amauero ris rit. Hec aũt inferius distinguentur.

In sum siue fero crementa velimq3 notato
Accedo discutias modo longans & modo curtans.

¶ Autor dicit notato crementa in hoc verbo sum es est. siue in hoc verbo fero fers. q3 pro & in hoc verbo velim. i. volo vis. N. b. q illa verba irregularia sũt: & ideo nõ sequunt regulã de crementis alioꝝ verboꝝ. sc3 regularis. p positionẽ aliqñ pducunt. vt essem ferrẽ vellẽ. Aliqñ etiã breuiant: et tunc refert ad litteraturã preteriti pfecti. vt tulero ris rit. voluero ris rit Hoc etiã intelligit de hoc verbo edo es est. Nam aliqñ elongat in crementis vt esse in ĩfinitiuo. Aliqñ etiã corripitur in litteratura presẽtis. vt ederem. Nota q inquãtũ hec quatuor verba predicta irregularia sunt notari debent. Inquãtũ vero nõ referenda sunt ad regulam precedentem vel ad sequentem. put videbitur oportunum.

Omne lego presens breuiat/quartiq3 secunda
Longum passiuo reris vel rere notato

¶ Autor dicit q oẽ lego. i. oẽ verbũ tertie coniugationis breuiat presens tempus in quo habet e sup r. vt optatiuo modo vtinã legerem res ret. q3 p et breuiat tempora quarti. i. coniunctiui. sc3 preteritũ. impfectũ vt preterito impfecto cũ legerem res ret. Deinde dicit. Longũ passiuo. hoc est dicere q in verbis passiuis vbicumq3 reris vel rere reperitur: ibi penultima longatur. vt legereris vel legerere legeretur.

Plusq̃perfectum per quamlibet est breuiandum.

¶ Hoc est dictũ q ista vocalis e breuiatur in preterito plusq̃perfecto cuiuscuq3 coniugationis r sequente. vt amaueram docueram/legeram/audiueram. Et hoc intelligitur de indicatiuo.

Curta fit in prima beris & bere siue secunda.

¶ Hoc est penultima futuri in beris & in bere terminati corripitur in prima coniugatione & scd̃a. vt amaberis vel bere. doceberis vel bere.

In coniunctiuo duo tempora curta notato.

¶ Id est pteritũ pfectũ & futuꝝ subiũctiui breuiãt. vt amauerĩ amauero.

E verbum crescens alibi producit vbiq3.

¶ Dicit q in oĩb9 aliis tpib9 et modis a pdictis verbũ crescẽs pducit illã vocalẽ e r sequẽte. vt in futuro legar geris vel ere. audiar dieris vel ere.

Omni preterito reperitur imus breuiando.

¶ Autor dicit q in omni preterito perfecto prime persone in imus terminato penultima breuiatur. vt amauimus.

Capitulum decimum.

I tibi producit quarte crescentia prima
Inq; velim produc crementa priora vel in sum.

¶ Dicit q I in crementa verbor quarte coniugationis pducit. vt audiuimus. Deinde dicit q in hoc verbo velim velis velit. sim sis sit. priora crementa per I facta producantur. vt velimus velitis. simus sitis.

I breuies aliis si non u consona subsit.

¶ Dicit autor q in aliis crementis tēporibus siue modis I breuiatur. vt voluerimus. fuerimus. & amauerimus: si nō subsit u consona. i. nisi u cōsonans sequatur. vt audiui. quia tunc I producitur.

O crescens verbum producit / & u breuiatur

¶ Dicit q verbū producit syllabā crescentē per o. vt amatote. Et breuiat illam que crescit per u. vt volumus & possumus.

Has per crementa normans dissyllaba serua
Sed tamen has omnes duc ad medias speciales.

¶ Dicit q he regule de crementis seruande sunt per crementa dissyllaba. i. duarum syllabarum. Sed tamen sunt regule speciales ad oēs medias syllabas: sc3 ad omnes illas que sunt inter primam & vltimā que oēs medie a versificatoribus dicuntur.

Compositum partis retinens i fine prioris
Hanc breuiat mediis sicut tubicen / sed ibidem
Excipies / iungetur ei tibicen / vbiq;.

¶ Hic ponit vnam regulā talē dicēs. Cōpositū. i. dictio cōposita retinens I in fine prioris partis: hoc est in fine dictiōis q̄ primo intrat cōpositionē3 breuiat hanc sc3 vocalē I. sicut tubicen qđ cōponit ex tuba et cano. Nam ista syllaba bi corripit cum I sit in fine prioris partis. Deinde ponit exceptionē in his dictiōibus ibidē & tibicē & vbiq;. in q̄bus illa vocalis I pducitur. Ibidē cōponit ex ibi et idem. & est aduerbiū locale. Tibicē cōponitur ex tibia qđ est instrumentum sonandi. & cano canis: & est ille qui vtitur tali instrumento. Ubiq; cōponit ex vbi et est aduerbiū loci.

Ex di compositum produc / sed deme desertum.
Et que componis ex greco curta locabis.

¶ Autor dicit q hec prepositio di pducit in cōpositiōe. vt diligo. Deinde ponit exceptionē dicēs. Sed deme. i. excipe disertus ta tū. i. facundus vel eloquēs: cuius penultima corripit. vt in Horatio. Fecūdi calices quē non fecere disertū. Si opponat a. ex eo q istud verbū dirimo inuenit i penultima correpta. vt in Ouidio methamorphoseos ibi. Hāc de9 & liter melior natura diremit. Rn̄dēdū est q hoc verbū dirimo cōponit ex di & emo et r interposita e mutatur in i. Et preter hoc vocalis dictiōis cōposite pōt variari vt supra diximus in regula data de cōpositis. Nam post illam prepositionem di sequi deberet e in hoc verbo dirimo: sed r interposita sequitur

eam. Ideo illa prepositio di breuiari potest per illã regulam inferius positam. I sup r breuis est. Deinde ponit aliam exceptionem dicẽs. Et que componis. Quasi dicat in dictionibus grecis compositis di breuiatur. Vt dyatesseron qd est species cantus. ⁊ disimis nomẽ sylogismi logicalis.

Vocalis breuis est alia subeunte/sed inde
Demi plura queunt/vt dius diaqꝫ dium
Et fio cum sit dissyllaba vox: breuiatqꝫ.
Cum polisyllaba sit/fiet probat hoc fieretqꝫ.

¶ Hic ponit aliam regulam generalem ad oẽs syllabas prout vna vocalis precedat aliam in diuersis syllabis. Et dicit ꝙ vocalis ante alteram vocalem breuiatur. Vt meus in prima et respuo in secunda siue media. Sed inde ponit exceptionem dicens. ꝙ prima vocabula possunt excipi vt dius dia dium. i. diuinus. Et fio cum pro quando est vox dissyllaba. i. vox duarũ syllabarũ breuiatqꝫ cum sit vox polisyllaba. i. plurium syllabarum. Et ponit exempla dicens. Probat hoc fiet fieretqꝫ. Nam, si bene consideras prima de fiet producitur. ⁊ prima de fieret breuiatur.

E super i longam dat declinatio quinta
Quando vocalis preit e/sed etiam breuiabis.
Consona si preat/dic ergo reiqꝫ speiqꝫ.

¶ Dicit autor ꝙ e ante i producitur in genitiuis ⁊ datiuis quinte declinationis quando vna vocalis precedit e. Vt diei speciei. Sed breuiatur quãdo cõsonans precedit vt spei rei. Et ipsemet exemplificat in littera dicens reiqꝫ speiqꝫ in quibus e corripitur. qꝛ cõsona precedit hanc vocalem e.

Grecaqꝫ iungantur que lõga frequẽter habentur.

¶ Quasi dicat ꝙ vocalis ante vocalem in grecis dictionibus producitur frequenter. Vt in Ouidio. Medee medea forem. Frequenter autem dico: quia aliquando corripitur. Vt in eodem. Thesea deuoui. ⁊c̃.

I super a propriis raro breuiatur hebreis

¶ Dicit ꝙ i ante a raro breuiat̃ in dictiõibꝫ hebreis. Vt maria ⁊ mathias.

Vt tua metra petunt ponis genitiuos in ius
Corripis alterius/semper producis alius

¶ Dicit autor ꝙ genitiuus in ius terminatus in metro produci et breuiari potest. Excipitur alterius cuius penultima semper breuiatur. ⁊ aliꝰ cuius penultima semper producitur in genitiuo.

Tenditur eous aer platea corea.

¶ Dicit ꝙ nomina in littera posita producũt vocalẽ ante alterã. Vt Eous et dicitur equus vehens currum solis. Et aliquando dicitur esse pars orientalis. Corea. (a daunce) Aer ⁊ platea de se patent. Tamen platea varie ponitur in metro. sicut inferius patebit ibi Vt placet est platea: dic platea siue platea.

Capitulum decimum.

Vocalem medie breuiant si muta sequatur
Cum liquida tamen hanc productam pone breuemque
Longa fit adiutrix octobris nomen in atrix
Cum chyragra podagram quidam breuiant alii non.

¶ M. d. quod in mediis syllabis vocalis produci et breuiari muta et liquida sequentibus. vt cōpatris. Et nota quod hec regula non valet in dictionibus naturaliter corripiendis vel corripientibus vocalem: quia si naturaliter produceret eam non posset corripere: vt supradictum est ibi. Si faciat curtam vocali syllaba finem. Deinde ponit exceptionem dicens. quod adiutrix octobris nomen in atrix terminatum vt amatrix producunt vocalem in media syllaba licet muta et liquida sequantur eam. Preterea dicit quod quidam breuiant quidam non mediam vocalem in his duobus nominibus chyragra et podagra. Chyragra est gutta vel infirmitas in manibus. podagra in pedibus. Et dicitur chyragra a chyros quod est manus: et eger egra egrum. Podagra dicitur a pos. quod est pes. et eger egra egrum.

¶ De quantitate primarum syllabarum.

Ante b corripis a sicut scabo siue scabellum
Et stabilis stabulum dabo vel labo siue flabellum
Et labor/hinc demas labi vel fabula flabam
Scabidus et tabes et stabam pabula labes.
Et fabor strabo nabam simul sociando
Flabellum varies potius producere debes.

¶ Superius autor posuit regulas generales ad omnes syllabas. In hac parte ponit speciales. Et primo ad primas. secundo ad medias. tertio ad vltimas. Pars secunda incipit ibi. A breuis in mediis. Tertia ibi. Vocis fine dabis. Item prima pars in qua determinat de primis syllabis diuiditur in quinque partes secundum quod sunt quinque vocales. Primo enim determinat de primis syllabis in quantum a preponitur cōsonantibus. secundo e. tertio i. quarto o. quinto u. Pars secunda incipit ibi. Ante b fit breuis e. Tertia ibi. Ante b corripis i. Quarta ibi. Ante b longa o. Quinta ibi. Ante b fit breuis u. Item prima pars in qua determinat de primis syllabis in quantum a preponitur consonantibus diuiditur in tot partes quot sunt consonantes quibus a preponitur in dictionibus latinis. Et primo sic. a preponitur ante b. secundo ante c. tertio ante d. etc. partes iste de se patent. Item prima pars in qua determinat de primis syllabis a precedentibus b diuiditur in duas partes: quia primo ponit regulam cum exemplis suis. secundo ponit introductionem. secunda ibi. Hinc demas. Ad primam partem sic dicit. Ante b corripis a. M. d. quod a ante b breuiatur in primis syllabis. sicut scabo bis. quod stat pro scalpere hoc scabellum. et pluraliter neutro hec scabella. stabilis a stando dicitur. stabulum est locus boum. vel aliorum animalium. Dabo bis bit. Labo bas bat. Flabellum est instrumentum fugandi muscas. Labor laberis (to sleyde) deinde ponit exceptionem dicens. Hinc demas. i. excipias illa que ponuntur in littera. scilicet labi futurum de

labor laberis. Fabula est sermo fictus. Scabidus. i. non habens crines. Labes. i. macula. Fabor futurũ de for faris. Strabo. i. luscus. Naba nabas nabat. Quorũ oĩa prima pducitur. Exẽpla quere in autoribus p te. Deinde dicit. Flabellũ varies. Q. d. q̃ prima syllaba. huius dictionis flabellũ põt produci z breuiari. Pro euidẽtia regularũ sequentiũ nota ordinem supradictũ introducentẽ ad sequẽtia que sunt facilia satis intellectui Interliniabimus igitur in sequentibus expositionẽ vocabulorũ presertim difficilium. Et sufficiet quãtũ ad superficialem intelligentiã legendorũ. zc.

nomen arboris. crudelis. acidum fieri.

Ac breuis probat hoc acer arbor acerbus acesco — Ac bre.

vt bacus. vt bacis. pactum facere.

Cum b preest vel p produc. breuiatq̃ paciscor

breue. producendus.

Et placet z baculus spaciũ brachos estq̃ morandus.

fortis. populus. eloquens. compositio. populus.

Hic acer trachus facundus machina dacus

auis. insula vel lapis: qui põt produci vel breuiari.

Graculus addatur / sed iacinthus variatur.

locus in qua spaciosus.

Ad corripies: tibi sint gradus z vada testes — Ad bre.

pestis.

Excipitur radix z clades suadeo spadix

vxorem ducere. deus belli.

Trado traduco gradiuus vadoq̃ rado

insula.

Et gades.

lapis preciosus.

Est super f. breuis a: sit saphirus lapis extra — Af bre.

cautus.

Ag breuis probat ecce sagax strages retrahatur — Ag bre.

plãgere ad modũ puerorũ. domus pastorũ. vestis. incantatrix.

Vagio vagina magalia stragula saga

hoc laganum. circuitus animalium.

Lagana producit petrus / indago sociatur

vt pagus vt sagus.

Si p vel f preesit produc / sed deme flagellum

fractio arborum.

Additur huic fragor z fragilis plaga rhete vel ora

Capitulum decimum.

.i. voco.
A l lõga. A super l tardant dissyllaba/sed calo verbum
hoc nomen. .i. adiectiuum. illã prepositionẽ.
Ac alit atq3 malum: quod mobile demo palamq3
turris lignea. verbum. nomẽ montis.
Atq3 phalam sit deinde pales his iuncta palumq3.
Atq3 salum mare.
His que nascuntur pariter quoq3 corripiuntur
Hec quibus est crescens genitiuis corripe sicut
.i. portator lignorum.
Sal salis atq3 palus/calo dematur & ales.
Que polisyllaba sunt breuies/balistaq3 tolles
tables. asper.
Alea caligo balenaq3 salebra squalet.
vt fama stramen. que postea ponitur.
a m bre. A super m tardant dissyllaba que sequuntur.
a mantell.
Sunt damus atq3 fames clamis & tri ab amo depta
nomen insule.
Atq3 thamos.
.i. plurimum syllabarũ. .i. amiratus. excipitur.
Que soli syllaba sunt breuies: amitto sit extra
massa lata. plango. chorda cum quo iacitur telum.
Lamina lamentor quibus amentum sociamus
vt panis. excipe.
a n lõga. A super n longam faciunt dissyllaba/deme.
hoc nomen. hoc verbũ. aĩal quoddã. .i. vetula.
Hic manus atq3 cano canis: hec anus addis anasq3.
prepositio greca. .i. apparitio.
Ac ana siue phanes.
vt famosus quod a fama dicitur.
Ni sint a longis polisyllaba curta notabis
gulosus vel luxuriosus.
Ganeo dematur/hic est qui luxuriatur
vermis est.
a p bre. A p breuis: nisi papilio vel bapulo papo.

nomen populi. lapis preciosus.
Apulus ꝛ lapa saphirus crapula papa
Mapaqꝫ cum rapa.
Vt aqua.
Ante q breuis a semper/nisi compositiua. A q bre.
.i. caluus diuinatoꝛ.
A r breuis est quod arista probat variosus aruspex. A r bre.
herba.
Excipitur carex ac careo verca varex.
patria. herba.
Area naritia vel glarea pareo naris
Productus vel ra vel rum testis tibi charus
.i. altare. stabulum porcorum.
Ara dei/sed hara suis/ꝛ para deme parumqꝫ.
Vt asinus.
Cum subit s produc dissyllaba/sit quasi dempta As lōga.
Villis domus. fundamentum.
Et casa siue basis/polisyllaba/curta notabis
Caseus excipitur/a basia longa notentur.
aduerbium.
At breuis nato sit testis quater atqꝫ quaternis. A t bre.
.i. mansio.
Atqꝫ statum status ꝛ statio latet/sed retrahetur.
Vates saturnus laternaqꝫ mobile latus.
obscurus.
Quatuor ꝛ fatum naturaqꝫ quatinus ater
palma .i. fidelis deo.
Atria catholicus clatros sociare solemus.
latum.
Platos cum statim varies/sed longa notabis
Vt mater. Vt pratum.
In quibus m semper est aut r muta preeunte.
quedā scientia diuinandi.
Philosophi mathesim dicunt vatesqꝫ mathesim
Vt placet est platea/dic platea siue platea.

vt aui. .i. sapiens. deulamenta.

A e bre. A super u breuis est/sed gnauus et auia demas
vt clauus et flauus.
Gauisus nauis/item si presit l addita muta
dulcis. peruersus. deus belli.
Suauis prauus et mauors pauoque mauis
vt lebes. vt plebeo.

E ante b breuis. Ante b fit breuis e si non duo consons presint
ciuitas.
De format debet phebus thebesque notentur.
vestis sacerdotalis. .i. luna.
Nebrida debilitas et phebe nebaque nebo
prope. temporis.

E c bre. E c breuis secus est testis/nisi secula mechus
abundans.
Fecis securus fecundus gretia secus
clamans preconium. pnosa. stultus. nomen mulieris.
Preco mecum te se vecors socius echo
locus vbi aliquid reponitur.
Tecaque longatur de qua cyroteca creatur.

E d lõga. Ante d protrahis e si sint dissyllaba/sicut
verbum.
Sedes et tedet/cedo pro dic demus edoque
baculus pastoris. nomen arboris.
Pes pedis atque pedum cedrus ac polisyllaba curta
maliciosus.
Ut sedio medicus/sed sedulus excipiatur
ex casone.
Sedicioque simul/et sedicíosus habetur
Dedalus et predium.
vt stefanus.

E f bre. Cum subit f breuis e/sed compositiua notabis.

E g bre. Ante g fit breuis e lego teste regoque tegoque
Excipies reges reginaque regula leges
nomen prouincie.
Eger et egyptus legant et tegula tego.

De quātitate pzimatū syllabarū.

Egis et eglocerос.

E super l longam faciunt dissyllaba/sicut — E l lon.

instrumentum sonandi.

Chele deme chelim velut inde velimqꝫ gelucꝫ.

dulcedo. peccatū. velox. animal est.

Atqꝫ melos scelus celer melus ꝛ bzeuiabis.

fouea. bestia.

Que polisyllaba sunt speluncaqꝫ belua demas.

vnctus. species metalli. spelunca.

Delibutus et electrum speleaqꝫ grecum

templa.

Heliseus cum deliciis delubzaqꝫ iungis

E super m bzeuis est/sed femina semita demes — E m bze.

Demoqꝫ pzoduces/sed longis addere debes

vt eminus.

E super m solam/sed cozreptis emo iungam

dea fatidica.

Ac emioqꝫ themis.

vt semis semissis.

Et cum cremento dissyllaba nomina pzoduc.

res femine.

Sed memoz atqꝫ nemus pariter femur bzeuiabis

vt fenum.

E super n longam/sic enim bzeuis atqꝫ fenestra — E n lon.

omnino. dii priuati.

Atqꝫ penu penitus penetro penes atqꝫ penates.

infirmitas.

Et frenesis varies.

vt bene. vt gena. vt senes. vt teneo. vt veneo.

Si b. vel g. vel s. vel ti. vel u. pzeiungitur illi

Fit bzeuis ac venenum pzoduci venaqꝫ debet

corrigie que pendunt a vita epi.

Tenia tena simul et venoz trenera senis

vt reperio ris.

Ante p fit bzeuis e veluti reperire/p duplex. — E p bze.

Capitulum decimum.

.i. pellicula que solet incidi in circucisione a iudeis.
Repperit excipies/simul et preputia prepes.
idest sepe.
Cepaque protrahit e/sed hanc producere debes.
vt sepe.
S sibi preposita/breuiato tamen sepelire.
etas lune.
Longa fit e pacta/repoque simul sociatur.

E q bre. ¶ Ante q fit breuis e sicut neque/demitur equor.
aduerbium. prauus.
Equus et equalis nequaquam nequamque neque
ordo. dna. clamor nautarum.
E r bre. ¶ E super r breuies/vt series hera siue seramon.
dns. vitium contra fidem.
Sic et heriles herus heresis tamen excipis heros.
quedam herba.
Hereo feralis erumnaque cerulus heres.
vermis. vnguentu. ordinationes.
Meret et eruca ceronica seria seres.
metallum verbum. vere.
Es eris quero gens seria ceraque sero.
quidam mons.
Erigone erigonu nymphe simul celesteque signum
sunt vestes inueterate. multitudo clericorum.
Sera pellinas clerus debesque notare.
vt verus vera verum.
E r lon. Longa fit e super r/sed deme veru vereorque.
purgationes alaru. lectus mortuorum. virga virilis.
Corripis inferias feretrum veretruque merumque
P quoque preposita ponens dissyllaba longa.
vt bresus. vitiu in pulmone.
Es lon. ¶ Longa fit e super s/nisi compositiua thesisque.
saluator.
Atque iesus.

.i. vsus.
Ante t longa fit e seu fretus/deme metallum — E t lōga.
mare.
Ac etiam metuoqȝ fretum meto metraqȝ retro.
nomen populi. vt peto. vt veto.
Adiungesqȝ gethes/ ⁊ si p preuenit aut u.
Preformat preter/pretor producere debes
aqua vel dea. mater achillis.
Thetis ios thetim dabit/atqȝ thetis thedisqȝ
crudelis. sequens verum.
E super u produc/vt seuus deme seuerus — E u lōga
Et leuo siue breuis leuis et leue non onerosum
quedam spina. populus hyspanie.
Ante d corripis i/tribulus ꝓbat hoc ⁊ hyberꝰ. — J ante b.
hiemalis.
Tribula dematur hybernus fibula scribo
Tibia liburnum vel mobile liber ac ibo.
a loof. signū factū cū flagello.
Et libum libo vibex quoqȝ libila quibo.
ciconia.
Ac ibis.
.i. iniuriam dicere.
Ante c fit breuis i/sit conuiciot tibi testis. — J c bre.
.i. loquar. sagitte.
Atqȝ dicar demo conuicia spicula dico.
a crūme. signa victorie.
Vicus cum mica vel niceteria trica
Vicesimus. tricesimus. auis quedam.
Vicenus quoqȝ tricenus ficedula ficus
est dictio equiuoca.
Licia cum spica vel sicut picaqȝ picus.
.i. aridus.
C duplicat sicca siccus/sed variabis
verbosus. quasi dicens fata.
Queqȝ dicar poni/vt fatidicus breuiabit.
Ante d longa fit i/velut idem pro mare fido. — J d lōga.

Capitulum decimum.

Et sidus/sed demis idem neutrale si descꝫ
quedam regio.
His ideo sidis atqꝫ sidonia iunge quidemqꝫ.
vt bidens. vt video. vt tridens.
Addis idoneus his ꝛ si b vel u preit aut t.
.i. sonum facere cum dentibus.
Strideo producas ꝛ strido/rideo iungas.
statue vel imagines. qui colit idola.
Idola produces/tamen inuenies idolatra.

I f lon. I super f longa/nisi compositiua ciphusqꝫ
vt vigeo. .i. firmo.

I g bre. Ante g corripis i/vult fligo figoqꝫ demi
.i. currus.
Viginte bige trigintaqꝫ frigora pige
odio. quedam auis.
Nigro pigradua frigoqꝫ simul sociamus.
S t si preunt vt stigo longa manebunt
palus infernalis.
Sed stiga cū strigibus breuies/strigiles varia mus
lapis vel serpens.

I l lon. Longa fit i super l vt milia/deme cilindrum
auis est. letus. pars hois. populus.
Et philomena silex hilaris ciliumqꝫ siliqꝫ
pondus duarum librarum.
Et granum milii bilibris pilus et pila ludus
vt sileo. vt stilus.
Si preit s aut t/tunc debes i breuiare.
flores multū frequētati ab apibus.

I m lon. I super m tardant dissyllaba/thyma deme
aduerbium. ounge.
Et nimis atqꝫ fimus/simul his ꝛ hymen sociamus.
asal multū similatum hoi.
Que polisyllaba sunt/nisi symia curta manebunt.

I n lon. Longa fit i super n: tinea linio lino deme
vt cinis. vt sino. vt minor.
Que c vel s aut m iungunt i/sunt breuiata.

mortarium.
Ut simus atq; mino/sed sinum minoq; demis
Ante p fit breuis i/vult vipera ripaq; demi. I p bre.
cibus pugilum. vas bibendi. id est circundo.
Cypharium cypho cyphus cum stipiti stipo
I q breuis:probat hoc liqueo liquor inde liquoris. I q bre.
Atq; liquor quaris:fit liquor liqueris extra
I super r longant dissyllaba/lyra probabit I r lon.
Vult pira siue viri pirus et resonens lira demi
Que polisyllaba sunt breuies:sed tyria deme
Pyrula pyrata:fit piramis his sociata
Longa fit i super s/nisi deme miserq; disertus I s lon.
aqua cocta in hordio.
His tisanam iungis:et compositiua notabis
I breuis ante t fit/iter hoc testatur itemq; I t bre.
circuitus .i. honoris cupidus. circundatus.
Ambitus ambitio demas ambitur et itur
.i. diues.
Nitor dis ditis clitellaq; lis quoq; litis
de italia. saltatio quedã in numerũ facta.
Italus et phiton glitis pitissimaq; iungas.
a popyngay. .i. sol. actus appropians auibus.
Psitacus et titan titilloq; sis quoq; sitis
T duplicat littus:et littera consocietur.
vt mitis. vt ritus. vt vito.
M preeunte vel r aut u producere debes.
Sed breuies vitulum britones ouiq; vitellum
U longam facit i/niuiue vult regula demi. I u lon.
biuium. triuium.
Bisq; notes et tris/et que componis ab illis
obstaculũ verbum.
Ante b longa fit o/velut oper obicioq;. O ante b longa.
progenies. corrosus.
Excipiatur obes verbum soboles et obesus.

Capitulum decimum.

Vt probus.

Corripias etiam si duplex consona presit

Ac obolus.

O c bre. Oc corripimus/ veluti iocus atque iocosus

Et iocor et proceres oculus voca/ sed retrahatur

hec vox.

Jocundus vocis procerus et ocior addis

monstrum maris. fluuius infernalis.

Focaque vocalis/ cocytus c duplicabit.

id est abscondo.

Occulo longa dare decet/ ocia pocula iunge.

Occo c duplicat/ suffoco decet variari

Vt rodo. aduerbium.

O d lon. O d producunt dissyllaba/ sed modo deme

Ac odor atque modus/ polisyllaba curta manebunt.

Proderit est longa/ sed proderis est varianda

quoddam ciborum.

O f bre. O super f breuis ecce profer profugus et ofella.

Profugo dempta vel profero profuit offa.

Vt cogo a gowne lignorum congeries.

O g lon. O g producis/ toga deme togusque rogoque.

Atque logos.

O l bre. L curtam facit o sicut colit/ excipe nolo

id est conor vel ordino.

O l lon. Molior et moles sol solis dolia proles.

fungus est. in tempore preterito. genus cibi.

Solor boletus olim coliphia solus.

piscis vel putredo nasi. longus in sermone.

Polipus et stola prolitus coloque colas.

Solennis sollers quibus l duplex reperitur

O m lon. ¶ O super m longam facies: vt comere comes

chorda cum qua iacitur telum. instrumentum ferreum.

Omentum/ sed homo demas stomachum et omasum.

Et comedo dominus domus et coma siue comare.

a dewe.
Est glomus & glomero comes atq̄ domo vel omitto.
nomen insule.
Et thomos atq̄ domo sicq̄ componis ab illo.
nomen loci vel populi.
Atq̄ gomor.
Vt moneo. corigia.
Est super n breuis o/nisi nonus zonaq̄ pono — O n bre.
numerus in kalendario. .i. vnus.
Et nonas pone/monos longam credo breuemq̄
Vt cor. dono. pono.
Si c d vel p precedit/longa locatur.
O p breuis veluti sopor atq̄ soporus oportet. — O p bre.
progenies. pastor.
Atq̄ propago/sed opilio popismaq̄ demis.
Vitis propago vel sopio populus arbor
Et tophus.
Opportunus et opperior tibi p duplicabunt.
Vt scopo.
Cum c preit longa:scopulus cophinus copos extra.
vt loquor.
O q corripitur/sed compositiua notentur. — O q bre.
Vt sorum. ventus.
O super r breuis/excipitur fors corus et oris. — O r bre.
Corallus chorum mos moris/morus et horum
tegmen pectoris. .i. nouercam.
Horo cum coram vel thorax horaq̄ noram.
mus. alius mus.
Doricus et sorex.
Vt lorum. Vt ros.
Et cum preuenit l aut r producere debes.
oratio.
O super s longa/rosa demitur atq̄ proseuca. — O s lōga
Et dosis et posuit/sed prosa potest variari.
O super t breuis est/totidē quotus et noto testes. — O t bre.

Et nota: sed demis dos dotis potoqꝫ cotis.
Quotidie totus notum votumqꝫ notemus
Vt chloro.
Produces etiam si pręsit consona bina.
.i. casus.
Sed breuiare ptotos et ab illo sumpta solemus.
Atqꝫ proteruus item prothos.

O u bre. O super u breuies: ouum prouincia demes
Prouidus esto comes.

U ante b breuis. Ante b fit breuis u: testis rubor est rubeusqꝫ.
rusty .i. fecundus.
Excipies tuber rubigo suber et vber.
iuuenis. Vt bubo. Vt nubo.
Et puber pubes / et si b preuenit aut n.
a nubentibus innupta. custos boum.
Innuba corripies: et pronuba siue bubulcus
Nubo tamen longum conubia ceu metra poscunt

U c lōga. Ante c longa fit u / ceu duco luceo lucus
Deme lucerna luctor ꝛ dux ducis atqꝫ ducenti
Vt nucis: Vt cuculus / Vt crucis.
Et si preponas n au c vel r breuiabis

U d lōga Ante d longa fit u ceu trudo / deme rudentes
palus acutus.
Et pudet atqꝫ sudes rudis atqꝫ ruder studiumqꝫ
Et cudo seu rudo ponis seu metra requirunt
Vt trusa.

U f lōga U raro ponis super f nec eam breuiabis
Vt mugio mugis. vilis domus.

U g lōga U g produco / tuguriqꝫ tamen memor esto.
Vt fugio. Vt iugū. Vt pugil.
F preeunte vel i vel p debes breuiare
fructus. mentes.
Fruges produces et iugera mobile iunges.
Et frugi.

De quantitate primarũ syllabarũ.

Vt vlulo. pinguedo terre.
Vl super l breuies/vligo demere debes — Vl bre.
Vt gulio. Vt fulgio. Vt mula mulus.
G preeunte vel f aut m producere debes
nomen auis.
Excipitur fulica mulier/gula iungitur istis.
Longa fit u super m/sic humanum dabo testem. — Vm lon.
Hinc humus ac humerus humilis sum⁹ excipiamus.
Vt numerus/cumulus/tumulus.
Si preit n aut c vel t debes breuiare
gibbus in pectore.
Numē produco strumaqꝫ simul sociabo. Ac humor.
Vt vnus. instrumentum scindendi ligna.
Vl super n longa cuneum tunicamqꝫ retracta — Vn lon.
Vt stupor.
Vp corripitur/sed iupiter excipiatur — Vp lōga
Cupaqꝫ cum stupa.
Vt nuper. Vt rupes: Vt puppis.
N preeunte vel r vel p producere debes
image que fit a pupillis.
Sed pupulam varies: pupillam protrahe tantum
Vt murus.
Vr producatur super r/nurus excipiatur. — Vr lōga
e fex olei. sedes iudicium.
Et furit adiunges muriam simul atqꝫ curules.
Vt musa. i. murmuro.
Longa fit u super s/sed deme susurro pusillum. — Vs lōga
Vt tutus tuta tutum.
Vt producunt dissyllaba: sed puto deme.
marcidus. sicut. pellis humana. spina.
Putris vti cutis atqꝫ frutex vter vtra lutumqꝫ
Vt butyrum.
Que polisyllaba sunt cum prole sua breuiabis.
alternatus. deuorare. i. fetet.
Mutuus excipitur et mutio glutio putret
Futilis addatur cum futio longus habetur.

Venter. non sequitur primitiuū vtor.
Utilis ex vtroꝫ vterus bene non sapit vtrem
vt vua.
U u lōga U super u solam produc/dant cetera curtam.

De quantitate mediarū syllabarū.

hec syllaba syllabe.
A ante b ī mediis breuis. A Breuis in mediis datur ante b syllaba testis.
Si bilis a sequitur vt amabilis excipiatur.
id est leticie deditus.
Et letabundus formamqꝫ parem sociamus.
Vt venabulum. instrumētū venandi.
Quod facis in ulum iunges venabula testis.
Vt psittacus et itacus. .i. obscurꝰ. immundus locus.
A c bre. Ante c fit breuis a dematur opaca cloaca.
Vt cenaculum. Vt loquacis ꝛ voracis.
Quod dat ulum iunges: obliquos addere debes.
Sed nunqꝫ mediis suberunt dissyllaba nominis
nomen mulieris. a cryket.
A d bre. Ante d corripis a velut eleda/deme cicadam
A f bre. A super f breuis est/colaphus testis tibi fiet
Vt imago.
A g lōga Ante g longa fit a/sed nomina deme secunde
.i. mare. nomen viri.
Sic pelagus ponis his abdenago sociabis.
A l bre. A super l breuias velut italus/excipis hec que.
declinatio.
Tertia declinat australis hoc manifestat.
ornamentum lecti.
Produc in neutris obliquos ecce toralis.
nomen ville vel viri.
Ascalon esto breuis/superadditur absalon isti.
de italus. de tantalus.
Italides et tantalides sua curret origo.
A m bre. M preeunte breuis erit a thalamusqꝫ probabit.
vt velamen.
Que faciunt amē producunt vt thimiamen.

De quātitate mediarū syllabarum.

id est furnus.
¶A super n breuis vt clibanus: tamen excipis illa. An bre.
id est vacuus.
Que declinabit tibi tertia sicut inanis
poma siluestris.
Vocali iuncta producitur vt machiana
vt samaritanus. montanus rhomanus.
Deriuata simul nomen gentile locicꝫ
quidā mons odoriferus est vermis. vnguentum.
Sed libanum breuio sit arena iuncta balano
vt inanis.
Produc obliquos/sed compositiua notato
quidam mons.
Istis vulcanum cum gargano superaddes
vt gausape. virga virilis.
¶Ante p fit breuis a/sed deme priape sinapis. a p bre.
aīal dans odorem.
¶A super r breuis vt barbarus/hinc zodoara a r bre.
vt carthartarus qd est charta deriuatur.
Excipe quecꝫ vides deriuari manifeste
primitiuos.
Quidam denarium breuiant: non primitiales.
Obliquos produc: iubaris et cesaris educ
vt comparis et disparis.
Compositiua notes et nectaris asparis atcꝫ
nomen viri. herba quedam.
Bostaris et caparis.
velum nauis.
¶A super s breuis est vt carbasus/excipiascꝫ. a s bre.
ductor asinoꝝ.
Deriuata palam cognosce sicut agosa.
quidam mons. intestinum fetens.
Longis pernasum iunges/sociabis omasum.
Ante t corripis a sicut ciathus/tamen inde. a t bre.
id est dictiones.
Excipias voces quas deriuabis aperte.

nomen viri.
Que sunt in tes sociabis sicut achates
abbatis.
Jungit nomen in as obliquos sic probat abbas.
id est obliquos: vt thema thematis.
Corripies alios.
corpus mortuum.
A u lon. Longa fit a super u/tibi sit pro teste cadauer
Compositiua notes.
E ante b in mediis syllabis.
.i. iuuenis sine barba.
E b lon. Ante b longa fit e/fiet tibi testis ephebus.
infernus. arbor nigri coloris.
Demitur hinc herebus esebon simul & therebintus.
herba medicinalis.
Additur ellehorus.
nomen viri.
E c lon. Ante c longa fit e/senecam tamen excipis inde.
hoc hesedum .i. currus quo claudi portantur.
E d lon. Ante d protrahis e/sed tamen eseda deme
nomen viri. andromeda.
Melchisedech socias/& nomina que facis in da.
.i. deriuatiuis.
Pes dat edis compositis quod compede prestat.
quoddam animal.
E f bre. E super f dabitur breuis/hinc elephas breuiatur.
vt legis. domus triangularis. nomen viri.
E g bre. E g corripitur: sed abest tristega cethegus.
paruus nauis.
E l lon. E super l dabimus longam/patet ecce phasellus
nomen viri.
Abimelech remoue/debet breuis angelus esse
vt racemus.
E m lõ. E super m longa: vehemens heremusque retracta.
hortus in quo xps orauit.
Additur his hyemis alemania gessemanique

De quantitate mediatū syllabarū.

Vt camena. nomen mulieris. nomen viri.
Longa fit e super n / helena tamen helenumq₃ — E n lon.
nomen viri vel insule.
Et iuuenis a senech hebenusq₃ decet remouere
Vt intrepidus.
Ante p rara fit e / moneo tamen hanc breuiare — E p bre.
Excipe presepe.
Vt camera.
R subeunte breuis datur e / tamen excipis herus — E r bre.
instrumētū pōderādi.
In propriis sicut gualterus / & adde stateram.
Vt sincerus.
Et deriuatū quod rus determinat aut rum.
.i. crudelis. pileus peregrinoꝝ. & dr a galera.
Ex hoc austerus producitur atq₃ galerus
canis infernalis. furia infernalis. animal est.
Cerberus esto breuis / sit longa megera chimera
Infera cum superis iterum breuies vterumq₃
Et patera pateris discerne patere docere.
animal est. populus hispanie.
Pantheramq₃ morans cratheram iungis hiberum.
Vt verberis et carceris.
Cherxipis obliquos alios: varies mulierum.
Vt cymiterium.
Cumq₃ rium sequitur vsu vario reperitur.
Vt lachesis. sciencia diuinandi.
E super s breuis / excipitur diuina mathesis — E s bre.
sciencia poetarum.
Ad placitum frenesis pones / dicesq₃ poesis
Vt facetus.
T subeunte datur e longa / sed excipis hec que. — E t lon.
Vt seges segetis. lapis quo naute ventos cognoscunt.
Tertia declinat / amathistus iungere debes.
Vt prepetis & interpretis.
Obliquos breuies / agnetis demere debes.

Quasi dicat q isti obliqui producuntur.
Longis vtere locuplete quiete lebete.
Est enim magnes quidem lapis preciosus attrahens ferrum.
Est magnete simul themetum variare solemus
Vt longeuus longeua longeuum.
E u lōga E super u raro/ fiet tamen hec tibi longa.
Vt comibus.
I ali b in me. bre. Ante b corripis i/ sed compositiua notabis
Que dat quarta solent variari possibilisqz
Vt angelicus. delectabilis.
I c bre. I c sequente breuis/ dematur apricus amicus.
Additur his vmbilicus fornica pudicus.
s habergeon. fluuius.
Et cum lorica lectica murica caicus.
Istis mendicus cum vesica socianius.
Vt postica. Vt antica.
Est vrtica simul ꝛ que post format et ante
In proprijs icus producitur vt fredericus
Longa fit icis ab ix/ exemplum sit tibi felix.
Sed mas solus icis/ sicut calicis breuiabit
pernix. i. velox ꝛ dabit cis in grō: ꝛ tunc deriuatur a pernicor oris.
Junges cum felice salicem pernix dabis icis
A pernicor icis/ a perneco sic breuiabis
Mastix est quoddam gummi ad corroborandum dentes.
Masticem produc ꝛ fenicem breuiando
Quod dedit ex/ nisi lodicis/ bombix dabit icis
nomen insule.
I d bre. I d corripitur sicut cupidus/ sed abidis
Vt atrides ꝛ desides.
Excipies/ et que trisyllaba ponis in idis
filia coronei. ꝛ fuit amasia phebi.
Hisqz coronidem iungi veteres voluere
Produces ideo sicut formido cupido.
. i. cū hoc nomine desiderium qd producit ante r.
Cum desiderijs ades considero longis.

Pone duas primas dauidis/ sed metra requirunt.
Perfidus infidusqꝫ fides fidoqꝫ probabunt.
vt munificus.
I super f ponis raro/ sed eam breuiabis. — I f bre
vt prodigus. vt auriga & caligo.
I dabo pro g breuem/ sed que facit in ga vel in go. — I g bre.
Demis: vt auriga caligo/ sed breuianda.
vt diligo.
I super l breuies solum/ tamen excipe neutrum. — I l bre.
Quedam composita tibi sint calige sociande.
vt cubile sedile. supple deriuata.
Quodqꝫ facis ile que sunt a nomine iunges.
.i. iulius: quintus a martio.
Sicut quintilis: breuis est humilis parilisqꝫ.
idest largus. aptus vel apta nubere.
Dapsilis et pestis nubilis additur istis.
idest vilis vel leuis. demus refugiū.
Exilis longum subtiles aprilis asilum.
vt animus. pinguis vel diues.
I breuis est super m/ tamen excipiatur opimus. — I m bre.
Cum quo sublimis/ sed compositiua notabis.
fermentum. sine fermento.
zima puto longum/ tamen azimus est breuiandum.
coniugatione verbi. vt a munis hoc munimen muniminis.
Et deriuatum de quarta sit tibi longum.
vt dominus.
I super n breuis est/ tamen hinc festino caminus. — I n bre.
nomina virorū vt martinus. furia infernalis.
Excipitur propriaqꝫ simul iungens et erynis.
miles romanus. & deriuatur a quiris quiritis.
Et deriuatum tibi sit pro teste quirinus.
Iunge criminum siue catinum deinde salinum.
Cedrinum iungas predictis atqꝫ lupinum.
fames. .i. ministro.
Pina super p dabunt tibi longa propino supina.

a cras deriuatur. pronomen interrogatiuum.
Crastinus esto breuis/simul heccine nundina iungis.
idest statim. .i. illud granum quod est in racemo.
Protinus his acinūq; perendino iungitur: & que.
oleaginus. byssinus. clandestinus.
Ex oleo bysso clam formas seroq; fago.
Et que hyacinctus bombix dat hac amethistus.
Vt farina.
Ante na longa fit i/ uult pagina femina demi.
cōpositio vel fraudulenta ordinatio. nomen mulieris.
Machina cum trutina proserpina lamina iungas.
tubator nomen ciuitatis.
Buccina cum mutina seu sarcina fuscina dicas.
Sic elemosina fit.
idest nominatiuis terminatis i in. Vt delphin.
Obliquos ex in produc/ asinum breuiabis.
Vt architipus. i. mente figuratus .i. populus habēs pedes contra nos.
I p bre. I super p breuis est/ hinc antipos est tibi testis.
Ostipum retrahas/ cum stipo consociabis.
I q lon. Q subeunte damus i longam/ sicut iniquus.
siliqua branne.
Cum siliquis reliquos: & compositiua notabis.
Vt satyra. i. reprensio.
I r bre. I super r breuis est/ tamen excipis inde butyrum.
idest deorsum a lyra.
Sic delirus erit: saphyrum iunge papyro.
Appellans lapidem/ sed pro vicio breuiabis.
Vt athisus nomen arboris.
I s bre. Est super s breuis i/ paradisum non breuiabis.
nomen viri.
Anchises iunge gauisus ei superadde
Precedente para breuiantur lesio longa
I t bre. I pre t breuis est/ leuitas erit hinc tibi testis.
.i. de nomine deriuata.
Que fiunt in ta proprio de nomine sumpta.

De q̄titate mediarū syllabarū.

scꝫ nomina.
Siue loci propriaqꝫ simul producere debes.
.i. diaconus.
Ut margarita leuita vel heremita.
infirmitas quedam in lingua gallina.
Ut placet est pituita/petrus dicit polimita.
idest q̄ terminantur in tis. vt sunamitis. i. aīa peccatrix. in tes: vt tersites.
Que fiunt in tis aut in tes longa notabis.
Itus si detur a nomine longus habetur.
.i. diues.
Et sic ex censu censitus dicere debes.
Q. d. q̄ ab hoc noīe seruus deriuatur seruitus. vt fortuitus.
Seruus curtat itus: aduerbia sic breuiamus.
coniugationis. vt auditus ab audio.
A verbo quarte venientia longe notate.
coniugatio. vt strepo strepui strepitum.
Tertia preteriens in ui dat itum breuiando.

De supinis i itū.

q̄ in ui: vt peto petis petiui petitum.
Preteriens aliter in itum producere debet.
Curtat itum pareo vel disco parcoqꝫ posco.
vt fugio fugitum. vt bibo bibitum. domui domitum.
Que gio dant vel bo que prima dat atqꝫ secunda.
Cumqꝫ supina dabunt i longam t subeunte.
producunt penultimam. vt dormio dormitus.
Que formantur ab his ito longam breuiabis.
agnitus agnita agnitum. cognitus cognita cognitum.
Agnitus esto breuis/sociatur cognitus illi.
idest penultimā vel nomen in itus terminatum. vt obliuiscor oblitus.
Itus producit quod deponens generauit.
vt tuitus et intuitus.
Sed tuor abbreuiat ea que de se tibi format.
vas olei ad illuminandum.
Et producuntur lechitus et hermophroditus.
venena. fluuius infernalis.
Sic aconita locas/cochitus ei societur.

Capitulum decimum.

Vt quiris quiritis.
Nominis obliquos/ quod in is fiet dabo longos.
idest quorum gti terminantur in is. militis. sospitis.
Corripies alios/ testis cum milite sospes.
nomen ciuitatis.
I u lon. I super u longa/ niniue tamen est breuianda.

quedam herba vel quidem populus.
O an b breuis in mediis syllabis o c bre. Est orobus testis quod o supra b breuiabis.
de ambo. de duo.
Demitur ambobus october siue duobus.
Vt apocope. Vt velocis et atrocis.
Ante c fit breuis o/ tamen obliqui retrahantur.
quidam liber biblie.
Ante d corripis o velut exodus/ hinc procul esto.
Herodes et ei custodes sunt sociandi.
quedã figura vel quidã modus loquendi.
O d bre. O super f breuis est et apostrofa sit tibi testis.
sermo de animalibus cornutis
O f bre. Est o super g breuis velut egloga/ sed remouebis.
.i. congregatio iudeorum.
O g bre. Que g vocali preiungitur vt synagoga.
.i. progenies.
O l bre. O super l fiet breuis hoc soboles tibi monstrat.
sunt illi q ferũt merces p vicos ad vendendũ.
Excipiat illud quod fertur farmacopole.
O m bre. O super m breue fit/ salomon sic esse probabit.
idest que sunt generis neutri. .i. bonus odor. inde venit cinamomũ.
Que seruant neutrum genus excipe sicut amomum.
Vt sermonis. qdã pãnus in q vuluitur mortui penes iudeos.
O n lon. Longa fit o super n/ sed sindonis excipiatur.
idest quedã regio. quasi duos habens ordines.
Sadonis atque diaconus et turonis sociatur.
populus. ciuitas populus.
Calcedonis sidonis et vasconis abbreuiabis.
ciuitas populus .i. terminatorum in o. vt saxo saxonis. macedonis.
Ligonis et britonis ac obliquos sociorum.

ad differentiam aliorum que non designant loca.
Que loca designant predictis addere debes.
Vt babylon lonis calidon donis. nomē loci.
Cum proprium sit in on: tamen excipies calidonis
dulcis cantus. pecunia male acquisita.
Simonis armonicus mămona breuiare solemus
regula clericalis. ciuitas pōt pduci vel bre.
Canonis esto breuis cum demone: sidonis vt vis.
Caropos est dictio greca: et est via cartulosa. vel est color in vrina.
P subeunte breuem facit o caropos dabo testem — O p bre.
quidam mons.
Aesopum tetrahas europam siue pyropum.
idem est quod egyptus: possessiuū nomen de canopus.
Ut placet est canopos / canopeum qui tibi curtat.
nomen mulieris vel ciuitatis.
O super r breuias / sephora testem tibi sumas. — O r bre.
Vt canor canoris. Vt sopor soporo vel soporus.
Deriuata palem produc / patet ecce sonorus
Vt honor honoris.
Nominis obliquos quod in or sit iunge / sed arbor
memoris. castoris. rethoris. marmoris. equoris.
Et memor et castor rethor seu marmor et equor
sez obliquos. quidam mons.
Corripuere suos / sed longis adde pelorum
Vt hector hectoris.
Et quedam propria sunt obliquos breuiands
masculini generis. Vt hones oris. Vt pectus pectoris. ebur eboris.
Mas facit os oris: que dantus et ur breuiabis
O super s longa sit testificatur alosa — O s lōga
Vt asotum nomen castri in terra philistinorum.
U subeunte dabis o longam sicut asotum. — O t lōga.
Que componuntur discreta mente notentur. — O u bre.
Vt ludouicus.
O super u raro / sed compositiua notato. — U ante e.
Vt coluber.
B Ante b sit breuis u: sed demitur inde saluber. — B breuis in me.

.i. producimus. Vt caducus caduces caducum.
U c lõga. U c protrahimus: quotiens a vel um subit aut us.
id est comedo.
Manduco iunges/ fudica consociabis
Vt ducis & inductie. nomen viri vel signum celeste.
Cetera corripies/ pollucem non breuiabis.
Vt testudo.
U d lõga Ante d longa fit u/ pecudis tamen hinc retrahatur
vt lanugo.
U g lõga Pre g fit u longo/ tamẽ hinc tibi coniunge adempta.
to soke. animal suggens sanguinem.
Sugo producis/ sed sanguisugam breuiabis.
Vt sedulus. nomen gentile seu patria.
U l bre. U super l breuia/ getulus adulor dempta
scz dedasino. Vt torcular
Que declinabit tibi tertia: longa notabis
nomen hebreum. i. peruersus.
Nomina/ sed zabulon breuiatur hercule iuncto
predictis.
His sotular socio/ specular breuiabit origo
hic & hec presul. i. qui vel que preest alijs in dignitate.
Obliquos breuies/ vt presulis & nebulonis
.i. sine lumine. & potest accipi pro inferno.
U m lon. U dabimus super m longam tibi sicut alumen
id est sanus. .i. inobediens.
Incolumus contumax demis/ & autumo iungas.
lacuna est parua fossa que prouenit in facie ex nimio risu.
U n lõga U super n longa/ dabitur pro teste lacuna
Vt vitupero vituperas.
U supra p breuis/ sed compositiua notabis
Vt palinurus.
U super r longa/ sed purpura ponitur extra
Vt parturio et esurio.
Corripe verba quibus meditatio conuenit & que
Sunt forme similis vt luturio breuiabis.
id est plates vel nomẽ viri. et sunt mulieris q̃ solent ire in nocte.
Mercuriusq; votes et centurio leniuresq;.

vt murmuris.
Obliquos breuies/tellurem demere debes
nomen fluuij.
V super s longa/tibi sit pro teste cerusa — V s lõga
vt cornutus. genus arborum.
Pre t longa fit u/tamen arbutus est breuianda — V t lõga
quia aliqñ corripiuntur. vt disputo. aliqñ producuntur. vt imbutus.
Compositiua notes.

De quantitate vltimarũ syllabarum.

vt vltra & citra.
Voces fine dabis a longam/sed breuiabis. — A longa.
vt musa scanna. o musa.
Rectum cum quarto casu quintum sociando
vt andreas.
Hinc tamen excipies cum rectus in as tibi fiet.
casus vocatiui.
Inde vocatiuum velut andrea dabo longum
in noībus numeralibus. .i. possunt corripi & produci. vt triginta.
In numeris ginta sunt ad placitum tibi danda.
Postea non breuia/nisi fiet dictio bina.
id est sicut.
Ut puta corripies ita vel quia iungere debes
Productum greci rectum quandoqꝫ notaui
vt mare.
E Correpta datur exceptio multa paratur — E bre.
ciuitas est.
Grecum nomen in e produc:testis tibi tisbe.
Declinans per e dipthongum nomina prime
.i. ablatiuos quinte declinationis. vt meridie.
Et casus sextos de quinta dictio longos
Longam pone fame quoniam famei dedit ante.
.i. noībus quinte declinationis.
Et que componis de quinta longa locabis
aduerbium vel coniunctio.
Quare quotidie tibi sunt testes hodieqꝫ
Longum pone doce/similis quoqꝫ tempora forme.

Capitulum vndecimum.

Eq3 vocatiuum dat nomen in es tibi longum
in e desinentia.
Nomen longa dabit aduerbia si tamen apte
id est si regulariter comparatur. vt iustus iustior iustissimus.
Comparat vt iuste/sed nec bene nec male crede.
immo corripienda.
Producenda fore: quia neutrū comparat apte
Sepe breuem ponis: quia non a nomine sumis.
vt iustissime.
Summi cuncta gradus aduerbia longa locamus
nomen relatiuum. coniunctio copulatiua.
Que nomen longum: q3 notans et erit breuiandum.
pronomina. prepositiones.
Me te se longis/simul e de pre sociabis
coniunctio adiectiua. aduerbium prohibendi.
Ne nisi cum dabit an produc/fermeq3 fere
coniunctio disiunctiua.
Aut ve dabit curtam/dabit interiectio longam
vt domini magistri. vt colchi. pari. tibri. casus vocatiui.

I lōga. I dabitur longa/quedam volo demere greca.
Ista que in littera ponuntur possunt produci ꝛ corripi.
Sed michi siue tibi sibi vel quasi vel nisi semper
quia vltima syllaba eorum potest breuiari ꝛ produci.
Ad placitum ponis/ꝛ vbi vel ibi sociabis.
vt sicubi ꝛ necubi.
Et sua composita.
hoc est ad placitum. finales syllabas in o desinentes.

O i vlti- mis ad placitū. Ut tua metra petunt o ponis deme datiuos.
vt domino magistro.
Ac ablatiuos quoniam decet hos dare longos.
vt do sto.
Que monosyllaba sunt semper producta manebunt
hoc est q gerūdia in o desinētia psūt finalē syllabā ꝑducere et breuiare.
Deq3 gerundiuis tua consule metra locandis.
vt genu cornu et gelu.

U lōga. U producta datur exceptio nulla paratur.

De q̄titate vltimarū syllabarum.

vt ab. et. ad. tum
Que dant b vel t d vel in debes breuiare. B d tm.
.i. dictiones syncopatas. .i. dictiones dyphongatas.
Excipe concisas dyphongum vel posituras
pro fumauit: exemplum de syncopa.
Fumat aut dicunt ex hoc testes tibi fiunt.
vt sic. iste dictiones breuiantur.
C longam ponis/nec lac donecq; remotis. C longa.
Pronomen potest produci vel breuiari: et similiter intellige de feminino et neutro: vt hec et hoc.
Hic poni poterit ceu metri regula poscit.
.i. desinentia in al: vt animal nomen vel aduerbium.
L breuiare volo: sed nil producere quero. Al bre.
idest quod producitur. vt michael ad differentiam latinorum.
Ol vt sol iungis: et in el barbara ponis. Ol bre.
scz barbarorū in el. scz in autoribus.
Istorum multa tamen inuenies breuiata.
vt non. N longa.
N producta datur sed forsan excipiatur.
aduerbiū. prepositio. prepositio cōposita. aduerbiū. prepō cōposita.
Forsan et inq; tamen de in his et iungas an exin.
Rectus in a greci facit an quarto breuiari.
vt nominis/carminis.
Si breuis est crescens genitiuus in antesuprema.
vt nomen.
Ex hoc in recto decet n poni breuiando.
vt meneláon.
Quartus casus in on solet in greco variari.
Rectus producit nisi neutra: sed breuiabis.
vt cesar. idest vnius syllabe.
R breuiando locas que sunt monosyllaba demas. R bre.
idest exempla. vt veris paris. .i. que deriuando componis.
Testes sunt ver par: et ab hoc que sumis vt impar.
exempla quere in autoribus.
Que tamen in multis breuiata locis reperimus.
prepō. fbū. cordis. viri.
Et breuis est per fer cor vir terq;/sed ether.

cupa. ventus pluuiosus. aeris.
Et crather ymber vsus producit et aer.
idest hanc litterā s. vt pietas. moles. auis. ros. et vultus.
S lego vocali diuisim cuilibet addi.
scilicet longa vel breuis.
Hinc leuius scitur que syllaba quanta locetur.
idest dictionem in as terminatam pro sed.
As longam ponis vt musas: at breuiabis.
vt thoantias nomē patronimicum cuius genitiuus habet thoantidos apud grecos.
Nomen in as grecum quod ponit in os genitiuum.
idest producit et corripit. declinatio. i. acciī in as terminatū.
In greco variat pluralem tertia quartum.
vt sedes.
Es producta datur: tamen hinc penes excipiatur.
verbum sum es. adsum. possum.

Es lon.

Es cum compositis vt ades potes abbreuiabis.
genitiuus singularis superans nominatiuum. i. penultimam.
Obliquus crescens qui corripit antesupremam.
quoniam corripit vltimam.
In recto facit es curtam/ testis tibi miles.
¶ Hic alexander manifeste facit petitionem principij: quoniam hic dicit quod nomina in es tertie declinationis habent es breuem: quādo mutant es in tis in genitiuo breuem. Et ideo remittit ad primum capitulum/ ibi. Mas aut commune si fiat in es breuiatam. etc.
¶ Et ibi dicit quod nomina masculina et communis que terminantur in es breuem: mutāt es in itis breuem. Et ita illinc remittit huc: et hinc illuc. et est petitio principij. Et ita in de is. vt statim sequitur.
rei. cereris. i. dea bladum.
Sed res atque ceres et spes sunt longaque fidesque.
idest nominatiuus. i. ante es.
Rectus qui tenet i super s nescis breuiari.
scilicet penultima.
Cum tamen hic e breuem tenet aut tis in genitiuo.
parietis. abietis. i. predecessores nostri.
Ut paries abies/ sic vsi ponere patres.
Quasi dicat quod iste dictiones de arte possunt breuiari.
Forte tamen ratio concederet in breuiando.

poete. Vt compes compedis.
Multi dant longam pes & sua compositiua.
Quasi dicat q pluralis casus nominis greci in es terminati. vt meridies aliquando producitur. aliquando corripitur.
Pluralem greci variatum sepe notaui.
.i. finalem sillabã in is. Vt panis. .i. excipis p̃dictis. Vt dñis. magistris.
Is breuias sextum casum demis atq; datiuum. Is bre.
Vt lis et vis. Vt quamuis.
Cum suis iungis monosyllaba compositiuis.
.i. noĩatiuis singularibus. vel q. ea id. aduerbium numeri.
In rectis breuio quis etis bis eis sociando.
Accentum longa verbi persona secunda.
.i. ꝓducit similẽ p sonã scde persone singularis. i. numero singulari.
Plurali numero facit is longam preeunte.
positis in scda persona plurali. velitis vel auditis.
Hinc sint tibi possis pro teste velisq; vel audis.
noĩatiuus singularis. hoc est gtũs ꝓducit penultimã syllabam.
Protrahit is rectus si protrahit i genitiuus
nomẽ populi cuius gtũs facit samnitis. cõiunctio aduersatiua.
Crescens vt sannis longumq; dabo tibi q̃uis.
Vt dominos. ad differentiã de os oris qd ꝓducitur.
Os longum ponis tamen excipiatur os ossis Os lõga.
Cumq; potis dabit os breuias vt compos & impos
Vt pallas. Vt pallados.
Nomen in as grecum breuiabit in os genitiuum.
nominis. quedam insula.
Rectus in os greci ceu delos debet breuiari.
Vt vulnus. Vt thus.
Us curtam ponis tamen hinc monosyllaba demis. Us bre.
Declinans quarte genitiuum tresq; sequentes.
Plurali similes casus producere debes.
Quasi dicat q nomẽ in us terminatum cuius genitiuus habet u longam in penultima syllaba producit illam syllabam us.
U genitiuus habens longuam sol et vs dare rectum. Us vtis longa.
pro exemplo. telluris. salutis.
Longum pro teste tibi sint tellusq; salusq;.

Capitulum undecimum.

Tu tamen orati doctor palus abbreuiasti.

ut pecantius et melampus.

Inuenies aliqua grecorum nomina longua.

Capitulum undecimum de accentibus.

Accentus varias decet hinc distinguere formas.

Incipit accentus metricus antiquus siue modernus magistri Alexandri Metricus dico ad differentiam Prisci. q est prosaicus. Antiquus siue modernus dico: quia de utroque tractatur. et primo de moderno. secundo. de antiquo ibi. Accentus normas. Construe sic. Hic. i. successiue nos decet distinguere. i. distinguendo declarare varias formas accentus.

Est grauis accentus et sunt moderatus acutus.

Et circumflexum multi tenuere priorum.

Accentus est certa lex. i. regula ad eleuandum vel ad deprimendum syllabam uniuscuiusque particule orationis. Et habet fieri causaliter in littera. initialiter in syllaba. additialiter in dictione. et particulariter in oratione.

Figure accentuum.

Grauis accentus. Circumflexus accentus.

Acutus accentus. Moderatus accentus.

Dicit quod triplex est accentus secundum modernos: scilicet grauis. moderatus. acutus. Et multi priorum scilicet antiquorum tenuere accentum circumflexum.

Hic grauis est qui deprimitur nec tendit in altum.

Ut grauis incipiet/sed in altum tendit acutus.

Atque grauis medius et acute sit moderatus.

Est circumflexus grauis in primo/sed in altum.

Tollitur inque grauem recidit: sed cessit ab usu.

Hunc declarat quid sit grauis accentus. quid sit moderatus. quid acutus. et quid circumflexus. Et dicit quod grauis accentus est ille qui deprimitur nec tendit in altum. i. quadam depressione cognoscitur. Accentus acutus est ille qui incipit ut grauis sed tendit in altum. Moderatus est ille qui habet medium naturam grauis et acuti. Circumflexus vero incipit a graui et postea tollitur in altum iterum recidit in grauem. sed cessit ab usu modernorum.

In primis mediisque modo regimus moderato.

Uocis accentu finis regitur ab acuto.

Dicit quod moderatus accentus habet fieri modo. i. apud modernos. ut in primis et in mediis syllabis. Et appellatur media syllaba quecunque est inter primam et ultimam. Accentus vero acutus habet fieri in ultimis syllabis tantum.

Grauis accentus potest esse in quacunque syllaba.

Accentum per quem regitur vox ultima seruat
Aut hunc iunctarum proprius tenet una duarum
Datque grauem iure quecunque carebit utroque
Hos solos usu debes seruare moderno.

¶ Autor hic probat quod non habemus nisi accentum grauem acutum et moderatum. Et dicit quod ultima vox .i. ultima syllaba seruat accentum per quem ipsa regitur. ut una syllaba duarum iunctarum proprius tenet hunc. scilicet accentum moderatum vel acutum. quecunque syllaba carebit utroque .i. moderato et acuto dabit grauem accentum. Et sic patet quod nos non habemus nisi tres accentus. Ideo dicit. Hos solos usu debes seruare moderno.

Accentus tibi vox monosyllaba reddit acutum
Sunt quedam quibus est grauis accentus quasi nullus
Ut coniunctiue vocis et prepositiue.

¶ Causa huius est propter enclesim quam habent coniunctiones super accentum precedentis syllabe et propter casuale cui deseruiunt prepositiones. Hic specialiter distinguit accentum dictionum in quibus est. Et hoc facit usque ad istam partem. Accentus normas. Et primo in dictionibus monosyllabis. dicit quod ipse monosyllabe dictiones proferunt acuto accentu. ut duos flos. Deinde dicit quod quedam sunt monosyllabe dictiones quibus est grauis accentus quasi nullus .i. non omnino grauis. ut sunt coniunctiones et prepositiones monosyllabe.

In circumflexis extremis aut in acutum
Usu non credo quicunque differre moderno.
Nec primus mediusue modo pronunciat usus
Circumflectendas aliter quoque iure grauandas
Dictio cui tantum duplex est syllaba seruat.
Accentum supra primam sit longa breuisue.

¶ Dicit quod dictio duarum syllabarum tantum seruat accentum supra primam syllabam siue ipsa sit longa. ut proles. siue breuis. ut honor. Si longa causa est: quia syllaba longa tenet duo tempora. Si breuis hoc est propter euphoniam siue ad differentiam dictionum interrogatiuarum que acuuntur in fine.

Ergo pro causa circum puta pone vel una
Non declinata super extremas acuuntur
Sic acuas alias facit hoc distantia vocum
De pronominibus aduerbia que facis addes
Huic acuenda sonat si fiat syllaba bina.

¶ Dicit quod ergo quandoque ponitur pro causa. ut in Virgilio. Illius ergo venimus

Capitulum undecimum.

Circum prepositio puta. i. sic pone improprie vna. i. simul nō declinan
cum sint partes indeclinabiles acuuntur sup extremas syllabas. Causa
subdit dicens. Facit hoc distantia vocum. Q. d. q acuūt in fine ad diffe
tiā ipsarū dictionū q̄n alius significat ergo scʒ coniunctionis circū nomin
puta ꝛ pone verborū ꝛ vna nois. q: tūc acuunt in primis syllabis. Dein
dicit q aduerbia a ꝓnoibus deriuata sint acuunt ī fine. vt illic ꝛ illac hu
etiam acuit si per dieresin duarum syllabarū efficiatur.

Hii profers ꝫ dii debet tamen i dupla scribi.

¶ Dicit q hoc pronomen hii ꝛ hoc nomen dii debēt proferri per simple
et scribi per duplex ii.

Omnis barbara vox non declinata latine
Accentum super extremam seruabit acutum
Nostra dat accentum data declinatio nostrum

¶ Nota q dictionū alie sunt barbare alie grece ꝛ alie latine. De barba
ris ꝛ grecis dicit q acuūtur in fine in illis casibus in quibus nō sequuntu
latinam declinationem. Causa est vt noscetur differentia inter ipsas ꝛ lat
nas. Si vero ad nostrā declinationem deducant: tūc faciūt accētū nostru
scʒ in prima syllaba. ꝛ hoc est qd dicit. Nostra dat accentum.

Attrahit encletica vox accentu tibi vocis
Premisse / q cum finalis syllaba seruat.

¶ Dicit q vox encletica vt ve ne qꝫ attrahit sibi. i. penes se accentum v
cis premisse. i. precedentis syllabe. qui quidē accētus debeat cadere su
primā syllabā dictionis sequētis. ꝛ propter encleticā vocē cadit sup fina
lem syllabā. vt cū dī legisne. Habet aūt fieri enclesis in partibus indecl
nabilibus. ꝛ q: ꝯiunctio est magis īdeclinabilis q̄ alie partes orationis. ide
p ipsam ꝯiunctionē fit enclesis: ꝛ non per aliam.

Accentum vocis concise syllaba seruat.
Que seruaret eum si vox perfecta maneret
Que tibi si desit huic publica regula seruit.
Regula vocali cadet tamen ipsa sequenti.

¶ Construe. Littera scʒ vocalis vocis. i. dictionis concise hoc est syncop
te seruat eum accentum quem seruaret. si vox. i. dictio maneret perfecta.
integra. Et hoc est verum si vocalis remaneat in dictione. quod patet i
ista dictione deum pro deorū. letus pro letatus. tunc illa dictio subiacet re
gule communi. vt inquit iste versus. Que tibi si desit huic publica. ꝛc. De
inde dicit q regula ipsa que dicta est superius cedet. i. locum dabit regu
le communi vocali sequente. i. dum vocalis sequatur vocalem dictionis
syncopate. hoc patet in hac dictione audiit. Primo enim dicebamus aud
uit ꝛ cadebat accentus super primam syllabam dicens. ꝛ si i licet maneat
dictione syncopata: tamen super ipsā non cadit accentus precedentis syl
labe. Et hoc est q: vocalis sequitur scʒ i.

Nostra nam penitus has normas approbat vsus

¶ Penitus d*icitu*r ꝓpter accētū circūflexum quo moderni non vtunt*ur*. q. d. ꝙ he regule de accētib*us* antiquoꝝ apud modernos nō penitus approbātur.

Barbara concisa vox vsus et enclesis ista

Quassant interdum facit hoc distantia vocum.

¶ Hic autor assignat quedā impedimenta que interdū quassāt. i. destru- unt regulas de accētibus antiquorū ⁊ modernorū. Et dicit ꝙ vox. i. dictio barbara vt emaus. vel concisa. i. syncopata. vt celicolū ꝓ celicolarū vsus sez loquēdi. vt helena media producta: licet corripi debeat vel grauari. et enclesis clerica. Enclesis est que attrahit accentū de vna syllaba in aliam vt dictū est superius. quassant interdū ista que diximus. et subdit causam facit hoc distantia vocum. i. hoc fit propter coincidentiam vocabulorum.

Pausat tripliciter lector distinctio plena.
Nāqꝫ fit: et media fit subdistinctio terna.

¶ Hic autor determinat de accētu prout est particulariter in oratione. Et dicit sic. Lector. i. ille qui legit. pausat. i. accentum facit tripliciter. Quasi dicat ꝙ tres sunt pause in modo legēdi. scilicet distinctio plena. media di- stinctio. et subdistinctio.

Si suspensiua fiat constructio quando,
Pausat/tunc media poterit distinctio dici.
Si sit perfecta constructio/sed tamen addi.
Conuenit vt plene sententia possit haberi
Si lector pauset/ibi subdistinctio fiet
Completo sensu fiet distinctio plena
Hec est periodus mutato nomine dicta.

¶ Nunc declarat autor illas tres pausas supradictas. Et dicit. Si cōstru- ctio fiat suspensiua quādo lector pausat. ibi tūc illa talis pausa dicitur me- dia distinctio. Et debet sic figurari: et debet vox sustineri donec perfectio constructionis inueniatur. Deinde dicit ꝙ si cōstructio sit perfecta: ita ta- men ꝙ aliquid addi conueniat: vt sententia possit haberi plene. Si lector tunc pausat illa talis pausa debet dici subdistinctio. et figuratur sic. Pre- terea dicit ꝙ completo versu vel sensu. i. cōpleta sententia: tunc fit pausa. que etiam alio noīe d*icitu*r periodus. Et hoc est quod dicit. Hec est periodus mutato noīe dicta. Et talis pausa debet sic figurari. Dictarum pausarum patent exempla in hac periodo. Si quid agas: ecce media distinctio q̄ alio noīe d*icitu*r coma. prudenter agas/ecce subdistinctio que alio noīe dicitur co- lon. et respice finem. ecce plena distinctio que alio noīe dicitur periodus.

Est metrum media distinctio: finis habetur.
Versus periodus/est subdistinctio punctus.

Capitulum duodecimum.

¶ Nunc autor docet mutare nomina dictarum pausarum. Et dicit quod media distinctio dicitur esse metrum. et intellige secundum grecos. Finis versus. i. constructionis totus habetur periodus. Et dicitur periodus a peri quod est circum et oda cantus.: quasi singularis cantus. quia sicut in circulo est perfectio rotunditatis: ita ista periodus habet locum in fine perfectarum constructionum. Subdistinctio. Alio nomine dicitur punctus figuratus taliter.

Pro puncto sepe metras/sed non retrouerte.
Sustentans pauses/sed bis metrare recuses.

¶ Dicit autor quod vna dictarum dictionum seu pausarum sepe ponitur pro alia. Dicit enim pro puncto sepe metras. i. sepe metrum seu media distinctione ponitur sepe pro puncto. i. pro subdistinctio. non retrouerte. i. non econuerso. Et ratio est: quia minoris est supplere vices maioris. et non econuerso. Media enim distinctio cum fiat in constructione suspensiua: minor est quam subdistinctio que fit in oratione perfecta. patet exemplum in psalmista. Manus habent et non palpabunt: pedes habent et non ambulabunt: non clamabunt in gutture suo. Nota quod in omnibus scripturis iste tres distinctiones seu pause habent. Sed si vtant dictis scripturis secundum precepta ipsarum pausarum: tunc erunt etiam in actu. Igitur in legendis epistolis et euangeliis necessarie sunt

¶ Sequitur capitulum duodecimum de figuris grammaticalibus.

Pluribus est membris distincta figura loquele.
Hec est schema tropus methaplasmus rursus earum.
Qualibet in species proprias distinguere debes.

¶ In isto vltimo capitulo autor intendit determinare de figuris locutionis. Et primo diuidit eas in generali. secundo in speciali. secunda ibi. Qualibet in species. Ad primam partem sic dicit. Figura loquele. i. figura locutionis est distincta. i. diuisa pluribus membris. Quasi dicat quod figure locutionis sunt multiplices. Et hoc declarat dicens. Hec scilicet membra figure locutionis sunt schema tropus et methaplasmus. Deinde subdiuidit figuram locutionis dicens. Rursus debes distinguere quamlibet earum in proprias species. vt patebit in sequentibus.

Sunt plures alie scripto vel voce figure.
Hec sunt exempla pleonasmus acyrologia.
Et cacocinthecon et eclipsis tautologia.
Amphibologia tapinosis macrologia
Perissologia cacephaton aleotheca.

¶ Nota quod triplex est figura: scilicet dictionis/locutionis/et constructionis. De figuris constructionis hic principaliter non intendit. sed de figuris dictionis

et locutionis. Et est sciendum quod figura dictionis fit in dictione. Vt audiit pro audiuit. Figura locutionis fit in modo loquendi. vt fistula perflauit buccas id est bucce perflauerunt fistulam. Figura constructionis fit in modo construendi. vt ego et tu legimus. De figuris constructionis dictum est superius in capitulo de regimine vocum. ibi scilicet. Hic iubet ordo libri. Et est sciendum quod iste figure dicuntur vitia annexa. et habent excusari per tropum. de quo dicetur ibi. Multi tropi. etc.

Sed nequit his soloe vel barbarus associari
Sunt etenim vitia nulla ratione redempta.

Autor iste considerauit barbarismum et soelecismum cum excusatione. donatus vero non. Quasi dicat quod soele. i. soelecismus vel barbarus. i. barbarismus nequit associari predictis figuris seu vitiis annexis eo quod sunt vitia nulla ratione redempta. Et hoc autem dicit vt caueamus nobis ab ipsis. Hec metaplasmus excusat barbarismum. et schema soelecismum.

Barbarus est vocis corruptio facta latine
Hoc vitium facimus dicendo domina dominus.

Barbarismus. Barbarismus dicitur quasi senos barbarus. Et dicunt omnes barbari qui non sunt hebrayci greci vel latini. Quasi dicat quod barbarismus est corruptio vocis latine facta. Barbari enim venientes romam corrumpebant proprietates vocis latine. Ideo dicebant latini. Isti committunt barbarismum. i. hoc vitium facimus dicendo. Domina dominus. cum media producta. que potius est corripienda.

Si tamen eloquiis commisses verba latinis.
Barbara doctores hanc dicunt barbaralensim.

Quasi dicat quod si latini vtantur verbis barbarorum in sermonibus suis: illud tale vitium dicitur barbaralensis. i. ratio barbarorum sicut hic. Et morma mor sua dulcis et aurea forma. Donatus tamen dicit. Barbarismus fit in lingua latina. et barbaralensis in peregrina.

Soelecismus. Est soelecismus incongrua copula vocum.
Vt si dicatur vir bellica sponsa pudicus.

Soelecismus dicitur quasi neque soelecisinentium. Soele enim est quedam ciuitas. Et venientes inde committebant vitium. Nam declarat quid sit soelecismus dicens. Soelecismus est incongrua copula vocum. Quasi dicat quod soelecismus est vitium in contextu partium orationis contra regulas artis grammatice factum. Vt si dicatur vir bellica sponsa pudicus debremus enim dicere. vir bellicus sponsa pudica. Inter soelecismum et barbarismum hoc interest. quia soelecismus habet voces discrepantes inter se. vt vir bellica sponsa pudicus. Barbarismus vero fit in singulis verbis scriptis vel pronunciatis.

Barbaris et soloe tibi sunt penitus fugiende

Dicit quod barbaris. i. barbarismus. et soloe. i. soelecismus sunt penitus fugiendi tibi. i. non debent vsitari.

Capitulum duodecimum.

Acyrologia. Improprie posita vox format acyrologiam.
Si dicas requiem timeo/vel spero laborem

¶ Hic autor determinat de decē figuris seu vitiis annexis. Sed queritur qbus annectunt. Pro quo notat q in qualibet orone sunt tria considerāda. scz dictiones: ordinatio dictionū. & sentētia resultans ex ordinatiōe dictionū adinuicē. Vitia igit que peccāt in dictiōe sunt annexa barbarismo. & sunt tria. scz Acyrologia. Eclipsis. et Amphibologia. Sed que peccant in ordinatiōe dictionū adinuicē sūt annexa soelecismo. et sūt ista tria. Cacephatō. Cacosynthecō. Tapinosis Preterea vitia vel figure q̄ peccant contra sententiā sunt annexa speciebus tropi. Et sunt quatuor. scz Tātologia. Pleonasmus. Perisologia. Macrologia. Quid dices de alcotheca. Dico non est vnū vitiū: sed implicat multa. Primo igit determinat de acyrologia dicens. Acyrologia dr ab a quod est sine & logos sermo & cyros manus. inde acyrologia. i. sermo sine manu. quasi inusitās. Nūc autor particulariter procedit in declaratiōe vniuscuiusqz duodecim vitiorū annexorum barbarismo & soelecismo que superius enumerauit. Et dicit. Vox. i. dictio improprie posita format acyrologiā. Si dicas requiē timeo vel spero laborem. ponitur improprie timeo. i. spero. & li spero ponitur pro timeo.

Cacephaton. Dictio turpe sonans cacephaton arrigit aures
Detur in exemplum/vel tu cum compare ludis.

¶ Cacephaton est obscura enūciatio vel in cōposita dictōe in vno verbo. Vt numerum in manibus equat. vt in Therentio. Arrige aures pāphile.

Atqz superuacue dici debet pleonasmus
Additio vocis: vt sic est ore locuta.

¶ Pleonasmus est superuacue vocis additio ad plenam significationē. vt sic est ore locuta. Ecce li ore superuacue additur. quia satis intelligebat per istam dictionem locuta.

Tantologia. Signat idem verbis diuersis tantologia
Exultans redeo rursus gaudensqz reuertor.

¶ Tantologia est eiusdem verbi repetitio vitiosa. vt in exemplo autoris. Exultans redio rursus. gaudensqz reuertor. Nam iste clausule idem important: licet per diuersa verba.

Eclypsis. Dicitur vnius verbi defectus eclypsis
Quod poni debet vt fiat constructio plena
Hec secum precibus ne bonum parere precantis.

¶ Eclypsis est qdā defectus necessarie dictiōes que poni deberēt vt cōstructio fiat plena. i. perfecta. vt ptz in lra. hec secū deficit loquebat. precibus ne bonū parere precantis. deficit enī fit. Et dr ab e qd est extra & depo clepis qd idem est qd furor furaris. quia quod subtrahimus furamur.

Tapinosis. Cum per verba rei magne submissio fiet.

Tunc tabinosus erit/si dicatur mare gurges.

¶ Tapinosus est humilitas verbi rei magne. Construe. Tapinosus erit tūc ꝓ qñ submissio rei magne fiet ꝑ verba scʒ humilia. vt si dicatur mare gurges. Gurges est em̄ parue aque riuus. Mare vero est oīm capax aq̄ꝝ

Et male confusa cacosynthecon est vocitanda — Cacosynthecon.
Congeries vocum: te moui pꝛelia contra
Discipulos cedit virgis cū terga magister.

¶ Cacosynthecon est vitiosa dictionū compositio. Construe. Congeries. id est compositio cum dictionum male confusa id est male ordinata. est vitanda cacosynthecon. Deinde ponit exemplum. Cedit cum virgis discipulos terga. ⁊c̄. Iste enim dictiones confuse ordinantur. quod pʒ reducēdo ipsas ad debitum ordinem.

Perisolagia dicenda superflua vocum — Perisologia.
Additio sine vi rerum que significantur.
Qua poterant ibant/sed non qua non potuerunt.

¶ Perisologia est supusftua vel sup̄flua additio vocū. i. dictionū sine vlla vi rerū vt in exēplo autoris. ibāt qua poterāt: sed nō ibant qua non potuerūt. Multa enī sunt hic sup̄flua que nō habēt vllā vim rerū. Bene scimus ꝙ nō ibāt nisi ꝑ locū ꝑ quē potuerūt. sup̄fluū est hoc addere.

Cum res cum pꝛendit varias sententia longa — Macrologia.
Macrologia datur/pꝛologis hoc sepe videmus

¶ In precedentibus metris autoꝛ dicit ꝙ cum sententia longa comprehendit res varias. i. nō necessarias tūc macrologia committitur. vt ī hoc exemplo. Legati non impetrata pace. retro vnde venerant domū reuersi sunt. Ideo dicit hoc sepe videmus in prologis. quia multa continentur in prologis que non sunt necessaria.

Amphibologia constructio non manifestans — Amphibologia.
Sensum perfecte/puto te socium superare.
Hoc fit multotiens quia non determino plene
Affectum mentis defectu pꝛepediente
Siue duplex sensus ex verbis possit haberi.

¶ Amphibologia est ambiguitas sermonis seu dictionis que fit ꝑ accusatiuum casum. vt si quis dicat. puto te sociū superare. Aut per cōmune verbū vt criminatur catho. Aut per distinctionē. vt vidi statuam auream hastā tenentem. Fit etiam per onomā. vt si quis aciem dicat et non addit oculorū. vel exercitus. vel ferri. Fit preterea pluribus aliis modis quos recensere oēs ne nimis sit non oportet. Onoma sunt ea quoꝝ varia sunt significata. vt acies ⁊ lira acus fatum canis ⁊ similia.

Confundit casus numeros genus aliotheca. — Aleotheca.

Capitulum duodecimum.

¶ Alleotheca est generale vitiū. ideo non cōputatur cū predictis duode-
cim. Et habet fieri p casus. vt vrbē quā statuo vestra est. Per numeros.
vt quo milite celum vicerat. Per genera. vt prenestē sub ipsa.

Methaplasmus excusans barbarismū habet tres species. xxi.

Addendo sepe fiet methaplasmus / et eius
Prothesis est species / epenthesis ⁊ paragoge.
Subtrahis interdum species tunc eius habenda
Auferesis vel syncopa sunt vel apocopa finis.

¶ Methaplasmus est transformatio quedā recti solutiq sermonis in al-
terā speciē ordinatus necessitati sue causa. Subtrahis īterdū. i. aliqñ me-
thaplasmus fit subtractiōe līe vel syllabe. Et tūc ei⁹ species sūt auferesis
syncopa ⁊ apocopa. Dico de vitiis annexis. Sequit de figuris excusanti
bus dicta vitia annexa. Et primo de figuris excusantib⁹ barbarismū. Se
cundo soelecismum. Tertio vitia annexa. scḋa ibi. Dat species. tertia ibi.
Multa tropi. Dicit ergo sic. Methaplasmus fiet sepe addēdo scꝫ litterā
vel syllabā. ⁊ tūc eius species sūt ꝓthesis epenthesis ⁊ paragoge.

Differentia figurarum.

Auferesis tollit capiti / sed prothesis addit.
Syncopa de medio tollit quod epenthesis auget.
Hoc fini quod tollit apocopa dat paragoge.

¶ Nunc declarat species methaplasmi supradictas. Et dicit ꝙ auferesis
tollit. i. aufert līam vel syllabā de principio dictiōis. vt mitte ꝓ dimitte. sed
prothesis addit līam vel syllabā de principio dictiōis. vt gnato ꝓ nato. de
tulit ꝓ tulit. Syncopa de medio tulit. vt audacter. Cui cōtraria est epen-
thesis. vt induperator pro imperator. Apocopa tulit fini vt achilli ꝓ achil
lis. Cui contraria est paragoge. vt soluiter pro solui.

Systola

Si longa breuis debet tibi sistola dici.

¶ Quasi dicat ꝙ systola committitur si littera longua naturaliter corrip-
tur. vt in cathone. Non eodem cursu. ⁊c.

Extasis

Extasis esse solet si produces breuiandam.

¶ Extasis fit quādo syllaba naturaliter breuis producitur. vt in Ouidio.
Uitam dederitis in vndis.

Cesura

Bis binas species habet extasis / hasqꝫ vocamus
Cesuras / faciet pentimemerim tibi terni.
Syllaba prima pedis: ibi produces breuiandam.

¶ Cesura dr̄ a cedo cedis. i. diuido diuidis. quia per cesurā diuiditur ali-
quid ab illa precedente et vnitur cum sequēte. Dicit ꝙ extasis hꝫ quatuor
species: ⁊ ipas appellamus cesuras. Tñ vidēdū est qd sit cesura. Cesura
est immutabilis extensio q̄ fit in principio pedis ⁊ in fine dictionis. Et no
ta ꝙ nūq̄ fit in primo nec in vltimo pede versus. Fit enī in ꝑncipio tertii
pedis qñ enī syllaba breuis producitur. vt in Ouidio. Mittit hypermne-
stra de tot medis fratribꝫ vni. Et ista talis cesura vocatur pentimemeris.

& hoc est quod dicit. Faciet pentimemerim. &c.

Semi vel ante preit/producetur qz secundi
Prima pedis/vt in hoc poteris cognoscere versu. — semipẽti antepẽti.

Quasi dicat q semepentimemeris vel antepẽtimemeris fit pducẽdo primã syllabã scdi pedis q naturaliter breuis erat. vt poteris cognoscere in hoc versu. In scãsione dicimus. Prima pedis vt in. &c.

Quarti prima pedis epentimemerim tibi format.
Producendo breuem: versus hoc denotat iste. — Epẽtimemeris.

Id est epentimemeris fit breuez pducẽdo. vt in principio quarti pedis versus iste denotat hoc: vez pducendo breuem versus hoc.

Post epẽtimemerim dat quinti syllaba prima
Curtam producens sicut versus habet iste

Quasi dicat q epentimemeris fit breuem producendo in pncipio qnti pedis. sicut iste versus habet. i. manifestat vel cõtinet. Curtam producẽs sicut versus habet iste.

Altera cesure species si subiiciatur.
M cum vocali vox cuius littera prima
Vocalis nec in his ideo collisio fiet.
O vtinam populum hunc saluet gratia christi — Alia species cesure.

Positis pncipalibus specieb9 extasis. Altera species cesure est si dictio cuius penultima littera est vocalis subiiciat huic lre m vel vocali qsi dicat q si aliqua dictio finitur in m vel in vocalẽ: & sequens incipiat a vocali. nec in his dictionibus. ideo fiat collisio. i. si nõ abiiciat aliqua dictarũ litterarum. Exemplũ ponit ipse in littera. O vtinã popolum hũc saluet &c. Cum dicit vti. ecce illa dictio o finitur in vocalẽ & sequens scz vtinam incipit a vocali. Cũ vero dicit populum hunc. ecce li populum finitur in m & sequens scz hunc incipit a vocali et neutra ipsarum abiicitur: immo remanet in versu & patet. O vtinam populum hunc. &c.

Syllaba diuiditur: tunc dieresis vocitatur
Aulay in medio libabant pocula bachi. — Dieresis

Dicit autor q vna syllaba diuidit in duas. tũc dieresis vocitat. i. noiatur sic illius figure exẽplũ ptz in littera Aulay in medio. &c. aulay p aule.

Si iungam plures dic sineresim tibi factam.
Hec etiam species dicatur epinalympha
Fixerat exipidem ceruam vir z eneus esto. — Sineresis.

Quasi dicat q sineresis fit si plures voces in vnã conglutinentur q alio noie dr epinalympha. De hoc patent exempla in littera. Fixerat exipedẽ pro aeripedem. i. velocem. vir eneus pro aeneus. i. durus vel crudelis.

Hec autem figura contraria est dieresi de qua dictum est.

Eclypsis / synalimpha.

Eclypsis necat m / perimit synalympha vocalem

Tu populum alme deus saluasti a morte redemptor.

¶ Synalimpha est quando vocales inuicem concurrunt. et earum altera abijcitur. Exemplum ponit autor. Tu populum alme. etc. et hoc est de eclypsi. saluasti a morte redemptor. et hoc est synalimpha. Eclypsis est consonantium cum vocalibus aspere concurrentium quedam dura collisio. vt in virgilio Littora multum ille et terris iactatus et alto. In scansione colliditur illa cum sua vocali. Et etiam illa vocalis e abijcitur.

Viles sunt iste pre cunctis est fugiende.

¶ Dicit quod iste figure eclypsis et synalimpha sunt viles et fugiende. i. euitande pre omnibus alijs.

Syncresis.

Syncresis istarum solet vtraque sepe vocari

¶ Dicit quod vtraque predictarum duarum figurarum solet vocari. i. nominari. syncresis. Et dicitur a syn quod est con. et cresis iunctio vel iudicium. quasi coniunctio vel coniudicium litterarum.

Non solum voces / sed tempora sepe videmus

Elidi metris: velut hic vale inquit iola.

¶ Dicit quod non solum voces seu littere eliduntur. hoc est abijciuntur in metris: sed etiam tempora vt hic. vale inquit iola. Nam illa syllaba le cum sit longa: duo tempora debet habere: sed non habet nisi vnum cum breuis efficiatur. Ista figura dicitur boetis.

antithesis.

Dicitur antithesis si littera ponitur vna.

Ponere cum debes aliam: sic dicimus olli.

¶ Antithesis est littere pro littera positio. vt cum dicimus olli pro illi. ponit enim o pro i. Et hoc fit causa maioris sonoritatis. magis enim sonat o quam i.

Metathesim.

Metathesim facies si transponas elementum

Si dicas teucre cum debes dicere teucer.

¶ Metathesim est transpositio litterarum in alienum locum: nulla tamen littera ex dictione sublata. vt si dicas teucre cum debes dicere teucer. et est proprium nomen viri. Nominatiuo hic teucer genitiuo huius teucri.

A te vitari debent species methaplasmi

Sed pentimemeri solummodo nos decet vti.

¶ Hic dat cautelam quantum ad vsum quarundam figurarum. Et dicit quod species metaplasmi de quibus dictum est supra debent vitari a te. Sed solummodo nos decet vti pentimemeri de qua dictum est.

syncopa.

Syncopa cum fiet veterum vestigia seruet.

¶ Hic dicit quod si volumus vti syncopa debemus seruare vestigia veterum hoc est committere dictam figuram in dictionibus in quibus veteres con-

miserunt, vel in similibus ꝛ non in aliis.

schematis excusātis soelecismū septēdecim sunt species.

De species tibi schema ꝓlepsim zeuma silepsim
Est ꝛ hyposeusis anadiplosis epinalensis
Est ꝛ epizeusis ꝛ anaphora paranomon.
Et cetonomaton addis ꝛ omoteleuton
Et paranomasia policintheton addis hyrinos
Jungis homoptotō his: paríterq̨ poliptoton addis
Ultima dialeton vel asintheton est vocitanda.

¶ Superius dictuꝫ est de figuris metaplasmi excusantibus barbarismū Nunc dicēdum est de figuris schematis excusantibus soelecismū. Schema nō definitur cum sit equiuocum scꝫ in schemalenses et in schema dianeos. Primum pertinet ad grammaticos. reliquum ad oratores. Figure schematis sunt fere. xvij. que numerantur in littera.

Prolepsis.

Presumit que sunt suprema locanda prolepsis
Cerno ducentos hinc natos hincq̨ nepotes

¶ Donatus. Prolepsis est prepositio rerum ordinādarū. Virgilius interea reges ingenti more latinos. Procedunt castris. Hic in speciali determiat de figuris quas numerauit. Et primo de prolepsi. Sed est sciendū q̄ duplex est ꝓlepsis. scꝫ cōstructionis ꝛ locutionis. Hic intendit de ꝓlepsi locutionis. Et dicit q̄ ꝓlepsis presumit .i. primo sumit ea que sūt locāda suprema .i. vltimate ordinata. Hoc pꝫ in exemplo autoris. Cerno ducentos.

zeuma.

zeuma fit in verbo si plurima clauseris vno.
Hymnus christe tibi laus ꝛ gloria detur

¶ zeuma similiter est duplex. scilicet constructionis ꝛ locutionis. zeuma locutionis fit quando plurima supposita vni verbo attribuuntur. vt hymnus. Christe tibi. tibi laus. tibi gloria det. Donatus. zeuma est vnius per conclusio diuersis clausulis aperte coniuncta.

sylepsis

Clausas dissimiles ligat vna voce sylepsis
In te christe salus / in te sunt premia nostra..

¶ Sylepsis est dissimilis clausularum per vnum verbum conglutinata conceptio. vt patet in littera. In te xp̄e salus. ꝛc̄. Et differt a zeumate. quia in zeumate est coniunctio aperte quantum ad congruitatem. sed in sylepsi non. Et habet fieri pluribus modis. vt patebit statim.

Primo modo.

Cum collectiuo iunctum plurale sylepsis
Assignant aliqui plebs ista parant equitare.
Sed magis est propria constructio plebs parat ire.

¶ Dicit q̄ aliqui assignāt sylepsim qñ plurale verbū iungit cum noīe collectiuo. vt ista plebs parant equitare. Deinde prohibet nobis talem con-

structionem dicens. Sed magis est propria constructio plebs parat ire.

Secūdo modo.

Estqꝫ sylepsis vbi pro multis ponitur vnus
Vt cum dices adest rex multo milite cinctus.

¶ Dicit qꝫ sylepsis etiam est vbi vnus ponitur pro multis. cū dicis adest rex multo milite cinctus. multo milite pro multis militibus ponitur.

Hipozeusis.

Reddit hipozeusis persone plurima verba
Vni nos mundet nos ornet gratia christi

¶ Hipozeusis fit quando plura verba vni persone attribuuntur. vt patet in exemplo autoris. Nos mundet nos ornet gratia xpi. Ecce illa verba mundet et ornet attribuuntur illi nominatiuo gratia.

Anadiplosis.

Fiet anadiplosis verbi geminatio / quando
Principium clausule fit idem cum fine prioris.
Nūmis istorum caret alter / ꝛ alter abundat.

¶ Anadiplosis fiet quando eadem dictio que est in fine prioris clausule reperitur in principio sequentis. vt patet in exemplo autoris. Nūmis istorum caret alter. ꝛc. Construe. Geminatio verbi i. dictionis. fiet anadiplosis quando principium clausule fit idem cum fine prioris. scꝫ clausule.

Anaphora.

Clausulis principium dat anaphora pluribus vnū
Christus mundauit christus nos purificauit.

¶ Anaphora est repetitio eiusdem verbi per principia plurium clausularum. vt patet in littera. Christus mundauit christus nos purificauit. ꝛ ibi. Laudate dominum de celis: laudate eum in excelsis.

Epinalēsis.

Principio finem facit epinalensis eundem.
Nobis grata prius non sunt modo congrua nobis

¶ Epinalensis est quū principium clausule idē est cū fine. vt ptꝫ in lrā. Nobis grata prius nō sunt mō ꝯgrua nobis. Ecce li nobis ponit in pͥncipio ꝛ in fine clausule. ꝛ ṽgilius. Multa sup priamo rogitās sup hectore multa.

Epizeusis.

Vnius est epizeusis geminatio verbi.
Significans idem meme petit viteo digna.

¶ Est epizeusis eiusdē verbi cōgeminatio in eodem versu sine aliqua dilatione. vt patet in littera. Meme petit vitio digna. Ecce li me congeminatur sine dilatione. Et in ysaia. Consolamini cōsolamini popule meus.

Paranomasia.

Voces pene pares que sunt diuersa notantes
Dant paranomasiam: non curat vera sed era.

¶ Paranomasia fit quotienscūqꝫ de noīe aliud efficit nomē fere simile ī voce: sed dissimile ī significatiōe. vt hic nō curat vera sed era. Pene similia sunt in voce / diuersa in significatiōe. Nota qꝫ p paranomasia alio noīe 𝔡 annominatio vel agnominatio. alio noīe dicit bessiyo. Et hoc est apud

vulgares qui per modum truse vnũ verbũ elicitunt ab alio.

Principium simile voces iuncte retinentes Parano-
Dant paranomeon: vim vitat virgo virilem. meon.

¶ Et fit qñ in eisdẽ syllabis plures dictiones inchoant. vt patet in textu.

Junctura simili voces multe sociate. Schesio
Dant schesionomaton: vmbone repellitur vmbo. nomaton
Pes pede comprimitur: ensisꝫ retunditur ense.

¶ Schesionomaton est multitudo noĩm ꝯiũctiuoꝝ quodã ãbitu copulandi. vt hic vmbone repellit vmbo. pes pede cõprimit. ensisꝫ retũdit ense. ꝛc.

Clausula totalis tibi format homoptoton vno Homep-
Casu contẽta / tristes flentes lachrymantes toton.

¶ Homoptoton est cum in similes casus verba diuersa exeunt. vt flentes tristes lachrymantes. hec figura dicitur alio noĩe similiter cadens.

Cum plures voces sub fine tenentur eodem Omote-
Omoteleuton erit / hinc carmina consona subdis leuton.
Atꝫ leonina simul ꝛ caudaria iunges.

¶ Omoteleutõ erit cũ plures voces seu dictiões tenent sub eodem fine. ꝛ simĩr terminant. Huic figure subdunt carmina ꝯsona in medio et in fine ꝛ caudaria sez rithmi. in quib⁹ attẽdit ꝯsonãtia finaliũ syllabarũ. vt ibi. Distrio debita nõ sibi credita soluere curat. Inficiat si moneat falsaꝫ curat.

Per varios casus distincta poliptoton explet Polipto-
Clausula / littoribus contraria littora / fluctus ton.
Fluctibus esse precor: populos populis inimicos.

¶ Poliptoton est multitudo eorũdem noĩm varietate casuũ distincta. vt precor littora esse contraria littoribus. fluctus cõtrarios fluctibus. ꝛc.

Longa tenens seriem constructio fiet hyrinos.
Principio celum terram camposꝫ patentes Hyrinos.
Lucentemꝫ globum lune / titaniaꝫ astra.
Spiritus intus alit.

¶ In precedentibus metris dicit ꝙ hyrinos est series orationis tenorem suũ vsꝫ ad vltimũ seruans. Et ponit exemplũ virgilij. Principio celum terras camposꝫ patentes. Lucentẽꝫ globum lune titaniaꝫ astra. ꝛc.

Diuersas voces coniunctio plurima iungit Polisin-
Sic polisintheton est / materꝫ paterꝫ neposꝫ. theton.

¶ Polisintheton est locutio multis nexa constructiõibus. vt patet in lrã. Materꝫ paterꝫ neposꝫ.

Capitulum duodecimum.

Dialitō.

Cum sine iunctura voces varie sociantur
Dialiton facient / rex miles plebs negat istud

¶ Dialiton siue asintheton est figura superiori contraria. Fit enim quādo varie dictiones sine iunctura inuicem sociantur. Vt patet hic. Rex miles plebs negat istud.

Tropi excusantis vitia annexa sūt. xiii. species.

Multa tropi species / metaphora metonymia
Antonomasia catacresis vel metalepsis
Onomatopeia vel epitheton ac omozeusis
Sinecdoche vel perifrasis simul allegoria
Addis hyperbaton istis & hyperbole sit sociata

¶ Dicit de figuris excusantib⁹ barbarismū & solecismū. sequit de figuris excusantibus vitia ānexa: que quidē ↄtinent sub tropo. Et est tropus dictio trāslata a ꝓpria significatiōe ad nō ꝓpriā sm̄ similitudinē ornatus necessitati sue causa. Cui⁹ species sūt tredeci quas autor numerat in lrā.

Melaphora.

Cum res est alii similis pro nomine nomen.
Ponitur vt sit homo simplex cum dicitur agnus
Debet methaphora dici translatio talis.

¶ Hic autor declarat primam speciē tropi que dr̄ metaphora. Et est metaphora quando verba transferuntur p similitudinem. Verbi grā. Est aliquis homo simplex & dicā illū hoīez esse agnū p similitudinē: qr agnus dicitur esse simplex ꝓpter eius innocentiam. Metaphora fit multis modis quos nō curo specificare cū satis pateant querētibus in autoribus

Cathacresis.

Fit cathacresis vbi sub nomine res alieno.
Signatur / sic pisce carens piscina vocatur

¶ Cathacresis est vsurpatio noīs alieni. vt piscina ē locus piscīū. nichilominus interdū sumit pro loco piscibus carente vbi tamen sit aquosus.

Metalepsis.

Pro preeunte sequens positum faciet metalepsim.
Vt cum significas tot annos per tot aristas.

¶ Metalepsis est dictio gradatim pergens ad id quod ostēdit: vt cū significas tot annos per tot aristas. In quodlibet enim anno producantur ariste. & ideo per tot aristas tot annos significamus.

Metonymia.

Plures esse modos reperimus metonymie.
Cum pro contento quod continet aut vice versa
Ponitur / vt factor pro facto / vel retrouerte.

¶ Metonymia est veluti quedā denoīatio. Et fit multis modis: videlz qñ illud qđ continet ponit ꝓ contento. Vt hic. Nunc pateres libate ioui. Aut ecōuerso. Vt hic. Crateras magnas statuūt & vina coronāt. Aut qñ factor

ponitur pro facto. vt Sine cerere & bacho friget venus. Aut econuerso vt vina precamur. Fit enim metenomia quando efficientem per effectum ponimus. vt hic. Pigrum frigus. aut econuerso. vt hic. Jungit equos auro genitorq; spumantisq; addit ora frenis.

Antonomasia solet excellentia dici. — Antonomasia.
Si proprium taceas nomen ponens generale.
Sic dauid insinuas nomē dicendo prophete.

¶ Antonomasia est significatio vice nominis posita. Et fit tribus modis scz ab animo. vt magnanimusq; anchisiades. a corpore. vt Ipseq; arduus alta pulsat sydera. Et ab extrinsecis actionibus. vt Infelix puer atq; impar congressus achilli. Antonomasia fit quando nomen commune ponitur pro proprio. vt cum dicitur propheta. intelligimus de dauid. Et hoc fit vt excellentiam denotemus.

Si iungas proprium voci rem significanti. — Epitheton.
Fiet epitheton: sic dicas tristia bella.

¶ Epitheton fiet si proprium adiungatur voci. i. dictioni significanti illud proprium. vt tristia bella. bella enim significant tristia: nichilominus additur illud proprium cum dico tristia.

Si partem sumas pro toto vel vice versa — Synecdoche.
Synecdochen facies dicens hoc est caput albens.

¶ Synecdoche est significatio pleni intellectus cum plus minusue pronuncias. Fit enim si partem sumas pro toto. vt pubesq; tue pubesq; tuorum. aut econuerso. vt ignē fontemq; ferebant. Duplex est synecdoche. scz constructionis & locutionis. Synecdoche quando est constructionis ptinetur sub schemate & est species antiptosis. De synecdoche locutionis hic dicitur.

Onomatopeiam facies si nomina signes — Onomatopeia
De sonitu tracta: sic sus scropha dicitur esse

¶ Onomatopeia est nomen de sonitu factum. Sic enim sus dicitur esse scropha a sonitu quem facit. Sic enim tintinabulum et taratantara. dicta sunt a sonitu. &c.

Perifrasis circuloquium de iure locatur — Perifrasis.
Cum verbis vertit antimetabula sensum
Cum verbis curas attollere rem tibi gratam
Aut in te turpi verbis non turbibus vti.

¶ Perifrasis est circulocutio que fit aut ordinatione rei causa q̄ pulchra est. aut non vituperande rei que turpis est. vt etiam prima. nouo lumine titoni croceū linquēs aurora cubile. Aut hic. Et nimio luxu obtusior vsus sit genitali auro & succos oblimet inertes.

Transcensus veri manifestus hyperbole fiet. — Hyperbole

Capitulum duodecimum.

Astra ferit sonus armorum clangorq3 tubarum.

¶ In p̄cedentibus metris autor dicit q̄ hyperbole est transcēsus manifestus. i. excessus veri. i. veritatis. Et fit vel causa agēdi. vt niue cādidior. aut minuendi. vt testudine tardior ibat.

Hyperbaton. Uocum turbatus formabit hyperbaton ordo.
Synthesis hinc themesis ac hysterologia subsunt
His ꝛ anastropha vult pariterq3 parenthesis addi.

¶ Hyperbaton est verbum ordinem turbans. cuius species sunt quinq3: sc3 hysterologia vel hysteron protheron sinthesis themesis anastropha ꝛ parenthesis.

Hysterō. ꝓtherō. Hysteron ꝛ protheron solet hysterologia dici.
Hoc fit cum rectam seriem sententia mutat.
Hi cererem torrere parant et frangere saxo

¶ Hysteron ꝛ protheron vel hysterologia fit quando mutatur ordo sententie cum recta serie verborum. vt patet in exemplo. Hi cererem torrere parant ꝛ frāgere saxo. Nam prius frangere seu molere debent cererē ꝛ granum. q̄ torrere seu decoquere.

Synthesis. Synthesis est omni confusa locutio parte
Nos virtute lauat qui labem criminis ornat.

¶ Synthesis est hiꝑbaton ex oī parte confusum. vt p3 in exemplo. Nos virtute lauat. ꝛc. Est enī ille qui lauat labem criminis ornat nos virtute.

Themasis. Dat themasim binas in partes dictio secta
Est boree regio: septem subiecta trioni

¶ Them[illegible] est vnius verbi sectio vna dictione vel pluribus interiectis vt hic est boree regio septem subiecta trioni. Ecce li septem trioni est vnica dictio que diuisa est.

Anastropha. Dictio si subsit cum sit precedere digna
Fiet anastropha/ surgit mare littora contra.

¶ Anastropha est verborū tantūmodo p̄posterus ordo. vt surgit mare littora cōtra. Ecce illa p̄positio cōtra deberet p̄poni suo casuali ꝛ postponit.

Parenthesis. In causa clausam si cōmisceris alienam
Inde parenthesis est/ princeps (q2 bella minantur
Hostes) militibus vrbem premunit ꝛ armis.

¶ Parenthesis est interposita oratio diuise sententie. vt patet in litterā. Princeps (q2 bella minantur hostes) militibus vrbē premunit ꝛ armis.

Allegoria cui9 sunt. Cum designatur aliud q̄ clausula signet
Allegoria datur/ septem species dabis illi.

Species septem.

Hec sunt antifrasis carientismos z enigma
Atqz paronomia sarcasmos ac yronica
Antismon tandem sit predicta socianda.

¶ Allegoria est tropus quo aliud significat q̄ dicitur. vt laterem lauas. aerem verberas. i. tempus perdere vel inutiliter expendere. Huius spēs sunt septē quas autor numerat in lr̄a. z subsequenter declarat.

Antifrasis.

Antifrasis sermo signans contraria dicta
Sic lucum dicis/quia raro luce nitescit.

¶ Antifrasis est vnius verbi yronia. vt bellū quasi minime bellū. lucens quasi minime lucēs. vel raro lucescit. parca eo q minime parcit.

Carientismos.

Est carientismos cum profers duro relatu.
Gratias hinc amon nomen traxisse putamus.

¶ Carientismos est quo duro relatu gratius proferuntur. vt cum interrogantibus si quis quesierit. respondetur bona fortuna. ex quo intelligitur neminem nos quesiuisse.

Enigma

Obscuris sermo quasi mirandus fit enigma.
Patrem progenies occidit matris in aluo.
Quam mater genuit generauit filia matrem

¶ Enigma est obscura sententia per obscuraz similitudinē rerum. vt patrem progenies occidit matris in aluo. et de beato thoma intelligit. Nam ipse erat pater animarum. progenies vero humana occidit eū predicantē in aluo matris. scz ecclesie. quā mater genuit. Per matrē significat aquā in glaciem crescere. et ex eadem effluere.

Paranomia.

Si preponatur prouerbia publica dices
Esse paranomiam/lupus est sermone sub isto.

¶ Paranomia est accōmodatum rebus tēporibusqz prouerbiū. vt lupus est sermone sub isto. Erāt eīn aliqui de eo fabulantes. et ecce veniet q̄dā odiosus eis. vt sermo retrahatur. alter eorū dicet hoc prouerbiū. Lupus est in fabula. qd̄ etiam a rusticis est vsitatum.

Sarcasmos.

Sarcasmos solet hostilis derisio dici.
Auxiliante modo dicendi significata.

¶ Sarcasmos est plena odio atqz hostilis derisio auxiliante modo dicendi significata. i. q talis derisio fiat cum modo. vt hic. En agros et quā bello troiane petisti Hesperiam metire iacēs. Sarcasmos est illa figura quā cōmittimus mordendo aliquem in sermonem.

Sexta. Ironia.

Per voces dictis contraria dant ironiam.

¶ Ironia est sermo p contrariū ostendēs qd̄ conuiciatur. vt hic. I nunc et meriti lectuz reuerere parentis. Et dicitur ab yron qd̄ est eleuare. q in

sermone yronico eleuamus vultũ ꝛ gestum.

Septia ãtismos

Urbane ludens verbis non concitus ira
Antismo facies/hyrcos mulgere laboras.

¶ Antismos est figura multiplicis ꝛ numerose virtutis. Antismos enim vocatur quicquid mistica simplicitate caret. et faceta satis vrbanitate cõpositũ est. vt patet hic. Hyrcos mulgere laboras. qđ tantũ valet quantuꝫ nichil facis. Ecce pulchrũ exemplũ antismos. Bauius ꝛ meuius fuerunt duo poete parũ scientes/ꝛ multũ odiebãt virgiliuꝫ. Uirgilius cũ de hoc perpendens vrbane voluit eos deludere:ꝛ ꝯposuit ista duo carmina. Qui bauium nõ odit amet ista carmina meui. Atqꝫ idẽ iūgat vulpes ꝛ mulgeat hyrcos. Quasi dicat ꝙ vtriusqꝫ carmina vilia erãt ꝛ tm̃ facit qui sequit ea quantũ qui iungit vulpes:ꝛ mulget hyrcos.

Omozeusis.

Est homozeusis quando rem significabis
Ex alia cui rem possis conferre priorem
Que fit nota magis per eam que notior extat
Tres species icon paradigma parabola subsunt

¶ Omozeusis est vnius voce rei per similitudinẽ eius que magis est nota demonstratio. huius species sunt tres. videlicet icon parabola et paradigma. Et dicitur ab omos quod est simile et zeusis iunctio: quasi similis iunctio. Subsequenter declarat easdẽ species.

Icon. pabola.

In simili genere qui comparat/efficit icon
Hec solet ex vsu quandoqꝫ parabola dici
Sed dici poterit de iure parabola/si quis
Inter dissimiles res compara/vt puta semen
Est euangelium quod nutrit bona terra
Et petra suscepit quod spine detinuerunt.

¶ Icon est personarum inter se vel eorum que personis accidunt comparatio. Vt os humerosqꝫ deo similis. Interpretatur icon imago. Et nota in exemplo predicto fit comparatio enee ad deum in pulchritudine. Hec figura ex vsu dici solet parabola de iure. i. proprie est rerum genere dissimilium comparatio. Vt puta semen. ꝛc̃. hoc exemplum. Similitudo exempli patet sic. Uerbum dñi preceptum in corde boni viri nutrit hoc est fructificat. et in corde mali viri non. Sed hoc per similitudinẽ clarius ostenditur. Semen comparatur euangelio siue verbo domini. bona terra comparatur bono cordi. petra comparatur malo cordi.

Paradigma.

Hic paradigma facit:qui primũ comparat/ꝛ post
Assignat simile:domini sunt semina verba.
Spine diuitie/mens arida petra vocatur.

¶ Paradigma est enarratio hortatis vel deridetis. Et fit qñ primo fit cõparatio ⁊ postea per similitudinẽ illa talis comparatio declaraẽ. vt p3 in littera Nam facta est mentio de semine de spinis ⁊ de petra. Et postea illi termini declarant hoc modo. Semina sũt verba dñi. Spine sunt diuitie. Petra est mens arida. Per modum hortãtis fit paradigma. vt hic. Antenor potuit mediis elapsus achiuis. Illiricos penetrare sinus. ⁊c. Per modum deridetis. vt An nõ sic. Frigus penetrat lacedemonie pastor ledamq3 helenam troianas vexit ad vrbes.

Alterius vox vna tenens vim prepositiue
Vt supra pro de fit protheseos paralange. — Protheseos. Paralãge.

¶ Executo sigillatim de figuris fm ordinem donati in barbarismo. Hic prosequitur de quibusdam figuris que possũt retorqueri diuersimode ad predictas possũt enim fm diuersos respect⁹ poni sub methaplasmo schemate vel tropo. Dicit ergo q̃ protheseos paralange est prepositionis pro aliena ꝓpositiõe positio. vt super ꝓ de. vt in Virgilio. Multa sup priamo .i. de. et ibi. Benedicta tu in mulieribus .i. inter.

Cum plus significas dices minus hec tibi fiet
Liptota / fit sub ea firmando negatio bina — Liptota

¶ Liptota est amplioris significationis oratio. vt cum dicitur nonnunq̃ legi .i. multotiens legi. Et habet fieri per negationem magis affirmando sententiam. vt non mediocriter conturbatur animus meus id est valde cõturbatur.

Describendo locum tropographiam faciemus — Tropographia.

¶ Tropographia est loci descriptio: vt in Ouidio. Est sinus adducos modice falcatus in arcus. Et dicitur a tropos qđ est ꝟra ⁊ graphos scriptura

Cronographia solet sertum describere tempus — Cronographia.

¶ Cronographia est temporis descriptio. vt in Ouidio. Nanq3 sub aurora iam dormitante lucerna. Tempore / quo cerni somnia vera solet. ⁊c. Et dicitur a cronos tempus et graphos scriptura.

Si dicatur agens patiens res vel vice versa
Siue modo simili tibi sit constructio facta
Fiet hypallagium: perflauit fistula buccas — Hypallagium.

¶ Hypallage est ordo sententie cum verbis mutatis. Fit enim quando agens ponitur pro patiente. vel econuerso. vt patet in littera. Perflauit fistula buccas id est bucce perflauerunt fistulam. Et dicitur hyper al mutatio et logos sermo.

Personãq3 nouam formans dat prosopopeiam. — Prosopopeia.

¶ Prosopopeia est noue persone fictio. Fit enim quando res animata ⁊ rationalis loquitur ad inanimatam. vel econuerso. vel quando rationale loquitur ad irrationale. vel econuerso.

Capitulum duodecimum.

Apostro-pha.

Absenti sermo directus apostropha fiet
Sic loquor absenti scripto dum mitto salutem

¶ Apostropha est sermonis a personis ad personam directio. Et fit vt si factus fuerit sermo de aliquo i tertia psona. postea dirigatur ad eundē in secunda psona. huius exempla multa reperies in autoribus.

Endia-dis.

Est adiectiuum substantiuo resolutum
Aut econuerso/sic endiadim tibi formo
Armatūq viru designo per arma virumq.
Armatoq viro decet arma virumq notare.

¶ Endiadis est adiectiui i substantiuū vel substātiui in adiectiuū pmutatio siue resolutio. vt in Virgilio. Arma virūq car. ʒ. i in lfa. Armatūq virum. ꝛc. Et fit duobus modis. scz cōiunctim ꝛ diuisim. Cōiunctim fit qn̄ adiectiuū et substantiuū ponunt in lfa. vt armatū virū. Diuisim qn̄ solū adiectiuū ponitur vel solum substantiuum.

Ecbasis.

Extra materiam describens vana vagatur
Autor: ad hanc plures ecbasim dixere figuram

¶ Ecbasis est quedam euagatio materie: vel est digressio quedā a principali materia. Sed nota q hec figura nichil valet nisi reuertatur ad propositum: quod si fiat pulchra est.

Empha-sis.

Emphasis efficitur si fixum proprietatem.
Significans ponis vbi debet mobile poni
Sic loquor expresse dicens dauus est scelus ipsum

¶ Emphasis est expressiua locutio. Et fit quando ponitur aliquid subiectum et sibi aliqua proprietas. Vt dauus est scelus ipsum. i. ipse dauus est sceleratus ꝛ non alius ita sicut ipse.

Ephle-gesis.

Est ephlegesis exponens dicta priora.

¶ Ephlegesis est succincta expositio precedentiū. vt hic. Legerat huius amor titulū nomēq libelli. Et hoc fit ad exprimendā sententiā intentam.

Eupho-nia.

Cum recitas quod turpe sonat dic euphoniamq
Circuit hec ꝛ reliquie dant religioq.

¶ Euphonia est bona sonoritas in dictione considerata. vt in hac dictione circuit et non circuiit. reliquie et non reliquie. religio ꝛ non relligio meridies et non medidies.

Lepos.

Dicitur esse lepos sermo directus ad vnum
Vtens plurali velut hic nostis bene presul.

¶ Lepos interpretatur vrbanitas loquendi. Et est lepos ad vnam personam pluralis numeri sermonis directio vt patet in littera. Nostis bene presul. i. presulatus. Hec figura inuenta est causa honoris.

Pro numero numerum pro casu ponere casum — *Antiptosis vel antithesis.*
Te facit antiptosis inter se plurima iungens
Sepius audiui tēpus pro tempore poni.
Ludere ludebant ad ludendum vocabunt
Inq3 propheciis mutantur tempora sacris.

¶ Antiptosis est accidentis pro accidente positio. Et fit quando ponit casus pro casu. vt vrbem quam statuo vestra est. Numerus pro numero insquantū resultat impropietas in constructibilibꝰ. vt turba ruunt vel aliter. vt multo milite. i. multis militibus. Tēpus pro tempore. vnde Virgilius. Exaudiri gemitus pro exaudiebat. Et in prophetiis ponitur preteritū pfectum pro futuro. vt in Daniele. Fuit hyems a siciis regionibus. i. aderit Et hoc fit causa maioris certitudinis.

Verba per antiteton respondent vltima primis. — *Antitetō.*
Sunt daniel noe iob rector castusq3 maritus

¶ Antiteton prout hic sumit est subsequentiū ad pcedentia retributio. vt cū singula singulis correspondēt. vt p3 in littera. Sunt daniel. etc̄. Castus reducitur ad sc̄ daniel. rector ad noe. maritus ad iob.

Respondens ad ea tibi que sunt adiicienda. — *Antipophora.*
Des antipophoram/cum nil obiiciatur

¶ Antipophora est tacite obiectioni prelata responsio. ⁊ hoc sonat in littera. Exemplum habetur in Ouidio. ibi sc3. Omis nanq3 tuo senior te querere misso. Retulerat nota nestor at ille michi.

Sensus appositos notat anticlesis eodem — *āticlesis.*
Verbo non obsto/sed toto posse resisto.

¶ Anticlesis est oppositio continue sententie id orationi ɔtraria. vt p3 in littera. Non obsto sed toto posse resisto. Et dicitur ab anti quod est contra et clasis sententia.

Cum verbis vertit antimetabola sensum — *Antimetabola.*
Non vt edas viuis/sed edas vt viuere possis.

¶ Antimethabola est in oratione ɔtinuatio sermonis sentētia permutata vt p3 in lr̄a. Non vt edas viuis: sed edas vt viuere possis.

Incipimus quicq̄ fari quandoq3/sed illud — *Aposiopasis*
Vltro: desinimus intercipimusq3 tacendo.
Vult aposiopasis dici defectio talis.

¶ Aposiopasis in coloribus rhetorice dr̄ precisio. Aposiopasis est sententie per orationem interpretatio. ⁊ fit qn̄ incipimus fari quicq̄ ⁊ vltro .i. voluntarie desinimus illud quoq3 quod cepimus illud tacendo. vt ī hoc exemplo Therentij. Egone illa3: que me: que illum. etc̄. ⁊ hic. Nunquid ego

recolo que tu. sed dicere nolo.

Euphonismus. Est euphonismus pro verbo ponere verbum
Exultat domini laudem mea lingua superni.
¶ Euphonismus est positio verbi pro verbo. vt i psalterio. Exultauit lingua mea iusticiam tuam. i. cum exultatione decantauit. Hoc etiam patet in littera. Exultat domini laudem mea lingua.

Synepthesis. Contingens verbi mutat sinepthesis ecce.
Unica facta mulier: que sunt modo plures.
Ista sed in nostrum mutatio non venit vsum
¶ Synepthesis est accidentis permutatio in oratione diuersa. Et fit duobus modis. Primo modo qn̄ fit permutatio numerorū. vt patet in littera. Unica facta fuit mulier. ⁊c. ⁊ ɔtinetur sub sylepsi. Scḋo modo qn̄ fit permutatio personarū. vt hic. Dn̄i est salus. ⁊ sup populum tuum benedictio tua. Et hec species reducitur ad apostropham. Nota ꝙ hec figura nobis non licet. Ideo dicit. Ista sed in nostrum.
Dicuntur bina species synepthesis esse
Scilicet hec et ea qua personam variamus
Nobis parce deus nostros lauet ille reatus
¶ Quasi dicat ꝙ synepthesis fit duobus modis. vt diximus ante. Species synepthesis dicuntur esse bine. s. hec supple de q̄ dictū est in p̄cedentib⁹ versibus. ⁊ ea qua. i. p quā variamus. i. mutamus p̄sonā vt pꝫ ibi. Nobis parce deus nostros. lauet ille reatus. Ecce pmo in scḋa p̄sona loquimur cū dicimus parce. Deinde in tertia cū dicimus lauet.

Oliopomenon. Vult oliopomenon ex dictis plura notare
Moto sermone: sic plura licet memorare
Urit amor paridem nuptam rapit armat atridem.
Ultio pugnatur fit machina troia crematur.
¶ Oliopomenon est sub paucis verbis multorum comprehensio. vt patet in textu autoris in quo per duos versiculos historia troiana continetur Et dicitur ab olion quod est totum ⁊ polo polis et menc defectus quasi totius fictio cum defectu.

omophesis. Exponens erit omophesis non nota per eque
Vel magis ignota: alchitrop dic esse caussam
Que tenet alidadam cum baldagora sociatam
¶ Omophesis est expositio ignoti per magis vel eque notum vt cū dr̄ qd̄ sit homo. r̄ndeat antropos. Idē est i exēplo lr̄e. Pro cuius euidētia nota ꝙ in astrolabio sunt quedam tabule ad modum ligni. vel lapidis disposite: quarū vna dicit aldada: alia valdagora que ad inuicem cōiuncte sunt

mediante canulla que dicitur alchitrop.

Sepe prius dicta geminat tibi theologia.
Epimenonq3 notat hec si repetitio fiat
Ut quod dicetur sic certius esse probetur
Expectando dauid expectans sic geminauit.

¶ Epimenon est eiusdem dictionis repetitio inmediata. vt in psalmo. Expectans expectaui dñm. Hec figura multū reperit in sacra pagina. Ideo dicit. Theologia geminat tibi sepe dicta prius. Et hoc fit vt id quod dicitur sic probetur esse certius Deinde ponit exemplum dauid prophete dicens. Expectando dauid expectans sic geminauit.

Antroposbatos

Si que sunt hominis assignentur deitate
Antroposbatos est sic sepe dei legis iram

¶ Antroposbatos est cum humane proprietates assignantur in esse deo sic. Tu sepe dei legis iram. vt in psalmista. Domine ne ī furore tuo arguas me. neq3 in ira tua corripias me. Irasci eñi et furere ad homines spectant et non ad deum.

Omopation.

Si sunt res alique concordi federe nexe.
Id quod inest vni reliquam dices operari
Sic linguā cordi concordem dic meditari.
Ac omopation istam dic esse figuram.

¶ Omopation vel homopassion est attributio vnius partis alteri vt innuit littera. Construe igit sic. Si alique res sunt nexe. i. coniuncte ꝯcordi federe tu dices aliquam id est alteram earum operari. id est inest vni ipsarū Deinde exemplificat dicens. Sic linguam cordi concordem dic meditari. Lingua enim et cor sunt res coniuncte concordi federe. nam ligua proferre habet cor vero meditari. Si ergo attribuo proprietatem cordis lingue vel econuerso committo figuram predictam. vt dicendo. Lingua meditatur et cor loquitur.

Nil reor assertum quod non queat esse tenendum
Pluraq3 signaui que non debes imitari.

¶ Quoniam exigitur modus sciendi in sciencia demonstrata. hinc est ꝙ autor finiturus positum et concludens docet modum intelligendi ea que dixit. Et quia triplex est grammatica: scilicet preceptiua permissiua et prohibitiua. Ideo concludens se excusat preceptiuam precepisse. & permissiuam permisisse. & prohibitiuam prohibuisse ¶ Cōstrue sic. Nil reor assertum. id est confirmatum in isto opere quod non queat esse tenēdum. Uel sic. Nil reor esse tenendum quod non queat esse assertum. id est confirmatum per autores seu per aliquos autorum.

Capitulũ duodecimũ de figuris.

Doctrinale dei virtute iuuante peregi.
Grates reddo tibi genitor deus/ et tibi christe.
Nate dei deus/ atq; tibi deus alitus alme.
Quas tres personas in idem credo deitatis.

¶ Quia non est opus rectiuum cuius deus non est finis et initium. Hinc autor cognoscens regratiatur deo patri deo filio et deo spiritui sancto. A quo incipit: per quem mediauit: et in quo opus suũ debite consummauit. ¶ Cõstrue ergo sic. Ego peregi. i. expleui doctrinale. scilicet qd in principio huius operis dixi me parare scribere. virtute dei. id est virtute que deus est iuuãte. hoc est causante. Est enim deus causa oĩm bonoꝝ per se. Unde. O genitor deus ego reddo tibi grates. id est gratias. Et o christe nate dei. deus appositiue. tibi reddo grates. Atq; pro et. o alitus alme. id ẽ spũs sctẽ deus. ego reddo tibi grates. Quas tres ꝑsonas. scilicet patris et filij et spiritussancti ego credo in idem deitatis. id est in vnam deitatẽ vis unitatis. Ac si diceret. quas tres personas credo esse vnicum deum. licet alia persona sit patris. alia persona filij. et alia persona spiritussancti. Quiquidem vnus deus sit in seculorum secula benedictus. Amen.

¶ Libro doctrinali Alexandri
vigilanter correcto Ri-
chardus Pynson finẽ
felicem imprimere
iubet. Anno
dñi. M.
ccccc.
xvi.

Richard pynson

Richard pynson

102 ff.